

SPOLOČNOSŤ BOŽIEHO SLOVA
25 ROKOV
NA SLOVENSKU

1923—1948

Motto:

„Vďaka vzdávajme Pánu Bohu nášmu.“

NITRA 1948.

VYDALI MISIONÁRI SPOLOČNOSTI BOŽIEHO SLOVA NA SLOVENSKU.

SLOVENSKÍ MISIONÁRI.

*O Kriste, Král náš, pozri svoje sbory!
Tu defilé. Hľa, stojí verných čata.
Hoc' hŕstka je ich, každý túžbou horí
splniť, čo káže vôľa Tvoja svätá:
Ak kážeš odísť — pôjdu v diaľne kraje
za slávu kríža, za záchranu sveta,
nech len Tvoj prúpor celým svetom vlaje
a rozšíri sa Cirkev Tvoja svätá.*

*Dvadsaťpäť rokov stoja v Tvojom boji.
Z nich mnohí padli v prvom šíku Tvojom,
lež jadro čaty pevne stojí
vždy pripravené, neustaté bojom
a šíky Tvoje s roka na rok rastú,
z pážat stávajú rytieri sa noví
a oni vedú boj ten ku víťazstvu
a nahrádzajú, čo vyrvaly rovy.*

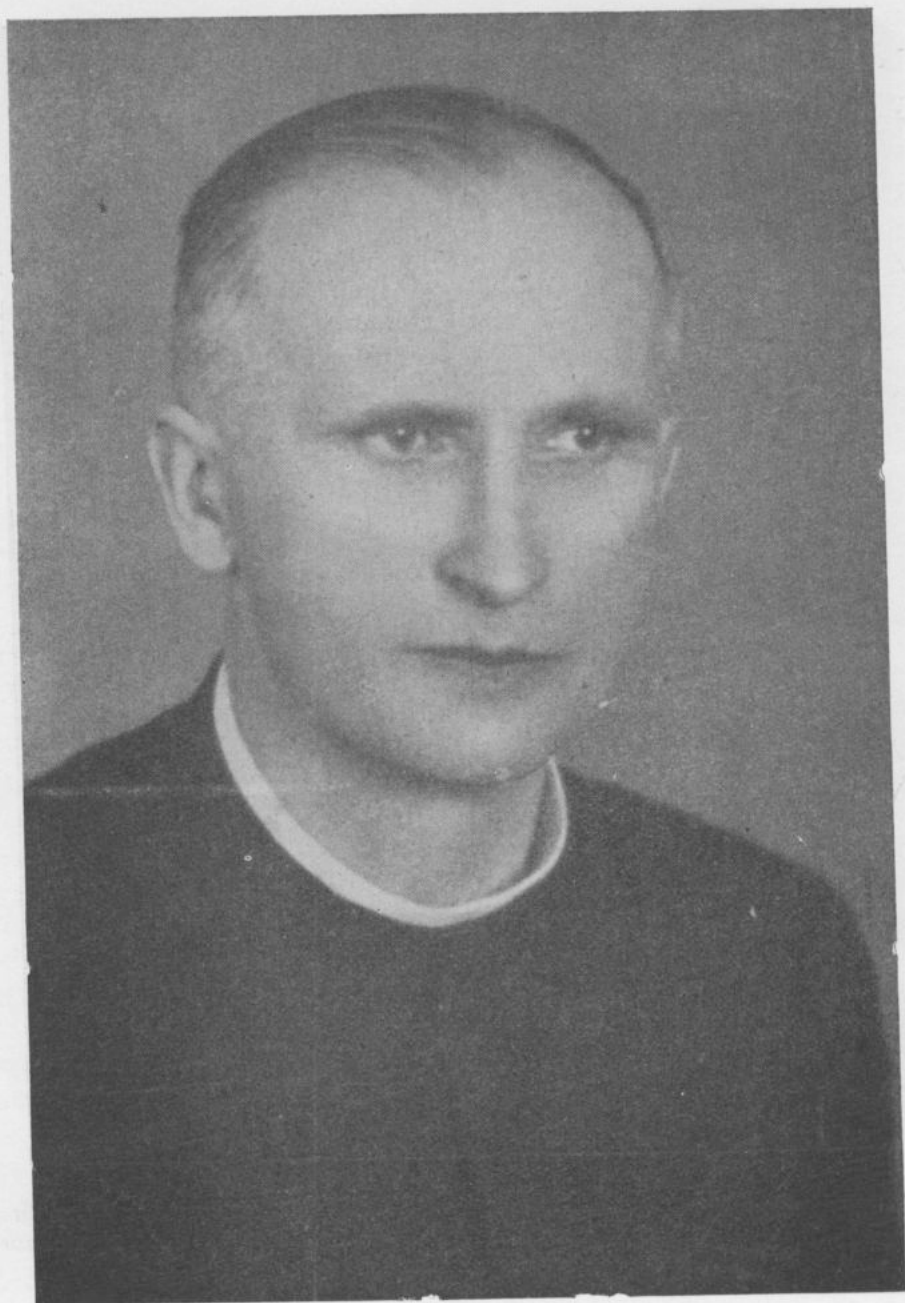
*Dvadsaťpäť rokov rastú z tejto zeme,
kde stála noha svätého Metoda;
Ty sám si zasial blahodarné semä —
z milosti Tvojej hodná je úroda.
Tu robotníci k Tvojej žatve, Pane,
tu vojsko Tvoje, ktoré zvládne svety,
na jeden povel každý v boj si stane:
Na Tvoje slovo, Bože mocný, svätý!*

*Ty žehnaj, Pane, svojich verných sbory,
nech nesú v sebe pevnosť žuly z Tatry,*

*nech svätý oheň ešte viac v nich vzhori
a skrze nich nech celý svet sa zvatrí!
I dorast žehnaj, preláskavý Pane,
nech stále vzrastá sila Tvojich šikov,
nech ani jeden zradcom sa nestane:
Sprav aj z nich smelých svojich bojovníkov!*

*Ctihodný sluha Boží P. ARNOLD JANSSEN,
zakladatel Společnosti Božieho Slova.*

P. JÁN FAJKUS, provinciál Spoločnosti na Slovensku.

Dr. KAROL KMETKO, ARCIBISKUP:

KTO MÁ ZLATÉ SRDCE?

Istý pán šiel do mesta kúpiť si amulet šťastia: zlaté srdce. U zlatníka mu predložili na výber rôzne amulety: malé predmety, zlaté i strieborné (štvorlístky, podkovy, atď.), ale zlatého srdiečka tam nebolo. „Hja, zlaté srdce už vyšlo z módy, to nedržíme, azda v inom obchode i také nájdete,“ — odvetil zlatník. Ale všetka námaha bola márna, pán nenašiel zlaté srdce. Namrzený vrátil sa domov.

My nie sme poverčiví, amuletom nepripisujeme nijakú záchrannú moc, tu len v obraznom, prenesenom smysle slova hovoríme: Ten má zlaté srdce, tamten zas kamenné.

Kto má opravdu zlaté srdce?

Kto prechováva v srdci lásku k Bohu a k bližnému a preukazuje to skutkami. Kto má úprimné porozumenie pre veľké vznešené veci a vie za ne obety prinášať.

K najvznešenejším ideám ľudstva patrí myšlienka svetových misií, t. j. šírenie kráľovstva Božieho na celom svete, spolupráca na záchrane nesmrteľných duší miliardy pohanov, topiacich sa v najväčšej duševnej a mravnej biede. Kto miluje Boha a svojho bližného, ten s úprimným srdcom koná svoju misijnú povinnosť, — lebo *má zlaté srdce*.

Misijná Spoločnosť Božieho Slova pred 25 rokmi prišla na Slovensko, aby sa úplne venovala tejto božskej myšlienke a získala pre ňu i srdcia slovenských katolíkov. Úzkostlivo sa vtedy pýtala: Či nájde na Slovensku zlaté srdcia, ktoré pochopia, ktoré budú s nami spolupracovať na záchrane pohanov v ďalekých misijných krajinách a doma šíriť, podporovať misijnú myšlienku?

Slovenskí katolíci s roka na rok s väčším oduševnením odpovedali: Áno, chceme konať túto úlohu. Ako iné kresťanské národy, aj

my chceme brať účasť na misijnom diele Cirkvi. Aj my obetujeme svojich synov a svoje dcéry, keď cítia k tomu od Boha povolanie, aby išli hlásať Kristovo evanjelium ďalekým národom, a my doma im budeme pomáhať duševnými a hmotnými darmi, aby mohli verne a úspešne konať svoje poslanie.

Keď sa táto misijná Spoločnosť po štvrtstoročí svojho pôsobenia na Slovensku rozhliadne na svoju minulosť, na svoj rýchly vývin a terajší radostný stav, môže opakovať to, čo Pius XI. povedal o celej kongregácii z príležitosti jej 50-ročného jubilea: Je to mimoriadny zásah Prozreteľnosti Božej, za tak krátky čas dosiahnuť taký rozkvet, ako to s radosťou vidíme u Spoločnosti Božieho Slova.

Sú to skutočne zriedkavé úspechy za tak krátku dobu. Keď sa pred 25 rokmi v Močenku skromne osadili traja pátri so 16 chovancami, zaiste nik nemyslel, že r. 1947 bude mať táto misijná Spoločnosť na Slovensku 360 členov: pátrov, bratov, bohoslovcov, novicov, postulantom a chovancov-gymnazistov. Len v Ríme má teraz 20 slovenských bohoslovcov. Už aj v pohanských územiach s dobrým úspechom účinkujú jej slovenskí kňazi a bratia.

Na Slovensku v štyroch ústavoch vychováva svoj dorast. (Nitra, Zobor, Štiavnik, Vidiná. Len jedna obec: Chynorany má v týchto ústavoch 29 mladíkov!) Vydáva tu dva časopisy, misijné kalendáre a rozličné knihy. „Hlasy z domova a z misií“ patria k najčítanejším časopisom nášho ľudu.

Že sa u nás v poslednej dobe tak neobyčajne šíri záujem o zámoorské misie, to pripisujeme v značnej miere tejto kongregácii. V máloktorej krajine prinášajú katolíci na misie pomerne toľké duševné a hmotné obety ako na Slovensku. Dary na misie u nás sossbierané pred niekoľkými rokmi nedajú sa ani porovnať s terajšími. Iné dobré skutky v prospech misií sú známe v každej farnosti, zvlášte u školskej mládeže. Slováci majú skutočne zlaté srdce, plápolajúce láskou za slávu Božiu a za záchranu tých najbiednejších. (U nás láska nevyšla z módy.)

Predsa v jednom ohľade zaostávame za inými kresťanskými národami na misijnom poli: pomerne veľmi málo Slovákov pracuje v misijných (pohanských) krajinách. — V Holandsku napr., kde je len o niečo viac katolíkov ako na Slovensku, majú 6290 misioná-

rov (kňazov, bratov a mis. sestier), o Belgicku možno podobne tvrdiť, a my Slováci máme len 200 misionárov! — I keď Holandsko a Belgicko majú veľké kolónie, predsa je to ohromný nepomer, ktorý máme napraviť!

Že sa to dá uskutočniť, k tomu nám dodáva pevnú nádej práve naša jubilujúca misijná spoločnosť, ktorá — tak sa zdá — rýchlym tempom bude doháňať, čo je doteraz zameškané.

Niektorí, i keď sa tešia z dosiahnutých skvelých výsledkov a nádejí — predsa sa obávajú, či to všetko nebude na úkor domáceho dušpastierskeho života, či pri tom neutrpia naše domáce naliehavé náboženské potreby.

— Naopak! Skúsenosť dokazuje, že čím väčšia je misijná činnosť a obetavosť v niektorej krajine, tým väčší záujem sa javí u veriacich o domáce cirkevné potreby. Boh ako by chcel odmeniť obetavosť ľudu za nesmrteľné duše pohanov, dáva mu štedro milosti v jeho domácich potrebách.

Okrem toho misijná Spoločnosť Božieho Slova i u nás vyvíja takú požehnanú pastoračnú činnosť, ako by len preto bola založená, aby pomáhala duchovenstvu v jeho práci za povznesenie duševného života veriacich. Tu podávame len krátky výkaz o tejto Spoločnosti a jej bohatej činnosti za svetové misie a za duševnú obnovu tunajších veriacich. (Na iných miestach tohto pamätného almanachu nájdete o tom obširnejší obraz.)

Činnosť SVD na Slovensku za prvých 25 rokov.

1. Spoločnosť Božieho Slova na Slovensku má (stav 1. jan. 1948):

- 35 pátrov,
- 25 bohoslovcov,
- 52 klerikov-novicov,
- 35 bratov,
- 12 bratov-novicov,
- 16 postulantom-kandidátov,
- 192 chovancov (žiakov).

V misiách je Slovákov SVD: 3 pátri a 7 bratov.
Do misií má odísť: 8 pátrov a 2 bratia.
Slovenskí bohoslovci SVD sú: v Ríme 20 a v USA 2.

2. Pátri SVD od svojho príchodu na Slovensko odbavili okolo 100 (sto) ľudových misií.

Exercitantov bolo (do konca r. 1947):

v Mis. dome na Kalvárii	1.500
v Mis. dome vo Vidinej asi	100
v Mis. dome v Štiavniku okolo	400
v Mis. dome na Zobore	5.400

Spolu teda exercitantov 7.480

3. Pastoračná činnosť:

Okrem obvyklej pastorácie veriacich, čo chodia do kostolov, spravovaných pátrami SVD (bohoslužby, kázne a spovedanie), prevádzajú pátri SVD túto pastoračnú činnosť:

a) Každú nedeľu a sviatok: sv. omša, kázeň a spovedanie v týchto filiálkach:

1. Šalgov, fara Urmín: skoro za 20 rokov; prestalo sa ta chodiť v sept. 1947, kedy dostali vlastného duchovného.
2. Horné Krškany: od r. 1938.
3. Šarlužky-Kajsa: od r. 1940.
4. Dolné Krškany: administrátor in spiritual: 2 roky.
5. Breznička: 3 roky.
6. Lučivná: 4 roky.

b) V Nitre:

Celá pastorácia v Chudobínci: denne sv. omša, v nedeľu a sviatok kázeň a popoludňajšia pobožnosť, spovedanie ctih. sestier týždenne, ostatných obyvateľov mesačne a zaopatovanie umierajúcich.

V nemocnici: spovedanie ctih. sestier týždenne a okrem toho zaopatovanie umierajúcich v súrnych prípadoch.

- c) V Bytčici, pastorácia ctih. sestier i chovaniiek: od r. 1939.
- d) Mokrad, Detský domov (Orava): 3 roky tam bol páter.
- e) Administrácia kostola sv. Ladislava v Bratislave: od r. 1943.
- g) Mesačná rekolekcia pre kňazov v Topoľčanoch: už 3 roky a predtým 1 rok, vo Vrábľach: 2 roky a inde: niekedy.

4. Ludové misie: asi na 100 (sto) miestach.

5. Výpomoc pri adventnej spovedi a vo Veľkom pôste v mnohých farnostiach.

6. Na rôznych miestach mnoho kurzov exercícií pre rehoľné osoby i pre laikov.

Keď im i na tomto mieste vyslovujeme úprimnú vďaku kléru a veriaciich za vykonanú prácu v prospech svetových misií a duševnej obnovy tunajších veriaciich, na prahu nového štvrtstoročia ich pôsobenia na Slovensku želáme im ďalších milostí, vytrvalosti a nových veľkých úspechov.

PREDSLOV.

Strieborné jubileum našej misijnej Spoločnosti na Slovensku je nám predovšetkým milou a vítanou príležitosťou prejavíť svoju vďaku voči Pánu Bohu, že vo svojej otcovskej Prozreteľnosti a láske pomohol Spoločnosti Božieho Slova soznámiť sa, spolupracovať a srásť s národom, ktorý pre svoju hlbokú, opravdivú zbožnosť sa teší zvláštnej priazni Božej.

Toto jubileum nám pripomína a shrňuje tiež veľkú podlžnosť vďačnosti, ktorou sa cíti naša misijná Spoločnosť zaviazaná slovenskej krajine a jej ľudu. Spoločnosť Božieho Slova skúsila v mnohých krajinách sveta lásku a pomoc so strany najdôstojnejších pp. biskupov, ale nikde nenašla toľko ochoty a štedrej pomoci ako na Slovensku. Túto vzácnu skutočnosť, ktorej sme si plne vedomí, nemožno už vytrieť z dejín Spoločnosti Božieho Slova.

Misijná spoločnosť potrebuje v každej zemi pomoc duchovenstva, ktoré sa za ňu modlí, privádza jej dobré povolania a ju aj ináč akokoľvek podporuje. V tomto ohľade slovenskí kňazi často dojímavým a príkladným spôsobom kráčali v šľapajach svojich biskupov.

Ale to, čo dali biskupi a kňazi nám a skrze nás svätému misijnému dielu, to vyrástlo z hľbokej a činorodej viery slovenského národa. Kto zažil spontánne a mohutné prejavy tejto solídnej detinskej viery, ako sa prejavujú napr. z príležitosti väčších pútí — pisateľ týchto riadkov ešte dnes stojí pod nezabudnuteľnými dojmami z púte v Levoči a v Nitre —, tomu sa srdce nevdojak naplní veľkou úctou a láskou k slovenskému národu; a ten hneď tiež spozná aj prameň, z ktorého vyvierajú bezprostredné milodary obyvateľstva na misie ako aj oduševnená láska duchovenstva a najdôstojnejších pp. biskupov k misiám. V nej dosahuje Bohom požehnaná zbožnosť slovenského ľudu svoje zvláštne korunovanie.

Tento skromný jubilejný spis nech je najdôstojnejším pánom biskupom a vysokodôstojnému duchovenstvu ako aj celému kato-

líckemu slovenskému ľudu aspoň len slabým prejavom našej vďaky za neobyčajne štedrú podporu a pomoc. Nech je tento spis zároveň aj malým symbolom činného a úspešného misijného oduševnenia katolíckeho Slovenska a, nie na poslednom mieste, aj vrúcnou a srdečnou výzvou k ďalšej neúnavnej spolupráci na najbožskejšom diele na zemi, z ktorého zase vzíde bohaté Božie požehnanie ako aj vďaka a modlitby početných zachránených duší každému, aj tomu najnepatrnejšiemu pomocníkovi.

P. Alojz Kappenberg,
generálny superior Spoločnosti Božieho Slova.

ÚVODNÉ SLOVO.

Spis o 25-ročnom jubileu na Slovensku má byť prejavom našej vďaky voči dobrotivému Bohu a nášmu slovenskému ľudu. Voči Bohu nemáme na to patričných slov. Sverujeme túto vďaku na sviatok Nanebevzatia Panny Márie svojej nebeskej Matke, keď v jej chráme na nitrianskej Kalvárii zaspievame vrúcne Te Deum laudamus.

Vďaku vzdávame aj nášmu slovenskému ľudu, ktorý nám umožnil všetko to vykonať, čo nám jubilejný spis vypráva. Keď sme začali misijné dielo na Slovensku, nedoniesli sme k tomu žiadneho kapitálu: naším kapitálom bola len dôvera v Boha a v pomoc nášho slovenského ľudu. Nesklamali sme sa. Našli sme veľké porozumenie u našich arcipastierov ako aj u ľudu. Naši arcipastieri nás vítali ako poslaných od Boha a slovenský ľud pretekal sa v obetavosti, kedykoľvek sme ho o to požiadali. Naša šľachetná mládež nadšene prijala pozvanie do vinice Pánovej. Vďačne prichádza do našich ústavov, aby sa tam pripravila na apoštolské cesty do všetkých krajín sveta.

Tieto predpoklady: pomoc Božia, priazeň našich arcipastierov, nadšenie a obetavosť nášho ľudu, boly nám pevnou zárukou, že sa nám naše misijné dielo podarí, čerpali sme z toho vždy nové sily aj pri ťažkých začiatkoch. Ťarchu dňa niesli vždy s nami naši misijní horlitelia. Oni roznášajú naše misijné časopisy až do posledných chalúp odľahlých dedín. Im patrí tiež naše vďačné uznanie. Zvláštna vďaka tiež našim spolubratom a spolupracovníkom, ktorí sa tu na zemi už nedožili nášho 25-ročného jubilea a boli povolani už do večných krajov, aby tam od Pána vinice obdržali večnú, nebeskú odmenu.

Nech teda jednotlivé články nášho jubilejného spisu ukážu čitateľom, že svoje príspevky a práce pre misijné dielo uložili na dobré úroky pre večnosť.

P. Ján Fajkus,
provinciál a spoluzakladateľ provincie.

SLOVENSKÍ BISKUPI — PRIATELIA MISIJNÉHO DIELA.

Už od rokov pred prvou svetovou vojnou chodievali niektorí horliví slovenskí kňazi na duchovné cvičenia do Sv. Gabriela, významného katolíckeho a misijného strediska v celom Podunajsku. Odtiaľ prichádzaly už vtedy na Slovensko misionársky kalendár, „Posol sv. Gabriela“ a „Hlasy z katolíckych misií“. Čo tieto rozprávaly tlačeným slovom, to videli exercitanti vo Sv. Gabrieli ako živú skutočnosť: Mohutný misijný dom s veľkým krásnym kostolom, stovky bohoslovcov, ktorí sa tam pripravovali pre službu v zámorských misiách, moderná tlačiareň a dlhé rady vzorných dielní, kde videli všade pracovať misijných bratov na veľkom diele šírenia viery. Všetko to účinkovalo hlboko na slovenských kňazov. Keď sa vracali na Slovensko, odnášali si v srdci obdiv, nadšenie za misie a zbožné želanie: Keby sme aj my Slováci mali na Slovensku čosi podobné!

Medzi týmito kňazmi bol aj neskorší biskup rožňavský, vtedy ešte madunický dekan-farár *Michal Bubnič*, dnes už nebohý. On sa stal prvým styčným bodom medzi ústredným misijným domom v Rakúsku a Slovenskom. Ohotne prijal na svoju faru v Maduniaciach prvých misionárov, známeho P. Floriána, nebohého P. Česlu a dvoch bratov, ktorí tam hneď aj previedli prvý nábor chovancov.

Tým bol urobený prvý krok k osadeniu Spoločnosti na Slovensku — zásluhou neskoršieho slovenského biskupa. Bez ťažkostí bola Spoločnosť prijatá cirkevnou vrchnosťou, ale nie tak jednoducho to šlo s povolením so strany československého štátu. Žiadosť ležala na ministerstve v Prahe a jej priaznivé vybavenie mohla urýchliť len vplyvná osobnosť. Predstavení sa obrátili na nového nitrianskeho biskupa *Dr. Karola Kmeťku*, ktorý sa veci hneď zaujal; neľutoval osobne ísť do Prahy, a žiadosť bola čoskoro priaznive vybavená.

Azda nebude nemiestne pripomenúť, ako pri tej príležitosti najd. pán biskup jednoduchou odpoveďou odzbrojil vysokého úradníka, ktorý proti povoleniu Spoločnosti namietal, že je cudzieho pôvodu:

„Prosím, ani jedna z reholí na Slovensku nie je slovenského pôvodu: jezuitov založil Španiel, františkánov i saleziánov Talian a tak môžete prejsť všetky mužské i ženské rehole, ale ani jedna nie je domáceho pôvodu.”

To bolo prvé stretnutie Spoločnosti s najväčším horliteľom a propagátorom misijného hnutia na Slovensku a svojim najvýznačnejším dobrodincom. Styky vtedy nadviazané, neboly potom už nikdy prerušené. Odvtedy má Spoločnosť v nitrianskom arcibiskupovi Dr. Karolovi Kmetkovi svojho pomocníka, ochrancu i radcu, na ktorého sa vždy s dôverou obracala, u ktorého vždy našla porozumenie a veľkodušnú pomoc pri svojich podujatiach. On jej ponúkol biskupský kaštieľ v Močenku, aby si v ňom zariadila prvý misijný dom, on jej pripravil nový stánok v Nitre na Kalvárii, keď sa po čase ukázalo, že Močenok nevyhovuje všetkým podmienkam, ktoré vyžaduje úspešný vývoj novej spoločnosti. Veľkú sumu venuje na opravu a zvýšenie prízemnej budovy pri kostole Matky Božej, aby mohla pojať časť rozrastajúceho sa ústavu v Močenku. V septembri 1925 prichádza Spoločnosť do Nitry na Kalváriu do zväčšenej budovy a preberá i správu pútnického kostola Matky Božej. No doterajšie bývanie je len dočasné; lebo je primálne. Tu sa najdôstojnejší pán biskup s horlivosťou ujíma myšlienky vybudovať v Nitre, meste Metodovom a svojom biskupskom sídle, veľký, ústredný misijný dom, ktorý by svojou vyvýšenou polohou na Kalvárii i svojimi rozmermi dôstojne reprezentoval horlivosť a obetavosť slovenských katolíkov za šírenie viery Kristovej v zámorí. Tu sa mali vychovávať slovenskí misionári. Z Nitry mali vychádzať do celého sveta slovenskí vierozvesti a fakľu viery, ktorú sem priniesli svätí misionári Cyril a Metod, niešť ďalej, do všetkých končín zeme. Pravda, uskutočnenie tejto myšlienky nemohlo byť vecou jedného človeka, ale bolo treba pre ňu získať celú slovenskú katolícku verejnosť na čele s biskupmi a duchovenstvom. Najdôstojnejší pán biskup pracuje v tomto smere. Keď sa 10. októbra 1926 kládol na Kalvárii základný kameň ku stavbe veľkého misijného domu, už dvaja biskupi sú prí-

tomní a kážu tisícom pútnikov. J. E. najdôstojnejší pán biskup Dr. Pavol Jantusch s kazateľnice, postavenej na mieste, kde teraz stojí misijný dom, hovoril svojím populárnym spôsobom o novom podujatí medziiným toto:

„Keď ideš na jarmok a predáš koňa, kravu, vola a pripíjate si na oldomáš, nezabudni korunku na toto bohumilé dielo. A keď ste na svadbe alebo na krštení, urobte sbierku medzi sebou a pošlite na stavbu tohto misijného domu. Pán Boh vám to nezabudne . . .”

Za pomoci Božej a obetavosti slovenského katolíckeho ľudu stavba sa šťastne previedla a o dva roky bola posviacka nového, veľkého misijného domu. J. E. najdôstojnejší pán arcibiskup bol od počiatku Spoločnosti radcom, pomocníkom, ale aj — otcom. Otcom, ktorý je rád pri svojich deťoch. Od prvých rokov močenských prichádzavá často do misijného domu a jeho návšteva platí menovite chlapcom, ktorým vždy povie pár povzbudzujúcich slov o misiách, o veľkosti povolania kňaza-misionára, aká veľká milosť je to od Pána Boha, keď si niekoho zavolá, aby hlásal pohanom vieru v Ježiša Krista. No návštevy nebývajú bez rozveselenia, pri čom prichádza k slovu — nenápadným spôsobom — aj jeho štedrosť. Dodnes si spomínajú misionári na časy, keď boli chovanci v Močenku alebo v Nitre, ako si lacno „zarábali” pri chytaní lopty na ihrisku: Kto chytil loptu, dostal — podľa toho, či bola ťažká alebo ľahká — 5, 10, 20, 50 i 100 korún. Inokedy zase prišlo prekvapenie takéhoto druhu:

„Kto z vás nejedol ešte hrozno?” opýtal sa nás pán biskup a hľadá po nás. Bojazlivo vystrčí ktosi prst — ako v škole na hodine . . . Bol sám ako palec.

„Odkiaľ si?”

„Zpod Tatier, prosím.”

„No, tak teda —: ty, — aj ty — vy pôjdete so mnou.”

Mráz radosti im prebehol chrbtom, keď kráčali vedľa pána biskupa a si pomysleli, že sa povezu na aute a potom — hrozno! Juj!...

Už sedia naproti pánu biskupovi v aute. Mestom len tak prefrknu, a sú na Zobore, v biskupskej vinici. A tam im predložia — plný, plnučičký košík hrozna! Len si pomyslite!

„Ale je dobré, sladučké!” šepkajú si chlapci. Dobrý pán biskup sa láskave prizerá hroznovej hostine.

Je prirodzené, že takto sa najdôstojnejší pán arcibiskup stal dobre známy v misijnom dome a získal si srdcia malých i veľkých. Medzi tých veľkých patria klerici-novici na Zobore. O tom svedčí i táto maličká príhoda.

Pán arcibiskup je na Zobore medzi novicmi, v študovni. Náhodou vezme do ruky kalendárik, položený na pulte. Listuje v ňom a príde na november. Pri 4. novembri si novic poznačil: „Meniny pána arcibiskupa. Nech ho Pán Boh živí!“ Pán arcibiskup listoval ďalej, ako by nič, ale malá poznámka ho potešila, lebo nebola písaná pre neho. Bolo to myslené úprimne, zo srdca.

Poslanie Spoločnosti vyžadovalo, aby mala ústav aj na východnom Slovensku. Predstavení sa snažili i tam nájsť vhodné miesto. V ústrety im vyšiel zase slovenský biskup, tento raz to bol J. E. najdôstojnejší pán biskup spišský Ján Vojtaššák. Dal roku 1929 veľkým nákladom opraviť a prispôbiť novým pomerom starobylé opátstvo v Štiavniku pri Poprade a dal ho do užívania Spoločnosti Božieho Slova. Ku „kaštielu“ patriaci veľkostatok a mlyn dal jej do prenájmu a tým zaistil budúcemu ústavu hmotné zaopatrenie. Štiavnické opátstvo sa po dlhých rokoch znova vrátilo svojmu duchovnému poslaniu a dostalo meno „Misijný dom Annuntiata“. Spoločnosť si v ňom zariadila výchovný ústav pre vlastný dorast a noviciát pre misijných bratov. A tak slúži štiavnický „kaštieľ“, ako ho na okolí oddávna menujú, výchove budúcich misionárov a je výrečným svedectvom veľkodušnej štedrosti a lásky J. E. najdôstojnejšieho pána biskupa J. Vojtaššáka voči misiám.

Podobné osudy ako štiavnické opátstvo stihly aj opátstvo zoborské pri Nitre. Štedrosťou a porozumením nitrianskeho arcipastiera sa i tento pamätný kláštor, najstarší svedok našej kresťanskej i národnej minulosti, obnovil a vrátil svojmu pôvodnému poslaniu. V roku 1936 zriadila Spoločnosť v obnovenom kláštore noviciát pre svojich klerikov a exercičný dom.

Tak aj tento „Misijný dom sv. Svorada“ stojí na biskupskej pôde a založený bol z podnetu J. E. najdôstojnejšieho pána arcibiskupa Dr. Karola Kmeťku.

Už letný pohľad do 25-ročných dejín Spoločnosti na Slovensku ukazuje, že od prvého kroku jej príchodu na Slovensko išli jej slo-

venskí biskupi v ústrety s mimoriadnou priazňou a štedrosťou. Áno, musíme priznať, že slovenskí biskupi jej preukázali pri zakladaní jednotlivých domov toľko dobrodení, že opisovať ich vznik znamená vlastne rozprávať o horlivosti slovenských biskupov za svetové misie katolíckej Cirkvi a o ich štedrosti k Spoločnosti, ktorej osobitným cieľom podľa jej stanov je apoštolská činnosť v zámorských misiách.

No pomoc jednotlivých slovenských biskupov pri zriaďovaní misijných ústavov nepredstavuje všetko, čím je Spoločnosť im zaviazaná. Nie, lebo okrem tejto priamej pomoci veľa vykonali slovenskí veľpastieri pre Spoločnosť nepriamo, to jest tým, že vytvárali na Slovensku ovzdušie priaznivé pre poslanie a účinkovanie misijnej spoločnosti. A to platí aj o tých členoch biskupského sboru, s ktorými Spoločnosť neprišla bližšie do styku, lebo nemá v ich diecézach svoje ústavy. Myslíme tu na propagovanie misijnej myšlienky v našom ľude, v školách, ktoré prevádzajú pápežské misijné spolky, podporované a usmerňované biskupmi. Ďalej vytváranie misijnej literatúry, či už ľudovej alebo vedeckej. Tu treba s uznaním pripomenúť hodnotnú knižočku od J. E. najdôstojnejšieho pána biskupa Dr. Andreja Škrábika „Misijným svetom“, ktorá ako podielová kniha Spolku sv. Vojtecha vykonala v slovenskom ľude kus užitočnej práce za misie. Autor knihy stál vždy Spoločnosti blízko a preukázal jej mnoho vzácných služieb ako predseda Misijných spolkov, ktorých vedenie prevzal po ňom horlivý misijný pracovník J. E. najdôstojnejší pán biskup Dr. Eduard Nécsey.

Keď Spoločnosť Božieho Slova slávi toho roku 25-ročné jubileum svojho osadenia a svojej činnosti na Slovensku, ďakuje zo srdca Pánu Bohu, že si na Slovensku vyvolil takých kňazov za biskupov, ktorí ju s toľkou ochotou prijali do svojich diecéz a priamo ju zahrnuli dobrodeniami. Pri súhrnnej spomienke na všetky tie dobrodenia, obnovuje sa vo vďačnosti oproti svojim dobrodincom a misijným horliteľom na biskupských stolcoch. Neprestáva sa za nich modliť a volá: Živ, Bože, našich arcipastierov!

venskí biskupi v ústrety s mimoriadnou priazňou a štedrosťou. Áno, musíme priznať, že slovenskí biskupi jej preukázali pri zakladaní jednotlivých domov toľko dobrodení, že opisovať ich vznik znamená vlastne rozprávať o horlivosti slovenských biskupov za svetové misie katolíckej Cirkvi a o ich štedrosti k Spoločnosti, ktorej osobitným cieľom podľa jej stanov je apoštolská činnosť v zámorských misiách.

No pomoc jednotlivých slovenských biskupov pri zriaďovaní misijných ústavov nepredstavuje všetko, čím je Spoločnosť im zaviazaná. Nie, lebo okrem tejto priamej pomoci veľa vykonali slovenskí veľpastieri pre Spoločnosť nepriamo, to jest tým, že vytvárali na Slovensku ovzdušie priaznivé pre poslanie a účinkovanie misijnej spoločnosti. A to platí aj o tých členoch biskupského sboru, s ktorými Spoločnosť neprišla bližšie do styku, lebo nemá v ich diecézach svoje ústavy. Myslíme tu na propagovanie misijnej myšlienky v našom ľude, v školách, ktoré prevádzajú pápežské misijné spolky, podporované a usmerňované biskupmi. Ďalej vytváranie misijnej literatúry, či už ľudovej alebo vedeckej. Tu treba s uznaním pripomenúť hodnotnú knižočku od J. E. najdôstojnejšieho pána biskupa Dr. Andreja Škrábika „Misijným svetom“, ktorá ako podielová kniha Spolku sv. Vojtecha vykonala v slovenskom ľude kus užitočnej práce za misie. Autor knihy stál vždy Spoločnosti blízko a preukázal jej mnoho vzácných služieb ako predseda Misijných spolkov, ktorých vedenie prevzal po ňom horlivý misijný pracovník J. E. najdôstojnejší pán biskup Dr. Eduard Nécsey.

Keď Spoločnosť Božieho Slova slávi toho roku 25-ročné jubileum svojho osadenia a svojej činnosti na Slovensku, ďakuje zo srdca Pánu Bohu, že si na Slovensku vyvolil takých kňazov za biskupov, ktorí ju s toľkou ochotou prijali do svojich diecéz a priamo ju zahrnuli dobrodeniami. Pri súhrnnej spomienke na všetky tie dobrodenia, obnovuje sa vo vďačnosti oproti svojim dobrodincom a misijným horliteľom na biskupských stolcoch. Neprestáva sa za nich modliť a volá: Živ, Bože, našich arcipastierov!

POČIATKY SPOLOČNOSTI BOŽIEHO SLOVA NA SLOVENSKU.

Spoločnosť nadväzuje styky so Slovenskom.

P. Arnold Janssen.

Ctihodný zakladateľ Spoločnosti Božieho Slova P. Arnold Janssen položil 8. septembra 1875 základ pre SVD — Societas Verbi Divini — Spoločnosť Slova Božieho. — Prvý dom postavil v Holandsku v Šteyli. P. A. Janssen rozširoval svoje dielo najprv len do krajín s nemeckou rečou; no čoskoro uprel svoj zrak aj na slovanské národy. Roku 1889 prevzal totiž pastoráciu v Argentíne a roku 1895 i v Brazílii medzi európskymi prisťahovalcami, medzi ktorými bolo mnoho Slovanov. Preto otvára v Sliezske novú dom, v kraji, kde žije mnoho Poliakov.

Prichádzajú prví poľskí a sliezske chlapci. Po matúre odchádzajú na teologické štúdiá do ústredného domu „Sv. Gabriela“ v Mödlingu pri Viedni.

P. Viliam Schmidt.

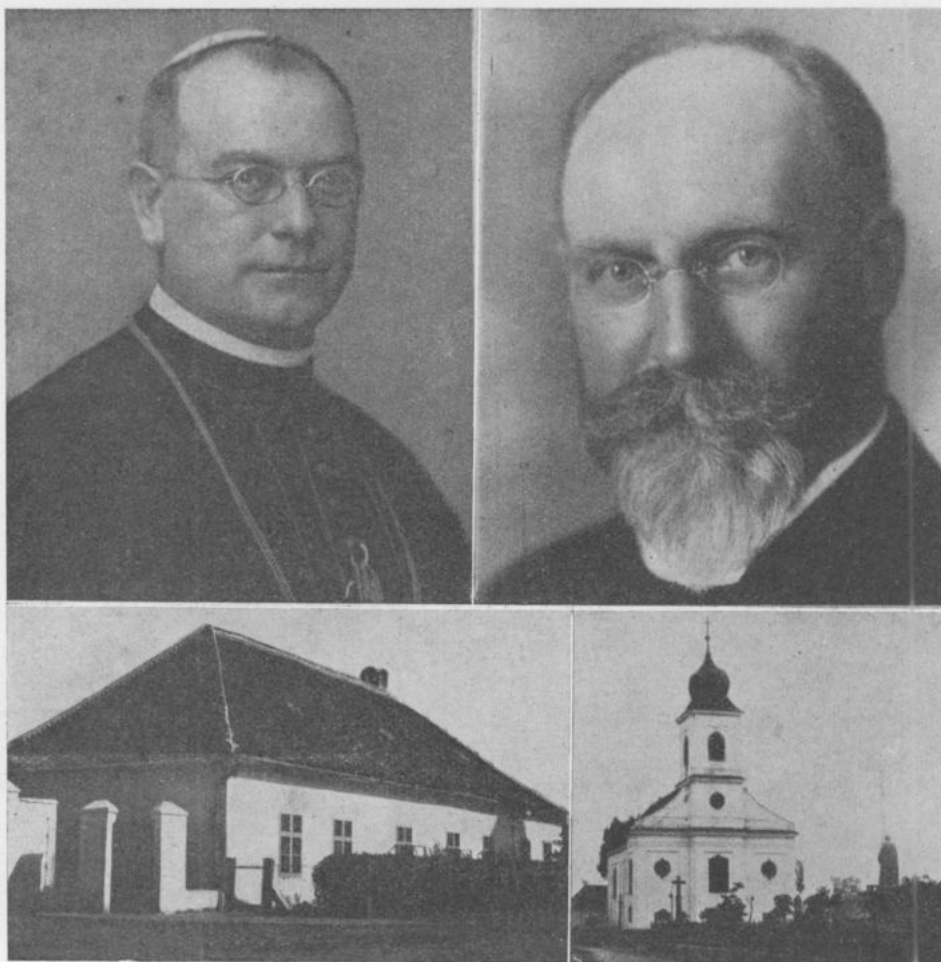
Vo Sv. Gabrieli ujal sa slovanských chlapcov dnes svetoznámy učenec — etnolog P. Viliam Schmidt. Učí ich poľskej gramatike. Na jeho podnet zakladá sa poľský i český krúžok, ktorý má prebúdzajúci záujem o slovanské reči.

P. Pavol Šebesta.

Dušou českého krúžku stávajú sa Fr. Pavol Šebesta a Fr. Ján Fajkus. Roku 1910 predstupuje Fr. Pavol Šebesta pred biskupa a prijíma kňazskú hodnosť. Máme prvého kňaza. V roku 1912 prichádza nový kňaz: P. Ján Fajkus.

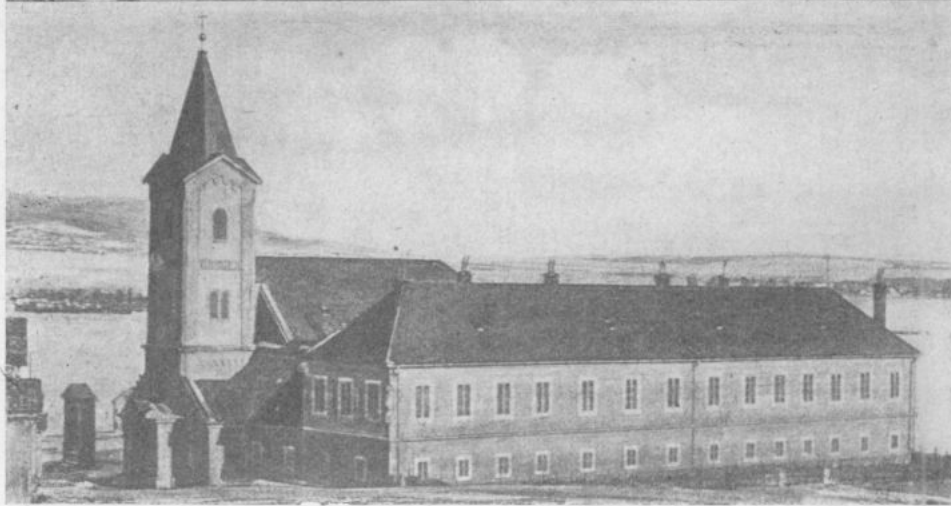
Na holandskej pôde, v neznámej dedinke Šteyli, povstalo pred 73 rokmi dielo ctihodného Otca Arnolda. Rýchlo sa rozšírilo po celej strednej Európe a v zámorí. Na Slovensko mu kliesnili cestu: P. Jozef Gerecký, ktorý už počas prvej svetovej vojny vydával misijné kalendáre a Hlasy; P. Viliam Schmidt, vedec-etnolog a P. Pavol Šebesta, známy učenec a bádateľ, ktorý svojimi prednáškami o afrických misiách vzbudil po vojne záujem širokej slovenskej verejnosti o misie. — Ústredný misijný seminár Spoločnosti vo Sv. Gabrieli pri Viedni poznali už predtým mnohí slovenskí kňazi, ktorí tam chodievali na duchovné cvičenia.

Prvý krok pre usidlenie Spoločnosti na Slovensku sa urobil z podnetu šľachteneho a oduševneného madunického farára, neskoršie rožňavského biskupa Mgr. Michala Bubniča. Farská budova v uvedomelej povážskej dedinke Madunice, v ktorej kedysi žil a pôsobil veľký slovenský básnik Ján Hollý, poskytla dočasné prístrešie prvému priekopníkovi na Slovensku, niekdajšiemu africkému misionárovi, P. Albertovi Floriánovi.

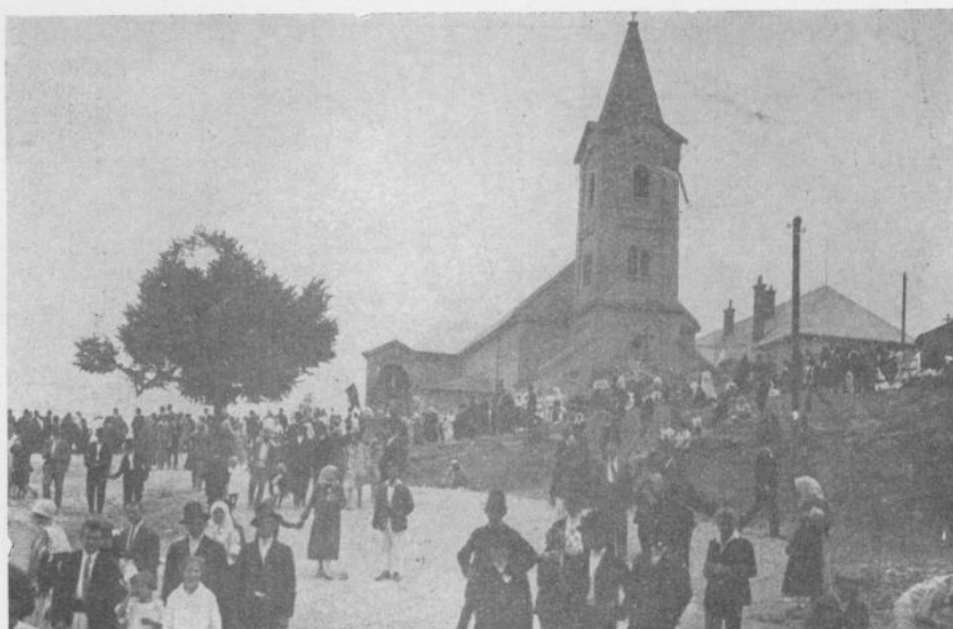

Velkodušne vyšiel Spoločnosti v ústrety nitriansky arcipastier J. E. najdôst. p. Dr. Karol Kmetko, ktorý s radosťou prijal Spoločnosť do svojej diecézy. V letnom sídle nitrianskych biskupov, v Močenku pri Nitre sa otvoril r. 1923 prvý misijný dom na Slovensku, zasvätený Sedembolestnej Patrónke Slovenskej krajiny. — Dolu vľavo: Návšteva vtedajšieho generálneho predstaveného Spoločnosti P. Viliama Giera v novootvorenom ústave v Močenku. — Zľava doprava: P. Ján Česla, P. František Vormann, provinciál zo Sv. Gabriela, P. Ján Fajkus, P. Viliam Gier, P. Alojz Jarmer, P. Albert Florián, P. Alojz Weiner. — Dolu vpravo: Prví močenský chovanci.

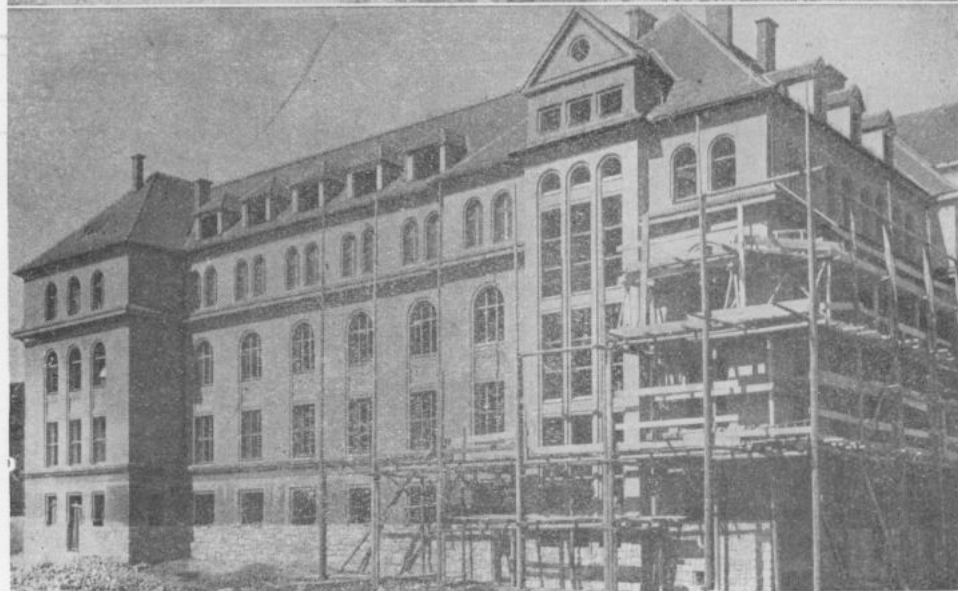
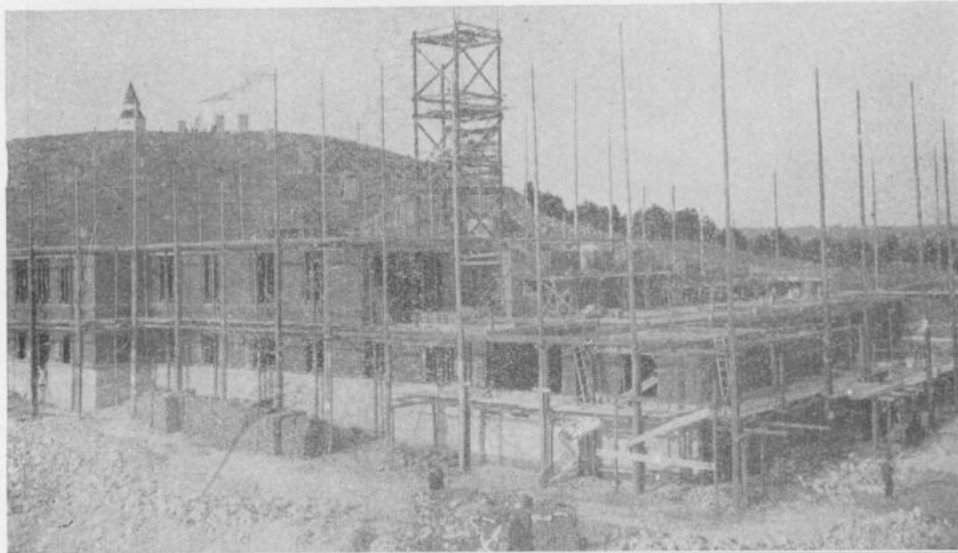

Nitra — pamätné miesto v dejinách krestanstva medzi Slovanmi, miesto prvého krestanského chrámu v našich zemiach, Pribinovho kostolíka, niekdajšie sídlo Metodovo a ohnisko ich apoštolskej práce medzi našimi predkami, — mala sa stat i ohniskom nového misijného hnutia na Slovensku. — Mnoho búrok za dlhé stáročia preletelo nad starobylým kostolíkom na nitrianskej Kalvárii. Do zväčšeného kláštora pri pútnickom kostolíku Matky Božej uviedol nitriansky biskup r. 1927 prvých misionárov.

Od nepamäti sa konávaly púte k nitrianskej Matke Božej, obzvlášť v máji, na sviatok Nanebevzatia Panny Márie a na sviatok Narodenia Panny Márie. Procesia mesta Nitry odchádza po slávnostných bohoslužbách s Kalvárie. — Slávnosť posviacky základného kameňa Misijného domu v júni 1927 sa stala veľkou manifestáciou celého nitrianskeho okolia. J. E. najdôst. pán biskup Jantusch káže shromaždeným pútnikom.

Do tvrdej skaly nitrianskej Kalvárie bolo treba vytrhať miesto pre základy mohutnej budovy. Pomaly stavba rastie, múry sa dvíhajú... — Pred dokončením...

Velké dielo dokončené. Na návrši nad Nitrou žiari k nebu pozlátený kríž na impozantnej budove Misijného domu. Živá viera slovenských katolíkov postavila pomník, ktorý bude i budúcim pokoleniam hlásať obetavosť a lásku podtatranského národa k misiám. — Pohľad na Ústredný misijný dom z južnej strany.

V novembri 1928 bol nový dom posvätený a odovzdaný svojmu poslaniu. V novozbudovanom kláštore zavládlo kláštorské ticho. Prví obyvatelia Misijného domu.

V tom istom roku tlačí sa už prvý český kalendár: „Misionář“, ktorý vychádzal šesť rokov. Pri Plzni odkúpila Spoločnosť pozemok na stavbu nového misijného domu. Mnohosľubné začiatky udusila však prvá svetová vojna. P. Pavol Šebesta odchádza do Portugalskej východnej Afriky ako misionár. P. Ján Fajkus dostáva určenie pre Europu do misijného domu „Sv. Kríž“ pri Nise (vlastne bol určený pre nový dom v Čechách, ktorý sa ale vtedy neuskutočnil). P. Fajkus nezabudol však nikdy na svoj ideál pracovať medzi Slovanmi.

Prv než sa skončila prvá svetová vojna, vrátil sa P. Šebesta z portugalského zajatia, kam ho Angličania z Afriky odviezli, a navštívil na ceste do vlasti „Sv. Kríž“. Tam ho oduševňoval P. Ján Fajkus pre Slovensko a sľuboval vďačne svoju spoluprácu.

P. Jozef Gerecký.

P. J. Gerecký začína sa venovať Slovensku, ktoré prejavovalo väčšie porozumenie pre misijnú myšlienku. Roku 1914 v práve založenej misijnej tlačiarňi vo Sv. Gabrieli v Mödlingu vyšiel slovenský misijný kalendár „Posol sv. Gabriela“.

V roku 1915 vydáva prvé číslo nášho obľúbeného misijného časopisu: „Hlasy z katolíckych misií“. V redakcii „Hlasov“ mu pomáha Slovak pán Dubravský.

Výdatnú pomoc pri šírení misijnej myšlienky na Slovensku má P. Gerecký v misijných cestovných bratoch, ktorí precestovali takmer celé Slovensko, prebúdžali misijný záujem a získali prvých misijných horliteľov. Medzi cestovnými bratmi treba spomenúť mená: Br. Abundantius Hrdlovič, neb. Br. Nikander Labud, neb. Br. Humilis Havlíček, Br. Ticián Hartoš a iní.

*

Doznel rachot kanónov a štekot pušiek — skončila sa prvá svetová vojna (1914—1918). Na svetových bojiskách zavládlo ticho a pokoj. Hľa, s úsvitom slobody pre náš národ prichádza i skúsený misionár P. Pavol Šebesta na tatranskú pôdu. Neúnavne koná prednášky po väčších mestách západného Slovenska.

Okolo P. Šebestu vytvára sa krúžok horlivých pracovníkov za misijnú myšlienku. Týmto prvým misijným horliteľom patrí naše

uznanie, pochvala a úprimné „Pán Boh zaplať“. Veď svojou veľkodušnosťou a obetavosťou kládli prvé kamene misijného diela na Slovensku. Nech im to dobrotivý Pán Boh mnohonásobne odmení.

Spomienky P. Šebestu.

Nebude od veci a bez zaujímavosti citovať tu list veľadôst. P. Pavla Šebestu, misionára, etnologa a spisovateľa, ktorý vlastne prvý prakticky hýbal otázkou založenia misijného domu v Čechách a na Slovensku; píše:

O začiatkoch našich misijných domov na Slovensku nemám bohužiaľ nijaké písomné záznamy. Musím teda referovať podľa pamäti, a tá je dosť deravá. V zime r. 1920 som prišiel do Viedne. Potom na jar 1921 som mal prednášky v Bratislave. Nadviazal som styky so Slováckmi, ako napr. s p. Danišovičom, ktorý mi už kedysi bol pomáhal pri redakcii kalendára (1910—1911), a s niektorými dámami z Pezinka. Nepamätám sa, či som sa už vtedy soznámil s p. dekanom Bubničom, alebo trochu neskôr. Vtedy sa zrodil plán usporiadať misijné prednášky so svetelnými obrazmi a to v Bratislave a v mestách pozdĺž trate až po Trnavu. Kto mi pomáhal pri zorganizovaní týchto prednášok, neviem už povedať: zdá sa mi, že okrem spomenutých dám z Pezinka mal na tom účasť aj pán dekan Bubnič. Pamätám sa, že sme sa raz stretli vo vlaku.

V tom istom roku, na jeseň 1921, mal som potom prednášky na Slovensku. Pamätám sa ešte dobre na prednášku v sále kina v Bratislave, vo Sv. Jure, v Pezinku a v Cíferi. Potom som prišiel do Maduníc, kde som bol tri alebo štyri dni hosťom p. dekana Bubniča; predebatovali sme spolu záležitosť misijného domu. On bol mimoriadne oduševnený pre túto myšlienku a naliehal na mňa, aby som posúril založenie misijného domu na Slovensku. Upozornil ma na Šaštín, Skalku a na ktorýsi biskupský veľkostatok v okolí. Pritom prišla tiež reč na najdôst. p. biskupa Kmeťku z Nitry a p. Bubnič ma vyzval, aby som ho išiel navštíviť. Myslím, že som už pri tejto príležitosti cestoval do Nitry, kde som bol dva dni hosťom p. biskupa Kmeťku. Tam som zase spomenul plán založenia misijného domu a našiel som u pána biskupa oduševnené porozumenie. Už neviem,

ktoré návrhy vtedy urobil pán biskup Kmeťko, ale iste hovoril aj o misijnej tlačiarňi. Pri tejto príležitosti som pána biskupa pozval, aby si prišiel pozrieť Misijný dom Sv. Gabriela v Mödlingu. Pán dekan Bubnič už poznal Sv. Gabriel, lebo si tam odbavil duchovné cvičenia. A po mojej návšteve bol tam viac ráz. Raz pri takej návšteve rečnil pri stole o misijnom diele na Slovensku, čo som ja potom tlmočil.

Potom som mal ešte ďalšie misijné prednášky — pravdepodobne na jar 1922 — a to v Nitre, v Trenčíne, v Novom Meste nad Váhom a v iných miestach. Neviem už povedať, či som sa pri týchto príležitostiach znova stretol s p. biskupom Kmeťkom; ale dopisoval som si s ním. Pána biskupa Vojtaššáka som vtedy nemal príležitosť osobne stretnúť, ale p. Bubnič a iní ma viackrát na neho upozornili.

Že sme začali najprv v Maduniciach, malo svoju príčinu v tom, že p. dekan Bubnič veľmi oduševnene naliehal. Išlo tu hlavne o miesto, odkiaľ by sa propagovala a šírila misijná myšlienka. Odtiaľ mali misiónári organizovať misijné prednášky a kázne po celom Slovensku a redigovať časopis. Isté je, že som vtedy chcel pre našu vec získať pátra Floriána; lebo sa bolo treba rýchlo rozhodnúť, keďže p. dekan Bubnič chcel cestovať do Ameriky a naliehal, aby sme my jeho faru obsadili. Páter Florián nemal nič proti tomu. Náš plán som predložil i pátrovi Gierovi (vtedajšiemu generálnemu superiorovi SVD) a pátrovi Vormannovi (vtedajšiemu provinciálovi v Rakúsku) a obaja boli za to. Zdá sa mi, že páter Vormann vtedy aj sám išiel raz do Maduníc; no neviem to určite. Najdôstojnejší páni biskupi Kmeťko a Vojtaššák zastavili sa potom raz vo Sv. Gabrieli, keď cestovali — myslím — do Ríma. Vtedy som im ukázal celý misijný dom a všetky dielne a zariadenia. Od tej doby sa dátujú tiež konkrétne návrhy pána biskupa Kmeťku. Páter Florián prišiel do Maduníc koncom decembra 1922.

To by bolo v krátkosti všetko, čo ešte viem o našich začiatkoch na Slovensku.

Pozdravujem Vás a všetkých spolubratov Váš

P. Pavol Šebesta SVD.

Spoločnosť sa usídľuje na Slovensku.

Madunice pri Leopoldove.

„Ihneď odcestovať na Slovensko cez Sv. Gabriel“, — znel telegram P. Františka Vormanna, poslaný P. Albertovi Floriánovi, misionárovi z afrického Toga, ktorý vtedy sa zdržoval v Sliezsku.

„Bolo to 21. dec. 1922,“ — píše P. A. Florián vo svojich záznamoch. „Taký vianočný dar som, veru, nečakal! Miesto do Toga na Slovensko! No pôjdeme v mene Božom!“ (P. A. Florián dlhé roky pôsobil v tropickej Afrike — v Togu. Svetová vojna prekazila prácu v tejto misii. Misionári boli vyhnaní a museli sa vrátiť do Európy; misia osirela. Tak sa dostal i P. A. Florián do vlasti.)

29. decembra 1922 o 2. hod. po polnoci dorazil vlak do Leopoldova s P. Albertom Floriánom. Na stanici ho čakal vdp. dekan Michal Bubnič. V nasledujúcu nedeľu predstavil p. dekan P. Floriána svojim veriacim, odovzdal mu administráciu fary a odišiel do cudziny.

V zime r. 1923 prišli na faru do Maduníc dvaja misijní bratia. (Jeden z nich bol Br. Ignác Pacák.) Na jar prišla nová pomoc v P. Jánovi Česlovi, ktorý sa s veľkou láskou venoval madunickej mládeži. Prví žiaci našej Spoločnosti na Slovensku boli z Maduníc. To bol skromný začiatok! No celý plán by ešte bol stroskotat, keby teraz nebol zasiahol veľkorysým spôsobom J. E. najdôst. p. biskup nitriansky Dr. Karol Kmeľko.

V tom istom roku totiž odišiel vdp. dekan Michal Bubnič na nové pôsobisko do Topoľčian. Do Maduníc prišiel nový pán farár, a naši misionári sa museli obzerať po novom pôsobisku. Vtedy sa obrátili na nitrianskeho pána biskupa s prosbou o pomoc, ktorú im už prv bol ponúkol.

Močenok.

J. E. najdôstojnejší pán biskup ochotne a láskavo prijal misionárov do svojho biskupstva a osadil ich dočasne vo svojom biskupskom kaštieli v Močenku, ktorý je vzdialený od Nitry 19 km.

18. augusta 1923 presťahovala sa malá misijná rodinka do svojho nového domova. V septembri prišiel P. Ján Fajkus, ktorý sa stal

prvým prefektom chlapcov. Chlapci — prví misijní žiaci prišli do domu 24. septembra. Staré biskupské múry ožily. V priestrannej záhrade sa ozýval veselý spev slovenských chlapcov.

Na Vianoce 1923 zavítal do Močenku P. Félix Drevek.

Za prvého rektora domu bol ustanovený P. Albert Florián. P. Ján Česla pomáhal P. Jánovi Fajkusovi ako podprefekt.

V Močenku pracovala naša Spoločnosť päť rokov. P. A. Florián píše vo svojich spomienkach na Močenok: „Boly to roky veľkých starostí a ťažkej práce. Počet žiakov rástol. Veď v jeseni 1923 prišlo 23 žiakov, v nasledujúcom roku stúpol počet žiakov na 60 a v r. 1925/26 bolo už 80. Ako ich ubytovať v tom starobyľom kaštieli? Kde zohnať potrebné živobytie? No dobrotivý Pán Boh pomohol prekonať začiatkové ťažkosti. Najúprimnejšia vďaka patrí Jeho Exc. najdôstojnejšiemu pánu arcibiskupovi Dr. Karolovi Kmeťkovi, ktorý v prvých rokoch bol naším častým hosťom. Podporoval nás všemožným spôsobom. Srdečná vďaka patrí i obetavým jednotlivcom z Močenku, ktorí nás hmotne podporovali.“

Keďže však močenský kaštieľ nevyhovoval ďalšiemu vývoju misijného ústavu, preto predstavení hľadali výhodnejšie miesto.

Nitriansky pán biskup znova prichádza v ústrety a ponúka starobyľý pútnický kostol i kláštor v Nitre na Kalvárii. Roku 1928 presťahoval sa celý ústav z Močenku do Nitry.

Z KRONIKY MISIJNÉHO DOMU MATKY BOŽEJ V NITRE.

„Nitra, milá Nitra...”

Nad Nitrou čnejú dva vršky ako strážcovia jej dejinných pokladov.

Nitra je Slovákoví svätá. Jej pôdu skropil sv. Metod svojím potom, posvätil ju svojím životom sv. Ondrej a Benedikt. Na posvätnom Metodovom Sione, v Pribinovom kostolíku, rozložil Pán svoj prvý stánok medzi Slovanmi. Z posvätných múrov vyšlo svetlo viery a zasvietilo do temnej noci pohanstva našich predkov.

Kalvária — druhý vršok Nitry — stáva sa Sionom pohanov. Zo svätyne Sedembolestnej nesú fakľu viery, sv. Metodom zažatú, slovenskí synovia do zámorských zemí.

Niečo z dejín kostolíka na nitrianskej Kalvárii.

Starobylý kostolík Matky Božej na nitrianskej Kalvárii je obľúbené pútnické miesto celého okolia. Ľud putuje na „Zelený vrch” — tak sa nazýva Kalvária v starých záznamoch — na „Veľkú Matku Božiu” a na „Malú Matku Božiu”, t. j. 15. augusta a 8. septembra. Vtedy sa mení okolie Kalvárie v kvetnú záhradu, lebo ľud prichádza vo svojich pestrých krojoch. Zbožní mariánski ctitelia prichádzajú vzdať úctu a poklonu nebeskej Matke, ako sa to v starobylej piesni spieva:

Tie nitrianske zvony k sebe nás volajú;
Patrónke Slovenska poklonu vzdávajú.
Sedmibolestná Panna Mária,
tebe slovenská spieva krajina:
tisíc ráz buď zdravas,
primlúvaj sa za nás.

Zbožný ľud putuje na Kalváriu už od XIV. stor., ako to dejiny po prvýkrát zaznamenávajú. Vtedy, pravda, chrám Matky Božej stál mimo mesta, preto ho vojská, ktoré chcely dobyť mesto, často zničily alebo poškodily.

Roku 1606 vydrancovalo ho vojsko Františka Rédeyho. Skazu chrámu dovŕšil r 1620 Gabriel Betlen. Avšak z rumov vyrástol nový a väčší chrám za biskupa Jána Telegdyho.

Nová pohroma prevalila sa nitrianskou dolinou r. 1663. Turci vtrhli do nitrianskeho kraja a obkolesili mesto. Ťažko poškodený chrám Matky Božej dal opraviť ostrihomský kanoník Juraj Feneši.

Začiatkom XVIII. storočia stala sa Nitra bojiskom rákóciovských vojsk. Vojnová víchrica smietla i chrám na „Zelenom vrchu“. No r. 1723 obnovený chrám už znova volá pútnikov. Biskup Erdödy dal pristaviť i vežu a do nej zakúpil dva zvony. Neskôr r. 1728 dal zriadiť pod kostolom hrobku.

Biskup Ján Gusztíni dal vybudovať na Kalvárii kláštor s ôsmimi celami. Roku 1766 povolal do kláštora španielskych Nazaréno. Rehoľu Nazaréno založil v Španielsku v Salamanke roku 1752 Ján Varella y Losada. Členovia rehole vedú prísny život. Dnes majú 10 kláštorov. Ale už r. 1771 opustili Nazaréni Nitru pre podnebie, na ktoré nemohli navyknúť.

Po odchode rehoľníkov odovzdal biskup Gusztíni kláštor kňazom-penzistom. Prvý obyvateľ kláštora bol urmínsky farár Mikuláš Nozdrovický.

Roku 1858 zriadil biskup Roskovány na Kalvárii duchovnú stanicu a vymenoval za duchovného správcu Jozefa Straňavského. Roku 1885 dal vystaviť krížovú cestu.

Roku 1923 zomrel Jozef Belák, posledný beneficiát chrámu Matky Božej, a stanica ostala uprázdnená až do príchodu misionárov Spoločnosti Božieho Slova.

Príchod prvých misionárov na Kalváriu.

Bolo to 2. septembra 1925. Cestou z Močenku do Nitry uháňalo nákladné auto močenského mlynára p. Bartu. Auto viezlo kufre,

balíky, batožinu, na ktorej sedeli 13 žiaci, brat a traja pátri. Neobyčajne silný vietor šľahal do tvári cestujúcim.

Auto zabočilo do Nemocničnej ulice, ale pre veľký nával ľudu muselo pred nemocnicou zastať. Obyvatelia Nitry a blízkeho okolia dozvedeli sa totiž o príchode misionárov a prišli im v ústrety. Misionári zostúpili s auta a po srdečnom uvítaní kráčali v sprievode na Kalváriu. Na úpätí vršku pri slávobráne, na ktorej bol nápis: Blahoslavení, ktorí prichádzajú v mene Pánovom, vítala misionárov rezká molnošská kapela. Pred pútnický chrám išiel v ústrety prichádzajúcim osvietený pán prepoš, mestský farár Koloman Szmda s nitrianskym duchovenstvom.

Za hlaholu zvonov a za zvukov organa vstúpil sprievod do chrámu Matky Božej. V kostole zaspievali slávnostné: Te Deum. Bol to úprimný prejav vďaky a radosti Nitranov, že Nitra dostala druhých misionárov Metodových. Misionári srdečne sa poďakovali veriacim za milé uvítanie.

Prvé práce — prvé kríže.

Zlatý kríž na pútnickom chráme jagal sa v lúčoch slnka. Bolo 8. septembra. Preto mnohí ctitelia Sedembolestnej putovali na Kalváriu. Jedni v procesiách za zbožných spevov, iní na vozoch alebo v skupinách. Bolo vidieť pútnikov z Horných i Dolných Krškian, z Lehoty, zo Zbehov, zo Šarlužiek, z Drážoviec, z Veľkého Lapáša, z L. Ďarmot, atď . . .

Misionári po prvýkrát starali sa o mariánsku slávnosť. Víkali procesie, spovedali a vydržovali slávnostné bohoslužby. Preto niet divu, že všetci mali plné ruky práce.

Po slávnostnej svätej omši posvätil J. E. najdôstojnejší pán biskup Dr. Karol Kmeťko obnovený a zväčšený kláštor pri chráme Matky Božej a odovzdal ho Spoločnosti Božieho Slova. Spoločnosť práve slávila zlaté jubileum svojho trvania.

Misionári mali novú strechu nad hlavou. Ale dom bol bez zariadenia. Kuchyňa postavila svoj sporák pod šírým nebom. Chlapci nemali kde spávať. Tu pomohol pán biskup. Ponúkol svoj seminár za dočasný útulok. V seminári misijní chovanci ostali 12 dní.

Hlavný oltár v pútnickom kostole Matky Božej. Socha Sedembolestnej Panny Márie a obraz Nanebevzatia je z roku 1925.

Sedembolestná: socha na hlavnom oltári. — Vľavo: Oltár Božského Srdca. — Vpravo: Oltár Najčistejšieho Srdca Panny Márie. — Uprostred: Oltár Patrónky misionárov sv. Terezky v bočnej kaplnke kostola.

Už 20 rokov slúži Misijný dom svojmu poslaniu: výchove vierozvestov pre zámorské misie. Videl už desiatky slovenských chlapcov, ktorí s oduševnením v detských očiach prestupovali jeho prah a videl už i prvých odchádzať po dlhých rokoch štúdia s misionárskym križom ku pohanom. — Dva obrázky: 15 rokov medzi prvým a druhým fotografovaním. Kde sú tí, čo pred 15. rokmi začínali ako malí žiaci na nitrianskej Kalvárii? A kde budú o 15 rokov dnešní chovanci? Rozídu sa v službe povolania na všetky strany sveta.

Misijní bratia v nitrianskej kláštorskej rodine. V rozmanitých povolaniach napomáhajú prácou svojich rúk veľké dielo svetových misií. — Dorast stavu misijných bratov. Zo všetkých strán Slovenska prichádzajú mladíci, ktorí sa chcú stať pomocníkmi kňazov-misionárov v šírení kráľovstva Božieho medzi národami.

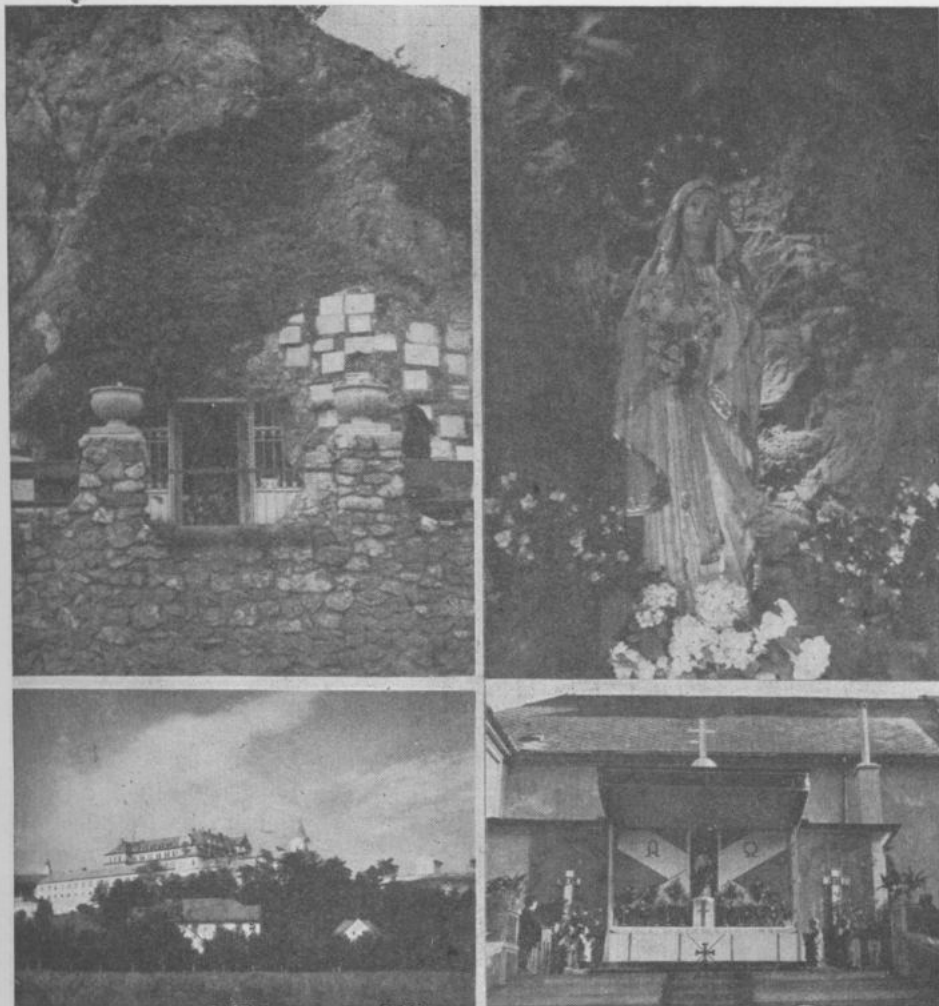

Misijné kníhkupectvo je známe po celom Slovensku. I bez krikľavej reklamy získalo si dobré meno a stálych zákazníkov, pretože tu sa nepracuje pre zisk, ale z lásky k misiám. — Oltár v kaplnke Misijného domu.

Tak veľký ústav ako nitriansky Misijný dom nezaobíde sa bez obetavej spolupráce laických pomocníkov. 20 rokov vernej vytrvavej práce má za sebou krajčír-majster p. Benedik, vyše 10 rokov stará sa p. majster Pavúk o zaobutie obyvateľov domu. Ostatní pracujú na iných miestach. — O zásobovanie a dopravu je tiež postarané. Odvážanie balíkov z knihkupectva na poštu a obstarávanie nákupov sa koná jednak autom, jednak staršími osvedčenými dopravnými dopravnými prostriedkami.

Pod mohutnou skalou Kalvárie skrýva sa utešená jaskyňa lurskej Panny Márie, s nesčítanými votívnymi tabuľkami ctiteľov, ktorí sa nesklamali v dôvere v presvätú Pannu. Starostlivé ruky ozdobujú jaskyňu vždy sviežimi kvetmi. Ku jaskyni Nepoškvrnenej dolieha už sotva slabá ozvena mestského huku. Pri jej nohách temer vždy vidieť niekoho v tichej modlitbe. — Malebný pohľad je na kostol a Misijný dom so strany od rieky. — Poľný oltár na priestranstve pred kostolom, vyzdobený ku slávnosti Božského Srdca.

V prvú májvú nedeľu koná sa tradičná púť mesta Nitry ku Matke Božej. Nitrianska procesia odchádza z Kalvárie po slávnostných bohoslužbách. — Na sviatok Matky Božej, 15. augusta, sídu sa každoročne neprehľadné zástupy pútnikov z celého nitrianskeho kraja. Vtedy ožije tichá Kalvária. Malebný je pohľad na vlniace sa more pestrých krojov. Okolo 40.000 odhadovali počet účastníkov na púti v r. 1947.

Keď sa konečne ako tak ubytovali, rozhodli sa predstavení dať opraviť tmavý a ošarpaný kostol. Poslednýkrát bol maľovaný r. 1878.

Lež ako sa pustiť do tak nákladnej práce? Pokladňa bola prázdna. Nezbývalo iné ako hľadať dobrodincov. Páter rektor Ján Fajkus a páter špirituál Ján Rosner išli od dvier k dverám a klopali na dobré srdcia. Doba nebola práve výhodná. Bola drahota. Po šiestich mesiacoch podarilo sa im sohnáť potrebnú sumu. Vyplatila sa maľba chrámu, ktorú previedol dolnokrškiansky maliar Ferdinand Papp, i maľba obrazov na klenbe kostola od akademického maliara Schüleho. Niečo peňazí ostalo i na zavedenie elektrického osvetlenia.

Stavba Ústredného misijného domu.

Pán Boh žehnal prácu misionárov. Počet žiakov a kandidátov na bratský stav sľubne sa rozmnožoval. Úzke a nízke múry starého kláštora Nazarénov nestačily pre všetkých uchádzačov.

Bolo treba prikrčiť ku stavbe Ústredného domu, na ktorý sa pomysľalo hneď zprvoti. Plán načrtol architekt Milan Harminc z Bratislavy. Keď generalát Spoločnosti schválil predložené plány, započalo sa v júni 1927 so stavbou pod vedením nitrianskeho staviteľa Jána Tomášeka.

„Keď sme počuli“, písal v „Hlasoch“ terajší najdôstojnejší pán biskup Dr. Andrej Škrábik, „že sa u nás na Slovensku má postaviť misijný dom s veľkým nákladom, ustrnuli sme. Mysleli sme si, že sa to nepodarí. To je nemožná vec. Sme malý a chudobný národ“.

Pravda, nebola to ľahká vec. Predstavení stáli pred veľkými finančnými ťažkosťami. No to ich neodstrašilo. Dobrý Pán Boh pohol srdcia slovenských katolíkov. Prvý väčší milodar poslal nebohý pán opát Ružička v sume 25.000 Kčs. Na výzvu J. E. najdôstojnejšieho pána biskupa Dr. Karola Kmetku usporiadaly sa po diecézach sbierky. P. Florián odcestoval do Ameriky a svojimi prednáškami o Afrike budil záujem našich krajanov o misie a získal dobrodincov novému ústavu.

P. regionál Ján Fajkus požiadal materský dom v Holandsku o pôžičku.

Múry rástly. Postavila sa strecha a nakoniec zažiaril zlatý kríž na novom Ústrednom misijnom dome.

Pri pohľade na dokončené dielo poznamenal P. regionál Ján Fajkus: „Vo všetkom nám Prozreteľnosť viac pomohla, než sme vo svojej slabej dôvere dúfali.”

Posviacka misijného domu v Nitre.

„S pomocou Božou dokončené dielo! Nech Pán Boh žehná nášmu najväčšiemu dobrodincovi najdôstojnejšiemu pánu biskupovi a ostatným dobrodincom”, znel nápis na ozdobenej tabuli dokončenej novostavby.

Posviacka nového domu konala sa 4. novembra 1928.

Večer 3. novembra zažiaril osvetlený kríž na novom misijnom dome. Rozlieval svoje svetlo do driemajúcej tmy nitrianskej doliny. I tento dom, postavený na vysokej skale, pošle raz poslov s fakľou viery a pravdy, aby zahnali tmu pohanstva.

Hoci pršalo, ľudia predsa prišli v hojnom počte. Na slávnosť prišli i vysokí cirkevní hodnostári. Pápežský nuncius Ciriaci poslal zástupcu, osvieteného preláta Dr. Píchu, ktorý bol horlivý pracovník na misijnom poli.

Obrady posviacky začaly sa o pol 10. hod. a konal ich J. E. najdôstojnejší pán biskup Dr. Karol Kmeťko.

Slávnostnú kázeň povedal terajší banskobystrický biskup J. E. Dr. Andrej Škrábik. Poukázal na trojaký cieľ Ústredného misijného domu v Nitre. Predovšetkým majú sa v novom dome posväcovať slovenskí synovia a tým prinášať požehnanie pre okolie, pre celý národ a ďaleké pohanské krajiny. Svoju kázeň skončil týmito slovami: „Požehnaj, Pane, tých synov národa, ktorí odtiaľ pôjdu do ďalekých krajov ratovať duše a šíriť tvoju česť.”

Po vysviacke pozreli si prítomní účelné zariadenie všetkých miestností.

Vzácní hostia.

Roku 1930 zastavili sa v našom dome prvýkrát misijní biskupi z Číny: Msgr. Juraj Weig a Msgr. Teodor Buddenbrock. To bola radosť vidieť v Metodovej Nitre vznešených poslov viery, neúnavných bojovníkov Kristových!

Najdôstojnejší páni biskupi prehovorili k všetkým obyvateľom domu o svojich prácach a skúsenostiach, o radoostiach a bolestiach svojich misií. Na konci vyzvali žiakov, aby vytrvali vo svojom povolaní, lebo misijné územia potrebujú ešte mnoho apoštolov.

Pravda, oduševnení chlapci boli by sa ihneď vydali na cestu s najdôstojnejšími páni biskupmi do ďalekých krajín. No zatiaľ vrátili sa ku svojim knihám a sľúbili, že zdvojnásobia svoje modlitby za misie.

Po niekoľkých rokoch prišiel k nám opravdivý Číňan J. E. najdôstojnejší pán biskup Tomáš Tien, teraz už kardinál a prímás Číny.

Neskôr zavítali k nám i vysokí cirkevní hodnostári z cudziny, ktorí prišli na Slovensko. Bol to parížsky kardinál Verdier, pražský kardinál Kašpar a prímás poľský Hlond.

Vysviacka kňazov v Nitre.

Významné a milostiplné dni pre misijný dom a pre pútnický chrám Matky Božej byly 6. a 10. mája 1934. J. E. najdôstojnejší pán biskup Schoppelrey nazval ich zvláštným dielom Božej Prozreteľnosti. A právom. Doteraz konala sa vysviacka len vo Sv. Gabrieli v rakúskom Ústrednom misijnom dome. A teraz mala byť v Nitre. Rodičia novokňazov nemohli sa totiž dostať do Sv. Gabriela.

Podľa prania J. E. najdôstojnejšieho pána biskupa Dr. K. Kmeťku konal obrady vysviacky misijný biskup z Číny J. E. H. Schoppelrey SVD, ktorý bol len nedávno vysvätený za biskupa vo Sv. Gabrieli.

6. mája pristúpilo 28 diakonov ku stupňom oltára, aby prijali kňazskú dôstojnosť. 10. mája slávil novokňazi spoločné primície na priestranstve pred kostolom Matky Božej.

Spoločnosť Božieho Slova v Nitre znova prežívala krásne dni 24. apríla a 13. augusta 1935. Z rúk J. E. najdôstojnejšieho pána biskupa Dr. Karola Kmeťku prijali ďalší diakoni kňazskú vysviacku.

Avšak kto opíše radosť obyvateľov misijného domu v Nitre, keď videli pred oltárom Sedembolestnej šiestich slovenských diakonov, ktorí mali prijať vysviacku za kňazov. Vysvätil ich J. E. najdôstojnejší pán arcibiskup Dr. Karol Kmeťko.

Vysviacka konala sa 1. septembra 1946. Na sviatok Narodenia Panny Márie slávil spoločné primície.

Za vojny a po vojne.

Vieme, že niekedy sa slnko skryje za ťažké mračná. Zaburáca hrom a zavýjú vetry. I v ľudskom živote podľa nevyspytateľných plánov Božích zapadne hviezda radosti a pokoja a nastane noc utrpenia a bóľu.

Bolo to 26. marca 1945. Pôda starobylej Nitry sa otriasla. Mesto sa zaodelo do šedého rúcha prachu. Zemetrasenie? Nie! Nitra prežila veľké bombardovanie.

Ale Panna Mária zachránila svoj pútnický chrám i misijný dom. Ani jedna bomba nezasiahla náš dom. Mnohí spolubratia boli práve v meste, ale všetci bombardovanie šťastne prežili.

Misijný dom neutrpel väčších škôd ani za prechodu frontu, hoci sme sa obávali, že ho vojnová víchrica smetie alebo vážne poškodí.

Po prechode frontu ubytovali sa v dome ruskí letci, ktorí tu ostali až do konca augusta 1945. Po odchode vojakov uviedol sa dom znova do poriadku. 15. septembra našli misijní žiaci v ňom opäť ten krásny, milý a čistý domov.

Ľroku 1946 prikročilo sa k stavbe nových dielní. Do kostola zaviedlo sa ústredné kúrenie a svätyňa dostala oblúkové osvetlenie.

Dúfame, že pod ochranou Matky Božej bude sa Ústredný misijný dom vzťahovať i v budúcnosti a plniť svoje poslanie.

U MATKY BOŽEJ — NA NITRIANSKEJ KALVÁRII.

„Kalvárska ulica“, ulica, vedúca k Misijnému domu, býva tichá. Niekedy i hodinu nevidno nikoho kráčať po nej. Mlčka stojí s dvoma radmi mladých líp, ktorých koruny zďiaľky splývajú v zelenú girlandu, vinúcu sa okolo starých domov a záhrad.

Ak zabočíte na túto ulicu, hneď vdýchnete dúšok čerstvejšieho vzduchu. Prach mesta ostáva za vami, a vy stúpate vyššie a vyššie. Tu vás pozdraví najprv zeleň vrchu, potom svetlý portál chrámu a nakoniec mohutný Misijný dom. A keď idete ešte ďalej, oči sa vám musia širšie rozhliaďnúť, lebo kol-dokola modrie sa jasná obloha a pred vami rozprestiera sa dlhý zelený, bielymi skaliskami vykladaný pás, stúpajúci k tejto oblohe a splývajúci s ňou. Na pravej strane pás: kaplnky — zastavenia krížovej cesty. Na vrchu: tri kríže. — To je naša Kalvária.

Keď stretnete v meste ľudí a spýtate sa, kam idú, dostanete stokrakú odpoveď. Jeden sa náhli do obchodu, druhý do kina, tretí do úradu, štvrtý k lekárovi atď. Keď sa spýtate ľudí, ktorí idú po Kalvárskej ceste, na cieľ ich cesty, dostanete zväčša jednu z týchto troch odpovedí: „Idem trochu k Panne Márii — idem k misionárom — idem si odbaviť krížovú cestu.“

To všetko možno urobiť na našej Kalvárii.

— Idem trochu k Panne Márii.

Chlad a šero kostola. Pokojné ticho. Nervy, rozihrané vo víre mesta, pomaly stíchajú a ich pokoj splýva s okolitým tichom. „Zdravas Mária, milostí plná . . .“ zrnká ruženca kľžu sa z rúk. Sem-tam zašuchoce habit zbožného rehoľníka, odbavujúceho krížovú cestu v kostole.

Ticho, ticho. Dlho by si tu zostal. Šero sa stupňuje, lebo je večer...

Večer bývajú na Kalvárii litánie. Sú hojne navštevované, pričádzajú na ne Nitrania až z Horného mesta. Na veži rozkýve sa zvon. Zvonia na pobožnosť. Kostol sa plní, len predné lavice ostá-

vajú prázdne. Zo sakristie výjde misijný brat a zažiha sviece, potom jeden za druhým ožarujú sa lustry a reflektory. Okolo sanktuária tiahnu sa ako čierne tiene postavy misijných bratov, kráčajúcich do svojho oratória. Za nimi idú postulanti, vážne síce a zbožne, ale z ich kroku ešte cítiť dych chlapčenskej veselosti, ktorú len pred chvíľou z plného hrdla dávali najavo pri večernom volejbale. Potom sa kdesi v diaľke ozve ostré zacenganie, kdesi otvorí sa tajomné dvere a do kostola nie vchádzajú, lež sa sypú malé, chutnovážne postavičky misijných chovancov so sklonenými hlavami, s plnými rukami modlitebných kníh a všelijakých spevníčkov. Ťažko by ste v nich poznali tých veselých krikľúňov z futbalového ihriska. Predné lavice raz-dva sú zaplnené. A vtedy už zaznie i cengáč pri sakristii a k oltáru vstúpi páter s dvoma červenými miništrantami . . . „Adoro Te . . .“, pejú mladé hlásky sborove. Sprevádza ich organ. Pridáva sa k nim celý kostol. Potom sa všetko (celý kostol) modlí, malí i veľkí, domáci i „cudzí“. Rozjíma sa a zasa spieva. Keď malí začnú dvojhlasne: „Tu v Najsvätejšej . . .“, vtedy sú dospeli ticho. Tvár podoprú rukami, každý silnejšie cíti prítomnosť Božiu a bez slov hovorí Pánovi, čím má preplnené srdce a dušu. Večernú modlitbu misionárov modlí sa už zasa celý kostol: „Ó, Bože, uplynul tento deň, ale skutky nás nasledujú. Daj, aby všetky moje viny boli odpokutované, kým udrie moja posledná hodinka, a všetky práce verne vykonané, ktoré si mi sveril.“ Spytujú si svedomie. Ľutujú hriechy a na koniec, keď páter zakončí večernú modlitbu vzdychom Pátra Arnolda, zakladateľa Spoločnosti: „Pred svetlom Slova a Duchom milosti nech ustúpi temnosť hriechu a noc pohanstva“, celý kostol vypovie svoje vrúcne: „A nech žije Srdce Ježišovo v srdciach našich a v srdciach všetkých ľudí! Amen.“ Tu na pobožnostiach schádza sa teda i širšia rodina Pátra Arnolda Janssena, širšia komunita, verní a stáli návštevníci chrámu, verní a horliví priatelia misijného diela.

Cez každú pobožnosť sviati svetlo v dvoch spovedniciach, ktorých dvierka stále sa otvárajú a zatvárajú. Pred prvým piatkom tieto svetlá dlho nehasnú, na výročité sviatky svietia až do svitania.

Najradšej večer, po práci chodia ľudia k Panne Márii. Ale aj ráno ide ich tam veľa. Zvony kalvárskej veže sa pretekajú s ranný-

mi zorami. Od piatej hodiny rannej až do ôsmej pri všetkých oltároch dvíha sa k nebu kalich a na oltár zostupuje Pán pánov. Tak sa dakedy zdá, že v týchto hodinách množstvo milostí, vyprosených s neba, preráža steny chrámu, vyžaruje jasne na ďaleké okolie a žehná ho. (Cez front jedine táto podkalvárska štvrť ostala temer nedotknutá vojnovými udalosťami.)

Ani cez deň nie je Pán sám v tomto chráme. Veď Jeho najbližší hývajú s Ním temer pod jednou strechou. A keďže je kostol stále otvorený, každý okoloidúci sa v ňom rád zastaví.

Nie div teda, keď ľudia cítia, že kalvársky kostolík dýcha akousi útulnosťou. Na veľké sviatky sa zaskveje skromný kostolík leskom svetiel, okázalosťou slávnostných bohoslužieb. More kvetov na oltári, veľká asistancia s 20 miništrantmi, krásne rúcha, štvorhlasný spevokol . . . To všetko povznáša zbožnú myseľ veriacich.

A na „Veľkú“ i „Malú Matku Božiu“! Tých ľudí, čo príde k Matičke! Jedna procesia doháňa druhú, zvony na privítanie neutíchnu. Na priestranstve pred poľným oltárom nedá sa pohnúť. Desaťtisíce s detinsky vrúcny pohľadom sa pozerajú na krásne ozdobenú a osvetlenú sochu nebeskej Matky, ktorá tróni a čaká na umelecky ozdobenom oltári.

V tieto dni, keď sa na nebi zažnú všetky hviezdy a jasná obloha stemnie na tmavobelasú, rozzvučí sa rozhlas a nocou harmónium sprevádza spev tisícich: „Klaniam sa Ti vrúcne, . . .“; „Hostiu vítajme . . .“. Pri tomto speve v diaľke zjavia sa svetielka a zazvučia miništrantské zvonky. Svetielka sa zosilňujú, hlas zvonkov mocnie, na pätnástich schodoch poľného oltára rozostúpi sa raz toľko miništrantov s horiacimi sviecami. Ľud padá na kolená a kňaz s Najsvätejším pomaly vystupuje k oltáru.

Keď všetka tá mohutnosť preniká nám dušou, vtedy nevdojak príde nám na um malý kostolík na „Zelenom vrchu“. (Tak nazýva kronika Kalváriu.)

Kostolík na „Zelenom vrchu“ — a dnešný kostol! Prejdú zase stáročia . . . Aký budeš, náš kostolík? Či sa tu bude vypínať nová, azda krajšia svätyňa Matky Božej? A keď my už dávno splynieme s prachom rodnej zeme, alebo aj s prachom zeme všetkých končín sveta, či tí, čo ich spev tu bude zaznievať ku Tvojej cti, Matka, budú si na

našu prácu myslieť s takou pietou, s akou my spomíname všetkých, ktorí tu dakedy žili a pracovali?

Kto vie, ako to bude?! No, isté je, že pútnické miesto Matky Božej nevyumizne z ľudských srdca a pamiatku naň nesotrujú stáročia. Lebo táto pamiatka sa bude dediť s pokolenia na pokolenie a trvať bude večne. Dieťa sa večne bude túliť k Matke, večne bude túžiť milovať ju, prejavíť jej úctu a priniesť za ňu obeť.

Za Misijným domom je krížová cesta.

Sem prichádzajú tí, ktorých dačo mimoriadne tlačí a chcú pritom spokojne kráčať s Božských Spasiteľom na Kalváriu, V jednom ročnom období táto časť Kalvárie mimoriadne ožije. Vo veľkopôstny čas. V prvú pôstnu nedeľu je prvá krížová cesta. Ľud s pátrom a dvoma miništrantami, modliac sa a spievajúc, za krížom kráča hore. Stovky ľudí, chlapi, ženy, i deti. Tkľivé pôstne melódie nesú sa ďaleko. Pomaly kráča zástup hore. Často sú stráne ešte pokryté snehom, častejšie ešte fúka ostrý severný vietor, inokedy zase je plno blata medzi skaliskami. Niekedy svieti i slniečko, hreje, páli po dlhej zime zachladnuté duše, dolu vonia nová trávička a nový mach. Ale účasť ľudu je temer vždy jednako veľká. Vždy jednako ochotne kráčajú hore Kalváriou. I v živote nás to často chladí, duje ostrý vietor do našich plánov, blato hatí kroky v našich podujatiach, a len niekedy svieti slnko. A všetci i v tomto živote musíme kráčať ďalej a vyš. — Ale i keď je aké zlé počasie, predsa prvá krížová cesta na Kalvárii je akýsi príslub jari. Ona iste príde, zaženie zimu a rozozvučia sa zvony vzkriesenia.

Krížová cesta sa odbavuje každú nedeľu odpoľudnia, na Zelený štvrtok večer a na Veľký piatok odpoľudnia. Minulého roku, keď sa na Zelený štvrtok vrátila procesia do kostola a pobožnosť bola skončená, (svätostánok prázdny s otvorenými dvierkami,) nikomu sa nechcelo domov. Kostol ostával plný, až celebrant pri oltári zaintonoval ešte pieseň na rozlúčku. Akí vďační mu boli zato veriaci, ako vďačne vpadli do spevu, ako dobre bolo cítiť sa tak blízko Spasiteľa a uisťovať Ho v jeho krušných chvíľach, že bdieme a sme s Ním.

Také sú krížové cesty už vyše 20 rokov na našej Kalvárii.

Taký je tam život.

Kalvárske zvony rozprávaly. Zaznamenávali sme ich spomienky.

Malebný, starobylý kaštieľ rodiny Asbóthovcov vo Vidinej pri Lučenci sa premenil v r. 1928 na Misijný dom Božského Srdca. Dva pohľady na vidinský ústav.

*Po posviacke Misijného domu vo Vidinej. Obrady vysviacky vykonal J. E. naj-
dôst. pán biskup rožňavský Msgr. Michal Bubnič. Pri tejto príležitosti sišlo sa
do Vidinej mnoho vzácných hostí. — Šľachetná dobroditeľka Misijného domu
Božského Srdca pani Alžbeta Asbóthová s prvým vidinským kaplánom P.
Félixom Drevekom a P. Kališom.*

Oltár v kostole Božského Srdca. — Oltár v domácej kaplnke. — Na miernom návrší nad Vidinou čnie k nebu nevysoká vežička malého, ale krásneho kostolíka Božského Srdca.

Obyvatelia Misijného domu Božského Srdca: bohoslovci-scholastici so svojimi profesormi a predstavenými. — Misijní bratia v dome Božského Srdca.

MISIJNÝ DOM BOŽSKÉHO SRDCA VO VIDINEJ.

9. septembra 1927 otvorila Spoločnosť Božieho Slova slávnostne svoj druhý misijný dom na Slovensku. Jeho Excelencia najdôst. pán biskup Michal Bubnič posvätil kaplnku a miestnosť, prispôbené pre ciele misijného ústavu, v doterajšom kaštieli obce Vidiná pri Lučenci. Asi 3000 veriacich prišlo na tento sviatok z Lučenca, z okolitých dedín a vrchov. Na vršku nad dedinou stojí krásny kostolík Božského Srdca. Podľa neho dostal aj dom meno: Misijný dom Božského Srdca. Za prvého predstaveného (rektora) bol v deň posviacky (od vdp. P. Fajkusa, regionálneho predstaveného na Slovensku,) ustanovený doterajší vidinský „kaplán“ P. Félix Drevek.

Na slávnosti sa zúčastnila s veľkou radosťou pani Hedviga Ašbóthová, šľachtaná dobroditeľka domu. Pretože ona má najväčšie zásluhy na založení tohto ústavu, chceme s vďačnou spomienkou poukázať na jej účasť v tomto diele.

I. Pani Ašbóthova a jej dielo.

Hedviga Ašbóthová narodila sa 13. augusta 1858 v kaštieli Meyres v Hornom Rakúsku neďaleko od českých hraníc. Pochádzala zo šľachtickej rodiny Spillmannov.

V r. 1885 vydala sa Hedviga za šľachtica Jána Ašbótha, ktorý zastával vysoký úrad na zahraničnom ministerstve vo Viedni. Ako praktický katolík stal sa výrečným vodcom katolíkov hlavne v bojoch proti uzákoneniu civilného manželstva. Veľmi si ho vážil i sv. Otec Lev XIII. a kardinál Rampolla.

Roku 1890 kúpil si mladý ašbóthovský pár za Hedvigino veno vidinský veľkostatok, ktorý mal vtedy 600 jutár. Kúpu, prestavby a obnovenie kaštieľa previedli bez najmenšieho dlhu, takže mohli

čoskoro pomýšľať na uskutočnenie Hedviginho plánu z detstva: vystaviť Pánu Bohu taký kostol, aby v ňom bolo „krásne ako v nebi“.

Novou pohnútkou uskutočniť jej životný plán bolo zavedenie civilného manželstva v Uhorsku, proti čomu jej manžel aj ona sama toľko bojovali. Jej matka povedala jej raz vyčítavo: „Katolícke manželstvo robí tebe viac starostí než katolíckym biskupom.“ A vskutku, 21. júna 1894 návrh na civilné manželstvo prešiel aj v snemovni magnátov. Ašbóthová sa natoľko rozžialila, že až ochorela. Ale čím viac sa zlepšoval jej zdravotný stav, tým silnejšia bola jej vôľa napraviť urážky a potupu, spôsobenú Bohu civilným manželstvom. Dala sa stavať krásny chrám, ktorý mal byť ohniskom náboženského horlenia a úcty k Najsvätejšiemu Srdcu Ježišovmu.

Roku 1911 bol kostol hotový. Chystali sa už na jeho posviacku. Ale zdravotný stav pána Ašbótha, ktorý sa v posledných rokoch značne zhoršil, stal sa kritickým. Posviacka musela byť odložená. Pani Ašbóthová bola temer neúnavná v opatrovaní svojho manžela. Dala ho včas zaopatriť. Jeho posledná žiadosť bola, aby kostol nestal sa zanedbaným filiálnym kostolom, ale aby sa v ňom v budúcnosti vždy konávaly bohoslužby. Posledné slová veľkého rečníka a vodcu katolíkov boli: „Ježiš, Mária, Jozef!“ Zomrel 29. júna 1911.

Pani Ašbóthová ostala nezlomnou aj po smrti svojho manžela. Zakúpila krásny Riegerov organ. Dávala robiť krásne omšové rúcha, vcelku 24. Tak bohato vyzdobila svoj kostol, že ne jeden farský kostol ostal ďaleko za ním.

Omšové rúcha a kalichy boli cez prvú svetovú vojnu v ašbóthovskom paláci v Pešti. To bolo ich záchranou. Lebo vidinský kaštieľ bol koncom vojny úplne vyrabovaný. Aj ho podpálili. Ale oheň zničil len čiastku kníh a prepálil dlážku knižnice.

Ako hmotne zaistiť kostol, aby mohol byť podľa cirkevného práva posvätený? Ako sa postarať, aby tam bola každú nedeľu, ba každý deň svätá omša?

Pani Ašbóthová nevidela lepšieho východiska ako povolať na svoj majetok rehoľníkov a premeniť svoj dom na kláštor. Mala v úmysle povolať trapistov, alebo benediktínov. No od kňazov, ktorí boli na exercíciách vo Sv. Gabrieli, dozvedela sa, čo je Spoločnosť Božieho Slova, a od tej doby bola rozhodnutá povolať do Vidinej misionárov.

Ale poškodený kaštieľ bolo treba dať ako-tak do poriadku. Majetok prišiel pod zábor. Asi 100 jutár bolo rozparcelovaných. Až roku 1925 sa mohlo prikročiť k odovzdaniu majetku.

Už v júni 1924 poslala Spoločnosť do Vidinej P. Félixu Dreveka, aby na žiadosť zbožnej vdovy vymohol u Ordinariátu posvätenie kostola a stal sa jeho kaplánom.

Okrem krátkych návštev u príbuzných ostala pani Ašbóthová až do smrti v „dome Božského Srdca“, ktorý jej bol tak milý, a chcela sledovať jeho rozvoj, a to nie ako nečinný svedok, lež ako štedrá pomocnica.

Zomrela 13. januára 1940 po veľkých bolestiach, ktoré s príkladnou trpezlivosťou znášala.

Jej duchovní synovia, príbuzní a vidinskí veriaci pochovali zosnulú v krypte jej kostola pri boku nebohého manžela. Tam sa odjavuje každý rok 30. júna a 13. januára zádušná svätá omša s Liberou za zosnulých zakladateľov vidinského kostola a za šľachetnú dobroditeľku Misijného domu Božského Srdca vo Vidinej.

2. Kostol Božského Srdca vo Vidinej.

Na rekreačnej ceste v Bavorsku uvidel pán Ašbóth v dedinke Traunstein pekný kostolík a hneď si pomyslel: „Taký musí byť aj môj kostol.“ Ale nechcel nič podniknúť bez svojej manželky. Preto urobili obaja ďalekú cestu do Bavorska, aby si kostol dôkladnejšie pozreli. Zapáčil sa aj pani Ašbóthovej. Dali zhotoviť plány a už r. 1900, milostnom roku, s požehnaním pápeža Leva XIII. položili základný kameň. Do kameňa sa zamurovala listina, na ktorej sú napísané slová: „V kritickej dobe venované Najsvätejšiemu Srdcu Ježišovmu a sviatosti stavu manželského.“ Do základov vložili aj medajlónik Božského Srdca. Mincu s obrazom cisárovým pani Ašbóthová nedovolila priložiť, lebo „cisár podpísal zákon o civilnom manželstve“.

Od polozenia základov až po skutočné stavenie kostola uplynulo niekoľko rokov. Práce sa začaly až na jar roku 1907 pod dozorom viedenského architekta Jordána. Viedol ich lučenský staviteľ Čerey.

Pod kostolom je mohutná krypta. Kostol zachoval barokový sloh svojho bavorského vzoru, len formy sú monumentálnejšie. Kupolu ozdobuje štukatúra rakúskeho majstra Schwieferta, znázorňujúca videnie Ezechielovo o Pánovi na oblakoch podľa chýrneho obrazu Rafaelovho. Schwiefert nakreslil tiež vzory pre sochy sv. Jána Krstiteľa, sv. Hedvigy po bokoch oltára a obrazy pre oltár a organový chór. Prevedenie návrhov dostala tirolská firma. Z Tirolska je aj veľký kríž pred kostolom.

Chórové zábradlie je z orechového dreva a je ozdobené krásnymi reliefami z lipového dreva, ktoré predstavujú tajomstvo betlehemskej noci. Táto nádherná práca má byť pamiatkou na zasnúbenie zakladateľov, ktoré sa stalo v Meyrese práve na Štedrý večer.

Oltárny obraz je napodobnením obrazu Božského Srdca z Parayle-Monialu, kde Ježiš ukazuje sv. Margite Alacoque svoje Srdce. Maloval ho známy maliar Jozef Kastner.

Práce na stavbe sledoval pán Ašbóth s veľkým záujmom. Neraz sa prišiel osobne podívať. Pri tom vždy povzbudzoval: „Len nech to nie je príliš jednoduché. Nech je to krásne, lebo nie pre ľudí, ale pre Pána Boha stavíme.“

Na jar roku 1911 bol už kostol natoľko hotový, že ašbóthovský pár pomýšľal na prípravy k posviacke. Ale pán Ašbóth prišiel z Pešti s úplne podlomeným zdravím. Jeho prvá návšteva v kostole na jar 1911 bola aj poslednou. Jeho úpravy pre posviacku kostola nemohly sa už previesť. Prvá slávnostná ceremónia, ktorá sa v kostole konala, boli jeho pohrebné obrady.

Po smrti manžela neodovzdala sa pani Ašbóthová nečinnému smútku, ani nemyslela na nové manželstvo; nie, žila zdokonaleniu svojho kostola a prevedeniu svojho životného diela. Tu sa chceme ešte zmieniť o niektorých cennejších predmetoch, ktorými obohatila svoj kostol. Z Benátok zadovážila krásny luster, lavice, spovednicu, svätenicu z mramoru a bronzu, veľké bronzové svietniky na stranách oltára, bronzové svietniky do krypty a podstavec s orlom na čítanie evanjelia. Tri strieborné, v ohni pozlátené kalichy, cennú monštranciu s perlou a briliantami, striebornú kadidelnicu, striebornú večnú lampu zadovážila u jedného z najlepších zlatníkov Viedne. Väčšinu omšových šiat zhotovila jej barónka Pereira vo svojej vý-

tečnej dielni, ktorú založila pre chudobné ženy. Najkrajšie omšové rúcho, aj pluviál, dala pani Ašbóthová zhotoviť zo svojho svadobného rúcha, ktoré mala len pri oltári na sebe a hneď po sobáši odložila pre tento posvätný cieľ. Ručné výšivky na ňom sú ozaj skvelé. Do kazuly dala vyšíť nápis: „Sviatosť manželstva.“

Konečne zavítaly do kostolíka od firmy Samassa z Lubľany dva krásne zvony, mäkko naladené. Žiaľ, čoskoro musely „na vojnu“. Ale roku 1925 poslala tá istá firma z Viedenského Nového Mesta dva podobné zvony, ktoré lučenský pán dekan Dr. Traum posvätil 31. mája 1925, práve na Turíce.

3. Misijný dom Božského Srdca.

25. V. 1927 podpísala pani Hedviga Ašbóthová vo svojom mene a regionálny predstavený P. Ján Fajkus v mene Spoločnosti Božieho Slova kúpnopredajnú smluvu pred verejným notárom v Bratislave, na základe čoho prešiel vidinský majetok ašbóthovský spolu s kostolom do rúk a vlastníctva Spoločnosti. Nik nebol tak šťastný ako „veľkomožná pani“. Kráčala do úradu tak rezko ako mladá osoba, a nie ako sedemdesiatročná starenka. Popri predajnej sume vyhradila si veľkomožná pani životnú rentu a právo bývať v istých miestnostiach misijného domu. Všetko bolo pre ňu, ale aj pre Spoločnosť priaznivé, lebo pani Ašbóthová sa snažila predstaveným domu podľa možnosti pomáhať. Pravdaže, keď pomáhala aj iným, bola pre znehodnotenie svojich vkladov a papierov niekedy sama taká chudobná, že si musela na listovné požičať.

Hneď po prevzatí vidinského kaštieľa nastal v ňom veľký ruch. Už v jeseni mala sem zavítať celá trieda misijných žiakov. Na to bolo treba sa chystať a kaštieľ premeniť na misijný dom. V prvom rade bolo načim odstrániť posledné škody a spustošenia vojny.

Potrebné prestavby prevzal lučenský staviteľ Štefan Srník. Práce sa započaly v júli.

Ale už 1. septembra bol dom natofko hotový, že mohol prijať 36 misijných chovancov. Kuchynský riad, posteľe a umyvadlá kúpila pre nich dobrá matka, pani Ašbóthová.

Misijný dom vo Vidinej nebol a ani dnes ešte nie je ako iné veľké a nové misijné domy: ale je isté, že sa žiaci v ňom dobre cítili. Ešte po rokoch spomínajú na krásne časy, ktoré strávili vo Vidinej.

Nemálo k tomu prispieva krásna a zdravá poloha misijného domu: park, potok, lúky a v blízkosti les.

Výchovou a vyučovaním misijných chovancov zaoberali sa v prvom roku mimo rektora P. Dreveka: P. prefekt Alojz Jarmer a pán Július Nóge, teraz dôstojník československej armády. Prví misijní bratia toho domu boli: nebohý brat Ignác Pacák, ktorý už od r. 1924 účinkoval vo Vidinej ako „pán záhradník“, potom bratia Milo a Hadrián.

V druhom školskom roku prišiel na pomoc aj P. Alojz Lazecký. Tento rok 1928/29 bol zaplnený horúčkovitým stavaním. Dom sa zdal dosť veľký, a predsa nebolo v ňom miesta pre druhú triedu. Preto sa vykonal ďalšie potrebné zmeny na frontálnej budove kaštieľa.

V druhom roku, teda roku 1929, sa zaviedol do celého domu aj vodovod, zariadila sa kúpeľňa a elektrické vedenie. Svetlo — dosť nedokonalé — vyrábala vlastný motor. Možno spomenúť aj menšie práce: veranda ako príchod do južnej veže, betónový most cez potok Kriváň, kaplnka sv. Terezky na vrchu atď.

Žiaci ostali dva roky vo Vidinej. Koncom druhého roku odišli do Nitry, aby pokračovali v štúdiách v misijnom dome Matky Božej. V júni 1931 poslal misijný dom z Vidinej druhú triedu do Nitry. Tretia trieda? Neprišla. Vyskytly sa určité ťažkosti. Preto sa rozhodlo predstavenstvo Spoločnosti na čas neposlať misijných chovancov do Vidinej. Na veľký žiaľ pani Ašbóthovej ostal dom jeden rok „prázdny“. Ale už v nasledujúcom roku zavítali do domu Božského Srdca zase chlapi.

P. Drevekovi ostalo ešte dať do poriadku celú strechu misijného domu, lebo bola miestami len starým šindľom pokrytá. Keď roku 1933 odovzdal vedenie domu novému rektorovi P. Jánovi Fajkusovi, mal celý dom aj novú omietku, teda dosť prijateľnú tvár.

4. Hospodárstvo Misijného domu vo Vidinej.

Najväčšie zlo, s ktorým musel P. F. Drevek cez celý čas svojho rektorovania bojovať, boli nedostatočné príjmy. Orná pôda a lúky boli za dva vagóny pšenice dané do árendy. Prvý vagón obilia, vlastne jeho cenu, dostávala pani Ašbóthová ako rentu. Z druhého bolo treba vydržiavať prevzatého sluhu a platiť všetky zameškané a bežné dane, ako aj poisťné domu a kostola. Pre dom ostalo veľmi málo alebo nič. Hora bola v rézii misijného domu. Pani Ašbóthová nechala schválne kus starej hory nevyťať, aby misijný dom mal z nej prvú pomoc. No o tri roky jej už nebolo, a keďže P. Drevek dal ju nielen sťať, ale aj vyklčovať, aby mal dobrú ornú pôdu, boli so ziskom aj tu spojené výdavky. Všetky tieto príjmy nekryly ani zďaleka výlohy prestavieb, prístavieb, prispôsobenia a zariadenia domu. A výlohy za každodennú výživu 40—50 osôb? Tu nestačila ani pomoc pani Ašbóthovej, ktorá chudobnému rektorovi prepustila aj svoju dlhú perlovú šnúru a posledné diamanty. Tu musela vo veľkom pomáhať matička Nitra zo svojej pôžičky.

Takýto stav vecí nebol udržateľný. A preto sa rozhodol nový rektor a celé predstavenstvo Spoločnosti neobnoviť vypršanú árendu, ale vziať majetok do vlastných rúk. Stať sa teda hospodárom! Najneprijemnejšia a najťažšia to úloha pre kňaza. No P. rektor Fajkus sa obetoval. Aby prevzatie majetku do vlastnej rezie bolo možné, muselo sa asi 50 hektárov majetku predať. Vidinčania s radosťou prijali ponuku. Z utržených peňazí sa nakúpil živý inventár, vozy, stroje atď. Pre vozy a stroje musel P. rektor vystavať aj veľkú šopu a pri nej poriadnu kováčsku dielňu. Teraz sa financie domu zlepšily, ba Vidiná mohla sa Nitre v ťažkých časoch vojny odslúžiť dodávaním obilia. Až prišla i na Vidinú katastrofa, keď sa zrazu stala ohniskom partizánskych a frontových bojov.

Svoj najlepšiu hospodársky rozkvet dosiahla Vidiná pod rektorátom skúseného hospodára P. Ignáca Škrobánka, ktorý bol predstaviteľom domu a tiež aj hospodárom majetku od roku 1939 do roku 1942. Vystavil na misijnom „majíri“, na takzv. Bolondtove (Bludojazero) nové zdravé maštale. Od neho dostali aj snaživí vidinskí gazdovia nejeden dobrý pokyn, ako hospodáriť. Už po troch rokoch povolalo

vyššie predstavenstvo P. Ignáca Škrobánka na vedenie väčšieho hospodárstva na biskupskom majetku v Štiavniku.

5. Vidiná počas vojny.

Nástupcom P. Ignáca Škrobánka sa stal P. Alojz Lazecký, predtým regionálny predstavený v Nitre a potom tri roky rektor v Štiavniku. Jemu pripadla úloha: dať bývalému vidinskému kaštieľu celkom novú strechu. Pre vojnu a odtrhnutie slovenského juhu ostal misijný dom vo Vidinej od jesene 1939 zase bez žiakov.

Po vypuknutí povstania stal sa misijný dom zásobárňou pre vojenské útvary, ktoré sa tam vymieňali: partizáni, Nemci, Rusi, Rumuni. Aj si pýtali, aj platili, aj brali. Koniec koncom ostal celý majetok bez záprahu, bez dojníc; aj veľký chliev zívaj prázdnotou. Horko-ťažko dalo sa na jeseň aspoň niečo zorať a zasiať. A na druhý rok prišla okrem toho veľká neúroda. A rok 1947?! Lučenský kraj je známy, že je najsuchší — a v zime najstudenejší — zo všetkých krajov Slovenska.

P. Lazecký vydržal zmužile cez celý front. Len potom, keď sa všetko ukludnilo, odišiel do svojej vlasti zakladať s pomocou slovenských síl nový misijný dom v Čechách.

Vidiná je mu zaviazaná povinnosťou večnej vďaky. Pri prestrelkách medzi partizánmi a Nemcami zastrelili partizáni vo Vidinej dvoch Nemcov. Keď Nemci zatlačili partizánov a vtiahli do dediny, dali rozkaz, aby všetci obyvatelia vyšli von na ulicu. Chceli z Vidinej urobiť malé Lidice. Len na zákrok P. Lazeckého, ktorý ich presvedčil, že Vidiná nenesie vinu na smrti padlých Nemcov, odstúpili od svojho plánu a nechali Vidinčanov na pokoji.

Nebohá pani Ašbóthová často vravela, že sa bude dívať okienkom s neba, čo sa robí v jej misijnom dome. A keď sa naň teraz díva, či má radosť z neho? Azda hej, azda je hrdá naň, lebo má tam teraz mladíkov v kňazskej rovnošate. Sú to klerici Spoločnosti Slova Božieho. Už majú za sebou noviciát, už složili aj rehoľné sľuby. Sú rehoľníkmi. Naplňujú sa dva roky múdroslovím, aby mohli potom azda v Ríme, študovať bohoslovie, teológiu.

Je teda veselo v misijnom dome Božského Srdca vo Vidinej. A je tam aj krásne, najmä pri bohoslužbách, keď vyše dvadsať mladých klerikov, podporovaných v službe Božej už vyskúšanými bratmi, slávnostne sa modlí a spieva hymny a žalmy. Veselo a krásne, keď aj v záhrade sa ozývajú ich hlasy pri osviežujúcej hre alebo práci.

„Veľkomožná pani“ sa usmieva a žehná. Zatvorí okienko a ide k Pánu Bohu vyprosiť nové milosti pre svoj „Domus Cordis Divini“, pre svojich synov a všetkých, ktorí na ňu s úctou a láskou spomínajú.

J. VOJTÁŠŠÁK, BISKUP:

MISIJNÝ DOM ANNUNTIATA.

Bolo to 27. mája 1927 po vyslúžení sviatosti birmovania vo farnosti batizovskej. Mohlo byť okolo pol dvanástej, keď sme skončili posvätné obrady a prišli do fary. Návšteva diecézneho biskupa vo fare z takejto príležitosti je spojená riadne s úradnou prehliadkou farských vecí. Tak i tu, v Batizovciach.

V tejto úradnej práci nás všetkých prítomných prerušil posol zo Štiavniku — Kaštieľa, letného to sídla diecéznych biskupov spišských.

Jóbovská zvesť poslova: „Kaštieľ je v plameňoch!”

Odpoveď: „Poručeno Pánu Bohu. Nech je meno Pána pochváleno!” Pomyslelo sa: smrteľníci nech pochovávajú svojich mŕtvych.

Po vykonanej birmovke a vizitácii (prehliadke) v Batizovciach pokračovalo sa ďalej v tej samej úlohe v ostatných farnostiach podľa vopred ustáleného a oznámeného poriadku.

Na ďalšej ceste nasledujúcich dní ku starostiam každého dňa vždy sa pridružila i starosť: čo s „Kaštieľom”, ktorý bol zničený požiarom? Lebo vyhorel celý aj s hospodárskym dvorom. Všetko horľavé strovil oheň.

Biskupské letné sídlo len pre letné sídlo z popola dvíhať v tejto dobe nie je nijako primerané ani účelné. Z tejto škody predsa len treba nejaký ošoh vyviešť. Ak by Štiavnik-Kaštieľ mal ešte dakedy zo svojho popola povstať, ten by musel náklad na seba čímisi väčším a osožnejším ako letným sídlom biskupa zúrokovať.

Takéto a podobné myšlienky rojily sa v hlave biskupovej na ďalšej ceste birmovnej a zvlášť, keď mu konečne bolo možné vlastnými očami vidieť rupy spustošenia.

Štiavnik-Kaštieľ mal od svojho vzniku až do tohto zničenia požia-

rom všelijakých pánov a obyvateľov. Poslednými obyvateľmi jeho boli vojaci. Neopatrnosť tohto obyvateľa spôsobila požiar, ale tým aj seba pozbavil prístrešia. Keď vyhorí hniezdo osám, musia sa preniesť na iné miesto. Tak i vojsko.

Novobudovanie Štiavnik-Kaštieľa zrodilo myšlienku účelnejšieho jeho upotrebenia tak pre Cirkev, ako pre všeobecné dobro vôbec. Takáto myšlienka potom kreslila ďalšie plány. Ustálilo sa odovzdať Štiavnik-Kaštieľ misijnej Spoločnosti Slova Božieho. Tomuto cieľu zodpovedne a primerane potom prevádzalo sa i jeho novobudovanie.

Misijná Spoločnosť Slova Božieho už v roku 1921 hľadala si miesto osadiť sa i na Slovensku. Starý misionár P. Florián, ktorý cez viac rokov v zámorských misiách na šírení kráľovstva Kristovho a spasení pohanských duší pracoval, s misijným dielom Cirkvi katolíckej chcel bližšie oboznámiť aj Slovákov, aby sa aj Slovensko do tejto apoštolskej práce zapojilo. Na to však treba bolo, aby sa misijná Spoločnosť Slova Božieho na Slovensku osadila. Slovensko ju s radosťou prijalo a ochotne jej poskytlo miesto na usadenie najprv v Nitre, potom vo Vidinej.

V Štiavniku-Kaštieľi, po dvojročnom očakávaní za vybudovaním, misijná Spoločnosť Slova Božieho mohla sa osadiť až v roku 1929.

O tejto dejinnej skutočnosti osadzovacia listina znie nasledovne:

Čítajúcemu pozdrav v Pánovi!

Č. 1047/1929.

Smluva

s jednej stránky medzi Biskupstvom spišským a so stránky druhej medzi Spoločnosťou Slova Božieho dňa 25 apríla 1929 v Spišskej Kapituli takto sa uzavrela:

Biskup spišský, čo Ordinárius diecézny, menom svojím a v zastúpení diecézy spišskej, odovzdáva misijnej spoločnosti, známej pod menom „Spoločnosť Slova Božieho“, na neobmedzenú dobu (ako sa hovorí, na trvalo) do užívania Kaštieľ-Štiavnik s priliehajúcim kostolom. Tu sa rozumie tá budova, ktorá bola práve z popola znova postavená a potrebám Spoločnosti prispôsobene upravená. Vyňaté

sú však ostatné budovy, ktoré k hospodárskemu dvoru patria. S kaštieľom spolu dáva sa Spoločnosti do úžitku záhrada, ktorú užíval predtým hospodársky správca dvora v Štiavniku, ktorá sa od kostola ku kaplnke B. P. M. smerom k obci Štiavnik ťahá; potom záhrada, parkom menovaná, spolu so zeleninárskou záhradou v celej svojej rozlohe.

Tieto práve vymenované nehnuteľnosti dávajú sa Spoločnosti Slova Božieho za nasledovných podmienok:

1. Spoločnosť Slova Božieho, poťažne jej dom v Štiavniku-Kaštieľi, verná svojim rehoľným pravidlám, čo misijná spoločnosť katolícka, ostane rímskej Sv. Stolicy poslušná a poddaná.

2. Menovaná Spoločnosť bude ročite platiť spišskému biskupskému Ordináriusovi titulom uznávacieho poplatku za prenajaté ne-movitosti Kčs 50.—, ktorý to však môže aj odpustiť Spoločnosť.

3. Kostol so svojim zariadením, Kaštieľ so záhradami, ako sú dané do užívania Spoločnosťou, ostávajú i naďalej vlastníctvom Biskupstva spišského, poťažne spišskej diecézy.

4. Naproti tomu Spoločnosť Slova Božieho:

a) kostol, dom, záhrady, ktoré do užívania dostala, má zo svojho v dobrom stave udržiavať. Škody, vzniknulé živelnou pohromou a nezavinené Spoločnosťou, budú sa hradíť z milodarov. Dom a kostol poistiť proti požiaru je povinná Spoločnosť;

b) práve tak zo svojho bude hradíť všakové dane, vyrubené na ne-movitosti, ktoré užíva, ako sú vyššie vypočítané;

c) vykonáva dušpastiersku (nie farskú) prácu v kaštieľnom kostole u veriacich, ktorí ho navštevujú. Ale Spoločnosť Slova Božieho nikdy a nikto nemôže prinútiť, aby kaštieľny kostol ako farský zao-patrovať povinná bola;

d) Spoločnosť Slova Božieho tak vnútro domu (zovnútro však musí sa pridržiavať slohu), ako i záhrady môže si upravovať a pre-mieňať za svoje podľa svojich potrieb a svojej vôle.

Spoločnosť môže si aj nové budovy postaviť na tých nehnuteľno-stiach, ktoré v užívaní má.

Čo sa týka kostola, podstatnú zmenu či vnútri alebo na jeho von-

kajšku previesť slobodno len po vopred vyžiadanom súhlase diecézneho Ordináriusa.

5. Keby Spoločnosť z akejkoľvek príčiny Kaštieľ a kostol opustila, Ordináriusovi spišskému ostáva právo ľubovoľne nakladať s nimi.

6. Keby Spoločnosť Slova Božieho v Štiavniku-Kaštieli postavila nejakú budovu svojím nákladom, bude môcť nakladať s ňou ako so svojou vlastnou; ak by sa stalo, že Spoločnosť miesto opúšťa, v takom prípade diecéza sa dohodne so Spoločnosťou o prevzatí jej domu. V prípade, keby sama Sv. Stolica Spoločnosť rozpustila, jej budovy, o akých sa predošlá veta zmieňuje, samočinne prejdú do vlastníctva spišskej diecézy.

7. Spoločnosť Slova Božieho, usadivšia sa v Štiavniku-Kaštieli, má sledovať predovšetkým misijné ciele šírenia viery medzi Slavianmi. Preto chovancov, ktorých si bude vychovávať v Štiavniku-Kaštieli, má brať len zo Slovákov, aby takto aj slovenský národ získal možnosti uplatniť sa na apoštolskom misijnom diele a hlásaním slova Božieho na šírení kráľovstva Kristovho.

8. K prvým starostiam Spoločnosti bude patriť vystavať v Štiavniku-Kaštieli exercičný dom pre laikov a diecézne kňazstvo. Aby mohla tejto svojej povinnosti zadosťurobiť, má v Štiavniku-Kaštieli aj toľko na to schopných kňazov-misionárov umiestiť.

9. Spoločnosť Slova Božieho bude obstarávať aj takzvanú „Útulňu práceneschopných diecéznych kňazov“. Diecézny Ordinariát sa postará o osobitné umiestenie „práceneschopných“ v Štiavniku-Kaštieli. Za vedenie „Útulne“ a zaopatrenie jednotlivých v nej Spoločnosť obdrží zaopatrovne, primerané času a okolnostiam a v smysle dojednania sa Spoločnosti s diecéznym Ordinariátom.

10. Spoločnosti Slova Božieho, osadzujúcej sa v Štiavniku-Kaštieli, dáva sa možnosť a na vôľu vziať do prenájmu ku hospodárskemu dvoru patriaci, po rozdelení zbudlý statoček a pridelený „Útulni“; podobne aj novozbudovaný mlyn. O čom by sa musela uzavrieť zvláštna prenájomná smluva medzi diecéznym Ordináriusom a Spoločnosťou Slova Božieho.

Všetko, čo nám na väčšiu česť a chválu Božiu krehkosť ľudská do tejto smluvy pojať radila, porúčame Bohu, by ráčil žehnať dielu, ktoré sme tu pre dobro ľudstva s tými najlepšími úmyslami započali.

Dané v našom biskupskom sídle v Spišskej Kapituli dňa 25. apríla,
t. j. v deň sv. Marka Evanjelistu, 1929.

Za Spoločnosť Slova Božieho:

P. Viliam Gier S. V. D.,
generálny predstavený.
Pečiatka.

Za biskupstvo:

Ján Vojtaššák,
biskup spišský.
Pečiatka.

K tejto smluve bol pripojený dodatok, oboma smluvnými stránkami prijatý a podpísaný. Znie takto:

V rozhovore, ktorý bol 14. mája 1929 v Spišskej Kapituli o smluve uzavretej 25. apríla 1929, v smysle ktorej Spoločnosť Slova Božieho má prevziať Kaštieľ-Štiavnik, k lepšiemu porozumeniu a vysvetleniu vecí, ktoré zahrňuje 8. a 9. bod smluvy, ešte toto sa zdôrazňuje:

V bode 8. a 9. smluvy opisujú sa niektoré veci, ktoré sa podujala Spoločnosť Slova Božieho v budúcich rokoch v Štiavniku-Kaštieli previesť. Čo a kedy sa bude môcť z týchto umluvených vecí uskutočniť, bude závisieť od dôb a okolností a tiež od hmotných prostriedkov, aké budú naporúdzi.

Čo do vystavania a vstrojenia exercičného domu, biskup spišský dá podporu podľa možnosti. Potom starosť o vedenie domu („Útulne“), do ktorého by mali byť prijatí práceneschopní diecézni kňazi, má sa sveriť rehoľným sestrám. Ale i dokiaľ sa exercičný dom postaví, už sám Spoločnosti odovzdaný Kaštieľ, nakoľko sa v ňom nájde istý počet Spoločnosťou nezaujatých miestností, môže prijať vždy na exercície niekoľko laikov alebo kňazov.

Na tomto rozhovore mali účasť: Najdôstojnejší pán Ján Vojtaššák, biskup spišský; Najdp. P. V. Gier, generál S. V. D.; VÍdp. P. G. Groessl, generál. hosp. správca; Vdp. P. Ján Faikus, regionálny predstavený na Slovensku; Vdp. P. J. Gerecký, novicmajster.

Za Spoločnosť Slova Božieho:

P. Viliam Gier S. V. D.,
generál.
Pečať.

Za biskupstvo:

Ján Vojtaššák,
biskup.
Pečať.

Devätnásť rokov teda je tomu, čo sa Spoločnosť Slova Božieho do Štiavnika-Kaštieľa nasťahovala a nazvala ho po svojom „misijným domom Annuntiata“, pretože patrónkou kaštieľneho kostola je Bl. P. Mária, ktorej archanjel Gabriel zvestuje vtelenie Syna Božieho.

Kto by vedel vypočítať, koľko osožnej práce vykonal tento misijný dom Annuntiata v Štiavniku-Kaštieľi za tých devätnásť rokov! Koľko slovenských mladíkov v tomto misijnom dome započalo svoju prípravu na misijné dielo! Koľko z nich dnes už v cudzom svete pracuje na šírení apoštolského diela Kristovho, na spasení nesmrteľných duší! Koľko spasiteľného vykonal sám tento dom vo svojom okolí! Je stredobodom, z ktorého, ako lúče z hrejivého slnka na prírodu, vyráža blahodarné pôsobenie najrozmanitejšieho druhu na celé okolie.

Keď sa vmyslíme do významu Štiavnika-Kaštieľa dnes a porovnáme ho s významom z doby predpožiarovej, čiže z doby pred rokom 1927, kedy živelnou pohromou stihnutý do popola ľahnul, prichádza nám do umu, čo spieva Cirkev na Bielu sobotu pri svätení veľkonočnej sviece. Spieva medziiným aj o páde a vine prvého človeka. A tento pád, túto vinu nazýva šťastlivou; šťastlivou preto, že vyvolala takého, tak veľkého Vykupiteľa a Spasiteľa, lebo nebyť pádu a viny prvého človeka, ani Vykupiteľ by nebol na svet prišiel.

Skoro tak by sme mohli hovoriť, že požiar, ktorý v roku 1927 zničil Štiavnik-Kaštieľ, bol preň šťastlivou náhodou. Nebyť toho, bol by azda i naďalej ostal mŕtvym a seba stravujúcim kapitálom, neprinášajúcim žiadneho osohu. Takto ale Štiavnik-Kaštieľ, pretvorený na misijný dom, rodí šľachetné ovocie pre Cirkev i národ, ba i pre iné národy sveta. A čo je mimoriadne cenné, že to ovocie slúži nielen časnému dobru ľudstva, ale nadovšetko spásu nesmrteľných duší.

Teda šťastlivý požiar Štiavnika-Kaštieľa, lebo dal nám výmenou za seba: Misijný dom Annuntiata!

Z DÁVNEJŠEJ A NEDÁVNEJ MINULOSTI MISIJNÉHO DOMU ANNUNTIATA V ŠTIAVNIKU.

1. Z dávnej minulosti.

Misijný dom Annuntiata v Štiavniku stojí na pôde dávno preoranej a posvätenej krvou a prácou Otcov cisterciťov a jezuitov. Ozaj, posvätné sú miesta, po ktorých kráča tuná noha členov našej Spoločnosti.

Už r. 1223 bol tu založený kláštor cisterciťský. Prví mnísi boli Francúzi, Poliaci a Nemci. Kláštor mal pre celé okolie nesmierny význam náboženský, hospodársky a kultúrny. Po celý čas jeho jestvovania prekvital v ňom duch pravej zbožnosti. Jeho opáti boli vizitátormi iných kláštorov doma i za hranicami. Preto boli opáti vo veľkej úcte u samých kráľov a boli sudcami celého šireho okolia.

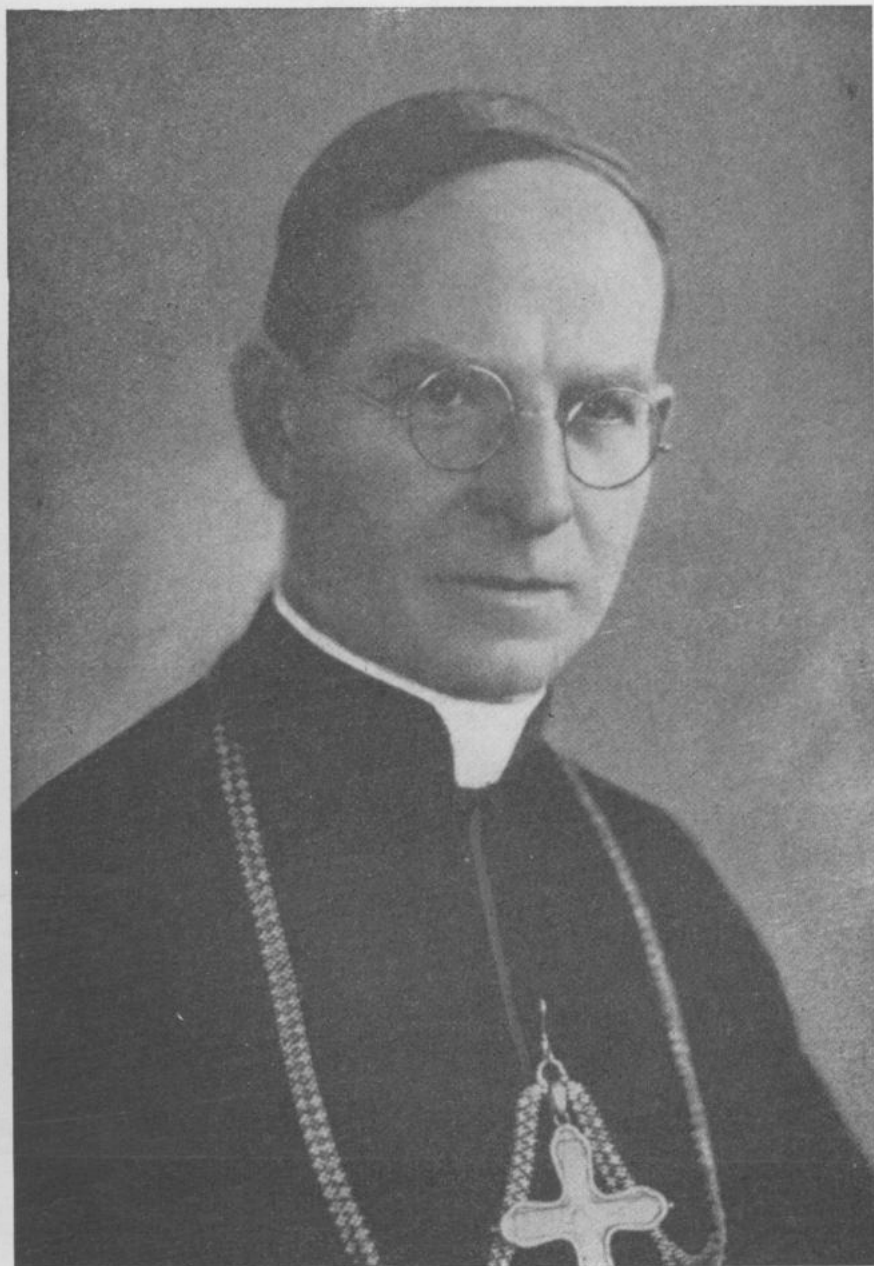
Rozkvet kláštora zahatil na čas vpád tatárskv (1241). Budovy kláštorné, všetky drevené, boly spálené, movitosti odvečené, mnísi sami hľadali útulok na neďalekom vrchu Lapis refugii. Väčšina z nich tam zahynula hladom a morom. Po odchode Tatárov vrátili sa pozostali mnísi a vybudovali všetko znova od základov.

R. 1431 napadli dolinu hornádsku husiti, kláštor vyrabovali, od opáta veľkú sumu peňazí vynútili a dediny vypálili. Za časov vládenia Jána Jiskru z Brandýsa bol kláštor za dlhší čas bez opáta a pravdepodobne aj bez rehoľníkov. Mnísi neskoršie vystavali staviská kláštorné z kameňa.

Pohnuté boly dejiny tohoto kláštora a pohnutý bol aj jeho koniec. Za bojov medzi kráľom Ferdinandom I. a a Jánom Zápoľským bol r. 1531 vojskami Kežmarčanov vypálený a zrúcaný. Posledný opát Michal Rožeň uchýlil sa do štiavnickej fary a zomrel r. 1542.

Z kameňov zrúcaného kláštora dal postaviť terajšie hradné budovy Jeroným Lasky, Poliak, stojací v službách Jána Zápoľského,

J. E. najdôstojnejší pán Msgr JÁN VOJTAŠŠÁK, spišský biskup. Jeho obetavá láska a porozumenie pre misie dali vznik Misijnému domu Annuntiata v Štiavniku pri Poprade.

Bývalé letné sídlo spišských biskupov bolo po dôkladnej oprave odovzdané misijnej spoločnosti. Mohutné nárožné veže dodávajú kláštoru vzhľad opevneného renesančného hradu.

19
Misijný dom Annuntiata v Štiavniku je domom noviciátu pre bratov-laikov na Slovensku. Bratia a novici-laici so svojimi predstavenými. — V Štiavniku sú umiestené i vyššie triedy nášho juvenátu.

Kostol Zvestovania Panny Márie v Štiavniku. Hlavný oltár s obrazom Zvestovania a so sochami slovenských vierozvestov Cyrila a Metoda. — Pohľad na chór s organom. — Vianoce v kruhu misijných bratov. — Oltár v novickej kaplnke.

r. 1533. Jeho syn bol veľký márnotratiník. Aby si pomohol k peniazom, založil panstvo štiavnické Stanislavovi Thurzovi de Betlenfalva, horlivému luteránovi, ktorý čoskoro zaviedol luteránske náboženstvo na celom svojom majetku. Od Thurzovcov prevzala Štiavnik rodina Tökölyovcov, taktiež veľkých luteránov. Tak sa stalo bývalé sídlo katolíckej nábožnosti baštou luteranizmu pre celý kraj na dlhý čas.

Po oslobodení Viedne od Turkov zlomil kráľ za pomoci Jána Sobieskeho aj moc Tökölyovcov. Imrich Tököly utiekol do Turecka. Celý majetok štiavnický bol roku 1689 daný arcibiskupovi ostrihorskému Jurajovi Széchényimu, ktorý ho daroval jezuitom.

Sotva sa jezuiti v Štiavniku usadili a dali majetky a budovy do poriadku, vypukla vzbura Františka Rákoczyho. Ten dal jezuitov vyhnáť a majetky im pobrať; ba r. 1709 Štiavnik bol znova vypálený. Ale po premožení vzbury prevzali jezuiti Štiavnik zas a po veľkých prekážkach od rôznych luteránskych šľachticov s veľkou námahou uviedli všetko do vzorného poriadku. Pobytu svojho na majetkoch štiavnických použili jezuiti k horlivej práci misionárskej v celom okolí a priviedli celú dolinu hornádsku zase späť ku katolíckej Cirkvi. (V sakristii kaštieľskeho kostola v Štiavniku ešte do r. 1942 stála skriňa, v ktorej zásuvkách bol nápis: Patres nostri Societatis Jesu.)

R. 1773 rehoľa jezuitov bola zrušená. Majetky štiavnické utratili svojho pána. Keďže r. 1775 spišské prepošstvo bolo povýšené na biskupstvo, ako dôchodky boli mu vyznačené aj majetky štiavnické a tunajší kaštieľ sa stal ich letoviskom. (Podľa Ján Vencko: Dejiny štiavnického opátstva.)

Za prvej svetovej vojny bol kaštieľ vojenskou nemocnicou a po prevrate od r. 1918—1927 delostreleckou kasárňou čsl. vojska. V máji 1927 neopatrnosťou vojakov celý kaštieľ ľahol popolom. Vtedy ho J. E. najdôstojnejší pán biskup Vojšťák dal znova vystavať, adaptovať a dal ho do správy Spoločnosti Božieho Slova, ktorá ho prevzala v auguste 1929.

2. Štiavnik-Kaštieľ — misijný dom Annuntiata.

Od prevzatia štiavnického kaštieľa až do r. 1948.

Spoločnosť Božieho Slova umiestila v Štiavniku prvé dve triedy gymnaziálne, ktoré naši pátri sami tu vyučovali; ale keďže žiaci boli vlastne ešte školopovinní, museli sme ich dať zapísať ako privatistov do betlanovskej ľudovej školy a na konci každého škol. roku museli skladať skúšky. Od r. 1940 sú tu vyššie triedy (5. a 6. trieda). Okrem toho bol v tomto dome umiestený noviciát bratov laikov. Prvým novicmajstrom a zároveň rektorom domu bol vdp. P. Jozef Gerecký, známy už dávnejšie na Slovensku ako redaktor „Hlasov“ a „Posla sv. Gabriela“, ktoré ešte z Rakúska od r. 1914 (poťažne 1915) chodievaly na Slovensko a propagovaly misijnú myšlienku.

Na lepšie zaistenie hmotného postavenia misijného domu dal nám najdôst. pán biskup do árendy tunajší veľkostatok ako aj mlyn a tehelňu. Správou týchto hospodárskych podnikov bol poverený vdp. P. Ignác Škrobánek.

Kedysi pred prvou pozemkovou reformou bol tunajší veľkostatok hodne väčší: vtedy bolo tu viac sluhov a pre ich deti bola tu osobitná škola s učiteľom. Pri našom príchode bola školská budova už niekoľko rokov opustená a potrebovala opravu. Keďže aj iné staré budovy tu boli zbytočné, zbúrali sme ich a materiál sme použili na adaptovanie a prestavanie starej pálenčiarne na aulu, v ktorej odvtedy už veľa rokov hrajú naši žiaci svoje divadlá, majú akadémiu a prednášky.

V mlyne bola postavená nová lúpačka a neskoršie, keďže elektrické svetlo z mlyna bolo veľmi nepravidelné, bol tam postavený aj nový regulátor. R. 1947 bol celý mlyn opravený a prerobený.

Počet obyvateľov rástol. Prichádzalo vždy viac novicov a nebolo dosť miestností pre nich. Tu sa rozhodol vtedajší rektor a novicmajster P. Jozef Fajkus, vo dvoch vežiach na západnej strane kaštieľa dať urobiť manzardky, takže sme získali miesto asi na 25 postelí. Keď to Jeho Excelencia prvý raz videl, povedal s úsmevom: „Ako vrabci si tam urobili hniezda.“ V zime, pravda, sú tieto spálne hodne vzdušné.

Nezabudlo sa ani na kostol, aby vyhovoval novým pomerom. Už prvý rektor P. Gerecký objednal u majstra Repčíka v Spiš. Novej Vsi nový gotický hlavný oltár (je to vlastne len nadstavba nad starý oltár a aj starý oltárny obraz od majstra Caucika z Levoče zostal), ktorý bol postavený na jar 1933. Neskôršie bol postavený nový organ firmou Rieger z Krnova a chórus zväčšený a boli postavené dva nové bočné oltáre (jeden v starej sakristii). Stará sakristia bola prerobená na kaplnku sv. Terezky a predsieň prestavaná na sakristiu, kde náš brat stolár zhotovil krásne nové skrine. Pred Veľkou nocou 1948 boli postavené dve nové krásne a veľké spovednice (dielo brata Metoda). Takto sme sa vždy snažili takmer každý rok niečo vynaložiť na vhodné a dôstojné zariadenie domu Božieho.

V prázdninách, keď žiacke miestnosti boli na pár týždňov prázdne, usporiadali sme v Misijnom dome obyčajne tiež duchovné cvičenia a to:

R. 1931	pre stredoškóľákov, 1 kurz	— bolo	52	účastníkov
R. 1932	pre učiteľov, 1 kurz		41	„
R. 1932	pre stredoškóľákov, 2 kurzy		82	„
R. 1932	pre kňazov, 3 kurzy		121	„
R. 1933	pre stredoškóľákov, 1 kurz		33	„
R. 1938	pre učiteľov, 1 kurz		27	„
R. 1947	pre miništrantov, 1 kurz		65	„

Cez rok, dokiaľ sú v dome naši chovanci, misijný dom neprichádza napozatým do úvahy ako exercičný dom pre nedostatok vhodných miestností. Je to možné teda iba v prázdninách, a aj vtedy je možné iba hromadné ubytovanie. To však dnes, keď sú inde lepšie zariadené exercičné domy, mnohým už nevyhovuje. Misijná Spoločnosť preto už viackrát pomýšľala na voľajakú novostavbu a prestavbu misijného domu, aby sa tak získali miestnosti pre exercitiantov, najmä aj viac jednotlivých izieb. Roku 1936 boli už aj predložené plány na stavbu; potom však pre nedostatok peňazí a nevhodné pomery k tomu nedošlo a stavba sa odložila na neurčitý čas. Prišla vojna a následky vojny, takže plán sa dodnes nedal uskutočniť.

Zato sa medzitým v blízkej obci Štiavnik v kláštore misijných sestier uvoľnili miestnosti pre duchovné cvičenia pre ženy a dievčatá. Kurzy boli veľmi dobre navštevované a tam naši pátri skoro vo všetkých kurzoch mávali exercičné prednášky.

Prišla druhá svetová vojna. Niektorí bratia museli narukovať, do noviciátu prichádzalo stále menej a menej mladíkov . . . Na vlastnej koži sme pocítili hrôzy vojny, keď nastaly boje Nemcov proti partizánom. Náš kaštieľ bol uprostred bojovej línie. Granáty lietali ponad misijný dom a míny explodovaly aj okolo domu. Bolo často treba utekať do krytu, zatemňovať obloky atď. Omylom bol ostreľovaný priamo náš dom. Trvalo to asi dva dni. Granáty padali do parku, na pole, do záhrady, ale dom nebol zasiahnutý. P. rektor Škrobánek nariadil zvlášťne modlitby a urobil sľub, že dáme obnoviť kaplnku pri cintoríne a postavíme tam novú sochu. Pravda, tým ešte nebol koniec nepríjemnostiam vojny. Prišli potom Nemci a ubytovali sa v dome. Front sa blížil. Ubytovali sa potom v dome i Maďari, až konečne sa front pohol a jedného dňa ustúpili Nemci a Maďari a za nimi prišli už Rusi. Rusi tu boli ubytovaní až do polovice apríla.

Konečne v máji 1945 sme si zas vydýchli slobodne. Bol zas pokoj a mier. Chvála Bohu, všetci ostali zdraví a na tie hmotné škody, čo narobila vojna, sme rýchlo zase zabudli. A misijný dom slúži pokojne svojmu cieľu: výchove misijného dorastu a prehlbovaniu náboženského života nášho ľudu pod Tatrami.

ZOBORSKÝ KLÁŠTOR.

Prirodzený vývoj a rýchly vzrast Spoločnosti Božieho Slova na Slovensku vyžadoval časom vlastný noviciát. Doteraz chodili naši maturanti za hranice do noviciátu. R. 1934 sa už predstavení vážne zaoberali myšlienkou zriadiť noviciát na Slovensku. Hľadali na to vhodné miesto. Najdôst. P. generál Jozef Grendel pri návšteve v Nitre r. 1935 zašiel na Zobor v sprievode J. E. najd. pána biskupa Dr. K. Kmeťku. Videl hneď, aké výborné miesto by to bolo pre zamýšľaný noviciát. Najdôst. arcipastier vďačne dal svoj súhlas k tomu plánu; lebo aj on už dávno túžil Zoborský kláštor vrátiť pôvodnému poslaniu: službe Božej a obnoveniu náboženského života medzi veriacimi.

Z dávnych dejín Zoborského kláštora. — Pustovníci a benediktíni.

Pôvod zoborského kláštora siaha do dávnej minulosti a len niektoré historické údaje vrhajú slabé svetlo na jeho dejiny. Dávno, akiste pred príchodom Maďarov, utiahli sa zbožní pustovníci do tichých zoborských lesov. Najmä tichá kotlina s bohatým prameňom na vodu na západnom úpätí zoborského vrchu poskytla vhodné podmienky, že sa tu časom utvorila malá kolónia pustovní. Svätopluk im vraj dal vystaviť kostolík. Povešť hovorí, že Svätopluk sám sa utiahol medzi nich, aby nepoznaný sa tu kajaľ až do smrti.

Údajne asi roku 1006 prišiel do Nitry sv. Štefan. Keď sa dopyčul o bohumilom živote zoborských pustovníkov, založil pre nich benediktínsky kláštor na spôsob kláštora sv. Martina na panónskom vrchu. Prví mnísi novozaloženého kláštora boli zaiste Francúzi, lebo sv. Štefan povolával do novozriadených kláštorov mníchov benediktínov z Cluny. Od toho času sa volá zoborské opátstvo „Abbatia

sancti Hyppoliti de monte Zobor"; patrón kostola bol totiž sv. Hyppolit.

Zvláštneho lesku dodal zoborskému kláštoru jeho najslávnejší syn sv. Svorad. Vstúpil do kláštora asi r. 1006. Bol zoborským novicom. S dovolením svojich predstavených sa utiahol do jaskyne, aby mohol viesť ešte prísnejší život, než bol obvyklý v rámci kláštorského života. Nosil na holom tele železnú reťaz, ktorá mu časom živým mäsom obrástla. Pracoval do úmoru, v pôste sa uspokojil každý deň s jedným orechom, ani v noci si nedoprial odpočinku, ale venoval sa modlitbe. Nie div, že jeho pamiatka sa zachovala v našom ľude dodnes.

Hmotné postavenie kláštora bolo výtečné. Už sv. Štefan ho zabezpečil bohatými donáciami. V tom ho nasledovali aj iní veľmoži, takže časom nadobudol kláštor značné majetky. No kláštoru sa nevedlo vždy dobre. Časté vojny a nepokoje priniesly kláštor skoro o všetky majetky. Konečne kráľ Matej zrušil zoborský kláštor a jeho majetky daroval nitrianskemu biskupovi. Mnisi museli kláštor opustiť. To sa stalo r. 1468. Čo človek ušetril, dovŕšily prírodné živly. Časom nezostalo zo starej zoborskej slávy nič, iba niekoľko ošarpaných múrov. Lež u zbožných Nitranov žila pamiatka na sv. Svorada ďalej a každoročne 17. júla, na sviatok slovenských pustovníkov Svorada a Beňadika, putoval ľud v zástupoch na miesto, posvätené ich životom. Nitriansky biskup Szelepczényi dal vystaviť r. 1663 malú kaplnku na nádvorí zrúcaného kláštora, kde sa počas púti konávaly bohoslužby.

„Nemí mnisi” na Zobore.

Koncom 17. storočia nastal netušený obrat v dejinách zoborského kláštora. Na nitrianskom biskupskom stolci bol vtedy barón Blažej Jáklin z Lefantoviec. So súhlasom kráľa Leopolda vystavil r. 1691 na základoch niekdajšieho benediktínskeho kláštora nový kláštor pre mníchov kamaldulských. Prví mnisi prišli na Zobor z kamaldulského kláštora „Mons Coronae” pri Viedni; boli to Taliani.

Noví „bieli mnisi” sa zariadili podľa pravidiel sv. Romualda.

Každý mních mal svoj osobitný domček a okolo záhradku, v ktorej si sám dorábal zeleninu. Veľkú kláštorskú záhradu obohnali mohutným múrom, ktorý dodával kláštoru vzhľad stredovekého hradu. Za múrom boli vystavené cely mníchov v štvorhrane; uprostred bol kostol. S hroznými námahami podarilo sa uviesť kláštor do tak krásneho stavu, že mu nebolo páru na široko-ďaleko. V blízkosti kláštora boli dva rybníky, kde mnísi dochovávali ryby a korytnačky. — Denný poriadok mníchov bol veľmi prísny. Bez dovolenia priora nesmeli sa nikdy rozprávať. Bývali vo svojich celách. Schádzali sa len v kostole ku spoločnej modlitbe a ku bohoslužbám. Pôst zachovávali o chlebe a vode. Okrem vedy sa zaoberali telesnou prácou. Na menších kúskoch zeme dorábali zbožie, ktoré potom doma zomleli na ručných mlyncoch. — Kláštor sa krásne rozmáhal. Hlásili sa toľkí novíci, že nebolo možno všetkých umiestiť do ciel. Odtiaľ odchádzali členovia do iných novozriadených kláštorov. — R. 1782 nadišla katastrofa. Cisár Jozef II., ktorý nechápal význam rozjímových rádov, medzi inými zrušil i zoborský konvent kamaldulov. Mnísi odišli. Vtedy tu bolo 8 pátrov, 5 klerikov a 5 frátrov.

Kláštor prešiel do majetku Náboženského fondu. Šesť rokov po odchode kamaldulov usídlil sa v kláštore duchovný, ktorý obstarával duchovnú správu v Dražovciach. R. 1803 odišiel aj on. Zariadenie kostola bolo rozdane iným kostolom. Kláštor bol opustený a nastalo pustnutie. Vtedajšia doba nemala porozumenie pre starobylé, vzácne pamiatky. Cely sa rozpadly, kostol spustnul, zrútila sa i časť hlavného domu. Nitriansky biskup Roskoványi r. 1838 odkúpil kláštor so záhradou a okolitým lesom do vlastníctva biskupského. R. 1928 požiar zničil strechu kláštora. Aby sa predišlo úplnému rozpadnutiu kláštora, nitriansky pán biskup Dr. K. Kmeťko dal budovu znova pokryť a v múdrej predvídavosti dom o jedno poschodie zdvihnúť, lebo už pomýšľal na obnovenie zoborskej pamiatky.

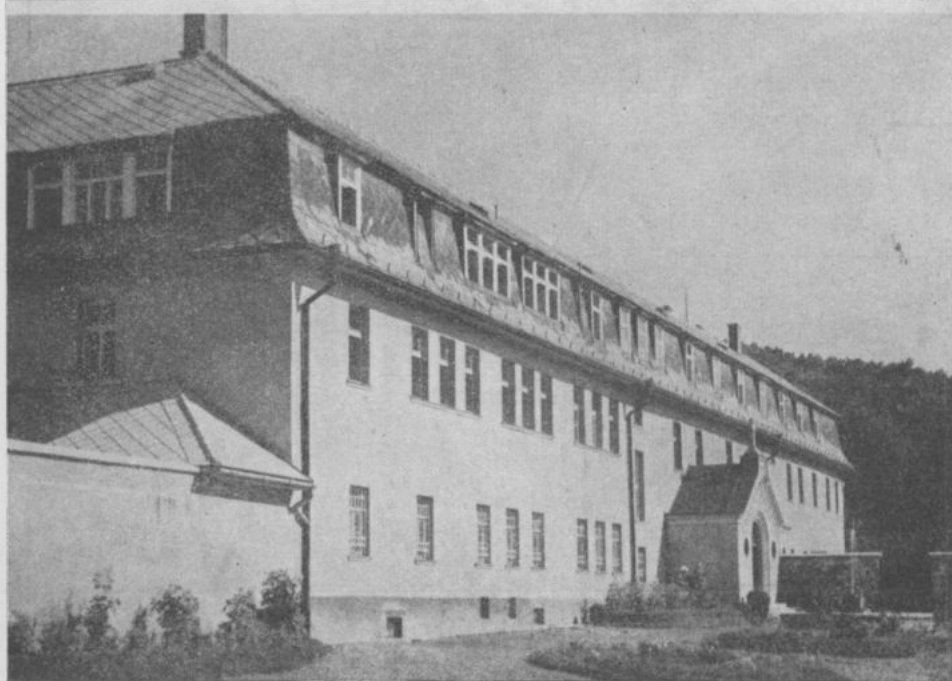
Misionári Božieho Slova na Zobore.

Po 150 rokoch od zrušenia kamaldulov sa začala nová doba v dejinách zoborského kláštora. Rummy ožily. Múry starobylého kláštora

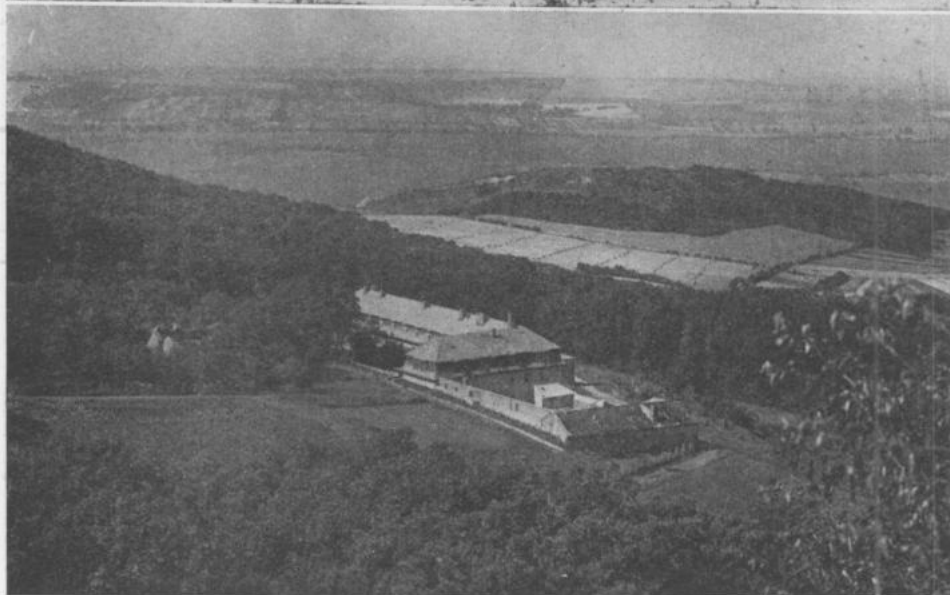
maly dostať nových obyvateľov. J. E. najdôstojnejší pán biskup Dr. K. Kmeľko odovzdal kláštor Spoločnosti Božieho Slova.

Na jar 1936 sa začaly adaptačné práce. V dome sa usadila malá komunita troch bratov a dvoch postulantom. V slušne upravenej izbe bola zriadená kaplnka, kde sa občas slúžila sv. omša, na čo dochádzal niektorý páter z misijného domu na Kalvárii. Vedenie stavebných prác mal P. Ján Orliček SVD. Ponajprv byly vodné stoky poniže Svoradovej jaskyne zachytené a voda rúrami vedená do kláštora. Záhrada bola ohradená plotom. Dom vyžadoval dôkladnej renovácie, lebo okrem vonkajších múrov, strechy a sklepenia na prízemí nebolo nič hotové. Okná sa všade zväčšily a do celého domu sa zaviedol vodovod, ústredné kúrenie a elektrický prúd. O vnútorné zariadenie sa veľmi zaslúžili naši zámočníci; Br. Benjamín a Br. Reginald. Náklad na prestavbu pomohli niest veľkodušní darcovia, v prvom rade J. E. najd. pán biskup Dr. Karol Kmeľko, najd. pán veľprepošť Michal Beňo, veľad. pán dekan Hamár a iní. Hlavnú starosť mal P. regionál Al. Lazecký.

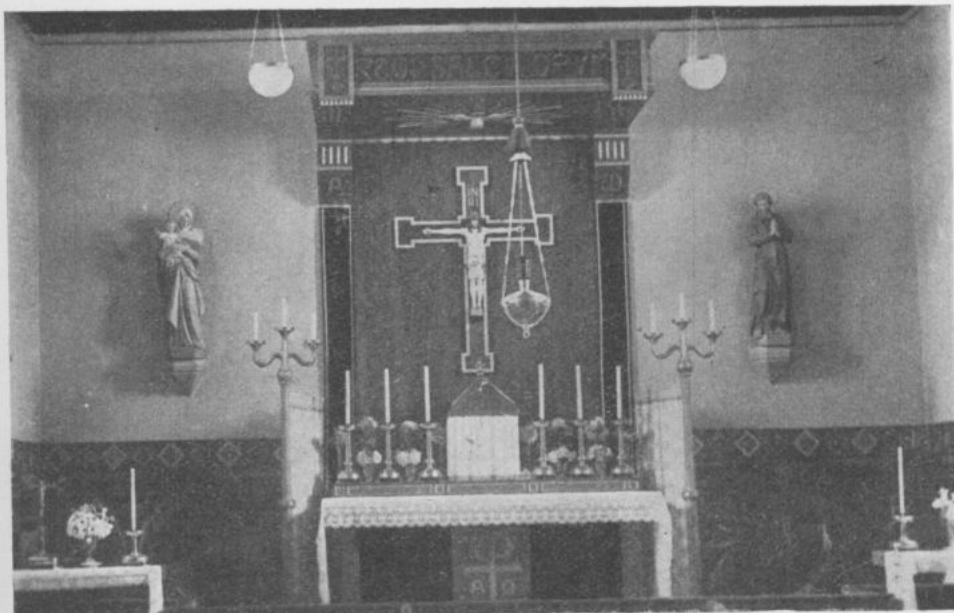
Medzitým prešlo leto, prišla jeseň, kedy neodkladne mala byť prvá obliečka novicov. Termín bol určený na 12. september, meno Panny Márie. V predvečer obliečky sa nastahovali ôsmi maturanti do zoborského kláštora so svojim noviciamajstrom. Čakalo ich veľké prekvapenie. V dome nebolo ešte skoro nič hotové: chodby bez dlážky, okná a dvere čerstvo natreté, dvere bez kľučiek; všade hrmot práce, behanie remeselníkov a robotníkov. Do neskorej noci sa pribíjala dlážka v študovni, ktorá na druhý deň mala slúžiť za jedáleň pre hostov. Veď najdôst. pán biskup nitriansky prisľúbil svoju účasť. Čo nebolo hotové, muselo sa zamaskovať; rozrýpaná chodba zostala utajená pred zrakmi čerstvou zeleňou haluzí. Dočasná kaplnka s chudobným oltárom bola vkusne ozdobená. Červené svetielko lampy ukazovalo, že Božský Spasiteľ tu už sídli a čaká na duše, ktoré povoláva za svojich apoštolov. O ôsmej hodine ráno prichádza J. E. najdôst. pán biskup. V jedálni pred oltárikom Panny Márie stojí osem maturantov, ktorí majú prijať posvätné rúcho Spoločnosti Božieho Slova. „Ave maris stella . . . Zdravas hviezda morská,” spievajú všetci, kým sprievod ide do kaplnky. Áno, loďka týchto ôsmich mladíkov dostáva dnes nový smer. V kaplnke spieva

Dlhé desaťročia plynuli nad zoborským údolím a kláštrom, ktorý stál opustený ako nemý svedok niekdajšieho rehoľného života. Budovy pustly a zdalo sa, že požiar r. 1923 dokončí dielo skazy. Takto vyzeral kláštor pred požiarom. No neostal v rumoch. — Za pomoci nitrianskeho najdôst. pána biskupa zriaďuje v ňom Spoločnosť Božieho Slova r. 1936 noviciát pre svojich klerikov. Obnova kláštora bola dokončená až r. 1938.

Obyvatelia kláštora r. 1948. V dvojročnom noviciáte skúšajú mladí kandidáti misionárskeho stavu svoje povolanie. Potom odchádzajú na ďalšie štúdiá. Niekdajší zoborskí novici pracujú už v misiách. A najradostnejšie je, že počet obyvateľov Zoborského kláštora temer s roka na rok vzrastá. — Pohľad na kláštor od jaskyne sv. Svorada.

*Hlavný oltár v kaplnke sv. Svorada v Zoborskom kláštore. — Bratia-laici:
Abundanc, Damazus, Jakub a Lucián.*

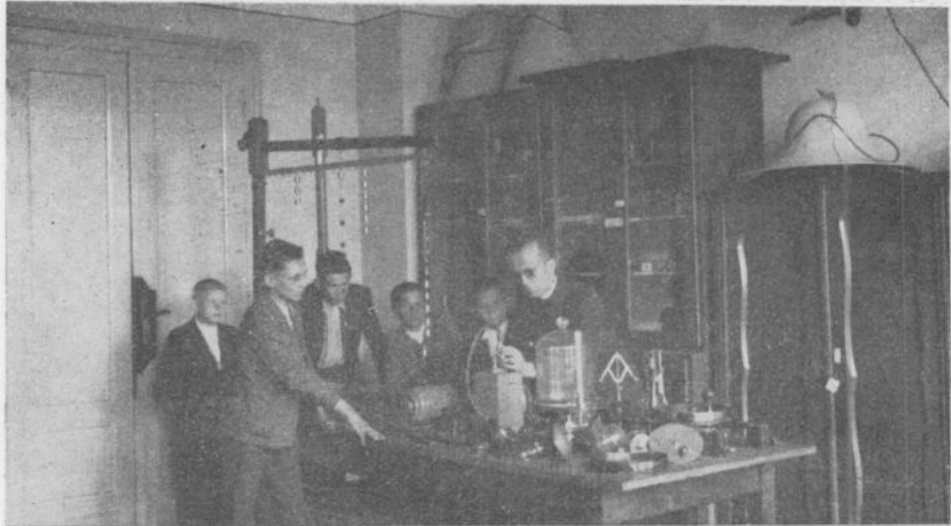

Miesto, ktoré nestráca svoj pôvab ani v jednej ročnej dobe. Velebná tichosť, posvätná samota, šumenie lesov ako by samy povznášaly dušu do čistejšieho sveta. — Zimná rozprávka na Zobore.

Každoročne zavíta 40—50 žiačikov do našich ústavov s veľkou túžbou v srdci: chcú sa stať kňazmi-misionármi. Veru, mnoho je povolaných a ďaleká cesta k cieľu! Boh pomáha tým, ktorých si vyvolil. — Preto sa naši chovanci modlia vytrvalo o milosť povolania. V tichu kaplnky, pred oltárom patróna mládeže, pred ozdobeným oltárom Kráľovnej mája i pri spoločných bohoslužbách v pútnickom kostole, pred oltárom Sedembolestnej.

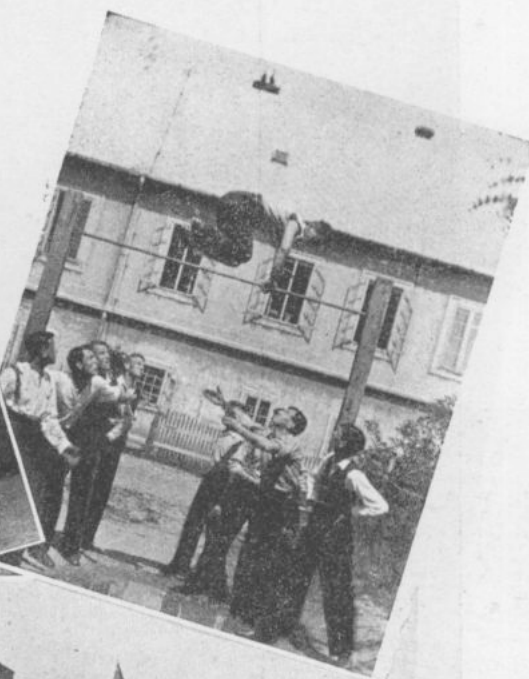
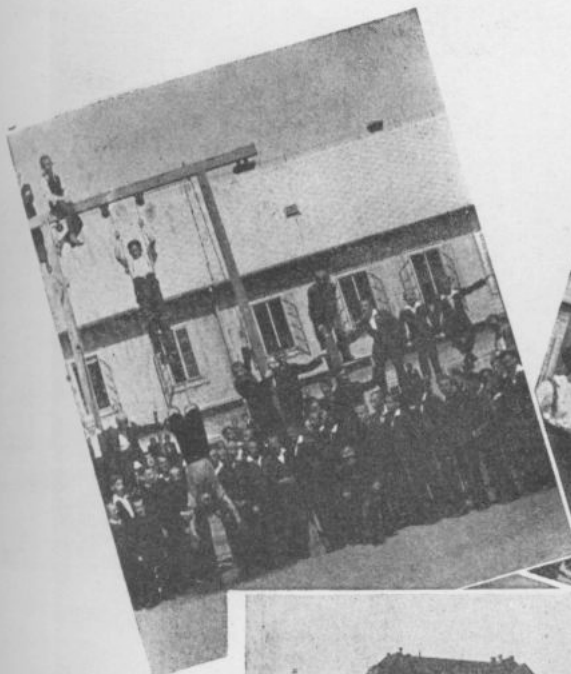
Učenie je každodenný chlebík misijného chovanca. Pod vedením skúsených učiteľov a vychovávateľov osvoja si chlapci potrebné vedomosti, aby mohli dobre zodpovedať svojmu povolaniu. — Hodina fyziky a prírodopisu. Misionár musí mať praktický smysel, aby si vedel poradiť na osamelých staniach. Prírodopis patrí k najobľúbenejším predmetom, lebo otvára výhľad do veľkého Božieho sveta, plného tajomstiev.

O vedomostiach sa musí páter-profesor občas i presvedčiť. Kto to vie? — Popoludní majú chlapci čas, keď v úplnom mlčaní sa venujú len učeniu, opakujú to, čo sa predpoludním pri vyučovacích hodinách naučili. Tak si zvyká chovanec na poriadok a sústavnú prácu.

*O zdravie budúcich misionárov je tiež postarané. Bývajú v novej budove, za-
riadenie je všade moderné. O poriadok sa starajú vo svojich miestnostiach
chovanci sami. I to patrí k výchove.*

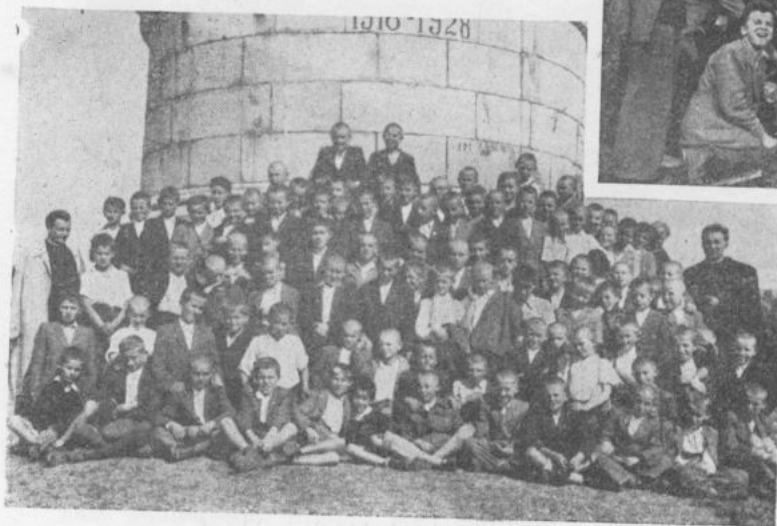
V zdravom tele zdravý duch. Cvičenie je u chovancov vo veľkej oblube nielen pri hodinách telocviku, ale i vo voľnom čase. Obratným atlétom sa dostáva hlučného uznania. — V zime, keď Nitra zamrzne, vtedy je klzište na dosah ruky. I hokejový šport má mnoho priateľov medzi chovancami.

Spevom k srdcu! — hovorí naše slovenské príslovie. Hudba a spev sa pestujú v našich ústavoch oddávna nielen ako ušľachtilá zábava, ale i ako znamenitý prostriedok apoštolátu, ktorý bude misionár niekedy veľmi dobre potrebovať. Len málo bude tých, ktorí by si počas stredoškolských štúdií neosvojili znalosť niektorého hudobného nástroja. Hudobné čísla sláčikového alebo dychového orchestra skrášlia programy slávností.

Aj ihrisko si chlapci sami upravia, vyrovnajú. Neskôršie môžu dobre použiť, ak sa naučia narábať i s čakanom a lopatou. Tým veselšie ide potom hra a zábava.

Najveseľšie býva na výletoch. Treba poznávať svoju vlasť a prehlbovať zemepisné vedomosti. Pamätný Zbor, okolité hory a zrúcaniny hradov bývajú cieľom výletníkov.

P. magister začiatok evanjelia sv. Jána. Tento úryvok evanjelia má novicom pripomenúť, že sa majú postaviť do služieb vteleného Slova. Potom si sadne Jeho Excelencia pred oltár a hovorí o význame dnešného dňa: Po 150 rokoch vracia sa zoborský kláštor svojmu pôvodnému určeniu; má sa zase stať domom modlitby a práce za Pána Boha. Pán biskup blahoželá Spoločnosti, vlasti a Cirkvi. Potom sa obracia s otázkou na maturantov: „Prečo žiadate rehoľné rúcho Spoločnosti Božieho Slova?“ — „Chceme sa Bohu zasvätiť v panenskom stave, aby sme potom ako kňazi-misionári tejto Spoločnosti zo všetkých síl pracovali na rozšírení svätej viery.“ Pán biskup posvätil rúcha a cingulá a podáva ich uchádzačom: „Nech ťa vyzlečie Boh zo starého človeka a oblečie v nového.“ P. magister slúži sv. omšu, pri ktorej novici pristupujú k sv. prijímaniu. — Ku slávnosti patrí aj hostina. O tú sa postarala „Matka Božia“ na Kalvárii, ktorá prevzala vôbec starosť o novú, malú komunitu na Zobore. No čo sa stalo? Auto nedochádza s obedom. Konečne po hodinovom meškaní — stala sa mu totiž malá nehoda — došlo a hostia s novými noviciami mohli sadnúť ku stolu.

To bola prvá kapitola nového odseku zoborskej kroniky. Čudne sa cítili mladí novici, ktorí len teraz vytrhnutí z víru vonkajšieho sveta sa ocitli naraz v samote, kde niekedy celý deň nevidieť cudzieho človeka popri dome prejsť a kde v noci sovy húkajú a z otvorených okien ešte neupravenej budovy zívajú prázdnota. Okolo domu bolo mnoho neporiadku ako pri rozrobenej stavbe, a hlboké blato sťažovalo prístup do domu. Oko sa muselo ďalej do lesa rozhliaďnúť, aby mohlo spočívať na príjemnejšom obraze prírody. Ale novici znášali nedostatky začiatkov s mladistvou sviežosťou. V pustom okolí plynul kláštorový život ticho a pokojne. Do zimy boli najnevyhnutnejšie miestnosti upravené: kaplnka, študovňa, jedáleň a kuchyňa. Prázdne otvory boli zabité doskami, aby nefúkalo do otvoreného domu. — Zima sa ešte ani neskončila a novici už začali prípravné práce pre dohotovenie druhej časti domu. Keď o rok zavítali noví maturanti do domu, bola kaplnka už hotová a ich obliečka bola spojená s posviackou kaplnky, ktorú J. E. najdôst. p. biskup K. Kmeťko vykonal. Aj ostatná časť domu bola už dohotovená a mohlo sa prikročiť k výzdobe kaplnky a k úprave záhrady a parku.

Kto dnes vstúpi do zoborskej kaplnky, je prekvapený svojším rázom skromnej svätyne. Prvý pohľad padne na mohutný kríž nad oltárom: bledý korpus Ukrižovaného na zelenom kríži žltó olemovanom a červenom pozadí. Kríž zatieňuje masívny baldachýn (z dubového dreva) s holubicou Ducha Svätého a s nápisom: „Regi saeculorum — Kráľovi vekov“. Bohostánok je pokrytý záclonou, ktorá sa mení podľa farby sviatku. Zprava od oltára je Matka Božia s Ježiškom v náručí veľmi milého vzhľadu, zľava sv. Svorad, patrón domu a kaplnky. Svetníky, kríže na oltároch, lavice a zábradlie až na malé krížiky krížovej cesty sú zhotovené podľa slohu starokresťanskej baziliky. Plány urobil skúsený liturgický umelec P. A. Fraebel. Stolárske práce previedol starostlivo náš usilovný Br. Jozef Vonkajší dobrí ľudia sa postarali o ďalšiu ozdobu a výbavu: Mariánska kongregácia a Oltárny spolok nitrianskych dám darovali omšové rúcha vo všetkých farbách, pani Terézia Vajdová zakúpila koberec na chodbu a k oltárom, obetavé dámy soshieraly peniaze na novú monštranciu.

Medzitým upravili novici postupne park a záhradu. Lebo tam ešte vládla divá romantika a vyžadovala úpravu ľudskej ruky. Húština a rozvaliny ciel musely ustúpiť cestičkám. I staručký Br. Abundanc sa zapojil do tejto kultúrnej práce a kľočoval od včasnej jari až do zimy. Vo dvore stojí lurdská jaskyňa, votívny dar prvých zoborských novicov, ktorí jaskyňu vo voľných chvíľach vystavili a sochu zo súkromných sbierok zakúpili. Skoro každý ročník zanecháva na Zobore nejakú spomienku po sebe, či je to cestička, úprava cintorína alebo pomoc pri stavbe.

Po niekoľkých rokoch sa ukázalo, že dom je príliš malý; nestačil ani novicom, ktorých počet stúpал s roka na rok, ani exercitantom, ktorí si obľúbili zoborské zátišie. Veď len pre kňazov sa musely exercície desaťkrát opakovať, aby sa mohlo vyhovieť všetkým, čo sa hlásili na exercície. R. 1943 zavládol na Zobore znovu stavebný ruch. Bola síce vojna a nad nami preletovaly lietadlá. Každý sa pýtal, či je to vhodné v takom čase stavať dom. Ale náš ctihodný otec P. Arnold v takom prípade sa len pýtal, či stavba je potrebná. A tu bola potreba zjavná. Novici prevzali prácu kopania základov a skladanie stavebného materiálu. Pod vedením kontrolóra biskup-

ských majetkov pána Štefana Letku sa zriadil „Pracovný výbor pre stavbu exercičného domova“ pre bezplatnú dopravu tehál na Zobor; výzva sa stretlá s porozumením nitrianskych firiem a už hrkotaly vozy hore Zoborom: nákladné autá, traktory a povozy s koňmi. Po celom Slovensku sa rozletely letáky s prosbou o podporu. Veriaci štedro posielali svoje príspevky. Duchovenstvo si vzalo na starosť vnútorné zariadenie izieb. Do roka bola prístavba hotová a na sviatok sv. Svorada 1944 za účasti mnoho ľudí J. E. najd. pán arcibiskup Dr. Karol Kmeťko posvätil exercičnú kaplnku a nový dom. Kaplnka nesie titul Ducha Svätého a oltár je zhotovený podľa plánu P. A. Fraebela.

Koncom r. 1944 sa blížil vojnový front; boly obavy, čo bude so zoborským kláštrom. Ale nič sa nestalo. Ba keď obyvatelia Nitry utekali z mesta do hôr, mnohí našli v kláštore akýsi „Lapis refugii“, kde vyčkali prechod frontu. Časom tu bolo na dvesto ľudí. Božia ochranná ruka strážila nad domom a jeho obyvateľmi.

V máji 1945 sa rozvinul zase v kláštore obvyklý život. S pravidelnosťou kalendára odbavuje sa každý rok obliečka nových novicov a skladanie sľubov po skončení noviciátu — najväčší domáci sviatok; a slávnosť sv. Svorada, keď Nitrania v letnej horúčave putujú na Zobor, aby svojho sv. patróna uctili slávnostnou svätou omšou pri poľnom oltári a po bohoslužbách sa občerstvili na zelených stránach Zobora. V nedeľu hľadajú výletníci oddych a osvieženie v listnatých lesoch Zobora. Niekedy počuť živú vravu a veselý spev školských detí. Ináč je ticho v kláštore a okolí. Zdá sa, ako by na bráne starobylého kláštora sa odrážaly rušivé vlny časov podľa nadpisu, ktorý kedysi kamaldulskí mnísi napísali nad hlavným vchodom:

Absit ab hac porta sacra turbator eremi,
Odit enim turbas turba sacrata Deo.
Vzdialený od brány svätej buď, rušiteľ ticha,
Huk sveta nenávidí ľud, Bohu zasvätený .

SPOLOČNOSŤ BOŽIEHO SLOVA V ČECHÁCH.

Bratronice.

Snahy Spoločnosti Božieho Slova usadiť sa v Čechách alebo na Morave siahajú až do roku 1912. Prvá svetová vojna a vzrástajúci sa nacizmus zmarily však všetky snahy. Aby sme však všetky styky neprerušili, prijali sme administráciu fary Bratronice.

6. júla 1939 odišiel P. Jozef Šebela podľa priania najd. P. generála a podľa návrhu veľad. P. regionála Alojza Lazeckého z Nitry do Prahy, aby tam vyčkal svoje ustanovenie za administrátora v Bratroniciach pri Kladne (arcidiecéza pražská). Koncom toho mesiaca presídlil sa s administráčným úradníkom p. Jozefom Kotkom, ktorý už roky v tomto odbore s veľkým úspechom pracoval v misijnom dome v Nitre. Fara nebola už niekoľko rokov obsadená a bola administrovaná z Družky. Obyvateľom fary bol kostolník. Bolo potrebné prikročiť k nákladným opravám, a to hneď, dokiaľ sa potrebný materiál dal, i keď ťažko zaobstaráť. Dielo sa, vďaka ochote Patronátneho úradu v Křivokláte, podarilo previesť a farská budova bola zmodernizovaná zavedením elektriny, vodovodu a pod. O živobytie sa nám staral miestny hostinský p. Karol Švancara, a to po celé roky nášho tamojšieho pobytu. Priateľsky nám vychádzali v ústrety susedia, p. vikár Fr. Syka zo Zbečna, p. Ľudovít Czermín z Družky, p. dekan Jozef Klouček z Kladna a iní. V Bratroniciach bola administrácia časopisu „Říše Boží“ a kalendára „Náš misiónár“. Okupačné úrady zastavily medzi prvými časopis, shodily P. Šebelu z farského úradu ako rehoľníka a 31. augusta 1943 zatkli jeho, brata Jozefa a o niekoľko dní potom nového administrátora p. Václava Soukupa. Pán Kotek už predtým z Bratroníc odišiel. Po skončení vojny sa koncom mája 1945 vrátil P. Šebela po dvojročnom väzení v Dachau s bratom Jozefom do Bratroníc, kde bol medzitým administrátorom p. Karol Olšár. R. 1947 vyšiel zasa kalendár

„Náš misionár“. Časopis „Říše Boží“ bol povolený až v r. 1948 a vychádza ako dvojmesačník. V Bratroniciach pomáha P. Šebelovi P. Fr. Proft a zvlášť P. Rudolf Michalík.

Predstavení sa rozhodli Bratronice opustiť a presťahovať sa do Chrudima a prevziať kláštor kapucínov. Stalo sa tak 1. septembra 1947. Ale dopisy ešte stále zablúdia do Bratroníc, miesta to v katolíckych kruhoch dobre známeho.

Chrudim.

Mesto Chrudim, staré krajské mesto, robí pekný dojem. Z mnohých starožitných a krásnych budov je arcidekanský kostol stavba monumentálna. Vnútro je krásne vyzdobené. Kapucínsky kláštor je už hodne ošarpaný a potrebuje nákladnej opravy. Zato kostol je dobre zachovalý. Mesto leží na trati Hradec Králové—Havlíčkův Brod. Železničný uzol Pardubice je neďaleko. Vlakové i poštové spojenie je veľmi dobré, čo má pre administráciu časopisu a kalendára veľký význam. Preto je Chrudim útočiskom všetkých misionárov, ktorí sa chystajú na cestu do cudziny a musia svoje veci vybaviť v Prahe. Je tiež strediskom našich kňazov, ktorí vypomáhajú v pohraničí. Aby 300-ročná tradícia kapucínska nezanikla tak náhle, zostáva P. Mořic ďalej v dome a napriek svojej starobe a nemoci stále vypomáha. Br. Bernard pracuje v kostolníctve a v záhrade; pomáha tiež p. Kotkovi a p. Holleschovi v kancelárii. Do Chrudima zavítal vzácny misionár z Indie P. František Kolář z misijného územia v Indore. Pochádza z Moravy a v Indii pôsobí už 13 rokov. Mal tu veľmi pútavú prednášku o živote a práci indických misionárov. Takto použil vzácnu príležitosť získať mnohých pre svoju misiu. Písal sem z Londýna a teraz sa dozvedáme, že je už v Amerike, kde tiež hľadá dobrodincov. Odtiaľ sa hodlá vrátiť do Indore.

Dol. Životice.

Súčasne s Chrudimom bol otvorený charitný domov v Dol. Životiciach pri Opave. Vedenie má SVD. Na fotografiách vidno, ako

vyzerá obyvateľstvo tohto krásneho zámku s parkom a záhradou. Vedenie má P. rektor Alojz Lazecký, prefektom je P. František Proft, prokurátorom P. Ernest Bindáč. Miestny p. dekan P. Jozef Zdráhal všetkých účinne podporuje. Br. Jozef priložil ruky k dielu, zriadil kaplnku a pod. Pliešeň narobila veľa škody v podlahách. Tamojší sliezsky ľud je veľmi dobrý. Je nádej, že Charita i misijné dielo budú dobre prosperovať.

NAŠI MISIJNÍ BRATIA.

Kto je misijný brat?

„Spoločnosť Božieho Slova skladá sa z dvoch stavov“, hovoria jej pravidlá v 10. konštitúcii. „Zo stavu klerikov a zo stavu bratov-laikov. Podľa ustanovenia Kristovho sa síce rozlišujú stavom, avšak sú spiate v jednotu tej istej Spoločnosti. Každý stav pracuje pre ten istý cieľ, pravda, každý svojím spôsobom; bratia obyčajne prácou svojich rúk, klerici zamestnaním, ktoré je primerané ich stavu.“

Misijný brat je teda osoba, zasvätená Pánu Bohu troma svätými sľubami, životom modlitby a prácou, ktorú koná ku cti Božej a pre spásu nesmrteľných duší. Misijný brat pracuje s kňazom-misionárom na šírení kráľovstva Kristovho svojou modlitbou a obetami.

Čo je voda pre prírodu, to je modlitba pre nadprirodzený život. Modliace ruky rehoľníka sú ako vodné nádrže na výšinách, v ktorých sa shromažďuje voda, ktorá potom napája tisíce smädných. Preto Boh čaká, trpí a zmilúva sa i nad nehodnými, lebo sú iní, ktorí sa modlia. Áno, modlitba udržuje svet v rovnováhe.

Modlitba, spojená s obetou, s mlčaním, s pôstom a s inými kajúcimi skutkami, usmieruje spravodlivého Boha za hriechy, ktoré zaplavujú svet a svolávajú tresty Božie. „Beda, prebeda by bolo svetu“, povedal Pán Ježiš sv. Terézii, „keby nebolo rehoľníkov.“

Svojím životom svietia ako majáky na rozbúrenom mori. Ukazujú ľuďom smer i cestu k Pánu Bohu a sprevádzajú ich do prístavu večnosti.

Misijný brat napomáha svojou modlitbou, svojím obetavým životom a svojou prácou, aby sa splnila Ježišova najvrelejšia túžba: spása ľudí.

A sv. Dionýzius hovorí: „Pracovať s Pánom Bohom na spáse duší je najbožskejšie dielo.“

Cesta k cieľu.

Čakateľ.

„Ja som Pán Boh tvoj, ktorý som ťa vyviedol z egyptskej zeme.“ (Žalm 80, 11.) „Vo svojom milosrdenstve bol som vodcom ľudu a svojim mocným ramenom voviedol som ho do svätého príbytku,“ povedal Pán. Tieto slová patria i pre uchádzača, ktorého dobrotivá ruka Pánova vyvádza zo sveta a povoláva pre stav a povolanie misijného brata. V tôni bohostánku, vzdialený od nástrah sveta, pripravuje sa budúci brat najmenej šesť mesiacov na svoje budúce povolanie.

Účelom prípravy je, aby postulants-čakateľ pod zvláštnym vedením predstaveného skúmal svoje povolanie a bol uvedený do začiatkov duchovného života.

Novic.

Po prípravnej dobe odchádza postulants-čakateľ do noviciátu. Noviciát začína obliečkou do rehoľného rúcha a trvá nepretržite dva roky.

V noviciáte nadobudne novic základ pre duchovný život, upevňuje sa v dobrom zbožným rozjímaním a horlivou modlitbou. V primeraných cvičeniach dáva sa mu návod, ako má zlé návyky vykoreniť, ako bojovať proti nezriadeným hnutiam a ako si môže osvojiť čnosti. Návod k duchovnému životu dostáva novic v častých prednáškach.

Noviciát ukončuje sa skladaním časných sľubov. Po tri roky skladajú sa sľuby len na jeden rok. Po troch rokoch obnovujú sa na tri roky a po šiestich rokoch skladajú sa večné sľuby.

Skladaním sľubov: chudoby, čistoty a poslušnosti oddáva sa brat celkom službe Božej. Odpútava sa od príchylnosti k pozemským veciam a od tej chvíle je povinný kráčať na ceste k dokonalosti.

Život misijných bratov.

Vo vlasti.

„Ora et labora — modli sa a pracuj!“ To je heslo misijného brata na domácom fronte, lebo mnohí musia ostať vo vlasti, v niektorom misijnom dome v Europe.

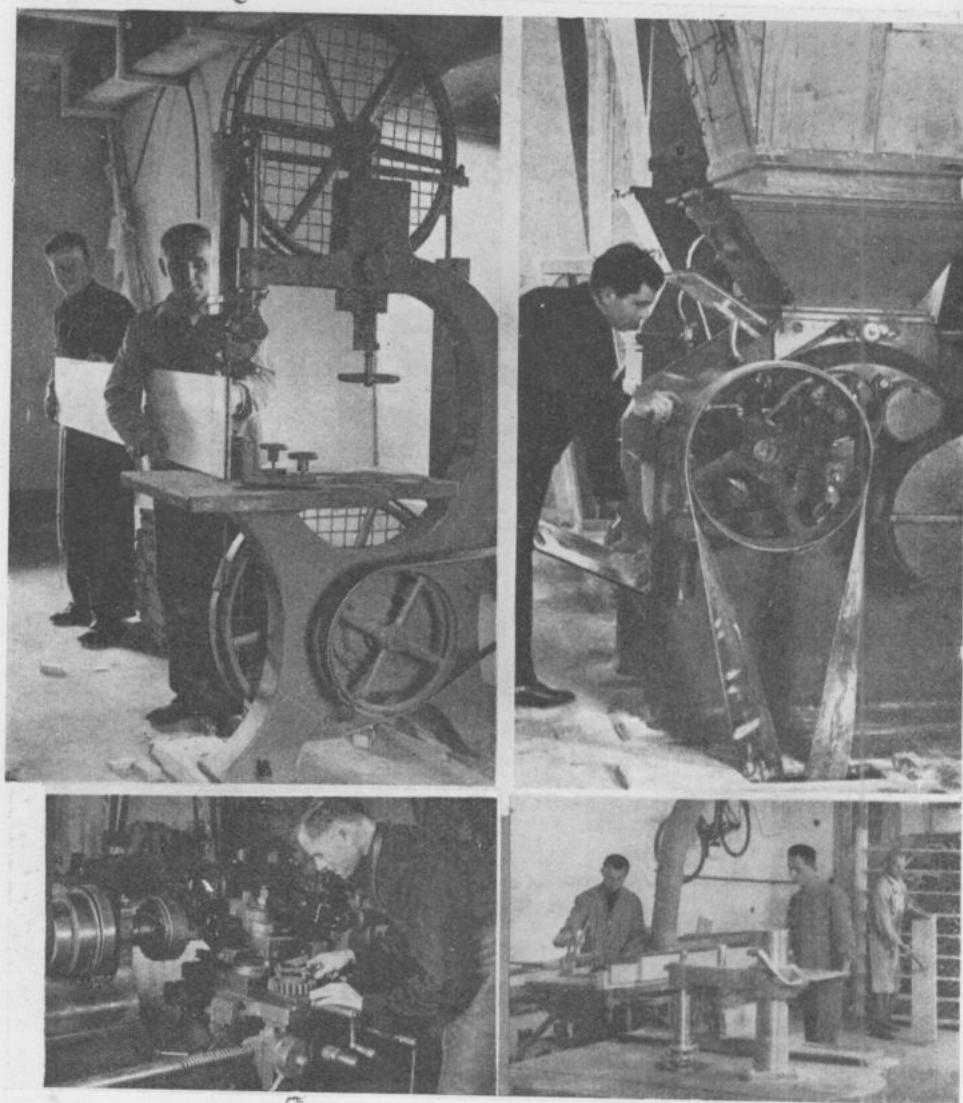
Na veľkom misijnom poli Cirkvi je mnoho úloh a prác. Potrební sú nielen kňazi, ktorí by vyučovali a kázali, ale i usilovné ruky, ktoré by stavaly kostoly v misijných krajinách, ktoré by tlačily a rozširovaly misijné časopisy vo vlasti a staraly sa o všetky ostatné potreby misijných ústavov. Toto je úloha misijných bratov. Bez ich obetavej práce by sa nebolo mohlo ani šteylské dielo tak rozvinúť. — Po vstúpení do Spoločnosti sa mladík asi rok oboznamuje s kláštoriským životom v takzvanom postuláte. — Po roku skúšky dostane kandidát rehoľné rúcho a začne sa doba noviciátu. Pod vedením novicmajstra venuje sa duchovnému životu.

Popri modlitbe a práci je i čas na ušľachtilé a povznášajúce osvieženie a zotavenie. — Vianočná nálada medzi mladými rehoľníkmi. Pokoj srdca a vianočnú radosť nič nemôže zakaliť tým, ktorí sa zasvätili celkom službe Božej.

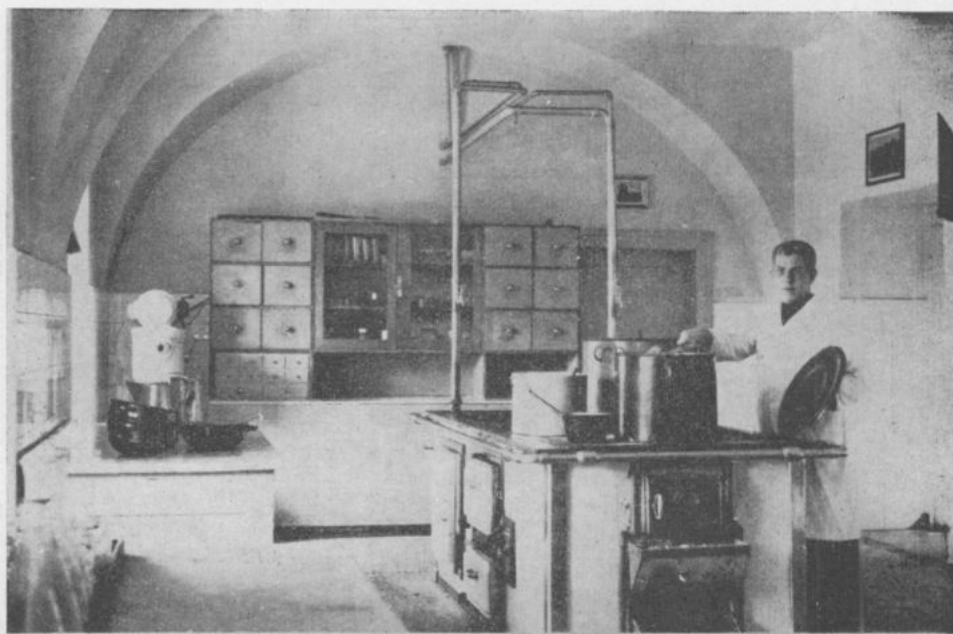
Po skončení noviciátu pridelia predstavení každému jeho miesto. Každý sa môže uplatniť podľa svojich znalostí alebo remesla. — K:ajčiri majú po celý rok plné ruky práce. — Obuvníci tiež sotva stačia reparaovať obuv pre toľkých...

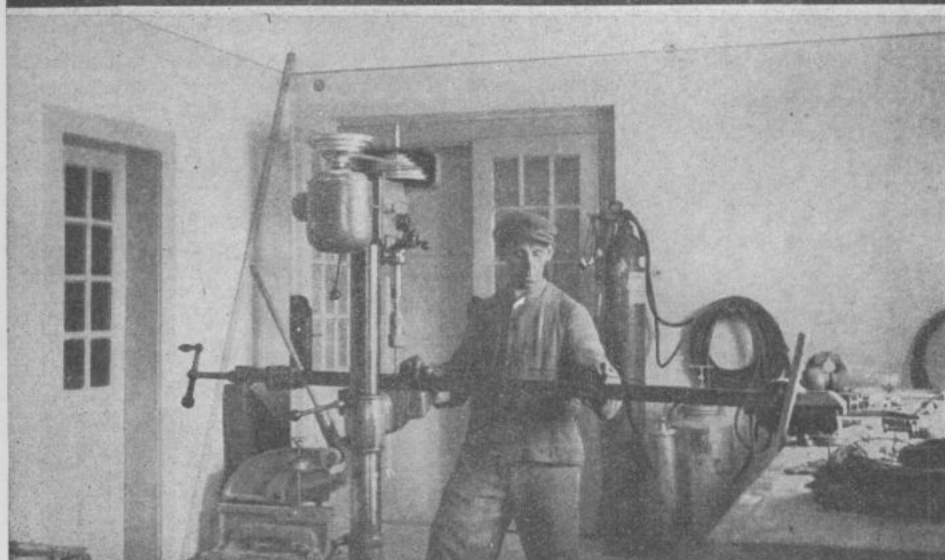
Stolárska dielňa je najmodernejšie zariadená. — I v mlynárčine sa musí budúci misionár vyznať. — Zámočnícka dielňa je v dobrých rukách. — Všade znie pieseň práce: za Boha a nesmrteľné duše.

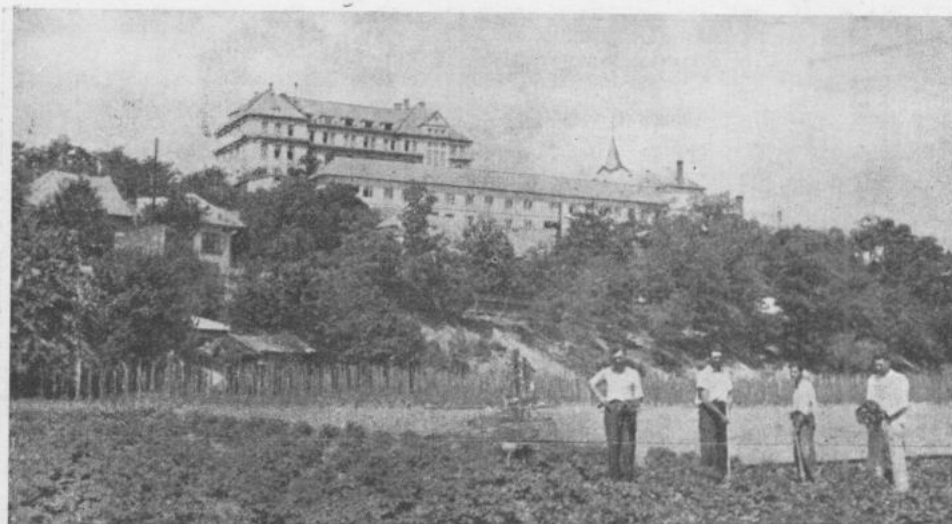
V tichosti, s veľkou obetavosťou konajú svoju službu bratia v kancelárii a administrácii časopisov. — Zásobovanie Zoborského kláštora, ktorý leží asi hodinu cesty od Nitry, obstaráva nákladné auto. V ťažkých pofrontových časoch prešlo mnoho tisíc kilometrov.

Kolko obetavosti vyžaduje práca brata-kuchára, nie je si ťažké predstaviť. Starosť o toľkých obyvateľov domu, k tomu časté exercície. — Aj o bielizeň sa treba postarať, prať a opravovať ju. I to je služba pre misie.

Bratia knihväzäči sú priam umelcami vo svojom odbore. Nemusia sa obävat nezamestnanosti. Knihkupectvo ich zásobuje prácou vo veľkom. — Na opravy elektriky a vodovodu máme v dome vlastného elektrikára a inštalatéra.

Bratia záhradníci zas zásobujú celý dom čerstvou zeleninou. — Mlatba na štiavnickom hospodárstve.

Pán Ježiš hovorí: „Treba sa vždy modliť...“ a sv. Augustín dodáva: „Kto sa vie dobre modliť, ten vie i správne žiť.“ Preto úkony modlitby zaberajú prvenstvo v dennom poriadku misijného brata.

Práca. Učítelia duchovného života prirovnávajú modlitbu a prácu krídlam vtáka, na ktorých sa povznáša rehoľník k Pánu Bohu a spája sa s prameňom svätosti a dokonalosti. Práca je aj povinnosťou pre brata, ktorý sa má stať svätým a dokonalým.

Pozrime sa bližšie na ich práce. Zájďme najprv do kníhkupectva, medzi množstvo krásnych kníh, sôch, devocionálií. — Chcete si vybrať dáky pokrm pre dušu, dákeho priateľa tichých chvíľ? Nový ruženec? Sväté obrázky? Obraz na stenu, ktorý dodá vašej izbe pečať vášho osobného vkusu? Ach, len choďte! Ochotne vás príjmu bratia kníhkupci, ktorí už akoby srástli s pojmom „Misijného kníhkupectva“, ktorí vo svojej malej pracovni zastávajú úrad predavačov vo veľkom i v malom, objednávateľov tiež vo veľkom i malom, z domova i pre domov, z cudziny i do cudziny, ktorí denne vybavujú desiatky listov, objednávok, urgencií; ich písacie stroje temer neprestávajú klopať až do pozdnej noci, oni sú vždy ochotní vám poslúžiť dobrou radou pri výbere vášho nákupu a vždy sa ochotne pridajú ku každému novému podujatiu.

Alebo idete na bránu? Prihlásiť sa do Omšového spolku? Dať na sv. omšu? Len zazvoňte! Brat-vrátnik vás vždy ochotne obslúži.

Chcete vidieť prácu nášho brata-záhradníka? Zavedie vás do svojej široko-d'aleko sa rozprestierajúcej záhrady, kde od svitu do mrku usilovne pracuje, aby mohol zásobiť ovocím svojej práce tristočlennú domácnosť. Ba i na predaj mu ešte ostane.

A obzrime sa po ostatných „kútoch“ misijného domu. Idete do strojníckej a elektrotechnickej dielne. Náš brat elektrikár a zámočník má vždy veľa práce. Ako vidíte, misionári vždy niečo stavajú alebo zväčšujú. Elektrické vedenie a všetky elektrotechnické a zámočnícke práce urobia naši bratia. Tak isto i náš brat stolár má vždy plné ruky práce. So svojimi pomocníkmi robí pre novostavby všetky okná, dvere a ostatné stolárske práce. Je i krajčírka dielňa. Chudák brat krajčír musí mať veľa pomocníkov, lebo viete si to predstaviť — šiť a obšívaf pre tristočlennú domácnosť?

Mohol by som vás ešte zaviesť do obuvníckej dielne a do knihárne: všade sa svedomite uskutočňuje to známe heslo všetkých reholí: „Ora et labora — Modli sa a pracuj!”

Ste zvedaví, odkiaľ zaznieva to stále klopanie písacieho stroja? Z kancelárie. Tí toho tam majú tiež veľa! Administrácia časopisov, vychádzajúcich v toľkých desaťtisícoch exemplárov, okrem toho práca okolo kalendárov, práce so šekmi, milodarmi atď., to všetko žiada od bratov kancelistov veľmi veľkú námahu.

Úlohou brata domovníka zasa je starať sa, aby náš misijný dom bol vždy zvonka i zvnútra čistý a úhľadný.

Veľmi vážnu a dôležitú prácu koná náš brat kuchár. Vedieť nasytiť denne toľko mladých ľudí, to vyžaduje mnoho starosti a námahy. A práve na sviatky, keď iní majú chvíľku oddychu, pribudne mu práce. Ak ostanete u nás i na obed, môžete sa presvedčiť o jeho kuchárskom umení.

A takto by sme mohli navštíviť všetkých na ich pracoviskách: v pekárni, v klampiarskej dielni, v kníhväzbačstve, v mlyne, na hospodárskom dvore.

Takto celý deň plynie v práci a modlitbe. Pamätá sa i na oddych a osvieženie. Jedni vyhľadávajú tiché miesto v parku, iní sa zaoberajú čítaním alebo inou ušľachtilou zábavou.

„Krásny je to stav”, volá sv. Bernard, „a hoden, aby sme ho s najväčšou horlivosťou hľadali a po ňom túžili. Svätý stav, lebo človek môže v ňom čistý žiť, zriedka v ňom upadne, opatrnejšie chodí, často býva občerstvený rosou milosti, požíva pokoj srdca, zomiera sladko a v budúcom veku dostane život večný.”

Na misijnom poli.

Misijní bratia sú v pravom slova smysle misionári, nie menej ako kňazi Spoločnosti. Kdekoľvek sú a čokoľvek robia, všade napomáhajú, aby sa šírila viera Kristova, a všade plnia posledný rozkaz Pána Ježiša: „Idte do celého sveta a učte všetky národy.”

No predsa tichá túžba každého misijného brata je dostať sa priam do pohanských misií a pracovať bezprostredne na misijnom poli. K tomu smeruje celá ich príprava či v duchovnom ohľade, či v práci.

Učia sa rôzne remeslá a zdokonaľujú svoje schopnosti, aby ich mohli použiť v misijnej práci. Aké výborné služby preukazujú bratia našim misiám, keď stavajú kostolíky a školy, nemocnice a obytné domy pre misionárov!

Ešte väčší význam má ich práca v misijných krajinách s nízkou kultúrou. Márne by misionári získavali pohanov pre vieru, keby nepozdvihovali aj životnú úroveň primitívnych kmeňov. Tu predovšetkým je misijný brat na mieste: otvorí dielne a zaúča novokresťanov do remesiel, zakladá vzorné plantáže a hospodárstva, a tak odvádza domorodcov od záhaľčivosti a pomáha im upevniť svoje hmotné postavenie, lebo určitý blahobyť je podmienkou dobrého kresťanského života. Nie menej pôsobí misijný brat svojím príkladom ako i svojou obetavosťou a modlitbou, ktorou svoláva Božie požehnanie na misijné dielo. On je vo všetkom pravou rukou kňaza-misionára a berie účasť tak na jeho radoostiach a starostiach, ako raz bude mať účasť i na odmene, ktorú nebeský Kráľ pripravil svojim udatným bojovníkom.

VÝCHOVA NÁŠHO KŇAZSKÉHO DORASTU.

Medzi najmenšími.

Písal sa rok 1925. „Sme prijatí, pôjdeme!“, radovali sa chlapci . . . Kam? „Do misijného domu, do Močenku . . . učiť sa za misionárov!“ Prišli do Nitry. Viete, kde je Močenok? Ach, tak skoro Pánu Bohu za chrbtom! Od ruky! Žiadne spojenie! Aspoň r. 1925 nie! Chlapci čakajú na stanici. Je ich asi 15 — to sú tí, ktorí prišli z východu a zo stredného Slovenska. A nečakali sme nadarmo. „Poslali nám auto naproti“, radujú sa tí starší . . . To už hej! Do neho . . . Najprv kufre a na kufre my! . . . a mamičky a oteckovia? aj pre tých sa nájde miesto . . . Auto bolo veľké, nákladné . . . Rozbehlo sa . . . uháňalo . . . Hore vrškom — dolu vrškom. Len hen kdesi za Cabaj — Čáporom, hore tým najvyšším vrškom nie a nie vytiahnuť. „Všetko, čo má ruky a nohy, dolu! Auto treba vytisnúť hore kopcom! Dole pôjde samo!“ Tisli sme . . . a vytisli až hore . . . Auto sa rozbehlo a zastavilo sa až v Močenku pred mis. domom. Nás, pravda, nechalo vzadu a chceš-nechceš, klusaj peši. Prišli sme neskoro večer . . . 2. septembra 1925 . . .

*

„Kto má mládež, má budúcnosť,“ — to vedel aj náš ctihodný zakladateľ, sluha Boží P. Arnold Janssen. „Musíme si zakladať juvénaty . . . pre žiakov — svojich žiakov, ktorých si budeme vychovávať a viesť zo školských lavíc až k oltáru,“ — to bolo jeho heslo. A tak to začali jeho prví synovia aj tu na Slovensku pred 25 rokmi, hneď 1923 . . . Začali sa trápiť s výchovou chlapcov, ktorých im Prozreteľnosť poslala . . . Pán Boh obyčajne mnohých volá, máloktorých vyvolí! Aj do našej Spoločnosti volal mnohých — zostali niektorí . . .

U našich chovancov je čas presne rozdelený: modlitba, vyučovanie, štúdium a voľný čas pre hru a zotavenie. Všetko má svoje miesto, svoj čas... Ťažko privykáť mladým — dedinským, ale i mestským chlapcom. No, dobrá vôľa všetko zdolá!

Prišli ste na návštevu jedného z tých malých? Dobre ste prišli. Práve zvoní. Je koniec vyučovania. Váš malý prichádza. Dobre vyzerá, však? Teraz pôjde do kostola, potom na obed. Po obede ešte na krátku poklonu a potom sa už venuje vám...

Je voľno.

Počujete ten krik, rozliehajúci sa až dolu ku chudobíncu? Lopty lietajú vzduchom opreteký, raz v úlohe futbalu, raz ako volejbalová lopta, raz ako náboj, ktorým sa zastrelí protivník. Malý by už skoro aj odbehnul od vás ku kamarátom, no predsa si to rozmyslí. Ťahá vás od kriku preč a rozpráva vám, ako sa tu má a čo robí celý deň. Ráno vstávajú pred pol šiestou hodinou, ponáhľajú sa na sv. omšu. Po sv. omši sú raňajky, po nich ustlanie postelí, krátke štúdium. Nato ranný telocvik. Všetci musia vybehnúť až na vrch Kalvárie, obehnúť poslednú kaplnku a vrátiť sa dolu. Deň treba začať i s telesnou sviežosťou. Predpoludním je vyučovanie. Žiaci sa modlia pred každou hodinou i po nej. Hodiny v celom Misijnom dome bijú každú štvrt' a pripomínajú všetkým jeho obyvateľom, aby na niekoľko sekúnd prerušili svoju prácu a pozdvihli myseľ k Bohu. Počujú ich biť i žiaci vo svojich učebniach, a spájajú tak vyučovacie hodiny a štúdium s modlitbou, učia sa žiť podľa hesla „Ora et labora!”

Na druhom ihrisku cvičia chlapci na rozličnom náradí. Odtiaľ vás vedie váš synček k veľkému bazénu, kde je najmä v letných mesiacoch živo a veselo. V zime sa zase zelené stráne Kalvárie zmenia na veselú sanicu. Sánky chovancov letia od kostola až po koniec Kalvárskej cesty. A čo robia naši malí šarvanci, keď prídu dažde, pľušte a zatvoria ich i cez voľné chvíle do miestností? Nebojte sa, majú i tam dosť zábavy. Sedia nad všetkými druhmi spoločenských hier skoro vážnejšie ako nad učebnicami. V poslednom čase šachy získaly veľkú obľubu. A keď ešte tak možno dať pátrovi prefektovi mat, to je už potom radosť a sláva!

Okrem hier majú chlapci k dispozícii krásne zábavné knihy.

A treba cvičiť i spevy do kostola a na akadémie. Pred väčšími sviatkami treba nacvičovať výstupy, recitácie, divadlá atď.

A ešte ste na dačo zvedaví. Či cez odpoľudňajšie štúdium naozaj vydržia chlapci tak dlho byť ticho? Na túto otázku sa váš malý zasmieje a iste vám povie, že to musí vedieť každý misijný chovanec. Keď sa hrať, tak hrať, keď kričať, vtedy tak, až sa stromy kývu, ale len čo zaznie zvonček, v tej chvíli ako by uťal. Zdá sa vám, že sta v rozprávke uderil tu čarovný prútik a všetkých zmenil v soľné stĺpy. Nuž a potom v učebniach sú seniori a páter prefekt alebo páter podprefekt modlí sa na chodbe breviár, čiže „nebezpečenstvo“ je blízke.

Pokyvujete nad tým všetkým hlavou a potom už len posledné chcete vedieť. Ako to ten páter prefekt so všetkými vládze? Veď mamka ich doma nemá ani desať a často myslí, že už iste musí prísť o hlavu i nervy. Ten páter prefekt iste musí mať dakde schovaný „z vrby prútik“ na toľké deti. Ale malý vás uistí, že veru nemá, pretože nemusí mať. V prácach mu pomáha páter podprefekt a obidvaja majú najlepšieho pomocníka v najvernejšom Priateľovi dietok, v sviatostnom Spasiteľovi. K Nemu zabehnú aj malí častejšie cez deň na návštevu. Na sv. omši denne Ho prijímajú do svojich srdiečok. Ku sv. spovedi pristupujú týždenne. Mávajú dva razy do týždňa prednášky, na ktorých z malých dedinských šarvancov sa pomaličky — pomaly vykresávajú a kryštalizujú budúce misijné hrdinské osobnosti.

Je to možné, že z týchto veselých detí vyrastú raz vážni pátri?

Pozrite sa! V lani 4. novembra J. E. najdôst. pán arcibiskup Dr. Karol Kmeťko trávil v Misijnom dome svoje meniny. Na konci dňa dal sa s celým domom vyfotografovať. Ako vidno na fotografii, v prvom rade sedia pátri vedľa svojho láskavého otca — dobrodincu, ďalej bratia, postulanti, chovanci. Pozrite si však i druhú fotografiu, zase taký obrázok komunity. Porovnajte ich. Hľadáme pátrov. Nájdeme len niektorých z tých, čo boli na prvom obrázku. Kde sú ostatní? Hľadáme v ďalších radoch a tam v tých malých krátko ostrihaných chlapčekoch nachádzame spoločné ťahy — prizeráme sa lepšie — a veru, sú to oni! Celkom tak vyzerajú, ako tí milí chlapci, čo sa dnes s takým krikom rútia z Misijného domu. Je to

možné? Áno! Lebo medzi prvým a druhým fotografovaním uplynulo 25 rokov.

A teraz niečo všeobecnejšieho o našich juvenátoch v mis. domoch. Aký majú cieľ?? Pripraviť chlapcov, ktorých nám pošle Pán Boh, na rehoľný, kňazský a misionársky život. To je cieľ. Kto chce cieľ, musí chcieť i prostriedky. Nechcem tu podať nejaký vedecko-psychologický rozbor výchovy v našich juvenátoch, ale len pre zaujímavosť niekoľko faktov zo skúsenosti.

Naši chlapci, chovanci, musia si vždy jasne uvedomiť cieľ, pre ktorý prišli do mis. domu: stať sa kňazmi-misionármi v rehoľnej Spoločnosti SVD. Naše ústavy nie sú internáty pre externistov, ale len súkromné ústavy Spoločnosti pre jej vlastný dorast! Preto prijímame len takých chlapcov, ktorých skutočne podľa všetkých daných okolností Pán Boh volá do svojej vinice ku práci na spasení nesmrteľných duší, ktorí majú teda i pevnú vôľu stať sa raz týmito pracovníkmi vo vinici Pánovej. Preto i celá výchova v ústave smeruje v prvom rade ku tomu, aby udržala, upevnila a rozvinula v chlapcoch rehoľné misijné povolanie a v tomto smere zvlášť vplývala na formovanie ich charakteru. A len potom aby im poskytla všestrannú možnosť rozvinúť všetky vlohy a sily duševné i telesné, aby sa tak pripravili po každej stránke čo najlepšie pre svoj budúci kňazský a misionársky život. Prvý cieľ — hlavný — sa dosiahne dobrým slovom a hlavne vplyvom horlivého vychovávateľa (prefekta), oduševneného za misijný ideál — za „idealizmus kresťanstva“. Preto tie prednášky, konferencie, preto tie súkromné rozhovory („slovíčko“) — Každému sa treba zvlášť venovať — zvlášť ho oduševniť — zvlášť sa ho zaujať — zvlášť mu dobrý príklad dať. Láska ku sv. povolaniu musí v srdciach našich chovancov horieť, ba blčať plameňom! No nebude, ak ju nebude mať kto opäť a opäť rozpaľovať slovom, ale najmä príkladom. Oduševnenie mladistvého srdca za misie zdoľá všetky prekážky.

Koho Pán Boh volá a stále volá, tomu dá aj toľko — aspoň toľko nadania v každom ohľade —, aby mohol svoj cieľ dosiahnuť, aby ho mohol Pán Boh aj niekedy vyvolať! Prostriedky ku tomu sú rôzne duševné cvičenia — k rozvitiu čností a k vykoreneniu chýb — a potom práca — štúdium — k príprave na povolanie —. Ved:

„Zbožnosť a veda sú oči kňazove“ a preto „Ora et labora“ „Modli sa a pracuj“.

Ktoré sú stavovské čnosti našich chovancov? Predovšetkým *zbožnosť*, lebo „Nábožnosť je ku všetkému potrebná“, hovorí Písmo sväté. „Dáva pokoj srdca a priťahuje Božie požehnanie na všetky námahy a práce“ a tým i na budúce účinkovanie mladých misionárov. Preto kto sa nerád modlí, toho Pán Boh nevolá, chýba mu niečo základného. Kto sa vie dobre modliť, ten vie aj správne žiť. Čím viac pobožnosti, tým viac milosti, menej modlitby, menej milosti, žiadna modlitba, žiadna milosť (P. Viliam Gier). Rukolapne to môže človek poznať na našich chovancoch: najlepší sú vždy tí najzbožnejší! Láska k Bohu nemôže sa ináč lepšie prejavíť.

Ku zbožnosti sa druží *poslušnosť* . . . „Poslušnosť, prvá čnosť,“ — hovorí slovenské príslovie . . . poriadok zachovať, na slovo poslúchnuť, to vyžaduje duch nášho misijného povolania.

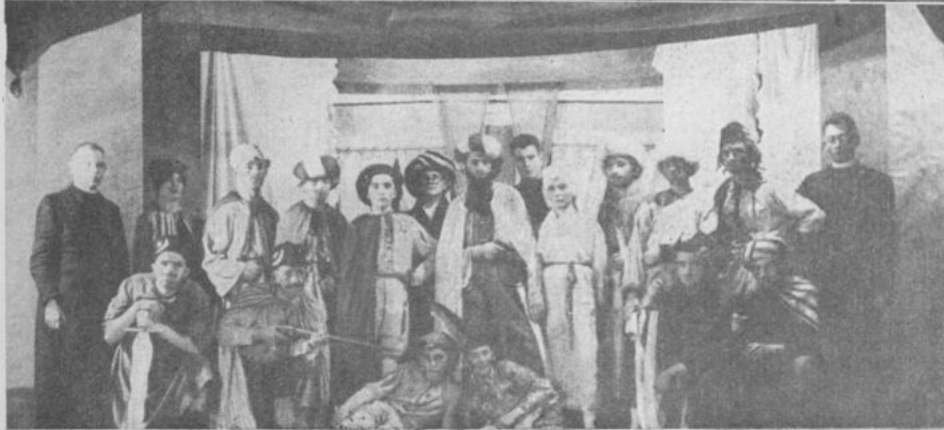
Dve prvé stavovské čnosti našich misijných chovancov korunuje tretia — najkrajšia čnosť, sv. *čistota*.

To sú ciele — to spôsoby výchovy nášho dorastu. Najprv dušu, potom telo, ktoré má tiež najväčšiu možnosť zdravého vývoja v našich juvenátoch. Veď nechceme a nemáme v úmysle zaznávať, alebo nechať nepovšimnuté staré porekadlo: „V zdravom tele zdravý duch!“

Stavovským zamestnaním našich chlapcov je a zostane štúdium, ktorým si treba nadobudnúť potrebných vedomostí pre kňazský a misijný stav. Gymnaziálne štúdium je úplne na úrovni verejných ústavov a presne podľa predpísaných školských osnov.

Rozvrh štúdia, poľažne prípravných hodín je presne riadený domácim poriadkom, povinným pre všetkých bez rozdielu. Pre zaujímavosť niekoľko úryvkov z Pravidiel pre chovancov, ktoré sa týkajú štúdia: „ . . . študuj usilovne . . . Využi každej minúty! Priprav si preto už pred započatím štúdia knihy, sošity atď. . . ., aby si hneď po modlitbe mohol riadne začať sa učiť. Vyhýbaj všetkému, čo teba samého a iných pri práci vyrušuje. Bez dovolenia s niekým hovoriť je neprípustné; ani znamienkami alebo lístkami nemáš s inými obcovať. Cez štúdium môžeš opustiť svoje miesto alebo miestnosť len s povolením pátra podprefekta, prípadne seniora; u toho sa omluv, ak prídeš neskoro!

Niekoľkokrát do roka hrávajú chovanci i divadlá. Počas vianočných prázdnin sa hrá väčší kus, ale i častejšie v školskom roku majú divadelné talenty možnosť uplatniť sa, či už na Mikuláša alebo pri iných príležitostiach. — Divadlá: Omar a Indická bludička.

Hej, len vždy veselo! Školské starosti nemôžu zotrieť úsmev s tváří tých, ktorí kráčajú za vysokým cieľom. Nevinnosť srdca je základom najčistejšej radosti. A tak plynú roky stredoškolských štúdií. Po prázdninách zaklopeme na bránu zoborského noviciátu . . .

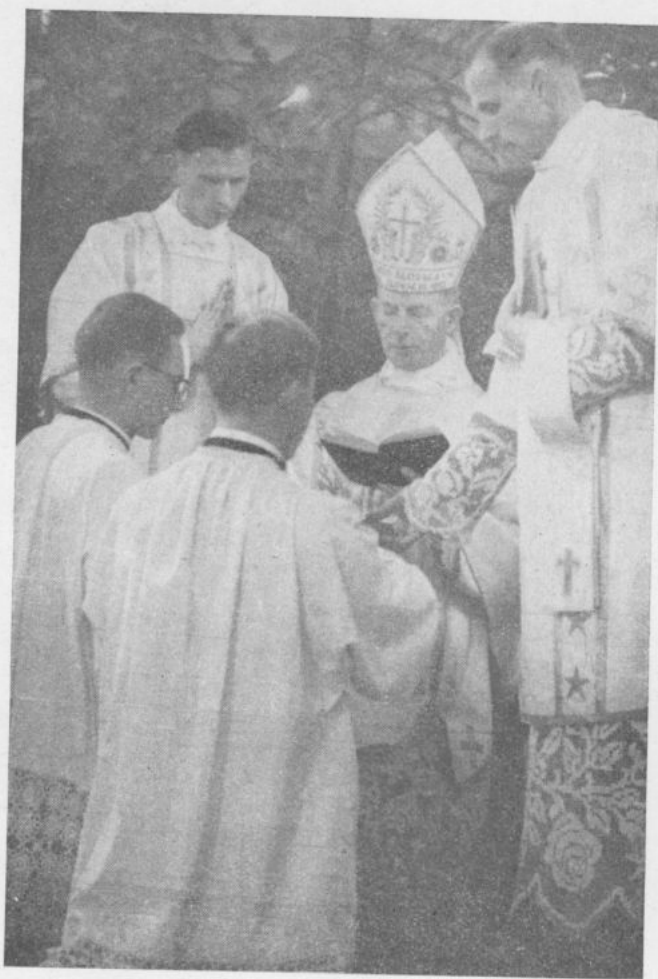
Brána zoborského kláštora sa otvorila. Nový úsek života sa začína. Významný a posvätný okamih: Oblečka do rehoľného rúcha. — „Nech ta vyzlečie Pán zo starého človeka a oblečie v nového, ktorý je stvorený podľa Boha v spravodlivosti a pravej svätosti.” — Po dvoch rokoch noviciátu zasväcuje sa mladý rehoľník Bohu svätými sľubmi. — „A tak Ti sľubujem, svätý Trojjediný Bože, chudobu, čistotu a poslušnosť v Spoločnosti Božieho Slova...” Dokončí; o Bože, čo si v nás začal!

„Modli sa a pracuj!“ — toto heslo starých mníchov sa zachováva i v terajších kláštoroch. Tichému rozjímaniu a duchovnému životu sa venuje v noviciáte najviac času, ale mimo toho čaká novicov i práca. No nie školská, ale ručné zamestnanie. — Vo voľný štvrtok sa konávajú vychádzky do okolitých hôr.

*Teologické štúdiá sa konajú v Ríme, v ústrednom kolégiu sv. Rafaela. V stre-
disku kresťanského sveta načerpajú mladí misionári nielen potrebné vedomosti,
ale i oduševnenie pre apoštolské práce. — Vzácná návšteva zo Slovensku.
Z príležitosti generálnej kapituly Spoločenosti zavítal medzi slovenských boho-
slovcov v Ríme i P. provinciál Fajkus.*

*Po stupňoch k oltáru. J. E. najdôst. pán biskup Msgr. Vojtaššák udeľuje
misiijným bohoslovcom nižšie svätenia.*

Najkrajší deň života. Deň, po ktorom túžili dlhé roky. Biskup im vložil ruky na hlavu a oni prijali plnosť kňazskej moci. Štastní sú mladi novokňazi, šťastný ich svätiteľ a Spoločnosť. Každoročne nám pribudne niekoľko pracovníkov vo vinici Pánovej. Pohanské krajiny čakajú...

Primície v rodnej obci. Najkrajšia chvíľa v živote zbožnej matky, keď môže dať požehnanie svojmu dieťaťu na cestu k oltáru. — „Choď v mene Pánovom a Boh nech je s tebou.” — Tento deň je odmenou rodičom za všetky námahy a starosti. Venovali svoje dieťa Bohu — a nikdy to neoľutujú. Vedia, že Boh vyznačil ich rodinu medzi tisícami iných . . .

A ako sa dbá na zdravotné predpisy pri štúdiu a učení! „Tak sed alebo stoj pri učení, aby si ani zdraviu neškodil, ani sa neprevinil proti slušnosti! Nebuď hlboko sklonený ku knihe, šetri si zrak; za súmraku ani nečítaj, ani nepíš; ruky klad' vždy na pult! . . .”

V noviciáte . . .

Noviciát je štepnicou rehole. V ňom sa formujú budúci kňazi-misionári. Mladý novice sa oboznamuje s duchom a cieľom Spoločnosti a skúma sa, či mu toto povolanie zodpovedá, či sa v duši rozozvučí struna, či mu stačia sily. Oboznamuje sa s duchovným životom, odstraňuje chyby a zlé zvyky, kreše na sebe a cvičí sa v čnostiach, ktoré budúce povolanie od neho žiada. Celý denný poriadok smeruje k tomu istému cieľu. Štúdium školských predmetov je vylúčené. Novici sa venujú rozjímaniu, čítaniu sv. Písma a iných duchovných kníh. Aby však nezabudli, čo sa v škole už naučili, cvičia sa v cudzích rečiach, čo je misionárovi veľmi potrebné. Majú i malé rečnícke cvičenia, aby vedeli vystupovať. Noviciát vyvrcholí v tridsaťdňových exercíciách. Nezabúda sa ani na praktické cvičenia, na domáce práce: zametať izby, umývať riad, záhradu plieť; aj čakan a táčky sú častým nástrojom novica. Veď v misiách často musí domorodcov zaučať i pracovať; preto musí sám vedieť ruky priložiť k práci. Pamätá sa i na zotavenie. Každý štvrtok majú novici vychádzku do zoborských hôr; robia pochodové cvičenia alebo sa utáboria v zelenom háji pri speve a žartoch. — V druhom roku noviciátu zasadnú opäť do školských lavíc, lebo naši novici sú ešte len septimáni. Jarmo učiva padne zase na ich plec. Ale predsa v popredí stojí noviciát, príprava na rehoľné sľuby. Na konci druhého roku kľacia novici pred oltárom a skladajú do rúk predstaveného svoje prvé rehoľné sľuby. — Ešte tretí rok strávia v zátíší Zobora. Teraz sú v oktáve a pripravujú sa na maturitnú skúšku na štátnom gymnáziu. Keď aj toto nebezpečenstvo pomine, zavíta mladý rehoľník na krátku návštevu do rodného domu, ktorý už tri roky nevidel, a potom nastúpi ďalší, už posledný úsek cesty k cieľu, vyššie štúdiá teologické, na čo má Spoločnosť zvláštne učilišťa.

Od roku 1936 do r. 1947 prijalo v Zoborskom kláštore 179 novicov rehoľné rúcho. Niektorí sa vrátili zase do sveta, lebo uznali, že to nebolo ich pravé miesto. (Tí plnia vôľu Božiu na inom mieste kráľovstva Božieho.) Ostatní však pokračujú vo svojich štúdiách, ba 15 z nich už dosiahli svoj cieľ, sú kňazmi-misionármi, a niektorí z nich sa chystajú na cestu do ďalekých zámorských misií.

Bohoslovecké štúdiá.

V našej spoločnosti je zásada: filozofické a teologické štúdiá sa majú konať vo veľkých domoch, ústredných učilištiach. Tak sa nielen ušetria profesorské sily a uvoľnia pátri pre misijné pole, ktoré nemá nikdy dosť pracovníkov, ale aj výchova chovancov vo väčšej komunite je snadnejšia.

Naši slovenskí maturanti chodili do veľkého Misijného domu sv. Gabriela pri Viedni. Doterajší všetci slovenskí pátri SVD študovali v tomto misijnom seminári, ktorý je v určitom smysle medzinárodný.

Vojnové pomery zasiahly aj do pokojného poriadku mladých bohoslovcov vo veľkom Misijnom seminári pri Viedni. Obyvateľov, ktorých bývalo za pokoja okolo šesťsto, bolo čím diaľ, tým menej. Ba začiatkom mája roku 1941 bol Misijný dom sv. Gabriela štátom zabraný.

Na jeseň r. 1941 dostali ešte naši šiesti budúci filozofovia pasy do Rakúska. Bývali vo Viedni a tam chodili aj na bohosloveckú fakultu. Spoločnosť tam nemala vlastného domu, preto sme sa na budúci rok už neodvážili poslať ta tých šiestich a nasledujúcich frátrov.

Čo robiť? Naše slovenské domy boli zaplnené chovancami. Núdzové východisko. U Matky Božej v Nitre našlo sa miesto aj pre tých dvanástich filozofov. Hlavné predmety prebral P. Janega. Ostatné si rozdelili iní pátri nitrianskeho domu, vymenovaní generálnym predstavenstvom Spoločnosti. S malými zmenami vyučovalo sa na Kalvárii v troch školských rokoch. Pravda, frontové udalosti zasiahly do vyučovania v školskom roku 1944/45. Ale aj ten mohol byť, čo aj s prekážkami, dokončený.

Od septembra r. 1945 je filozofické štúdium v našom Misijnom dome Božského Srdca vo Vidinej. Tam museli filozofi zase začínať. Dom bol skoro celkom prázdny. Nielenže tam nebolo ľudí, ale ani náradia. Zo všetkých našich misijných domov vojnovými udalosťami najviac utrpel tento dom. Zpočiatku nebolo tu ani to najpotrebnejšie.

Pre bratrov, ktorí skončili roku 1943 dvojročný kurz filozofie, bolo treba nájsť nejaké bohoslovecké učilište, a to doma na Slovensku. Voľba padla na Banskú Bystricu. V kolégiu sv. Alojza u osvedčených profesorov bohoslovca Spoločnosti Ježišovej mohli naši pokračovať v štúdiách. Synovia veľkého apoštola kresťanskej lásky, veľadôstojní pátri lazaristi, poskytli nám prístrešie na bývanie. S tradičnou svojou dobrosrdečnosťou starali sa o zachovanie telesných síl našich bohoslovcov. S vrelou vďakou voči dobrému Pánu Bohu a obom rehoľným spoločnostiam radi spomínajú bohoslovci na mesiace, strávené v Ban. Bystrici.

V Bystrici ostali naši bohoslovci až do frontu. Koncom decembra 1944 a v januári 1945 bolo počuť kanóny blížiaceho sa frontu. Vyučovanie prestalo... Veď v takej horúčkovitej nálade nebolo by bývalo ani možné.

Kam odísť? V nebezpečenstve sa obracia každý domov, k svojim. Čo sa dalo, vzali so sebou a prišli do Nitry na sviatok svätého Františka Saleského r. 1945. Zoborský kláštor bol skoro prázdny. Pred blížiacim sa frontom boli pred Vianocami (1944) všetci mladší obyvatelia tohto misijného domu poslaní domov. Niektorí sa však už aj vracali späť. Miesta bolo v Zoborskom kláštore dosť. Tu sa presťahovali bohoslovci. Provinciálna rada Spoločnosti, ktorá v týchto mimoriadnych časoch mala od generalátu plnú moc rozhodovať o všetkých veciach, vymenovala profesorov bohoslovca. Takto sa mohol dokončiť aj druhý školský rok bohoslovca. Dva týždne okolo Veľkej noci, kedy prechádzal front cez Nitru, boli práve veľkonočné prázdniny. Koncom júna mohli spraviť všetci bohoslovci riadne skúšky.

V školskom roku 1945/46 poskytli im zase synovia svätého Ignáca v Ružomberku možnosť pokračovať v štúdiách. Prijali ich dokonca na byt a stravu do vlastného domu.

Počet bohoslovcov vzrástol na sedemnášť. Najstarší frátri — piaty rok na piatom mieste — mali sa v tomto školskom roku pripraviť na najvýznamnejší deň svojho života — na kňazskú vysviacku.

Večné sľuby, subdiakonát a diakonát boly v Misijnom dome Annuntiata v Štiavniku, kde boli všetci bohoslovci na prázdninách. Svätenia im udelil J. E. najdôst. pán biskup Ján Vojtaššák.

Kňazská vysviacka? — Tá musela byť zase „doma“. Tam, kde chodili voľakedy ako malí gymnazisti, pred oltárom Matky Božej nitrianskej, vložil im najväčší mecén misijného diela a Spoločnosti Božieho Slova na Slovensku J. Exc. najdôstojnejší p. arcibiskup Dr. Karol Kmeťko ruky na hlavu a vysvätil ich za kňazov.

Slávnostný bol 1. september r. 1946 v Nitre a ostane pamätným v dejinách Misijného domu Matky Božej. Slávnostné primície boly o týždeň neskorsie na Malú Matku Božiu, ôsmeho septembra.

Každý rok od maturity inde študovali títo šiesti novokňazi. Aj šiesty rok svojich bohosloveckých štúdií mali dokončiť inde. A dostali sa až do Ríma. Tam skončili licenciát bohoslovnia. Takto vystrojení: kňazskou mocou Veľkňaza Krista a vedomosťami, nadobudnutými v rokoch štúdií, oduševnení a preniknutí láskou k sv. Matke Cirkvi, ktorej veľkosť a svetovú dôležitosť poznali najmä vo Večnom meste, rozišli sa po vinici Pánovej.

Filozofi — je ich v tomto školskom roku 25 — sú napozatým vo Vidinej, bohoslovci sú všetci v Ríme. Ako plynie ich život, o tom rozpráva list jedného z nich.

Náš život v Ríme.

Hoci vzdialení od vlasti, sme úzko spojení s osudom a šťastím našej Spoločnosti na Slovensku. Toho roku jubiluje, teda aj my. Keď matka má sviatok, i my, jej deti.

Je to vhodná príležitosť, aby sme jej a všetkým predstaveným mohli vysloviť svoju vďačnosť za všetko, ale najmä za to, že môžeme študovať v Ríme. Vidieť raz Rím je túžbou každého katolíka. A my dokonca môžeme tu i študovať.

Bývame v ústrednom dome Spoločnosti Božieho Slova. Tu je sídlo i hlavného predstaveného Spoločnosti. Ústav je zariadený, aby v ňom mohli študovať bohoslovci z celej Spoločnosti. Cez vojnu to nebolo možné. Po vojne je nás tu najviac zo Slovenska. Z iných národností sú zastúpení Poliaci, Holanďania, Írčania a Taliani. Všetci sa cítíme ako rodina, pretože nás spája jeden cieľ a jeden duch Spoločnosti.

Náš dom leží na ľavej strane Tiberu, na južnom konci mesta. Rovno pred domom stojí brána sv. Pavla a niečo naľavo bazilika, v ktorej leží telo veľkého apoštola národov. Misijná spoločnosť pri hrobe najväčšieho misionára! Nie je to krásne priateľstvo a susedstvo? Tento veľký misionár je nám stálym vzorom a jeho blízkosť udržuje v nás misionárskeho ducha.

V poslednej vojne bola bombardovaná i naša záhrada. Bomby vytrhly a vyniesly na povrch veľké kamene zo starej rímskej dláždenej cesty. Stopy ukazujú, že práve cez náš dom viedla kedysi slávna cesta do Ostie, ktorou akiste kráčal i sv. Pavol. Na tom mieste sa teraz dvíha náš ústav pre výchovu misionárov. Či tušil sv. Pavol ovocie svojej námahy, keď unavený a zaprášený kráčal k hradbám Ríma?

Väčšina z nás študuje u dôst. PP. benediktínov. Na Aventíne majú veľký kláštor a univerzitu. Voláme ju krátko Anzelmiánum. I tu sa stretávame s bohoslovcami rôznych národností a reholí. Pestrosť po každej stránke. Od vysokých Írčanov až po územčistých Talianov. Zo starých reholí sú tu zastúpení predovšetkým benediktíni, ktorí kedysi mali na Zobore svoj kláštor. Potom cisterci — naši dávni predchodcovia v štiavnickom misijnom dome. Bieli kamalduli, ktorí tiež pôsobili dávno pred nami v zoborskom kláštore. Po stopách týchto reholí ide a pôsobí dnes na Slovensku naša Spoločnosť. Rozprávali sme týmto mladým rehoľníkom, že ich opustené kláštory znova ožívajú a kvitnú ako za oných čias. Úprimne sa tomu tešili a priali nám hojnosť Božieho požehnania.

Veľchrám sv. Petra, rímske kostoly, katakomby, atď., sú druhou školou, kde čerpáme a obohacujeme sa na duši. Byť na slávnosti blahorečenia alebo svätorečenia, vidieť pri tom sv. Otca, osvetlený chrám, všetko to nadšenie — to je zážitok, ktorý sa vryje hlboko

do duše. Práve toho roku bolo veľa takýchto slávností. Vždy sa vraciame zo slávnosti dojatí a oduševnení. Pred našimi očami rastú noví svätí a svätice. A to láka a povzbudzuje.

Dlho tu nezostaneme. Niektorí o rok, iní o dva, o tri roky pôjdeme s tým, čo sme si nashromaždili, do misií. Preto treba teraz usilovne naplňovať srdce láskou a rozum vedomosťami. A potom ostane nám len jedno: plniť rozkaz: „Idte a učte všetky národy!”

*

Toto je tá dlhá a namáhavá cesta ku kňazstvu. Dá Pán Boh, že sa na Slovensku vždy nájde dosť nadšených mladíkov, ktorí s oduševnením nastúpia túto cestu a na nej vytrvajú. Bárs by sme sa každý rok mohli tešiť na kňazskú vysviacku, ktorá by rozmnožila rady nadšencov, vyzbrojených kňazskou mocou a silou shora, aby išli hlásať najbiednejším evanjelium Kristovo.

PRÁCA SPOLOČNOSTI NA POVZNESENÍ DUCHOVNÉHO ŽIVOTA VO VLASTI.

Istý pán biskup z Čiech volá našu Spoločnosť do svojej diecézy, lebo, ako hovorí, chce vzbudiť nový náboženský život vo svojom biskupstve. Iný cirkevný hodnostár povedal: „Už keď sa misijní chovanci modlia za mňa a moju diecézu, stojí to za to, aby som podporoval misijné dielo vo svojej diecéze.“ A je to pravda. Boh sa nedá prevýšiť veľkodušnosťou. Náboženský život prekvitá najviac tam, kde sa pestuje misijné povolanie. Najviac povolaní na stav svet-ských kňazov je obyčajne tam, odkiaľ pochádza i najviac misionár-skeho dorastu.

Misijná práca medzi pohanmi má svoj základ v kresťanských ze-miach. Preto misionárom záleží na tom, aby v nich prekvital hlboký náboženský život. Toto dosiahnuť je síce v prvom rade úlohou a cieľom svetského duchovenstva, no misionári mu pomáhajú: mi-siami, triduami, duchovnými cvičeniami a inými výpomocami, načo by miestny duchovný sám nestačil. Nie každý misionár môže odísť do misií medzi pohanov, lebo aj doma potrebujeme veľký počet mi-sionárov na vychovávanie misionárskeho dorastu. Práve títo misio-nári si pokladajú za čestnú povinnosť pomáhať našim kňazom v pastorácii. Takto majú zároveň príležitosť oduševňovať ľud za misie medzi pohanmi.

V prvých rokoch budovania slovenskej provincie nebolo možné vysielat misionárov do zámoria. Všade sa muselo začínať, zakladať. A výchova jedného misionára trvá celých 15 rokov. Preto sme do-teraz pomáhali viac domovine ako pohanským misiám.

*

Spomeňme najprv ľudové misie. Ony stoja na prvom mieste pri prehlbovaní náboženského života. Preto sa aj Spoločnosť Bo-žieho Slova venuje misiám na Slovensku, nakoľko jej to len ostatné

povinnosti dovoľujú. Táto činnosť sa tak rozrástla, že niet takmer kraja, v ktorom by sme neboli konali ľudové misie. Najviac misií bolo v diecéze nitrianskej, trnavskej a spišskej. Ale neobišli sme ani najvýchodnejšie Slovensko. Tu uvádzam aspoň mestá, ako Bratislava, Nitra, Topoľčany, Skalica, Banská Bystrica, Hronský Sv. Kríž, Kokava, Spišská Nová Ves, Trebišov, Gelnica. Vcelku sme mali vyše 100 ľudových misií, nepočítajúc do toho veľký počet misijných obnôv a triduí. Niektorí starší členovia majú už za sebou okolo 50 misií a obnôv. Ľudové misie sú naozaj výborným prostriedkom náboženskej obnovy vo farnosti. Tu pôsobí zvláštna milosť Božia. Účasť na sviatostiach býva mimoriadne hojná, málokto hriešnik nesmieri sa s Pánom Bohom. Aj nevinné deti, pobožné matky a manželky pomáhajú svojím príkladom a modlitbou. Rozličné slávnosti, pobožnosti prispievajú tiež ku zdaru misií.

*

Iný prostriedok zasahujúci ešte hlbšie do náboženského života sú duchovné cvičenia, čiže exercície.

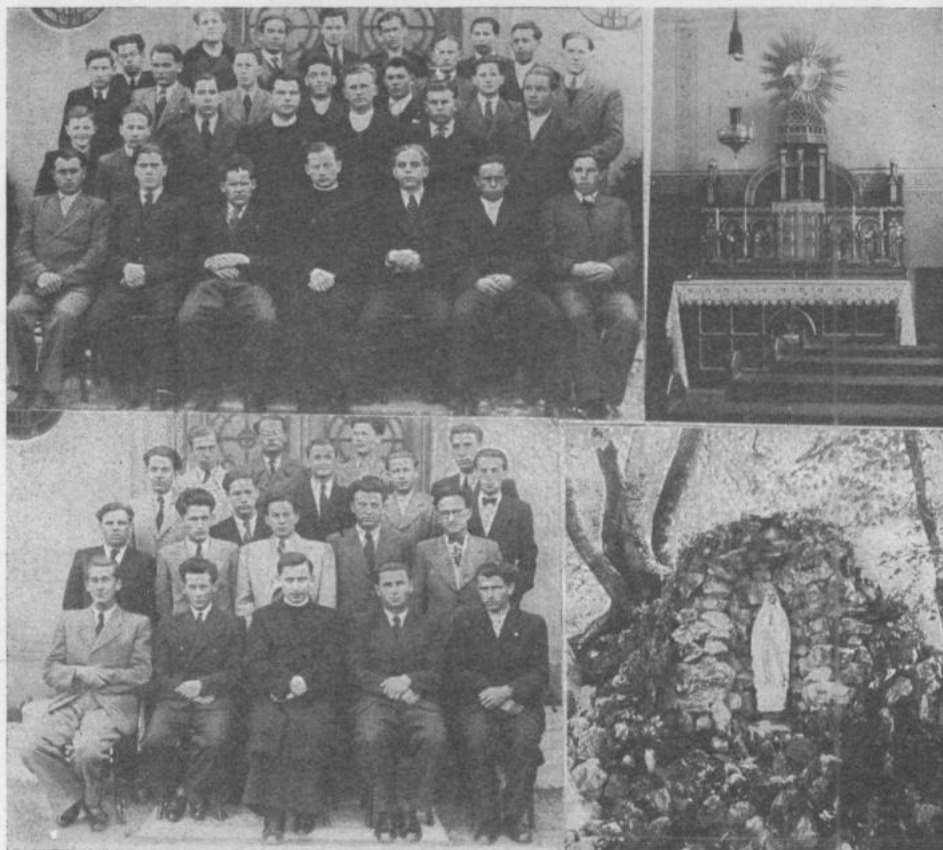
Exercičné hnutie je v našej Spoločnosti dedičstvom po našom ctihodnom zakladateľovi. Páter Arnold Janssen bol opravdivým apoštolom exercícií. Nariadil, aby misijné domy boli pre exercitantom vždy otvorené. Túto tradíciu prevzala i naša slovenská provincia. Len čo bol misijný dom na Kalvárii zariadený, už sa tam i konaly duchovné cvičenia pre kňazov a laikov. Za 10 rokov vykonalo si tu okolo 1500 účastníkov duchovné cvičenia. Podobne sa konaly duchovné cvičenia i v misijných domoch vo Vidinej a v Štiavniku. No možnosti boli predsa len obmedzené a zväčša sa exercičné kurzy usporiadavali len cez prázdniny alebo cez veľké sviatky.

Zoborský kláštor znamená veľký krok dopredu v exercičnom hnutí. Určitá časť domu bola vyhradená a zariadená pre stále vydržiavanie exercícií. Hneď po skončení adaptačných prác r. 1938 začaly sa prvé kurzy. Najmä kňazi si obľúbili zátišie Zoborského kláštora, kde aj v letných mesiacoch je príjemné bývať v šumiacom lese, pri žblnkote horského potôčka. Je to osvieženie pre telo i pre dušu. Už po niekoľkých rokoch musel sa exercičný dom zväčšiť. Teraz má 40 izieb, vystrojených jednoduchým nábytkom, veľkú

Zoborský kláštor je i exercičným domom. Horská samota, tichosť, posvätnosť miesta napomáhajú náladu duchovnej sobranosti. Nielen kňazi si obľúbili zátišie zoborského kláštora, ale i tisíce katolíckych laikov si vykonalo v zoborskom kláštore uzavreté duchovné cvičenia.

I mládenci, študenti a akademici mávajú tu duchovné cvičenia. Pred bohostánkom v exercičnej kaplnke zahľbia sa do svojho duševného vnútra, rozmýšľajú nad najdôležitejšími otázkami života. Neraz zastanú pred utešenou lurdsťou jaskyňou pod šumiacimi platánmi. Odchádzajú s dobrými predsavzatiami...

Počas veľkých prázdnin konávajú sa občas kurzy duchovných cvičení i v Misijnom dome v Štiavniku. — Kňazi a študenti na duchovných cvičeniach.

Pre ženy a dievčatá konajú pátri Spoločnosti duchovné cvičenia v kláštore sestier Služobníc Ducha Svätého v Štiavniku a na iných miestach.

jedáleň a vkusnú kaplnku, kde sa exercitanti venujú nerušene meditáciám. Vo voľných chvíľach sa prechádzajú v záhrade medzi rumami kamaldulských ciel, v tieni lesa, ktorý kedysi sv. Svorad skropil svojím potom a posvätil kajúcim životom. Milo pôsobia na exercitantov večerné pobožnosti a sv. omše, ktoré mávajú spoločne s novicmi v hlavnej kaplnke. — Často sa stáva, že nejaký hosť zavíta na Zobor a vykoná si sám súkromné exercície. Na duchovné cvičenia dochádzajú ľudia zo všetkých stavov: kňazi, lekári, poslanci, advokáti, učitelia, vysokoškoláci, študenti, úradníci, mužovia práce, mládenci atď. Obnovení a posilnení vracajú sa do svojej práce a šíria ducha apoštolátu, ktorého načerpali v exercičnom tichu. Tak plní Zoborský kláštor svoje poslanie aj pre naše milé Slovensko a odpláca sa vlasti za podporu misijného diela.

Exercičná štatistika Zoborského kláštora za prvých 10 rokov. (Do konca roku 1947.)

Kňazov	1.778
Vysokoškolákov	415
Študentov	609
Inteligentov	323
Ostatných	2.355
Všetkých spolu:	5.480

Počet kurzov 210.

*

Obvyklou výpomocou v pastorácii bývajú nedeľňajšie bohoslužby v našich kostoloch a vo filiálkach okolitých farností. Po celotýždenných prácach rozchádzajú sa pátri na rôzne strany, aby spovedaním, kázaním a odbavovaním bohoslužieb odbremenili duchovenstvo. Vypomáhali sme tiež vyučovaním náboženstva na gymnáziách, meštianskych a ľudových školách, keďže naši misionári nemohli vycestovať do zámorských misií. Niekoľkí pátri pastorujú i našich Slovákov v českom pohraničí.

*

Misijno-propagačnú činnosť sme vyvíjali po celom Slovensku prednáškami o pohanských misiách. Lebo šírenie svätej viery

medzi pohanmi je povinnosťou každého veriaceho katolíka podľa rozkazu Kristovho: „Idte do celého sveta a učte všetky národy . . .” Pravdaže, každý svojím primeraným spôsobom, aspoň modlitbou alebo podporou pohanských misií. V tejto misijno-propagačnej činnosti sme mali už od začiatku výborného veterána-misionára dp. P. Alberta Floriána, ktorý celých 11 rokov účinkoval ako misionár v Afrike a mohol takto vo svojich prednáškach rozprávať z vlastnej skúsenosti. Keď sme stavali misijný dom v Nitre, vybral sa P. Florián medzi Slovákov až do Ameriky, aby medzi nimi budil záujem o misie a nasbieral výdatnú podporu na stavbu nového misijného domu v Nitre. Medzitým sme hľadali nové a nové spôsoby misijnej propagandy. Od misionárov rozličných krajín sveta sme si zaobstarali prednášky s obrazmi o pohanských misiách. Zadovážili sme aj projekčné aparáty, ktoré sme posielali všade, kde bol záujem o misie. Zprvoti sa ukazovali svetelné obrázky, potom stojaté filmy. Slovenskom preputoval i krásny misijný veľkofilm „Insulinde”, natočený v Holandskej Indii, na ostrove Flores. Tento film nám predstavuje živý a pravdivý obraz misijnej činnosti. Vidíme tu misionára, ako nastupuje v Holandsku na loď, ako sa lúči s domovom a cestuje cez cudzie kraje do zeme svojich túžob. Vidí nových obyvateľov-domorodcov, ich zamestnanie, pohanské zvyky a náboženstvo. Druhá časť filmu nám ukazuje misionára pri jeho rôznych prácach, na cestách, pri vyučovaní a udeľovaní svätých sviatostí. V Trnave sa tento film predvádzal v kine desaťkrát pre žiactvo a dospelých. Najnovšie chystáme aj zvukové filmy.

Tento krátky náčrt ukazuje, koľko požehnaní vyplýva z verného plnenia Kristovho misijného rozkazu i pre náš ľud na Slovensku. Nielenže kráča s inými veľkými národmi na čele misijného hnutia, ale je za svoju misijnú horlivosť bohato odmeňovaný prácami svojich misionárov aj vo svojej domovine.

*

Soznam miest, kde misionári Spoločnosti Božieho Slova konali ľudové misie od r. 1923 do r. 1948:

1. Bánovce n/Bebr.	3. Hochštetno
2. Jakubov	4. Veľké Leváre

5. Skalica, 2 kostoly	41. Šarfia
6. Izdeg	42. Veľ. Ripňany
7. Merašice	43. Smižany
8. Zákopčie	44. Strečno
9. Riečnica	45. Vondrišiel
10. Rišňovce a dve filiálky	46. Zolšov
11. Zbehy	47. Gelnica
12. Lapáš. Ďarmoty	48. Lôm n/Rim.
13. Ujlak pri Nitre	49. Lopej
14. Breza na Orave	50. Pohorelá
15. Veľ. Lehota pri Nov. Bani	51. Valaská
16. Lôt	52. Banská Bystrica
17. Borovce	53. Kokava n/Rim.
18. Gajary	54. Utekáč
19. Bratislava, 4 kostoly	55. Sv. Kríž n/Hron.
20. Rača	56. Breznička
21. Krásno n/Nitr.	57. Kat. Huta
22. Nitra, 2 kostoly	58. Detv. Huta
23. Topoľčany	59. Trebišov
24. Malý a Veľký Báb	60. Polomka
25. Čierny Balog	61. Pobeďim
26. Vranov	62. Selčany
27. Nitr. Právno	63. Kubachy
28. Chvojnica	64. Východná
29. Tužina	65. Síleš
30. Bošany	66. Horné Krškany
31. Krnča	67. Dolné Krškany
32. Brehy	68. Lazany, fil. Lehota
33. Čavoj	69. Bolešov
34. Modranka	70. Malá Lehota
35. Komárovce	71. Spiš. Hanušovce
36. Kremnička	72. Lučivná
37. Turč. Sučany	73. Dolný Ohaj
38. Liet. Lúčka	74. Húl
39. Biely Potok	75. Matejovce pri Poprade
40. Podolie	76. Spiš. Nová Ves

77. Malacky	87. Orav. Podzámok (obnova)
78. Nitr. Podhradie	88. Vidiná (misie a triduum)
79. Dlhá n/Or.	89. Poruba
80. Malatiná na Orave	90. Michalok n/Topľou
81. Hladovka	91. Rybník n/Hr.
82. Liesek	92. Opatová pri Trenčíne
83. Závadka	93. Pohorelská Maša
84. Nižná Šuňava	94. Nováky
85. Bziny (ob., euch. triduum)	95. Budimír
86. Dolný Kubín (obnova)	96. Bretejovce

APOŠTOLÁT DOBREJ TLAČE.

Páter Arnold a dobrá tlač.

„Zvláštny cieľ Spoločnosti Božieho Slova je šírenie viery.” Tak určujú jasne stanov y Spoločnosti.

Medzi prostriedkami, ktoré vedú k dosiahnutiu tohto cieľa, sa uvádza okrem iných tiež pestovanie vied a umení a vydávanie dobrých spisov.

Členovia Spoločnosti by sa previnili proti duchu stanov a proti vôli svojho Otca a zakladateľa, ktorému práve šírenie dobrej tlače ležalo tak veľmi na srdci, keby odložili pero z ruky. Kríž a pero sú od doby najväčšieho apoštola národov sv. Pavla nutnou zbraňou každého misionára. Páter Janssen vyriešil túto úlohu od základu. Založil vlastnú tlačiareň, lebo „cudzia tlačiareň”, ako hovoril, „podobá sa iba požičanému meču.”

Začal v Šteyli s malým, rukou poháňaným tlačiarenským strojom. Sám ho roztočil so slovami:

„Chrysostomus” znamená „Zlatoúst y”. (Bolo to na sviatok sv. Jána Zlatoústeho-Chrysostoma, 27. januára 1876.) „Z jeho úst vychádzaly zlaté slová k dušiam. Nech aj táto misijná kníhtlačiareň sa stane takými zlatými ústami pre záchranu duší. Nech sú jej tlačivá liekom proti zlým spisom. Nech rozsievajú medzi čitateľov zlaté zrná večného života. Daj, Bože, aby všetci, čo budú v nej pracovať, konali zlatú prácu pre nebo. Na tento úmysel sa teraz pomodlime!”

Potom sa s detinskou dôverou a zbožnosťou modlil za spisy, ktoré vyjdú z tlačiarne, za všetkých ich čitateľov, za všetkých pracovníkov, ktorí spoluúčinkovali pri ich zhotovení a za dobrodincov, ktorí akýmkoľvek spôsobom prispeli k otvoreniu tlačiarne.

Z malého semienka vyrástol mohutný strom. Na miesto prvej malej Tiglovky postavili časom veľké moderné stroje, ktoré v čase

rozkvetu šteylskej tlačiarne vychrlily denne priemerne 26.000 časopisov a 400 až 500 kníh.

S misionármi P. Arnolda Janssena šla jeho myšlienka do celého sveta. Všade, kde sa usadili, zakladali tlačiarne: v Rakúsku, v Spojených štátoch amerických, v Argentíne, Brazílii, v Číne, Yenchowfu, Tsingtao.

Na Slovensku sa doteraz nepodarilo vystaviť vlastnú tlačiareň. Preto však možno nikde inde necítia synovia pátra Arnolda Janssena tak bolestne ako tu, že cudzia tlačiareň je skutočne len „vypožičaný meč“. Najúčinnším prostriedkom tlačového apoštolátu sú časopisy a kalendáre. Časopismi začala Spoločnosť i na Slovensku svoju apoštolskú činnosť.

Naše časopisy.

Máme pred sebou „*Hlasy z katolíckych misií*“, ročník I., číslo 1., 15. mája 1915. Pred 33 rokmi bolo vzácne, lebo bolo novinkou, dnes nám je vzácne, lebo je staré, dávne. Úprava sošitu je na vtedajšiu dobu pekná. Ba, ani dnes by nebola na poslednom mieste medzi našimi časopismi. Na obálke je veľký obraz: Baránok Boží a z jeho prebodnutého srdca tečie krv na celú zemeguľu, na všetky sveta-diely, ktoré sú na mape vyznačené. Dole na obálke čítame, že časopis vydávajú misionári Spoločnosti Božieho Slova vo Sv. Gabrieli, Mödling pri Viedni. (Nesmieme totiž zabudnúť, že vtedy sme tvorili časť Rakúsko-Uhorskej monarchie.) Na druhej strane obálky zisťujeme, že časopis bude vychádzať každý mesiac raz a predplatné pre Rakúsko-Uhorsko je 2 koruny, pre Ameriku 2 koruny a 50 halierov.

A redaktor?

Aj ten je udaný. Je to prvý redaktor „Hlasov“ P. Jozef Gerecký. A hneď na prvej strane sošitu sa prihovára čitateľstvu milým, srdečným spôsobom. Pod nadpisom: „Náš dobrý katolícky ľud slovenský,“ — redaktor píše: Za smutných ťažkých časov, za hrôz vojny zavíta nový pútnik k tebe. Prichádza z ďalekých krajín a vie veľa rozprávať. Uvedie ťa medzi divochov do pralesov a prérií americ-

kých, zavedie ťa do krajín japonských a čínskych, zkrátka, podá ti zprávy zo všetkých končín sveta, kam vnikla noha misionára, aby obrátením pohanov na vieru kresťanskú splnená bola posledná vôľa Spasiteľova: „Idte do celého sveta a učte všetky národy!“ — Číslo má 16 strán, početné pekné obrázky. Obsah je hodnotný, zaujímavý, poučný, budiaci porozumenie a lásku k šíreniu katolíckej viery medzi pohanmi.

To bol začiatok, a nie ľahký. Lebo keď každý začiatok je ťažký, tak to platí vo zvýšenej miere o tomto. Zúrila svetová vojna, u nás nebolo ešte ani slychu o nejakom misijnom dome a maďarčina bola kráľovnou na Slovensku. Ale prvý redaktor, hoci chorľavý, žijúci utiahnuto, ako duchovný v sesterskom kláštore, zvládol svojím optimizmom všetky ťažkosti. Vedel si získať viacerých slovenských kňazov a horlivých laikov, ktorí z lásky k misiám pomáhali mu článkami a rečovými opravami; lebo redaktor nechodil nikdy do slovenskej školy. Časopisu sa dostalo priateľského prijatia a už v druhom čísle, ktoré redaktor ohlásil v prvom: „2. a 3. číslo vyjde ako duplovaný sošit v mesiaci júli“ — čítame pochvalné listy, v ktorom významní čitatelia vyjadrujú svoju radosť nad novým časopisom, radosť, akú si možno vysvetliť len okolnosťou, že na Slovensku bolo vtedy tlačené slovenské slovo zriedkavé a vzácne. Prichádzaly listy zo Slovenska i z Ameriky, ako:

„S radosťou som prijal Vaše prvé číslo . . . a bol som prekvapený peknou úpravou. Chvála Bohu! Teda už aj Slováci budú mať svoj misionársky časopis! Obsah je veľmi zaujímavý a skutočne poučný. Pán Boh pomáhaj i naďalej! . . .“ — píše slovenský kňaz.

A tak sa dostáva časopis do pohybu. Číslo za číslom prináša články o biede pohanov, o práci misionárov medzi nimi. Nechýba ani besednica. Častejšie sa stretávame s menami Karol Lenkey, farár, Imrich Klas, farár, Jozef Bielek, Ferdinand Dubravský a iní. *Kruh prispievateľov*, priateľov a priaznivcov časopisu a katolíckych zamorských misií sa šíri. Medzi nimi nájdeme aj mená, ako Ján Vojtaššák, farár vo Veličnej na Orave (vtedy Veľká Ves), a Jozef Čársky, kaplán v Košiciach.

Ale redaktorská činnosť P. Gereckého sa neobmedzovala na Hlasy. Vydáva aj misionárske kalendáre „Posol sv. Gabriela“, a

to po slovensky a po česky. Prvý raz vyšiel slovenský misionársky kalendár už v roku 1914.¹⁾

Pomery sa zmenily, keď roku 1923 vznikol na Slovensku prvý misijný dom. Redaktor P. Gerecký prechádza po čase na Slovensko, kde naďalej rediguje „Hlasy z katolíckych misií“, rozširuje ich zo 16 na 32 strán, pozdvihuje ich so stránky vonkajšej úpravy a obsahu obohacuje. Vítanou pomocou stávajú sa pre redaktora dorastajúci slovenskí gymnazisti a bohoslovci, ktorí prispievajú do časopisu článkami a vyzdobujú Hlasy aj obrázkove. Roku 1932, práve z podnetu spolupracovníkov z radov bohoslovcov mení sa čiastočne titul i vnútorné složenie časopisu. Miesto „Hlasy z katolíckych misií“ prichádza rozšírenie: „Hlasy z domova a z misií“. Hlasy, ktoré aj predtým prinášali články z prostredia slovenského a zo sveta kresťanského, venujú odvtedy celú jednu stať „domovu“. Tým sa staly Hlasy vo väčšej miere než prv časopisom rodinným, nielen výlučne misijným. Píšu nielen o „tých čiernych a žltých“, ale aj o veciach, ktoré hýbu naším domácim svetom a slúžia duševnému životu čitateľov. Takto obsahom rozšírené a počtom odberateľov zvýšené Hlasy viedol P. Jozef Gerecký do roku 1933. Roku 1932 odišiel opäť do ústredného domu sv. Gabriela, kde si ho rakúska provincia zvolila za svojho provinciálneho predstaveného. Hlasy ďakujú svoj pôvod jeho podnikavosti a horlivosti a on ich viedol dlhý kus cesty od r. 1915, keď slovenčina bola ešte popoluškou vo vlastnom dome, previedol ich šťastne cez nepokoje a prevraty po svetovej vojne a udával im smer za dlhý rad rokov v celkom nových pomeroch v Československej republike.

Od roku 1915 sostavoval každoročne aj kalendár: „Posol sv. Gabriela“, ktorý od roku 1929 nesie meno „Misionársky kalendár“. Od tohto roku začína vydávať i kalendárik pre deti: „Malý misionár“. S poníženosťou, prostotou a životným optimizmom dal sa P. Gerecký do práce a vykonal veľké dielo, — hoci bol zamestnávaný aj inými prácami, ako výchovou rehoľného dorastu, rektorstvom atď. Svojím časopisom a kalendármi prebudil na Slovensku záujem

¹ Je zaujímavé, že prvý výkon novozaloženej misijnej tlačiarne v Mödlingu bol slovenský kalendár „Posol sv. Gabriela“; nasledoval slov. časopis „Hlasy“.

Misijné Hlasy a kalendáre budily záujem o pohanské misie ešte pred príchodom Spoločnosti na Slovensko. Hlasy sú najstarším slovenským misijným časopisom. Vstúpily tento rok do 34. ročníka. Kalendáre sa dostanú i do najodľahlejších kútov Slovenska. I to je moderná misionárska práca. — V posledných rokoch sa počalo i s vydavateľskou činnosťou; zvlášť v misijnej literatúre treba nám aspoň čiastočne dohoniť ostatné katolícke národy.

*Redaktori Hlasov: zakladateľ P. Jozef Gerecký, P. Ján Česla, P. Félix Drevek,
P. Peter Lajcha. — Medzi tých niekoľkých, ktorí už pred prvou svetovou
vojnou spolupracovali na Slovensku so Spoločnosťou Božieho Slova, patrí
Alexander Danišovič z Bolerázu pri Trnave.*

Fara v Bratroniciach pri Prahe. Tu vydávala Spoločnosť misijný časopis pre Čechy, ale v ťažkých vojnových rokoch nedošlo k otvoreniu vlastného väčšieho ústavu. Po vojne sa začalo s juvenátom v Dolných Životiciach. — Brat Jozef, niekdajší vedúci stolárskej dielne v Nitre, v uniforme ostravských baníkov, ku ktorým bol pridelený cez vojnu.

Výchovný ústav Charity v Životičiach v Sliezske, dočasné sídlo Spoločnosti v historických zemiach. — Obyvatelia charitného domova. Prví chovanci Spoločnosti v Čechách.

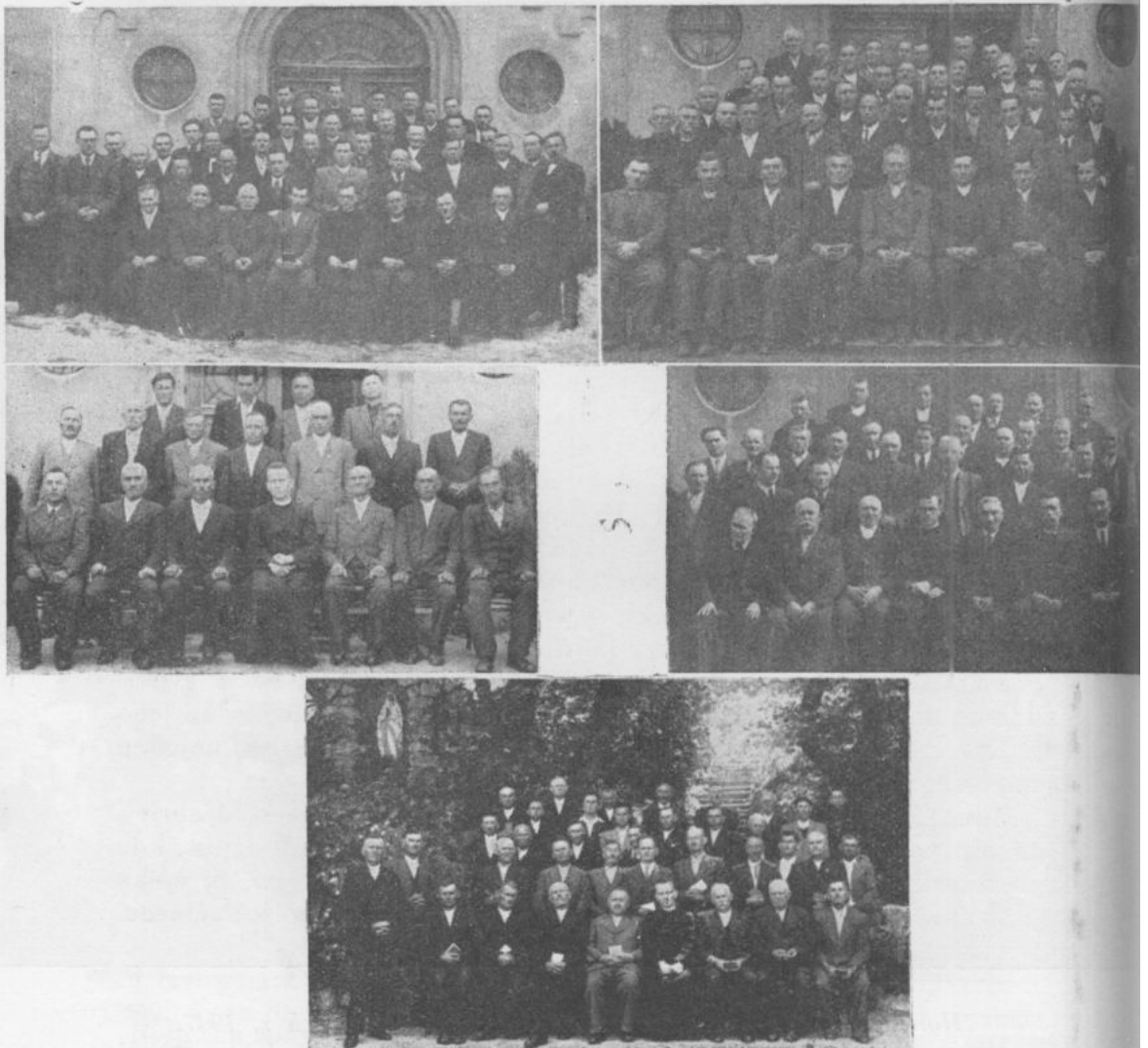
Horlitolia našich misijných časopisov a kalendárov, ktorí v skrytosti konajú verne už po dlhé roky záslužný apoštolát dobrej tlače, a tak šíria záujem a porozumenie pre misie vo svojom okolí. — Vdôst. pán Eudovít Pavetiš, farár, Cífer. — Michal Škorica, Zbehy. — Anton Tesár, Grinava. — Ján Butko, Pustý Fedýmeš. — Helena Košíková, Chynorany. — Júlia Pompurová, Pohorelá. — Zuzanna Puchyová, Riečka. — Aurélia Ambrová, Heľpa. — Jozef Bajla, Rendva. — Magdaléna Zradulová, Černík. — Mária Vrabcová, Šarlužky-Kajsa. — Anton Habara, Dolná Krupá.

Horlitélia misijných časopisov: Emília Riegelová, Abrahám. — Pani Vincencia Hromníková z Trenč. Teplej, jedna z najstarších misijných horlitéliiek v kruhu svojich dietok. — Pani Anna Ketterová, Banská Štiavnica. — Koloman Lenický s manželkou, Močenok. — František Prikryl, Malé Šenkvice. — Mária Bošman-ská, Častá.

Horiteľky našich časopisov na duchovných cvičeniach r. 1947.

Mužovia-horlitolia na duchovných cvičeniach na Zobore r. 1947.

a lásku k misijnému dielu a vykonal veľký kus ľudovýchovnej a osvetovej práce v slovenskom katolíckom ľude.

Nasledujúci redaktori budovali na tom základe, ktorý položil P. Gerecký, zakladateľ a prvý redaktor Hlasov a Misionárskeho kalendára. Koncom roku 1933 stal sa nástupcom P. Gereckého v redakcii P. Ján Česla, prefekt a rektor Misijného domu v Nitre, kňaz nevšedne schopný a sčítaný. Keď aj bol okrem redaktorstva zaujatý inými prácami, predsa doba jeho redigovania znamená pre časopis nový pokrok. Vedel si získať horlivých spolupracovníkov, menovite medzi slovenskými bohoslovcami Spoločnosti, ktorých sám vychoval. Bystrým okom sleduje svetové udalosti a ich vzťah ku katolíckej Cirkvi. Každý mesiac prinášajú Hlasy obširny prehľad svetovej situácie a najdôležitejších udalostí.

P. Ján Česla neredigoval Hlasy dlho, len dva a pol roka. Od júla 1936 stáva sa redaktorom P. Félix Drevek, ktorému bolo súdené zostať zase dlhšie pri kormidle. Dal sa do redigovania s celou dušou a prevyšoval svojich predchodcov samostatnosťou. Zatiaľ oni zostávali ako by za kulisami, P. Drevek sa neostýcha vystúpiť so svojimi myšlienkami a osobnými názormi pred čitateľskú obec. Píše úvodníky, v nich poučuje, povzbudzuje a vystríha smele pred nebezpečenstvami. A jeho články sú svojrázne, samostatné a originálne, niekedy nie práve ľahké. Časopisu vtláčil časom pečať svojej osobnosti a ráz svojej nábožnosti: Kristus! Kristus, Kráľ sveta! Všetko obnoviť v Kristovi — to bola najširšia téma Hlasov za jeho redakcie. Písal prózu, ale keď bolo treba, i veršoval a složil ne jeden podarený verš.

Roku 1938 prešly Hlasy z Misijnej kníhtlačiarne vo Sv. Gabrieli na Slovensko, do Bratislavy. Tlačila ich kníhtlačiareň Unia, kde profesor Silvaj vynaložil všetky sily, aby Hlasy udržal na tej výške vonkajšej úpravy, aké vychádzaly zo vzornej misijnej kníhtlačiarne. V značnej miere sa mu to spolu s redaktorom podarilo.

Marec 1945 — to bol posledný sošit Hlasov, ktorý zredigoval P. Drevek. Cez Slovensko sa prevalil front a prišiel celkom nový svet. Všetky časopisy boli naraz zastavené a na každý bolo treba podať žiadosť o povolenie. Bola to cesta veľmi zdĺhavá. Chodenie po úradoch trvalo až do konca roku 1945, keď vyšlo 4—12 číslo Hlasov,

a to už za nového redaktora, ktorým sa stal P. Lajcha. Len pomaly sa mu podarilo dostať časopis do riadneho chodu. A keďže v Bratislave sa ukazovalo málo nádeje na aspoň ako-tak pravidelné vychádzanie, prešli Hlasy do tichšieho Ružomberka, kde ich doteraz tlačí „Lev“. Hlasy plnia i za nových pomerov svoje vysoké poslanie a šíria sa úspešne medzi slovenským katolíckym ľudom i medzi inteligenciou. Podrobnejší úsudok o nich prenecháme láskavému čitateľovi, ktorý ich zaiste pozná, alebo ich môže ľahko poznať z čítania. Zistí, že sa statočne usilujú zastať svoje miesto v línii slovenských katolíckych časopisov, ktorým pripadá dnes veľká a nie ľahká úloha.

*

Keď P. Drevek po fronte prestal byť redaktorom Hlasov, prevzal hneď redakciu „Svätej Rodiny“, náboženského časopisu s osobitným zameraním na rodinu, ktorý dovtedy Spoločnosť Božieho Slova vydávala i administrovala, ale jeho redakciu nemala v ruke. Naposledy úspešne viedol časopis vdp. farár Július Šimko. Nový redaktor mal len budovať ďalej na dobrých základoch. No hneď zpočiatku sa mu zdal formát Svätej Rodiny primálny. Preto ho zväčšil, vonkajšiu úpravu zmodernizoval a so stránky obsahovej časopis prehĺbil. Zároveň sa stala „Svätá Rodina“ orgánom Spolku svätej Rodiny narezetskej, čo iste tiež prispieva k jej vzrastu.

O pôvode „Svätej Rodiny“ čítame v jubilejnom čísle „Sv. Rodiny“ v októbri 1928 pod nadpisom: Desiatročné jubileum našej republiky a dvadsaťročné jubileum „Svätej Rodiny“, že jej začiatky treba hľadať v predprevratovom spolku slovenských kňazov M. S. S. (Mladé slovenské sdruženie), ktoré viedli spišskí kňazi: Vojtaššák, Húska, Mnoheľ, Mišata, Tomík. Títo mladí kňazi sa sišli potajomky v Zakopanom a založili časopis „Svätú Rodinu“. S jej redigovaním poverili Antona Hromadu.

Časom „Svätú Rodinu“ prevzal Vojtaššák, terajší najdôst. pán biskup spišský. Potom osvietený pán, apoštolský protonotár Msgr. Dr. Ferenčík, po ňom pán farár Ján Skrak, pán farár Július Šimko a konečne P. Félix Drevek SVD.

Bolo znakom neobyčajnej dôvery a priazne šľachetného spišského arcipastiera, že sveril Spoločnosti tento časopis, ktorý doteraz po-

žehnanie, pokoj a lásku nazaretskej svätej rodiny sa usiloval vnášať do slovenských katolíckych rodín. Je iste želaním jeho srdca, aby ten časopis, ktorému on stál pri kolíske a ktorý by bol v ťažkých časoch jeho veľkodušnej pomoci celkom iste zanikol, stále sa rozmáhal, a i v budúcnosti vždy verne plnil svoje poslanie. Dá dobrotivý Boh, že nesklameme nádeje nášho dobrodincu.

*

Keď je reč o časopisoch Spoločnosti, treba ešte pripomenúť vdp. P. Alojza Lazeckého, ktorý od roku 1936 redigoval český misijný časopis *Říše Boží*, ako aj český kalendár „*Náš misionář*“. Časopis i kalendár vychádzaly v značnom náklade a vydával ich Misijný dom v Nitre. *Říše Boží* bola Nemcom nepohodlná a zrušili ju roku 1940. Roku 1948 bola znovu povolená ako neperiodický časopis a smie vychádzať šesť ráz do roka.

*

Súhrnom možno povedať, že vydávaním časopisov a kalendárov vykonala Spoločnosť Božieho Slova na Slovensku mnoho. Koľko dobrého semena sa rozšialo po slovenských katolíckych rodinách v sošitoch časopisov a kalendároch od roku 1914 až po naše dni! Ide tu o milióny tlačív, ktoré vstúpili do slovenských katolíckych srdiec nielen lásku k misiám, ale aj dobré, čisté kresťanské mravy a opravdivú kultúru a osvetu. Tieto časopisy umožnili priamo alebo nepriamo založenie a vzrast misijného diela v našej vlasti v minulosti a zostanú jeho hlavnou oporou i v budúcnosti ako pramene hmotného udržiavania misijných podnikov a pomôcky získavania misijných povolaní. Tak ide Spoločnosť Božieho Slova aj na Slovensku v šľapajach svojho zakladateľa, sluhu Božieho Arnolda Janssena.

Vydávanie kníh.

Prvých 25 rokov budovania slovenskej provincie SVD je zaplnených úmornou prácou niekoľko málo priekopníkov, ktorí sa temer dusili pod ťarchou každodennej lopoty. Na vydávanie kníh nebolo

času. Konečne, keď dostala Spoločnosť nové posily, mladých pátrov, mohla rozšíriť svoju činnosť i na vydávanie kníh. Dôležitý obrat tu znamená rok 1941. Je to rok, v ktorom sa zrodila myšlienka vydávať „Misijnú knižnicu Nitra“.

Bolo to vtedy, keď J. E. Dr. Karol Kmeťko prišiel s hotovým rukopisom prvého sväzku svojej misiologie do Zoborského kláštora. Radosť nad rukopisom bola nesmierna a už sa vynorila túžba, aby to bol začiatok ďalších prác. Z túžby sa stala myšlienka, z myšlienky návrh. Pán biskup sa zamyslel a dal súhlas k tomu, aby jeho misiologia bola základným kameňom misijnej knižnice na Slovensku.

Začiatok bol spravený. O programe misijnej knižnice hovorí úvod k prvému sväzku. O jednotlivých sväzkoch je zbytočné každé slovo, lebo naša katolícka verejnosť ich pozná. Dnes máme pred sebou osem objemných sväzkov.

Misijná knižnica Nitra je určená pre veľké knihy. Menšie, pestrejšie, pohyblivejšie práce mali byť zachytené v „Malej misijnej knižnici“. Doteraz vyšly 4 sväzky a i tu je nádej, že sa bude vo vydávaní pokračovať.

Týmito misijnými prácami sa dostalo Slovensko tak v misijných zbierkach, ako i na misijno-literárnom poli na čelo všetkých slovanských národov.

Rok 1941 znamená nielen počiatok edície misijných kníh, ale tiež prvé kroky vo vydávaní poučno-náboženských kníh.

Začalo sa s prekladmi časových prác z pera P. Petra Schmitza. Misijné kníhkupectvo v Nitre vydalo postupne jeho brošúrky „Otec v rodine“, „Mladík a dievča pred rozhodnutím“, a „Pri prameňoch života“. Prvý náklad bol čoskoro rozobraný, bolo treba myslieť na druhé vydanie.

Najväčší apoštolát však vykonaly tri knihy, ktoré sa obracajú na širšiu verejnosť. Boly to: „Duša ženy“, „Filotea“ v novom preklade Kováčovom a Prídavkovo „Nasledovanie Krista“.

„Orate fratres“ je modlitebná knižka pre členov Spoločnosti Božieho Slova. Nad očakávanie sa však šíri bez reklamy aj medzi slovenskými katolíkmi, že sa stáva pomaly všeobecne cennou príručkou pri spoločných pobožnostiach a adoračných hodinách.

Pre úplnosť spomenieme ešte samostatnú životopisnú črtu „P. Beyzym“, ktorú napísal P. Drevék, ako i jeho pozoruhodné oratórium „Sv. Pavol“ a ešte nedokončený román „O šťastie kozubov“, ktorý píše pre „Sv. Rodinu“. Tu spomeňme tiež „Sestru Beátu“, ktorú vydal Misijný dom v Štiavniku, a „Hrdinu z katakomb“, rozprávku z čias prenasledovania prvých kresťanov.

*

Tento prehľad udáva duchovnú líniu Spoločnosti Božieho Slova. Svedčí o tom, že synovia P. A. Jansseny ostali verní odkazu svojho duchovného otca, ktorý im zanechal ako vzácne dedičstvo horlivosť v apoštoláte tlačeného slova.

Misijní horlitelia.

Dnes, po 25 rokoch účinkovania Spoločnosti Božieho Slova na Slovensku, spievame srdečné Te Deum; Teba Boha chválime a vďaka Ti vzdávame za toľké milosti.

Na prvom mieste ďakujeme Bohu, na druhom zase Bohu, ktorý vzbudil v toľkých dušiach záujem o misijné dielo. Po Bohu však musíme poďakovať i ľuďom, ktorí s takým oduševnením horlili za misijnú myšlienku: misijným horliteľom.

Bez našich dobrodincov by sme nemohli tak jubilovať ako dnes. Bez nich by sme my Slováci neboli mali to meno, ktoré máme vo svete, ako národ, ktorý pracuje tak úspešne za misie. Čo len vykonala v tomto smere misijná tlač? Tlač bola tým prostriedkom, ktorým sa misijná myšlienka najviac šírila. A kto má na tom zásluhu, že Hlasy a iné časopisy šly po našich dedinách do rúk pospolitého ľudu? — Misijní horlitelia!

Misijní horlitelia chápali prv, než videli; pracovali, hoci úspechy a výsledky neboly nijako viditeľné. Mnohí, ktorí sa nedožili týchto 25 rokov, začali ešte pred prvou svetovou vojnou a cez ňu, keď o našej Spoločnosti na Slovensku len málokto vedel.

Zo žijúcich napr. píše jeden: „Moje prvé stretnutie so SVD bolo 1912 vo Viedni na eucharistickom kongrese. V procesii som videl

Vašich spolubratov, ako pochodujú. Pridal som sa k nim a soznámil som sa s nimi. V r. 1918 ma navštívil cestovný brat Nikander, ako odberateľa Hlasov. Teraz som už slabý, mám 82 rokov a potreboval by som nejakého dobrého zástupcu.”

76-ročná horliteľka píše: „Do 1914 som pracovala v Družine sv. Petra Klavera. Vo voľných chvíľach som šila farebné šaty pre černoškov. V roku 1914 prišiel k nám misijný brat. Pán farár ho poslal ku mne. Tak som začala s rozširovaním Hlasov.”

Keby sme ešte hlbšie načreli do minulosti, zbadali by sme, že Spoločnosť Božieho Slova mala spolupracovníkov na Slovensku už dávno predtým, než tu zakotvila. Brat Abundanc bol prvým cestovným bratom, ktorý začal po Slovensku chodiť. Išlo tu o veľkú priekopnícku robotu, o prípravu pôdy pre misijnú myšlienku. Už slovo „misie” chápali naši ľudia celkom úzko ako misie farské pre obrodu duchovného života.

Brat Abundanc hovorí o zámorských misiách, rozpráva o vzdialených zemiach, o ľuďoch, ktorí nevedia nič o svetle, ktoré nám svieti už 1000 rokov. Rozpráva o túžbe ľudí po spásе, po pravde, po živote. Ľudia, a to i najjednoduchší, majú pochopiť, že misie sú najbožskejší podnik, kde Boh používa ľudí pri šírení svojho kráľovstva na zemi. Niektorí ho chápu, v ich srdci skrsne túžba spolupracovať na tomto diele. Sú to prví misijní horlivci. Od nich sa dozvedajú aj iní, že sú ďaleko za morom krajiny, kde čakajú ľudia ešte vo tme na evanjelium. Do tejto cudziny odchádzajú mladí mužovia a panny. Idú nie za zárobkom. Opúšťajú všetko bez najmenej nádeje, že tam niečo nájdú, čo poskytuje svet. A robia to len preto, lebo im dal Pán Boh milosť, že chápu biedu svojich spolubližných. Vedia, že najšťastnejší sú tí, čo nepoznajú Boha, a to sú pohania.

Pohania sú ľudia ako my. Túžia po šťastí ako my. Nevedia však, kde ho majú hľadať. My to vieme, a preto im musíme pomáhať.

K spaseniu týchto pohanov používa Boh len ľudí. To hovorí Pán Ježiš: „Proste Pána žatvy, aby poslal robotníkov do svojej žatvy.” Teda Pán Boh potrebuje robotníkov, aby aj pohania došli k pravde.

Kde sa berú títo robotníci? Vyrastajú v dobrých katolíckych rodinách.

Preto treba hlavne u mládeže prebudiť driemajúce povolanie. Ako? Dobrým slovom, modlitbou, príkladom a dobrou tlačou.

Takto sa príde cez pohanov ku našim rodinám, ktoré musia byť zdravo katolícke, aby z nich mohli vyjsť misijné povolania.

Keď sa pozeráme na tento program, vidíme, že by sme misijným horliteľom veľmi krivdili, keby sme ich činnosť obmedzili len na rozširovanie Hlasov a kalendárov. Nie. Oni sú praktickí misionári svojho okolia. Apoštolujú a preukazujú zároveň veľkú službu národu.

Príklad horliteľov priťahuje nových priateľov misijnej myšlienky, ktorí začínajú tiež chápať: Misie sú aj mojou vecou. Keď Boh žiada od niektorých — a to od dosť mnohých — zrieknuť sa rodiny, majetku, svojej vlastnej vôle, nežiada odo mňa nič? Dostali títo inú vieru? Dostali títo viac? Keď pre kráľovstvo Kristovo jedni musia priniesť toľko obetí, čo musím ja? Alebo prečo ja nič? Toto sú otázky, ktoré vedia spraviť horlivcov, horliteľov za misijnú myšlienku. A takto ich smýšľanie stáva sa majetkom mnohých. Ich prostredníctvom ľudia chápu, že výrok: „Idte a učte všetky národy . . .“ je dnes práve tak časový, ako pred 2000 rokmi. Tento rozkaz má ten istý rozsah, ten istý prízvuk, tú istú záväznosť, ako kedysi pre apoštolov, ktorí ho prvý raz počuli. Aj dnes zaväzuje tak isto tých, čo ho počúvajú ako kedysi Pavla: „Beda mi, keď nebudem kázať!“ Prví kresťania boli všetci misionári. Kam prišli, tam boli misie, tam išiel Ježiš s celou pravdou do srdca, do rodín, do miest a dedín.

Tomuto kúzlu, byť v službách božskej pravdy, spolupracovať na Božom diele, nevedely šľachetné duše odolať. Pýtaly sa: Čo môžem vykonať ja pre misijné dielo? Za more ísť nemôžem; to Pán Boh nežiada. Žiada niečo iné. Mám pracovať v zázemí. Mám pripravovať pôdu. Mám dať svoju dobrú vôľu k dispozícii Pánu Bohu. Ten už nájde cestu, ako ma najlepšie zapojí do svojho diela. Prvé šíky oduševnených začínajú takto pracovať. Málo ich je na začiatku. Ale sú to ľudia dobrí a veriaci.

Treba si nám uvedomiť, že prví horlitolia nevideli ešte štyri misijné domy, 200 chovancov, 50 novicov, 40 bratov, 30 pátrov. Avšak verili, že Spoločnosť Božieho Slova je misijnou spoločnosťou a že je nástrojom Ducha Svätého.

Hlasy a kalendáre byly prvým prostriedkom, ktorý mali horlitolia v rukách.

Po bratovi Abundancovi prichádzajú ďalší cestovní bratia, ktorí šíria záujem o misie. R. 1923 sa Spoločnosť na Slovensku trvalo usídlila. Keby sme vtedy neboli mali našich horlitolov na Slovensku, kto vie, o koľko rokov by sa bol tento začiatok oneskoril. Naši horlitolia nám pripomínajú prvú horlitolku apoštola Pavla — Lýdiu. Keď prišiel Pavol do Európy, hľadal prvú misijnú stanicu a našiel ju v dome tejto obchodníčky. Ona je prvá, čo prijíma za-prášeného Pavla na európskej pôde. Akú odmenu dostala, že poskytla prístrešie apoštolovi národov? Iste dnes nebanuje. Požíva, čo oko nevidelo a ucho nepočulo, zato, že sa stala horlitolkou pravdy a slova Božieho. O niekoľko rokov, drahí horlitolia, budú sa i vaše deti pýtať, akú odmenu dostanete. Otecko, mamička, neobanovali ste, že ste horlili za misie? „Dieťa moje, mnohé veci človek po smrti obanuje, len jedno nie: čo sme pre Boha vykonali. Mnohé veci budeme ľutovať, ale ani jeden krok nie, čo sme urobili v službe Božej.“ Boh je zárukou každému, že splní, čo sľúbil, keď len pracujeme pre neho.

Keď začala Spoločnosť s misijnou činnosťou v Nitre, rozišli sa ďalší bratia po Slovensku a pokračovali v apoštolskej práci brata Abundanca. Horlitolov pribúdalo; pristupujú noví, niekedy len akousi náhodou, niektorí len z akejsi nevyhnutnosti ako Šimon Cyrenejský pri piatej stanici. Vytrvanliví Šimonovia zbadali niekedy až po rokoch, že veľkou odmenou im je vedomie: preukázali sme službu samému Spasiteľovi. Táto odmena sa ukladá do duše a duša rastie, mohutnie, stáva sa širšou, silnejšou, veľkorysejšou. Úver, podpísaný Božou rukou, je niečo ohromného! Blažený, kto ho má, blažený, kto na tento úver položil mnoho. Zázrační ľudia, ktorí si zaviazu Boha, a spravia si ho dlžníkom. Stanú sa veriteľmi toho, čo má nebo a zem, všetky bane na diamanty a zlato! V tichých hodinách nadobúdajú títo ľudia istotu: Je to ten istý, čo odmeňuje, ktorý povedal kedysi pred 2000 rokmi: „Vy nie ste z tohoto sveta!“ Dival sa kedysi z večeradla, cez hranice Palestíny, a jeho zrak padol i na duše pod Tatrami. „Ani vy nie ste z tohoto sveta...“ Preto vás svet ani nepochopí, čo robíte. Svet, ak je aspoň trochu úprimný, vás

môže obdivovať, ináč vám môže len závidieť a vás nenávidieť. Svet totiž nerobí tak ako vy, lebo neverí. Áno, také duše cítia, že tieto dve oči Bohočloveka z večeradla spočívajú i na nich, plné dobroty a lásky, plné božskej istoty. Tie isté oči, ktoré tisíce okúzlily k doživotnému hrdinstvu, tie nútia aj ľudí pod Tatrami k práci na misijnom diele. Tie aj odmeňujú.

Hoci k misijnej práci volá sám Spasiteľ, nemusíme sa báť preludnenia na misijnom poli. Misijní horlители ostanú vždy len výberom. Oni chápu a vidia celkom jasne odmenu sv. Jozefa, odmenu Panny Márie, odmenu apoštolov a žien, čo išly za Spasiteľom.

Keď si človek všetko dobre premyslí, musí uznať, že misijný horliteľ alebo horliteľka má, veru, srdce viac napravo, aby v tomto hrmote dneška počul tichý hlas volajúceho Ježiša, raz z jaslíčiek, raz zase s kríža. Šľachetné srdcia na to treba, ale tie, keď sú uchvátené, plačú — Boh dovoľuje ľuďom účasť na Božskom. Ba ani by sa nebol narodil bez ľudí. Nemali by sme dieťa Ježiša bez ľudí. Kráľovstvo toho Dieťaťa by sa nebolo bez ľudí začalo ani by nebolo pokračovalo. Na pochopenie toho treba hodinu milosti — a to milosti tak silnej, že u človeka kapituluje celkom úzkoprsosť, sebeckosť a pohodlnosť. To je turíčna hodina vyvolených. Chápať raz v celej jasnosti: Boh potrebuje pre zjavenie svojej nekonečnej dobroty vo svete naše konečné, obmedzené sily. Sily naše, nás ľudí. A kladie iba jednu podmienku. Všade inde potrebujeme celé litánie dokladov a splnených podmienok — pre službu Božiu však len čistú lásku, alebo širšie vyjadrenie — svätosť života. Bez tejto to nepôjde s kráľovstvom Božím dopredu. Horlители misií chápu takto túžby svojich srdca a svojho vnútra. Taký a taká musím byť, keď chcem misionárovať. Misijná práca ich robí vnútorne čistými a vyrovnanými. Takto zbadajú niekedy duše zabudnuté, svetom opovrhované, pre svet nič neznamenajúce, že môžu ešte všetko robiť pre kráľovstvo Božie — doslovne všetko!

Jednoduché duše chápu: — Bez nás by sa kráľovstvo Božie ani nešírilo. Bez nás ľudí nie. Tak to zariadil Boh. Sme ti, Bože, — potrební. Je to radostné — ale i zodpovedné. Zlyhať v kráľovstve Božom ťahá za sebou nebezpečenstvo, že niektoré duše nebudú večne

šťastné. To je tragika zodpovednosti Bohom povolaných. Táto zodpovednosť vie obšťastňovať, ale vie robiť i veľmi vážnym.

Misijné myšlienky priťahovali vždy väčší počet horliteľov, hlavne v rokoch 1934—38, keď začala Spoločnosť na Slovensku prinášať po zelených listoch a kvetoch i plody. Boly to prvotiny bratov zo Slovenska, traja, piati, desiati. Chovancov tiež pribúdalo. Konečne rok 1937 prináša prvých pátrov. Boli len dvaja. Slovenská régia sa hneď veľkodušne delí so zámorím — a to na 50 percent. Jeden išiel do misií, druhý ostal na Slovensku. Chlapci zo slovenských rodín dospeli na službu oltára. Horlitolia vidia prvých Benjamínov. Vidia, že ich horlenie je korunované kňazskými povolaniami.

Po skončení druhej svetovej vojny sa začalo všade budovať na zrúcaninách, začali sme i my. Naše Hlasy byly ešte dlho po fronte odsúdené k mlčaniu. Početné listy so všetkých strán od našich horliteľov svedčily o tom, ako Hlasy celému Slovensku chýbaly. Z riadkov bolo hlavne vidieť, ako naši horlitolia boli celí nešťastní, že nemôžu s Hlasmi apoštolovať. Zjavily sa predsa prvé čísla. V nich sme nadviazali spojenie s našou veľkou rodinou, ktorú spoločné útrapy ešte viac somkly. Túžili sme jeden po druhom. Oni po nás, my po nich. Poslali sme preto výzvu na našich horliteľov: „Poďte na náš Zobor, odpočinite si, porozjímajte, pomodlite sa v tichosti, načerpajte pre novú dobu nových síl!“ Povolali sme ich na exercície. Dva razy sa volať nedali. Robota bola, starosti mali, nechávajú však všetko. V piatich kurzoch si odbavilo vyše 200 horliteľov duchovné cvičenia. Až tu na exercíciach sme zbadali, koľko je u týchto jednoduchých ľudí ohňa a oduševnenia. Koľko prešlo s Pavla do srdca našich mužov-misionárov to vo všednom živote. Do misionárov bez reverendy, bez sľubov. Ich reverendou je milosť posväcujúca, ich sľuby sú katolícky život. Človek musel žasnúť nad toľkou vnútornou silou.

Tu človek postojí a povie si: — Oprav svoj názor o misijných horliteľoch! Prestaňme už počítať len hŕby Hlasov a kalendárov! To nie je to prvé a najväčie u týchto ľudí — ale to najväčšie je oddanosť a zápal, s ktorými pracujú. Ich láska za vec Božiu rozhoduje o hodnote.

Po mužoch sa posbieraly i ženy. Do Belušských Slatín ich prišlo na prvý kurz 85. Po exercíciach by človek bol myslel, že hovoria

nesúvislo, keď začaly narábať s malou násobilkou. „Keď som dosiaľ pracovala pre misie, — odteraz budem štyri-päť ráz toľko!“ I v nebi bol iste poplach v kartotéke horlivosti. Násobili ste vy, bude násobiť i Boh — a to ešte väčším číslom. Lebo sľúbil stonásobnú odmenu.

Utúžili sa v presvedčení, že dušou apoštolátu je čisté, odhodlané, veľkodušné srdce. Porozprávali si o ťažkostiach i o plánoch. Tu sa človek dozvedel zaujímavé veci. Medzi inými i ako sa horliteľstvo niekedy priamo dedilo. Otec pracuje pre misie, vypráva o tom svojej dcéruške, ktorá je ešte malá. Keď táto dorastie, túži po misijnom povolaní. Keď jej je to nie dopriate, apoštoluje vo svete. Všetko, čo robí, má podfarbené krásnymi spomienkami z mladosti, spomienkami, ako sa prvý raz stretla s misijnou myšlienkou.

Z Trnavy sme cestovali po exercíciách s jednou z našich horliteľiek. Mala asi 70 rokov — ale pri tom svieža a živá ako ryba. Išla navštíviť dcéru v kláštore. V ružovej nálade začala rozprávať o svojom účinkovaní. Rozprávala celkom jednoducho. Tak jednoducho, ako jednoduchá bola. Jedenásť detí mala. Chorá ešte nebola. S deviatimi deťmi, ktoré žijú, nebola ani s jedným u lekára. Okrem svojej práce okolo domu a detí, mala celú kopolu Hlasov a kalendárov. Kedy to robila? Ako? Boh vie! A pritom, ako to rozprávala, žiarila radosťou a veselosťou. Dámy vo vozni ju počúvaly s akýmsi svetobôľom a závišťou v očiach. To je zotavenie, — hovorila jedna. To bolo, veru, zotavenie, takú starenku počúvať. Radosť z tejto osôbky sa prelievala do vozňa na nás moderných ľudí 20. storočia. Do večera by sme ju boli počúvali. A na všetky otázky by nám nebola vedela i tak odpovedať. Na tie nám odpovie až večnosť — Boh sám. Bezo mňa nič nemôžete robiť. So mnou všetko. Som odmenou bohobojným. Som šťastím svätcov. Som nádejou ukrižovaných. Som hviezdou trpiacich. Som Boh. A tam, kde ma jedno srdce nechá pôsobiť, nejestvujú prekážky. Tie odstraňujem, ba keď treba, ruším zákony prírody a robím zázraky. Áno, Bože, posledný článok o misionároch a misijných horliteľoch napíšeš Ty — a ten bude čítaný na slávu tisícom.

Ako sa človek cíti šťastným, že je v príbuzenstve s takýmito hrdinami každodenného života. A to s tými najlepšimi pod Tatrami.

Takéto duše zotavujú ubolených, keď rozprávajú; čo potom, keď začnú konať? „Pertransiit bene faciendo”, stojí napísané o Spasiteľovi. Chodil dobre činiac. Kade išiel, tam rozsieval dobro a šťastie. Podobne i títo ľudia, žijúci z viery, praktickí katolíci, oporné body pre všetko šlachetné a dobré. Naši horlitelia sú vlastne pevne organizovaná složka katolíckej akcie. Mal pravdu ten, čo povedal: P. Arnold tým, že stvoril okolo misijných domov kruh horliteľov, predbehol katolícku akciu o 50 rokov. Áno, naši horlitelia prevádzajú najúčinnejšiu katolícku akciu, ktorú poslední pápeži tak odporúčali. Čože iného je katolícka akcia než činná účasť laikov na šírení kráľovstva Božieho. A to platí v plnom smysle i o našich misijných horliteľoch.

DUCHOVNÝ IDEÁL SPOLOČNOSTI BOŽIEHO SLOVA.

Ako má každá rehoľa svoj zvláštny šat, ktorým sa navonok od iných rozlišuje, tak má i svoj vlastný vnútorný ráz, svoju úlohu, svoj cieľ. Duch nejakej rehole je jej svojráz, ťahy jej vnútornej duševnej tvári.

„Na počiatku bolo Slovo a Slovo bolo u Boha . . .”, potom však: „Slovo telom sa stalo a prebývalo medzi nami.” — To bolo prvé misijné poslanie, začiatok misií, Slovo nehovoríme pre seba, ono má určenie pre druhých. Slovo Božie vo večnosti, v tichu Trojičného lona, bolo vo vtelení vyslovené i tvorstvu, ľuďom, dostalo misijné poslanie. Najväčší posol Boží — najväčší misionár. Spoločnosť Slova Božieho je teda už podľa svojho mena výslovne misijnou spoločnosťou.

Kristus, prvý a najväčší misionár, mal dvojakú úlohu: Priniesť ľudstvu zvesť o Otcovi, prebývajúcim vo svetle neprístupnom, a priblížiť tak človekovi nové poznanie Boha. Privádzať ľudí bližšie k Otcovi, lebo stvorenie nedôjde k Tvorcovi vlastnou silou. Kristus je sprostredkovateľom medzi Bohom a ľuďmi. „Nik neprichádza k Otcovi, ak len nie skrze mňa.” (Jn 14, 6.)

Prvý úkon sprostredkovateľa vykonal Kristus, keď v jednej osobe spojil človečenstvo s božstvom. Spojil človeka s Bohom. Urovnal cestu od človeka k Bohu. Vtelenie bol prvý kňazský, misionársky úkon Kristov, základ všetkého kňazského prostredníctva. Vniesol Boha do prirodzenosti človeka a povzniesol človeka do neporušiteľnosti Božej.

Druhý úkon sprostredkovateľa je hlásanie radostnej zvesti o večnom živote v Otcovi, o smierení ľudstva s Bohom. Neviditeľné a nikým nepreskúmateľné tajomstvá Božie obliekajú sa do ľudských slov a tak sprostredkujú človekovi Božiu vedomosť. „Ja nehovorím sám od seba, ale čo mi Otec prikázal.” (Jn 12, 49.)

Teda Kristus je prvý misionár, t. j. ten, čo bol poslaný. A jemu je daná všetka moc na nebi i na zemi, on môže druhých posilať.

Kristus svoje kňazské a misionárske poslanie, ktoré mal bezprostredne od Otca, neuskutočnil iba sám, ale chcel, aby v ňom pokračovali ľudia. Preto bolo potrebné utvoriť spoločenstvo veriacich, ktorí by pokračovali v kňazskom a misionárskom poslaní Kristovom na zemi i po jeho odchode k Otcovi. Pred nanebovstúpením obracia sa k apoštolom: „Daná mi je všetka moc, idte do celého sveta, učte všetky národy a krstite ich.“ Kristova Cirkev je cirkev misijná, misionárska.

A keďže tvoríme všetci s Kristom jedno telo, patrí sa, aby sme vykonávali spoločne aj jeho úkony, ako zvestovanie evanjelia a obetovanie seba s ním na oltári. Toto povedomie robí každého kresťana-katolíka misionárom.

Všeobecné misijné povolanie ako povinnosť má teda každý katolík, avšak pri svojich denných prácach a povinnostiach málokto na to pamätá. Preto chce Boh niektorých, ktorí by sa výlučne venovali misijnej službe.

Nie ako by tým ostatní od tejto povinnosti boli oslobodení, ale aby na túto povinnosť boli stále upomínaní. A Spoločnosť Božieho Slova je sdružením takých duší, ktoré sú hotové venovať misiám celý život, svoje schopnosti a sily.

Konštitúcie — ústavná listina Spoločnosti — udávajú hneď na začiatku jej cieľ. „Všeobecný cieľ je: zachovávaním troch sľubov: chudoby, čistoty a poslušnosti a konštitúcií nasledovať život Ježiša Krista a tak seba posvätiť na väčšiu slávu Božiu. Zvláštny cieľ je rozširovanie viery. Preto kdekoľvek Prozreteľnosť poskytne príležitosť, máme horlivo pracovať na obrátení hriešnikov, bludárov a nevercov. Ale najviac nám musí na srdci ležať obrátenie pohanov, aby svetlo katolíckej viery čím skôr zasvitlo tým, čo sedia vo tme a tóni smrti.”

A prostriedky k dosiahnutiu tohoto cieľa? Môžeme ich shrnúť do troch skupín: modlitba, práca, obeta. Za uskutočnenie tohoto cieľa členovia Spoločnosti sa modlia, pracujú a obetujú.

Modlitba: Kto chce byť prostredníkom medzi Bohom a ľuďmi, — a tým má byť každý misionár, — ten sa musí často stýkať nielen

s ľuďmi, ale i s Bohom. A obcovanie s Bohom deje sa najvhodnejšie modlitbou. Obrátenie duší je práca, ktorá presahuje ľudské sily, je dielo milosti. — A milosť si treba vyprosiť. Ten, kto zasvätil celý svoj život šíreniu viery, musí predovšetkým sám mať živú vieru a žiť z viery. To bola vedúca myšlienka pátra Arnolda. „Nech žije svätý Trojjediný Boh v srdciach našich a v srdciach všetkých ľuďí.“ To stojí i dnes na začiatku všetkých listov, ktoré si členovia Spoločnosti navzájom píšú. V modlitbe za blahorečenie zakladateľa modlíme sa každodenne: „Bože, urobil si svojho sluhu Arnolda apoštolom modlitby, vnútorného života a horliteľom za spásu duší.“ Tým má byť i každý člen Spoločnosti: apoštolom modlitby, vnútorného života a horliteľom za spásu duší.

Deň sa teda začína modlitbou, ktorá spolu s rozjímaním trvá hodinu. Druhá hodina patrí sv. omši a poďakovaniu. Pred obedom je štvrt hodiny modlitby a spytovanie svedomia, po obede sa ide hneď do kostola na krátku poklonu. Pred večerou je spoločná polhodinová pobožnosť alebo súkromná návšteva v kostole v tie dni, keď niet spoločnej pobožnosti. Deň, ako sa začal spoločnou modlitbou v kostole, tak sa i končí spoločnou večernou modlitbou. Okrem týchto spoločných pobožností, odbavujú si jednotlivci súkromne každý deň sv. ruženec a krížovú cestu.

A po celý deň, ako pravidelný dych, pri bití hodín čuť takzvanú štvrt hodinovú modlitbu, vzbudenie viery, nádeje a lásky, duchovné sv. prijímanie a obnovenie dobrého úmyslu. Všetko na česť a chválu Božiu. V časoch naliehavých záležitostí odbavujú sa nočné adorácie, hodiny poklony pred vyloženou Najsv. Sviatosťou, zvyk to zavedený už samým zakladateľom. Všetky modlitby vyúsťujú v záver, ktorým sa končia spoločné pobožnosti: „Pred svetlom Slova a Duchom milosti nech ustúpia temnosť hriechu a noc pohanstva, a nech žije Srdce Ježišovo v srdciach ľudských.“ Teda misijný úmysel.

I jednotlivé zvláštne pobožnosti, zavedené v Spoločnosti, sú spojené s misijnou myšlienkou:

„Úcta Najsv. Trojice, v mene ktorej misionári získavajú Cirkvi nové dietky Božie.“ — V mene Otca i Syna i Ducha Svätého.

Úcta k Duchu Svätému, ktorý je dušou misijnej činnosti; po jeho príchode na prvé Turíce začali apoštoli hlásať slovo Božie. Jeho

úcte je zasvätený pondelok, hlavne tretí pondelok v mesiaci, keď všetci kňazi Spoločnosti slúžia sv. omšu na česť Ducha Svätého a ostatní členovia obetujú sv. omšu a sv. prijímanie na tento úmysel.

Božské Srdce, ktoré je vzorom obetavého misionára, sa uctieva vo Spoločnosti zvláštnymi pobožnosťami. Na prvý piatok v mesiaci slúžia kňazi sv. omšu na česť Božského Srdca Ježišovho a ostatní obetujú sv. prijímanie na tento úmysel. Cez deň viackrát pred odchodom z kostola končia sa pobožnosti v kostole slovami: „Nech žije Srdce Ježišovo v srdciach ľudských!”

Zo svätých, na prvom mieste je uctievaná preblahoslavená Panna Mária, Nepoškvrnená Nevesta Ducha Svätého, ako vzor misijnej horlivosti. Jej Najčistejšie Srdce je dôkazom toho, čo Boh vie spraviť z človeka, ktorý sa celkom oddá vedeniu jeho milosti. Ako patrón sa uctieva i sv. Jozef, opatrovník Kristov a tichý pracovník za uskutočnenie záujmov Božského Srdca Ježišovho, ako i svätí apoštoli, misionári vychovávaní samým Kristom a rozposlaní do sveta. Zvláštnej úcte sa doporúčujú anjeli — poslovia — misionári Boží, vzory misionárov. Sú vo svete, ale nie sú zo sveta, žijú jedine poslaniu, ktorým ich Boh poveril.

Jednotlivé dni týždňa majú tiež zvláštne určenie. Pondelok je zasvätený Duchu Svätému, utorok sv. Anne na vyprosenie hojných, misijných povolaní, streda sv. Jozefovi, štvrtok Sviatosti Oltárnej, piatok utrpeniu Krista Pána, sobota Panne Márii, nedeľa Najsv. Trojici. Veľká sv. omša v nedeľu sa obetuje ku cti Najsv. Trojice, na úmysel Spoločnosti, hlavne na poďakovanie Najsv. Trojici za prijaté dobrodenia.

Ako ctihodnému zakladateľovi záležalo na zachovaní týchto zvyklostí, vysvitá z jeho duchovného testamentu: „Prosím úpenlivo všetkých, aby tieto pobožnosti nenechali upadnúť do zabudnutia, azda preto, že ani iné Spoločnosti to nemajú. Kto vie, či Božie požehnanie by ostalo v rovnakej miere pri Spoločnosti, keby sme si tieto veci nevážili a ich zanedbávali. Ja ich pokladám za dôležité a prosím v týchto veciach ani v budúcnosti nepodľahnúť novotárstvu. Keby sa to predsa stalo, duch zbožnosti utrpel by tým veľké oslabenie.” Správnosť tejto zásady potvrdzuje Sv. Otec Pius XI., keď z príležitosti 50-ročného jubilea SVD píše: „Vieme, s akou

horlivosťou dal sa P. Arnold do misijnej práce, a je podivné, že sa pustil do tak veľkého diela skoro bez všetkých ľudských prostriedkov. Jeho dielo sa však zdarilo, lebo dôveroval jedine v pomoc Božiu a snažil sa vštepiť ducha čnosti a modlitby, ktorým sám horel, i svojim nasledovníkom, lebo vedel, že horlivosť za spásu duší vyrastá z pobožností ako z nebeského semena. Preto vedľa misionárov a misijných sestier, ktorých posielal do ďalekých krajov, založil i spoločnosť, ktorá by pred stále vyloženou Sviatosťou vyprosovala nebeskú milosť pre misijné dielo: Klauzúrne sestry, Služobnice Ducha Svätého Večnej poklony. Preto sa Spoločnosť Božieho Slova za krátky čas rozrástla ako horčičné semeno na poli Pánovom." Teda prvá a hlavná úloha Spoločnosti a jej členov je modliť sa, mnoho sa modliť za rozšírenie misijného diela.

Práca: Ale modlitba nevytvára prácu ani ju nehatí. Naopak, modlitba má dať práci dušu, chuť, vzlet a zaistiť jej Božie požehnanie. Od modlitby sa ide s väčšou chuťou do práce a od práce zase sa treba utiahnuť k modlitbe pre novú posilu. Prvá a hlavná práca, ku ktorej všetky ostatné smerujú alebo z ktorej vyplývajú, je hlásanie slova Božieho medzi pohanmi. Na túto prácu sa podujíma každý, kto vstupuje do Spoločnosti, či sa už raz dostane do misií alebo nie.

Misijná práca v pohanských zemiach je však nemožná bez misijného dorastu. Preto určitá čiastka členov musí sa venovať výchove budúcich misionárov, aby si chlapci už od mladosti osvojili misijného ducha. To je hlavná práca v našich misijných domoch v zázemí.

Aby však misijné domy mali vždy dosť dorastu, treba vychovať i misijných pomocníkov z radov veriacich; k tomu smerujú snahy o oživenie ozaj *katolíckeho* povedomia jednak pomocou exercícií, pre ktoré sú naše domy vždy otvorené — jednak pomocou ľudových misií.

Kam nepríde živé slovo, treba ta poslať tlačené. Apoštolát tlače bol prevádzaný už od počiatkov Spoločnosti.

K napomáhaniu náboženského života doma slúžia i výpomoc svetským kňazom v ich dušpastierskej práci.

Konečne pestovanie vedy, hlavne tých odborov, ktoré blízko súvisia s misijnou činnosťou.

Práca je teda dosť, všestrannej práce, každý sa môže uplatniť

podľa svojich vlôh a sklonov. Ale všetko je zamerané priamo alebo nepriamo na misijnú myšlienku a misijné dielo.

Obeta: Modlitba i práca musia byť zúrodnené obetou. To je zásada v kráľovstve Božom. Prvá a najväčšia obeta, ktorú prináša každý, kto sa odhodlá vstúpiť do Spoločnosti, je úplné darovanie seba celého Bohu, so všetkým, čo je a čo má. Ostatné obety sú len praktickým prevedením tejto jednej veľkej obety. Ochota ísť do misií, i do tých najodľahlejších a zostať tam i po celý život, nie je zaiste maličkosťou. Ale každý misionár môže povedať s apoštolom národov: „Viem, komu som uveril.“ A so sv. Petrom: „Hľa, my sme opustili všetko, čo teda dostaneme za to?“ A odpoveď znie: „Stonásobnú odmenu dostanete a obsiahnete život večný.“ I tu na zemi už stonásobná odplata! Opustil si rodičovský dom, jeden — zato kamkoľvek teraz prídeš na šírom svete do kláštora Spoločnosti, si doma. Otca, matku si nechal; kamkoľvek prídeš, predstavený prevezme o teba starosť. Bratov, sestry si zanechal? — Hľa, tisíce spolubratov si dostal, kamkoľvek prídeš, si medzi svojimi.

K obetám patria i povinnosti, spojené s troma sľubmi, chudoby, čistoty a poslušnosti. „Ak chceš byť dokonalý, predaj, čo máš, poď a nasleduj ma!“ Smysel sľubov je oslobodiť sa od všetkých prekážok v službe Božej. A takouto prekážkou by bola i starosť o majetok a jeho udržovanie a zveladenie. Preto sa misionár dobrovoľne zrieka všetkých nárokov nadobudnúť si nejaký majetok. Zostáva osobne celkom chudobný. Čokoľvek získa svojou činnosťou, nestáva sa jeho vlastníctvom, ale vlastníctvom Spoločnosti. Podstatou sľubu chudoby je úplná odvislosť od predstavených, keď ide o veci, ktoré majú peňažitú hodnotu, či sú to už vlastné, či požičané, či darované; bez dovolenia predstaveného nesmie s nimi nič začať. Zachovávanie sľubu chudoby je zároveň i tichým apoštolátom proti hmotárstvu a hrabivosti sveta.

Misionár chce patriť celý, nedelený Bohu. Preto sa zrieka i vlastnej rodiny, aby sa mohol nehatene venovať službe iných. Čistota je školou obetavosti a zriekania, pomník prevahy ducha a vôle nad hmotou a telom. Sľub čistoty je zároveň apoštolátom proti nemravnosti dnešnej doby.

„Neprišiel som konať svoju vôľu, ale vôľu toho, ktorý ma poslal.“

povedal Kristus o sebe. A za ním to opakuje i rehoľník, misionár. Bez poslušnosti je spoločný život nemožný. Kde každý robí, čo chce, tam je koniec poriadku a usporiadanej práce. Rehoľník sa zrieka svojej vôle, nie ako by už nesmel viac samostatne myslieť, ale že nie je pánom svojho času, svojich záľub, že podriaďuje svoju vôľu vôli predstaveného. V dnešných časoch, keď sa každou autoritou opovrhuje, je to zároveň i tichý apoštolát proti neviazanosti a nechuti poslúchať.

Zvláštnosťou v Spoločnosti je zákaz fajčiť. Toto malé sebazaprenie si ctihodný zakladateľ veľmi vážil a dbal na jeho presné dodržiavanie.

To by bolo niekoľko zrníek myrhy, ktoré pridávajú členovia Spoločnosti k svojej životnej obeti.

Záverom môžeme povedať, že nie je ľahko stať sa dobrým rehoľníkom a vôbec nie je ľahko zostať ním po celý život. No, nie je to povolanie pre každého. „Kto to môže pochopiť, nech pochopí.“ Je to dar a milosť Božia. „Nie vy ste si vyvolili mňa, ale ja som si vyvolil vás.“ (Jn 15, 16.) Kto sa cíti Bohom povolaný za misionára, ten si môže s presvedčením povedať: „Ten, čo dal vôľu začať, dá i silu dokonať. Milosť Božia a ľudská spolupráca idú ruka v ruku. I na neho myslel Kristus pri svojej veľkňazskej modlitbe vo večeradle: „Otče svätý, v mene svojom zachovaj ich, ktorých si mi dal. Neprosím, aby si ich vzal zo sveta, ale aby si ich zachoval od zlého. Posväť ich v pravde. Aj ja pre nich posväcujem seba samého, aby aj oni posvätení boli v pravde.“ (Jn 17, 12, 15, nasl.)

NAŠI MŔTVI.

Verím v život večný. V tejto viere a v presvedčení o pokračovaní života po smrti kladieme hrst' spomienok na hroby našich mŕtvych spolubratov. Nech nám tieto spomienky opäť sprítomnia živý obraz milých zomrelých a vzbudia v nás túžbu stretnúť sa s nimi v šťastnej večnosti.

V júli 1937 zaklopala smrť na bránu misijného domu v Nitre. Jej obeťou sa stal ešte pomerne mladý kňaz, 42-ročný páter Alojz Weiner. Jeho žiaci a odchovanci veľa mu vďačia. — Po vysviacke na kňaza (r. 1924 vo Sv. Gabrieli) miesto do misií medzi pohanov poslali ho predstavení na Slovensko do Močenku. Tu pôsobil ako prokurátor a učiteľ. Vyučoval latinčinu, nemčinu a náboženstvo. Bohužiaľ, ovocia svojej práce sa nedožil. Keď 19. augusta 1937 prví z jeho žiakov boli vysvätení za kňazov, on už mesiac odpočíval pod zemou. — P. Weiner chodieval i na výpomoc po celom močenskom a nitrianskom okolí. Bol neúnavný a stále činný. V poslednom roku stal sa ešte i rektorom misijného domu v Nitre. A v tom ho prekvapila smrť. Náhle, nečakane. V sobotu 4. júla, zvečera, pocítil zrazu veľké bolesti. V nedeľu ráno museli ho už zaviesť do nemocnice. Operácia. Neskoro! „Pán Boh ho môže zachrániť, ale lekárska veda už nie“, povedal lekár. — Bolesti nemocného rástly. Tvár hovorila výrazne o tom, ale sám sa nikomu nezmienil o nich. Smrť sa blížila. Chorý ju očakával s plnou odovzdanosťou do vôle Najvyššieho. — Dych chorého je čoraz nepravidelnejší — dokonáva. Začali odriekať modlitby za zomierajúcich: „Proficiscere anima christiana” — „Chod', duša kresťanská . . .” — modlia sa. Posledný ťažký výdych a čistá duša uletela k svojmu Stvoriteľovi. Jeho telo vyložili v kaplnke sv. Terezky v misijnom dome. On, misionár v Európe — u patrónky misií a misionárov. Ku truhle prichádzali v tichej modlitbe spolubratia a tiež iní ľudia. Vo štvrtok popoludní bol pohreb. Mnohí zaplakali: „Tak mladého ťa povolal Pán!” Po smútočných

obradách vložili truhlu do ovenčeného auta a sprievod sa pohol na zoborský cintorín. P. regionál Lazecký posvätil kvetmi posypaný hrob, zaznela dojemná rozlúčková pieseň, rakev spustili, padla hruda, vsadili kríž. — Pri hrobe sa často zastavujeme. Do videnia vo večnosti! R. I. P.

*

Rok 1939 priniesol opäť citeľnú stratu. 24. februára skonol náš drahý páter Ján Česla, prefekt, učiteľ a za istý čas rektor misijného domu v Nitre a redaktor „Hlasov“. — Náš dobrý a otcovský páter Česla! Bol našim prefektom celých 8 rokov. Sledoval naše radosti a bolesti, naše zápasy, skvelé víťazstvá, i smutné porážky, našu dôveru a lásku, naše búrky a víchrice. Tešil nás, povzbudzoval k samostatnosti, k iniciatíve, chcel mať z nás celých ľudí, budúcich hrdinov. — Gymnaziálne roky v Nitre prebehly ako sen. Máme maturitné vysvedčenie v hrsti. Ideme domov na prázdniny a potom do života. P. Česla sa lúči s nami. Každého požehná krížikom na čelo. Hlas mu viazne v hrdle, slzy sa mu tsnú do očí. Srástol s nami, mal nás rád ako otec. — V Gabrieli pri Viedni, kde sme študovali bohoslovie vo veľkom misijnom seminári, navštívil nás P. Česla častejšie. Vrhnuť sme sa ku nemu do izby a rozprávali a smiali s ním. Tak úprimne a nenútené ako kedysi, keď sme ešte nosili krátke nohavičky. A to P. Česlu tešilo. Vedel, že mal dôveru mladých srdc. V januári 1939 lúčil sa s nami so žartovnou poznámkou: „Viacej k vám neprídem . . .“ A 25. februára . . . Telegram: Dnes ráno zomrel P. Česla vo veku 47 rokov . . . — Rez do srdca! Náš dobrý páter Česla mŕtvy! — Bol chorý už dlhší čas. Dňa 2. februára odišiel na lekárovu radu do Prahy, aby sa tam liečil. Choroba sa deň čo deň zhoršovala a dochádzajúce telegramy boli vždy bolestného znenia. Až došiel posledný najbolestnejší. — P. Česla je pochovaný na malom zoborskom cintoríne. Pri jeho hrobe ďakujeme mu my, jeho žiaci a odchovcanci, so synovskou láskou za jeho otcovskú obetavosť a starostlivosť, za všetko, čím nás duševne i telesne obohatil.

*

Dňa 6. januára 1941 zomiera vo sv. Gabrieli slovenský novokňaz P. Ján Šoltys z Tvarožnej. Bol práve sviatok Troch kráľov, chy-

stali sme sa na komunitnú sv. omšu, keď nám zrazu šestnásobný zvuk zvonca oznamoval jeho smrť. Bol vždy chorľavý, ale v nemocničnom oddelení ležal sotva dva týždne. Niekoľko dní pred smrťou som ho ešte navštívil. Bol svieži, milý, priateľský. Netušil som, že je to náš posledný rozhovor. Jeho smrť prišla nečakane a prekvapila nás. Krásny deň si vyvolil: sviatok Zjavenia Pána. Pán sa mu zjavil — vo večnosti, vo večnom svetle. — Joannes, vivas in Deo — Ján, ži v Bohu, pri svojom Božskom Veľkňazovi!

*

A zasa nový hrob na gabrielskom cintoríne: Fráter Anton Pacoň. Pochádzal z Krušetnice na Orave. R. 1923 vstúpil ako chovanec do misijného domu v Nitre. Po matúre konal dvojročný noviciát v zoborskom kláštore. Potom odišiel do misijného domu Sv. Gabriela v Mödlingu pri Viedni. Keď bol Sv. Gabriel zrušený, prešiel na viedenskú univerzitu, aby tam pokračoval a dokončil svoje štúdiá. — Bol zdravý, priateľský, tichý, nenáročný, zbožný, preto u všetkých, čo ho poznali, obľúbený.

Bol neobyčajne nadaný. Písal dobré články do „Hlasov“ a kalendárov. Predstavení skladali v neho veľké nádeje.

— Tak náhle to prišlo. V decembri 1941 prechladol. Nebral vec vážne. Dostavila sa však prudká horúčka, musel do nemocnice. Zápal pľúc! Za niekoľko dní chorobe podľahol. — Odpočinutie večné daj mu, Pane, a svetlo večné nech mu svieti!

*

Za pátrom Česlom odišiel k Pánu staručký brat Ignác z Vidinej (6. IV. 1939.) Bol prvým bratom, ktorý prišiel na Slovensko, do Maduníc. Odtiaľ sa dostal do Močenku, neskoršie do Nitry a posledné roky trávil vo Vidinej. Skromný, pracovitý. Skromne, nebadane aj zomrel. Na smrť bol už dávno prichystaný, očakával ju ako vysloboditeľku zo smrteľného tela. Ležať nechcel, len pracovať do poslednej chvíle. Pre častejšie srdcové záchvaty a slabosti bol už viackrát zaopatrený. Svojou smrťou mal dokonale nasledovať Majstra na krížovej ceste. Na Zelený štvrtok prijal ostatnýkrát sv. prijímanie. Potom si musel ľahnúť. Večer pokojne vyslovil pred svojim

duchovným otcom: „Keď ma Pán povolá, pôjdem!“ — V noci si zažal svetlo, akiste sa cítil horšie, ale nikoho nevolal k sebe. Uložil sa a tak zosnul v Pánu. — Na vidinskom katolíckom cintoríne nájdeme jeho hrob a na ňom kríž, aký je vo zvyku v našej Spoločnosti.

*

O rok neskoršie, v júni 1940 v nemocnici Milosrdných bratov vo Spišskom Podhradí zomiera večne usmievavý brat Amandus. Hoci trpel takmer po celý čas svojho rehoľného života, predsa sa snažil čo najvernejšie vykonať sverené práce. Bol domovníkom v misijnom dome v Nitre a udržoval veľkú budovu vo vzornom poriadku. Neskoršie ho bolo vidieť v štiavnickej záhrade čistiť a plieť. Bol vždy v duchu spojený s Bohom a najradšej strávil čas v samote. I v poslednej chorobe preukázal sa neobyčajne trpezlivý a odovzdávaný do vôle Božej. Ani zomrieť mu nebolo súdené v kruhu svojich rehoľných spolubratov. Pochovaný je na cintoríne v Spišskom Podhradí.

*

Brat Karol z Otaslavic na Morave nasledoval zakrátko, 3. dec. 1940. „Vynasnažím sa, aby som bol užitočný vo vinici Pánovej ako člen Spoločnosti Božieho Slova“, tak písal vo svojej žiadosti o prijatie do misijného domu. Dňa 8. sept. 1940 zasvätil sa Pánu Bohu svätými sľubmi. Ale len krátky čas bolo mu dopriate žiť v reholi úplne pre Boha. Choroba ho donútila dať sa operovať. Po operácii sa dostavily komplikácie, ktorým 3. dec. 1940 o 3. hod. podľahol v nitrianskej nemocnici, zaopatrený sv. sviatosťami. Posledný odpočinok našiel na Zoborskom cintoríne vedľa P. Česlu a P. Weibera.

*

Koncom vojny povolal P. Boh neočakávane brata Vojtecha z vidinských radov. Bol pravou rukou pátra hospodára, celým srdcom oddaný Spoločnosti a misijnému povolaniu, obetavý až do krajnosti. Najmä cez žatvu neznal dňa ani noci. Bolo viac než poučné vídať ho, ako verne doháňa zameškané cvičenia a pobožnosti, na ktorých sa nemohol zúčastniť v predpísanom čase. — Pri prechode

frontu krajom sa nakazil. Dostal brušný týfus. Na rumunskom vojenskom aute previezli ho do lučenskej nemocnice. Už bolo neskoro, smrť skosila svoju obeť v najlepších rokoch. V Lučenci na cintoríne je jeho hrob. Na drevenom kríži len krátky nápis: Brat Vojtech.

*

Mladý novice Br. Stanislav zomiera na zápal stredného ucha v nemocnici v Turč. Sv. Martine práve na sklonku frontového roku 1944. V kvete mladického veku a na začiatku svojho rehoľného života. Bol tichý, skromný. Pracoval v štiavnickej obuvníckej dielni. — Pane, buď mu večnou odmenou!

Za našich postulantom oroduje v nebi postulantom Fitoš z Modranky. Ležal chorý dlhé týždne v nitrianskej nemocnici, potom v Bratislave. Konečne, keď nebolo výhľadu na vyzdravenie, vrátil sa k rodičom. Tam zomrel a je aj pochovaný vo svojom rodisku.

Prvý z kruhu misijných chovancov odišiel Janko Husák zo Sebechlebov. Ešte mladý, veľmi mladý, z 2. triedy gymnázia v Močenku. — Chcel byť misionárom. Bol usilovný, zbožný, tichý, živý príklad ostatným. Ale už o ňom mali sa naplniť slová: Consummatus in brevi — Zomrel v krátkom čase, skoro skončil svoju životnú úlohu. Pred veľkou nocou 1927 hral sa futbal, pričom z neopatrnosti bol zasiahnutý do kolena. Vo veľkonočnú nedeľu koleno napuchlo, dostavila sa silná horúčka. Jeho spolužiaci ho strážili vo dne v noci. Keďže stav sa nebezpečne zhoršoval, previezli nemocného do nitrianskej nemocnice. Čakal sa obrat k lepšiemu. No miesto toho došla hneď na druhý deň ráno smutná zpráva: Zomrel. Pohreb bol krásny, hoci smutný. Rodičia, najmä matka, takmer omdlievala žiaľom, keď zazneli smútočné tóny: Circumdederunt me . . . Na nitrianskom cintoríne očakáva veľký deň vzkriesenia.

*

Po čase vytrhla smrť druhého z radov misijných chovancov: Jozefa Červeňa z Klina pri Námestove. Bol zdravý, červený a predsa mal v sebe zárodoky tuberkulózy. Vo štvrtej triede musel prerušiť štúdiá a odísť na liečenie do sanatória. Už sa nevrátil, tam zomrel.

*

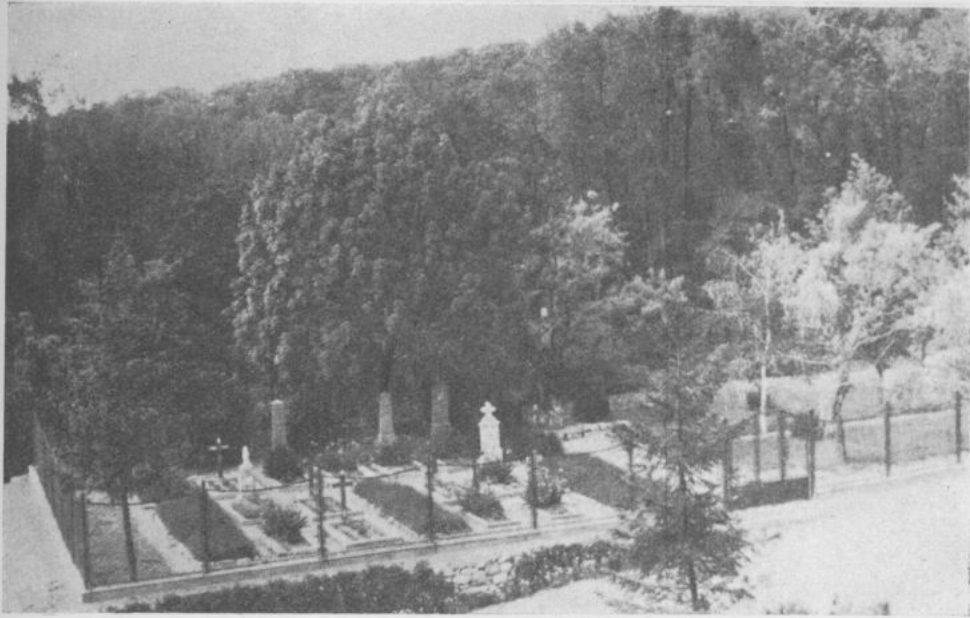

Zdravé a hlboko nábožné sú naše slovenské katolícke rodiny. Máme na Slovensku obetavých rodičov, ktorí si pokladajú za najvyššie vyznačenie, keď si Pán vyvolí jedno z ich detí do svojej služby. Ale sú i takí rodičia, ktorí neváhajú venovať mu i dve i viac dietok zo svojej rodiny. — Vdôst. pátri: Štefan a Vojtech Božanský z Bánoviec nad Bebravou. P. Anton Marko so svojim bratom, misijným žiakom. Fr. Ludovít Rosenberg s bratom Stanislavom. Fr. Teodor Hlaváč s bratom Františkom. Fr. Anton Frič s bratom Vincentom. Fr. Martin Magda s bratom Františkom. Fr. Pavol Bebjak s bratom Ludovítom. — Bratia Bagovci: Albert, Ernest a Alojz z Urminiec. Bratia-dvojčatá Klórusovci z Koterbach majú ešte brata Jána, bohoslovca v Ríme. Bernard Kulha a Andrej zo Sv. Michala na Ostrove. Gencián Lechovič, mis. brat a Vincent, bohoslovec v Ríme. Fr. Pavol Krigovský s bratmi Jakubom a Andrejom. Fr. Cyril Hatala s bratom Milanom. P. Štefan a P. Michal Lapšanský, bratia zo Smižian.

Kostol sv. Ladislava v Bratislave, kde vedie duchovnú správu P. Félix Drevek.

Félix Drevek

Tichý horský cintorín pred kláštorom na Zobore. Miesto posledného odpočinku našich zomrelých spolubratov z Nitry a Zobora. — P. Alojz Weiner, P. Ján Šoltys, Brat Karol.

*P. Weiner vystretý v kaplnke sv. Terezky v kalvárskom kostole. Vpravo hore:
Brat Stanislav. Pod ním Brat Vojtech. Dolu: Fráter Anton Paoň, bohoslovec.*

Sestra smrť nás neprestávala navštevovať. A zasa len z radov chovancov vybrala si svoje obete. Tentoraz tragickým spôsobom. Bolo to r. 1934, v apríli. Silný vietor celý deň. Na rieke Nitre stál náš malý prístav i s niekoľkými člnkami opustený. Nikto nemyslel na člnkovanie. A jednako! Dvaja: Ján Nosaľ a Emil Šoltés po obede si vzali kľúč, sbehli ku rieke, vybrali si najmenší člnok a pustili sa na rozvlnenú riekku. Prúd ich strhol a veľká vlna člnok prevrhla. Chlapci sa začali topiť. Nosaľ vôbec nevedel plávať, Šoltés, oblečený ešte v zimných šatách, šiel mu na pomoc. Obaja zmizli pod vodou. Nastal krik. Sbehli sa ľudia. P. Kletzka neváhal skočiť do vody; dlho hľadal okolo miesta, kde sa boli pohrúžili, no márne. Až po dvoch hodinách ich vylovili — mŕtvych. Ráno bolo slávnostné „Requiem“. — P. prefekt J. Česla nemohol sa ubrániť slzám a len ťažko dokončil obrady. Pohreb bol smutný, veľmi smutný. Zúčastnili sa na ňom všetci žiaci z gymnázia. — Odpočívajte v pokoji!

*

Neminul ani rok a zasa sa zopakovalo tragické nešťastie vo vlnách Nitry. Tento raz bol jeho obeťou žiak V. tr. Štefan Sliva z Dehtíc. Pochovali sme ho na nitrianskom cintoríne.

*

Kladieme kytku spomienok na hroby našich zomrelých. Pamätáme na všetkých zomrelých spolubratov, kňazov-misionárov, bratov našej Spoločnosti, na chovancov a postulantom. Ich pamiatka je nám vzácna. Predišli nás vo viere do večnosti, ale zanechali nám živý príklad obetavosti, horlivosti v rehoľnom živote a v misijnom povolání. Pri ich hroboch sa zastavujeme, aby sme sa zamysleli nad časnosťou i večnosťou, aby sme spoznali pravý smysel a cieľ života, aby sme sa oduševnili v službe večného Kráľa.

Naši milí mŕtvi, sledujte náš život shora a svojím orodovaním u Boha privedte nás do šťastnej večnosti!

S Bohom! Do videnia!

NAŠI SLOVENSKÍ MISIONÁRI V ZÁMORÍ.

Šírenie viery medzi pohanskými národmi prevzala Spoločnosť Božieho Slova ako vzácne dedičstvo po svojom Otcovi zakladateľovi Arnoldovi. Toto pokladala Spoločnosť vždy za svoj prvotný cieľ, je predovšetkým misijnou spoločnosťou a ňou chce ostať i v budúcnosti.

Tento veľký ideál dal Spoločnosti veľkú životnú silu a netušený vzrast. Bez neho by sa nebola stala tým, čím je. Pohanské misie to boli, pre ktoré našla vrelý záujem a porozumenie u katolíckeho ľudu. Pre členov Spoločnosti bol misijný ideál vzpruhou k obetavej práci.

Svojho ducha a svoje dedičstvo si Spoločnosť hľadela vždy verne chrániť. Jej kňazi chcú byť misionármi a rehoľní bratia naozaj misijnými bratmi. Každá iná činnosť stojí priamo alebo nepriamo v službe tohto ideálu.

Celkom v duchu svojho otca Arnolda pokladali si i priekopníci misijného hnutia na Slovensku za svoju prvú povinnosť vychovať i synov slovenského národa za hlásateľov viery Kristovej medzi pohanskými národmi. Na toto myslel i zvečnený biskup Bubnič, keď povolal prvých misionárov Spoločnosti Božieho Slova na Slovensko, toto tak často zdôrazňoval pred veriacimi i pred duchovenstvom šľachetný nástupca na arcibiskupskom prestole sv. Metoda, nitriansky arcibiskup Dr. Karol Kmeťko, otec misijného hnutia na Slovensku. Pre túto myšlienku neváhal i veľké obete priniesť.

Nebyť poslednej strašnej svetovej vojny, bolo by dnes už viac slovenských misionárov v zámorí. Pre nepriaznivé pomery nemohli už odcestovať ani tí, ktorých predstavení určili.

Mali by sme tu spomenúť i nestora slovenských misionárov, afrického veterána a dlhoročného ľudového misionára na Slovensku *P. Alberta Floriána*, ktorý, hoci už nemá ďaleko k sedemdesiatke, neúnavne cestuje po nesmiernych rovinách Kanady, Ameriky a Pa-

dovej Aljašky navštevujúc našich krajanov, roztratených v cudzom kraji. Dušou a srdcom patrí k nám. Ale spomienka mu patrí aj ako misionárovi, aj ako prvému priekopníkovi na Slovensku.

Medzi našou americkou Slovačou pracuje od roku 1940 *P. Jozef Fajkus*, obetavá duša a pravý misionár. Je vždy veselý. Je spolužiačkom terajšieho generálneho predstaveného Spoločnosti P. Alojza Kappenberga a vlastným bratom P. Jána Fajkusa, provinciála a spoluzakladateľa našich ústavov na Slovensku. P. Jozef Fajkus bol vysvätený za kňaza v prvej svetovej vojne. Pracoval niekoľko rokov v Slavónii medzi Chorvátmi. Od roku 1922—24 účinkoval ako člen „Vatikánskej pomocnej misie“ medzi hladujúcimi v Rusku na Kryme. S krajanovou starostlivosťou zaujal sa i tamojších Čechov a Slovákov a pomáhal im všemožne. Zachránil život asi 100.000 deťom. Niektorí z hladujúcich sa domnievali, že sám sv. Otec im prišiel na pomoc. V roku 1934 prišiel na Slovensko a bol rektorom a novicmajstrom v Štiavniku až do svojho odchodu do Ameriky r. 1940. V Amerike bol počas vojny pomocným duchovným v armáde. Účinkoval i v zajateckých táboroch. Sedemkrát konal misie pre vojakov. Mimo toho bol od r. 1940—1947 špirituálom bratov-laikov v misijnom dome v Bordentowne. Konal viackrát duchovné cvičenia pre slovenské sestričky a misie po slovenských farnostiach. Tí, ktorí sa pamätajú na jeho mladistvú horlivosť z rokov jeho účinkovania v Štiavniku, vedia, že s podobným zápalom pracuje i na americkej pôde. V ťažkých povojnových časoch pamätal i na Slovensko hojnými zásielkami potravín a šatstva.

Misijné určenie dostal i mladý slovenský kňaz *P. Andrej Topol*, náš niekdajší nitriansky chovanec, ktorého však poslali predstavení na teologické štúdiá do Ameriky. Medzitým — po krátkej návšteve na Slovensku — už aj odcestoval do misijného územia v Indii.

Máme ešte pripomenúť, že americkí Slováci nás predstihli v misijnej horlivosti? Že majú už viac kňazov-misionárov v pohanských misiách ako my v starej vlasti? Chceme si i to pripomenúť, lebo i týchto získaly z väčšej časti naše misijné „Hlasy“, ktoré majú i v Amerike svojich oduševnených priateľov. Ony oboznamovali našich amerických krajanov s misiami. A len tešiť sa môžeme, že misijná myšlienka našla takú živú ozvenu v radoch našich rodá-

kov. I keď americko-slovenskí misionári nevyrástli v našich slovenských domoch na Slovensku, predsa sa hlásia ku nám. Pevné puto jednej Spoločnosti a vedomie národnej spolupatričnosti robí nám ich celkom blízkymi.

V severoamerických provinciách Spoločnosti Božieho Slova je okolo 20 kňazov-Slovákov a väčší počet bratov. Niekoľko z nich je v duchovnej správe medzi našimi Slovákami, pekne sú zastúpení i v pohanských misiách. Hneď po skončení vojny odišli s inými novomisionármi i americkí Slováci s misijným krížom na Novú Guineu, aby znova začali budovať na rumoviskách a na hrobách misionárov, ktorých smrť vytrhla z práce. Sú to:

Na Novej Guinei:

P. Ján Kolník z Chicaga

P. Anton Patík z Oskallosi, Iowa

P. Eduard Mišík z Milwauke, Wis.

P. Jozef Wallachy z Trenton N. Y.

P. Jozef Kotrba z Chicaga

P. Alojz Turbek z New Yorku, účinkuje na Zlatonosnom pobreží v Afrike.

P. Andrej Raha z Mingo, Junktion Ohio, účinkuje v Číne.

P. Andrej Staríček z Tarentum Pa, pracuje medzi černochochmi na juhu USA.

Ostatní pracujú pri výchove misijného dorastu alebo v duchovnej správe.

Nádeje do budúcnosti? Boh bude žehnať svojmu dielu. O niekoľko rokov rozmnoží sa iste i počet slovenských misionárov. Určenie do misií dostali r. 1947:

P. Ján Kováč na Novú Guineu

P. Rudolf Michalík do Argentíny

P. Jozef Moravčík do Brazílie

P. Anton Javorský na Novú Guineu

P. Rudolf Krajčík do Afriky

P. František Sirovič do Japonska

P. Anton Marko na Filipíny

P. Ján Jamrich do Indie
Br. Tiburcius Kaputa na Novú Guineu
Br. Michal Šrank na Novú Guineu

Všetky naše domy slúžia jednej myšlienke: chcú vychovávať našu mládež za misionárov, poslov Kristovej viery pre celý svet.

A naše časopisy? Tie majú prebúdzat záujem veriaceho ľudu o veľké dielo svätých misií a hľadať povolania.

Pre toto sa pracuje už 25 rokov. Od nepatrných začiatkov v Maduniciach a v Močenku až po kvitnúce ústavy v Nitre a na Zobore.

Nadarmo? Nie, buď vďaka Bohu. Po dlhých rokoch úmornej práce nastáva doba žatvy. Vytrvalá práca prináša ovocie. Naše misijné ústavy nie sú prázdne. Ani Slovensko nie je chudobné na misijné povolania.

Ak by však niekto bol nedočkavý a očakával by viac ovocia, nech si len uvedomí, že ideál misionára je príliš vysoký a že dlhá a strmá je cesta k nemu. Že na tejto ceste nejeden zaostane a že nejednému vyhasne plamienok oduševnenia, je pochopiteľné. Bolo treba i provinciu postaviť na pevný základ, zaistiť výchovu dorastu, i to pohltilo značné sily.

Po 15 rokoch účinkovania Spoločnosti na Slovensku vysiela Nitra prvého svojho chovanca, slovenského kňaza-misionára na Filipíny: P. G. Holobradého. Do Číny odchádza o rok neskoršie P. Štefan Zloch. Na Novej Guinei účinkuje od r. 1932 brat Beátus Šingler a od r. 1933 účinkoval tam tiež brat Kleofáš Dvorčák, ktorý zahynul r. 1944 pri bojoch Japoncov s Američanmi. Na ostrove Flores účinkuje od r. 1936 brat Šebastián Šoltés. V Južnej Amerike, v Argentíne pracuje od r. 1933 bývalý vedúci administrácie „Hlasov“ brat Peregriín Brunovský a v Chile pracuje tiež od r. 1933 neúnavný brat Rafael Žigray. V Severnej Amerike brat Supplícus a brat Vincent.

AMERICKÍ SLOVÁCI A SPOLOČNOSŤ BOŽIEHO SLOVA.

— Poznáte brata Supplícia?

— Nie? — Nuž pravda, veď už bezmála dvadsať rokov účinkuje v Amerike. Ale zato medzi našimi americkými krajanmi nebude mnoho tých, ktorí by ho nepoznali.

— On je dušou misijného pohybu medzi americkými Slovákmi. On rozširuje medzi nimi Hlasy a oboznamuje ich s misijnou myšlienkou. Cestoval mnoho medzi nimi, sbieral nielen nových predplatiteľov, ale získal i nové povolania. Iste nie v poslednom rade je to jeho zásluha, že dnes má Spoločnosť Božieho Slova v Amerike 20 kňazov-Slovákov a že už 7 amerických Slovákov pracuje medzi pohanmi. A ešte ďalší sa pripravujú.

Áno, bolo treba mnoho tichej, vytrvalej a obetavej práce, kým si Hlasy a misijná myšlienka získaly priateľov a priaznivcov. Toto je tichý apoštolát brata-misionára, ktorý v skrytosti koná priekopnícku prácu a tlačným slovenským slovom pomáha zároveň udržať plamienok slovenského povedomia u amerických Slovákov.

Ku nášmu jubileu napísal nám niekoľko riadkov. Je to hrst' spomienok na prvé roky misionárov SVD na Slovensku. I brat Supplícus patrí medzi prvých slovenských členov SVD.

Zo spomienok.

S pomocou Božou a obetavosťou slovenského ľudu doma i tu v Amerike sa otvoril v septembri 1923 prvý slovenský misijný dom Sedembolestnej Matky v Močenku. Keďže Močenok leží na západnom Slovensku, je pochopiteľné, že z okolia Bratislavy bolo najviac prvých chovancov.

O rok po príchode misionárov do Močenku prihlásilo sa mnoho chlapcov z mojej rodnej obce. I ja som sa prihlásil za brata-misionára do Sv. Gabriela v Mödlingu. Na Slovensku vtedy ešte nebolo noviciátu. Otvoril sa až o 6 rokov neskoršie, keď som už bol ďaleko za morom.

Prvé spomienky na Sv. Gabriel mi navždy ostanú v pamäti. Keď som zaklopal na bránu misijného domu, privítal ma brat Peregrín Brunovský, tiež Slováč, rodom z Piešťan. Bradu mal peknú, opasok červený. Vyzeral ako nejaký misijný biskup. Aspoň ja som si ich vždy len tak predstavoval. Chytrý som sa schýlil, aby som si uctil africkú Excelenciu a pobožkal som jej ruku. Prsteň som márne hľadal. Vysvetlil mi hneď, že on nie je nijaký biskup, ale len brat-novic. Vraj to u misionárov sa tak nosia. O rok som už dostal i ja taký červený opasok a reverendu. Keď som neskoršie chodieval do Viedne, akiste i na mňa pozerali s takou úctou, a len preto mi nebožkali ruku, lebo som nemal brady. Tá dodá každému vážnosti.

Po skončení noviciátu, keď sme už zamenili červené opasky za čierne, poslali nás piatich na Slovensko. Traja odcestovali o niečo skoršie. Brat Peregrín a ja sme rukovali ako opravdiví regrúti 1. októbra. Bolo to r. 1927. Cestovalo sa nám príjemne. Po stanicich plno regrútov. Bolo veselo; spievali, hulákali, ba sa aj bili na niektorých miestach. Veď to neraz bývalo, že policajti museli nováčkov odprevadiť do kasární. Tak sme si mysleli: Veď i my sme regrúti. No nie v pozemskej armáde, lež v armáde nebeského Kráľa.

Nebol som v Nitre ešte ani tri týždne, a už ma predvolal náš vdôst. P. regionál Fajkus.

— Pôjdete do Pudmeríc a zaobstaráte si všetky potrebné papiere. Dajte si vystaviť na úrade cestovný pas. Čaká vás misijná práca medzi krajanmi v Amerike.

Tešil som sa tomuto určeniu. Hneď som i odišiel vybaviť si pas. Lež nešlo to tak chytrý. Trvalo to bezmála ešte rok, kým som mohol dať Nitre s Bohom a zakotviť v americkom prístave.

V Nitre som s veľkou radosťou pozoroval, ako rastie nový misijný dom. Sme sa boli presťahovali z Močenku so všetkým, lebo Nitra nám lepšie vyhovovala. Misijný dom je postavený na skale. Základy museli trhať dynamitom. Bývali sme na prízemí starého kalvárskeho

kláštora. Kancelária slúžila zároveň i za spálňu. V tých istých stoloch, na ktorých sme cez deň balili kalendáre a časopisy, sme mali slamníky a periny a večer sme len odokryli vrchnáky a spali sme ako v posteli. Miesta nebolo mnoho. Neraz, keď sme si nechali okná pootvárané, nahádzali nám šarvanci i skál do úradovne.

Napíšem niečo z môjho temer 20-ročného pobytu tu, v Amerike.

Za toľké roky som mal hojne príležitostí sa presvedčiť o obetavosti a štedrosti našich amerických rodákov. Ich srdcia bijú verne za svoj rod a ich obetavosť prispela tiež nemálo na zbudovanie našich misijných domov na Slovensku. Nejednu tehlu zakúpili na tie budovy, z ktorých už dnes vychádzajú poslovia viery do celého pohanského sveta.

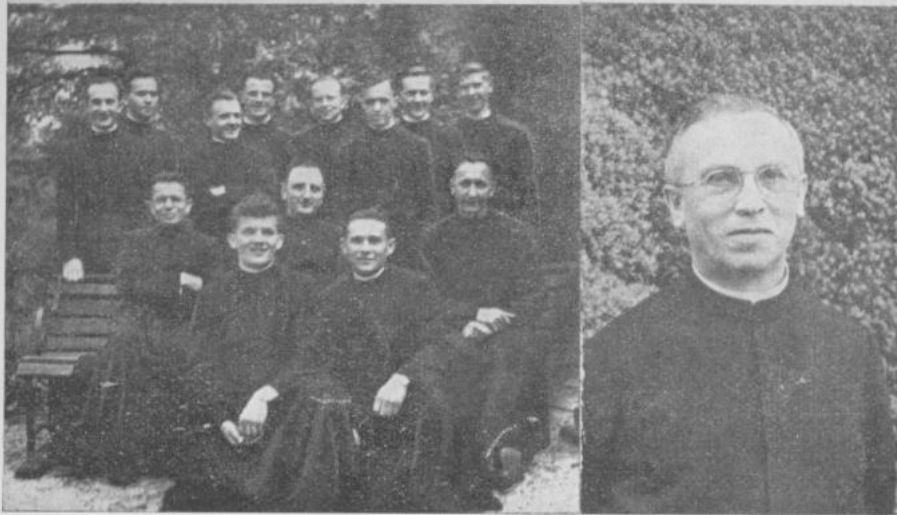
Česť a sláva vám za to, milí priatelia a krajanovia. Božia odplata bude hojná. Pán Boh sa nedá prevýšiť veľkodušnosťou.

Misijných priateľov a horlivých čitateľov Hlasov máme takmer v každom štáte Spojených štátov. Ba i v Kanade. Precestoval a navštívil som temer každú slovenskú osadu. Každý sa mohol oboznámiť s nami, ak len chcel. V Pensylvánii je najviac našich, teda i najviac odberateľov našich časopisov. Potom nasleduje Chicago a okolie a celý štát Illinois. Potom Cleveland a celý štát Ohio, New York a New Jersey, Indiana, Michigan, Connecticut, Massachusetts, Wisconsin, Missouri, Kansas, Minnesota, West Virginia, Washington, Kentucky, Maine, Oregon, Maryland, Montana, California i Florida. Ba ešte i iné ako Colorado, Alabama, Virginia, N. Dakota a Vermont.

Pred vojnou bolo bezmála štyritisíc odberateľov, no teraz po vojne, nemožno ešte povedať, koľko ich bude, lebo mnoho starých verných odberateľov pomrelo. Iní sa žalujú, že už nedovidia, že sú malé litery. A mladá generácia? Tá, bohužiaľ, nečíta slovensky, až na malé výnimky. A emigranti nechodia, že by si tí predplatili. Mimo toho je tu niekoľko dobrých náboženských časopisov, ako: „Ave Mária“, ktorý vydávajú slovenskí benediktíni v Clevelande alebo „Listy sv. Františka“, ktoré redigujú slovenskí františkáni v Pittsburgu. V Stratfod Conn vydáva vdp. Jozef Pisarcík „Božské Srdce“.

Nateraz máme iba 2 a pol tisíc odberateľov, ale úfam, že sa ich počet zvýši, až budú Hlasy riadne chodiť a až sa pomery nezhoršia. Toto je len začiatok po svetovej vojne.

I na americkej pôde zapustila Spoločnosť pevné korene. V Spojených štátoch severoamerických má tri provincie, ktoré vo svojich ústavoch podobne ako európske domy vychovávajú misionárov pre zámorie. Teologické učilište je v ústrednom misijnom dome Panny Márie v Techny Illinois. — Slovenski bohoslovci v Techny. Uprostred skupiny je brat Supplicius, vedúci administrácie Hlasov v Amerike a horlivý rozširovateľ misijnej tlače medzi našimi krajanmi. — Medzi krajanmi účinkuje i P. Jozef Fajkus, ktorý koná misie a duchovné obnovy.

I medzi misionármi, ktorých vysielala Spoločnosť po vojne z Ameriky do pohanských krajín, boli Slováci pekne zastúpení: 1. P. Eduard Mišík, 2. P. Ján Kolník, 3. P. Anton Patik, 4. P. Jozef Wallachy. Všetci odišli na Novú Guineu. — Vľavo: Primície nášho krajana P. Mišíka v Techny. Podáva sväté prijímanie svojim rodičom a bratovi Vilkovi. — Vpravo: P. Ján Kolník, americko-slovenský misionár na Novej Guinei. — Dole: Najmladší Američania. Prišli iba pred rokom z Nitry, aby pokračovali v Techny v bohosloveckých štúdiách.

Naši americkí krajanovia — dávni priatelia misií. Hore: Pán Ján Pavúk zo Stretator, Ill. — Dobrí priatelia: Dilský a Mihálik z Ohio. — Pani Petruff s dcérou Františkou. — Vľavo: Pribuzní nášho afrického misionára z Pennsylvánie. — Uprostred a vpravo dolu: Pán Daniel Škoda z New Yorku s rodinou.

Rev. František Babulik, slov. kňaz, v kruhu misijných priateľov z Bridgeport Conn., ktorí prišli na návštevu do Techny. — Návšteva zo Streater Ill. — Uprostred: Brat Supplicius so svojim bratom Františkom. — Oba obrázky dolu: Pán Jozef Hajdúch s paňou a rodinou z Indiány Harbor.

Milá návšteva najmenších krajanov u ujka Supplícia v Techny. Malučky Jožko Pikulík a jeho sestry-dvojčatá Marienka a Anička z Chicaga v záhrade Misijného domu. — I oni pomáhajú misionárom. Deti amerických krajanov — Odhora nadol: Jimmy Feigl, Margitka Kolníková, Marienka Kolníková, Grácia Pavúková, Marilynka Feiglová, Billy Feigl.

Detské roky — plné nevinných radostí a bezstarostného smiechu. Tak našiel deti našich krajanov na svojich cestách Br. Supplicius a zachytil ich svojou kamerou. Posiela ich s mnohými pozdravmi dieťkam do krajiny pod Tatrami.

Z činnosti pátra Floriána medzi krajanmi v Kanade. — Deti vítajú pátra misionára. — V Kanade fúka v zime mrazivý vietor. Treba si zaobstarat aspoň takýto kožuch a baranicu. — Misie medzi krajanmi, sobáše, bohoslužby... to je práca misionára vo veľkej Kanade.

Družičky ku procesii Božieho Tela. — Pozdrav posielame všetkým dievčatám pod Tatrami. — Tri kanadské Slovenky z Toronto, Ontario.

Najlepšia metóda získavať nových odberateľov je ísť osobne pónavštevovať ľud. Tak sa presvedčíme, ako ľudia žijú, aké obeť musia prinášať pre svoje rodiny. Tam, na Slovensku, sa neraz myslí, ako by v Amerike boly bane na doláre alebo na stromoch rástly a že ich treba len potriať, aby padaly. Nie je tomu tak. Naši krajaniam tu ťažko zarábajú doláriky. V tmavých uhoľných baniach, oceliarniach alebo ťeleziarniach, veru, to nemajú ľahko. Ešte ťažšia je práca pri horúcich peciach oceliarní a v smradľavých fabrikách, kde vyrábajú gumu. Len keď vedľa idete, už vás hlava bolí. A čo povedať o olejárnach „Standard Oil“, ako sú tu, v susednej Indiane? Všetko je presiaknuté olejom, ešte i tá káva a čaj, keď ju človek pije. Pravda, človek privykne na všetko, ale návštevník to zbadá hneď, ako viem zo skúsenosti.

Naši rodáci sú veľmi obetaví. Neľutujú groš, radi dajú na dobrý cieľ. Vidieť to i teraz po svetovej vojne. Mnohé mamičky ťažko pracujú, umývajú v hoteloch taniere, len aby mohly biednym v Europe pomôcť, ich ošatiť a nasýtiť. Nám tiež veľmi pomohli naši krajaniam v tejto ťažkej dobe. Aj touto cestou im vyslovujeme svoje úprimné „Pán Boh zaplať“. Modlitby a práce misionárov po celom svete im vyprosila hojnosť Božieho požehnania. Tiež na tomto mieste chcem sa poďakovať všetkým našim americkým rodinám, starostlivým mamičkám a oteckom, ktorí ma prijali na mojich cestách. Aj také cestovanie vyžaduje obeť, ale vy ste ich svojou ochotou hľadeli spríjemniť.

Vrelá vďaka i všetkým horľiteľom a horľiteľkám, ktorí nám tak nezištne pomáhajú pri šírení našej misijnej tlače, Hlasov a kalendárov. Spomínať tu mená by zabralo príliš mnoho miesta, celá kniha by na to nestačila. Viem, odmenou vám je povedomie, že už dlhé roky pracujete v službe kráľovstva Božieho a že vaše mená sú zapísané nie na chatrnom papieri, ale zlatým písmom v Knihe života.

A spolu v mene amerických a kanadských Slovákov blahoželáme k striebornému jubileu slovenskej provincie Spoločnosti Božieho Slova, všetkým misionárom, kňazom, bratom a ich chovancom na Slovensku. Nech Boh živí ešte dlho pri dobrom zdraví pionierov misijného hnutia na Slovensku!

„Na mnogaja ľjeta.“

Nech žehná Boh prácu misionárov Spoločnosti po celom svete. Nech s inými národmi idú i synovia slovenského národa. Nech nesú rozžatú fakľu viery do končín pohanstva. Pozdrav i milej mamičky, ktorá ma vďačne prepustila misijnej službe a sama pracovala ako krajčírka v misijnom dome v Nitre. Daj, Bože, veľa takých matiek, aby sa misijné dielo šírilo po celom svete.

S misijným pozdravením:

Br. Supplícus Babulík SVD
St. Marys Mission House
Techy, Ill. U. S. of America

Z mojich cestovných zážitkov.

Kedysi, keď sme ešte z Nitry rozposielali „Hlasy“ našim americkým krajanom, som si vždy myslel, keď som čítal na adrese meno Indiana, že tam akiste žije ešte mnoho Indiánov. Teraz však, keď som sa soznámil s týmto krajom, viem, že tu žije i pekný počet našich dobrosrdečných krajanov, najviac Oravcov. Vysokodôstojný pán Msgr. Mlynarovič ma vždy privíta s krajanskou pohostinnosťou. Ešte ma i povzbudí, pochváli naše „Hlasy“. Od neho vždy odchádzam potešený. Ani nemôžem mu dosť ďakovať, čo už vykonal pre misie za dlhé roky svojho požehnaného účinkovania.

Rodina Hajduchova pochádza z Chlebníc a jeho pani z Pribiša z Oravy. Mr. Hajduch chodil kedysi ako mladý šuhaj v kraji „na sklárky“, t. j. zasklievať obloky. Skúsil teda sám, ako to niekomu dobre padne, ak niekto človeka prijme a dá sa mu najesť. Figliar je z neho i teraz ešte. A keď bol mladý! Vraj keď tak ďaleko blúdil s krošňou za zárobkom a nebolo nikde rozbitého okna, vraj z jednej dediny poslali šarvancov do druhej a tí tam narozbíjali okien. Ako by náhodou naďabil sa tam mladý oknár. Nuž a zarobil si. Nasmiali by ste sa mu, keď začne sypať tie spomienky. Bol to veselý život, ale neraz sa i nahladovali. A koľko razy museli prenocovať pod holým nebom! Keď som prvýkrát prišiel k nim, nebolo rodičov doma, ale len deti. Bernardinka, Anna, Helenka a Oľga. Vďačne a ochotne mi poukazovali rodiny, kam chodia naše „Hlasy“. Večer sme sa sišli

všetci. Mr. Hajduch bol na návšteve i s paňou v nemocnici, kde bol ich syn operovaný na mandle. Asi o rok nato odišla ich dcéra Bernardína za sestričku a teraz vyučuje dietky niekde v Chicagu. Jej rehoľné meno je Sr. Clemencita. Pomaly sa všetci rozchádzajú. Anna je vydatá vo Whitingu. Teraz sa volá už Mrs. Girman. Má pekného chlapčeka Leroy-a a dcérku Karen. Leroy vie i niečo po slovensky. Aj dedkovi povie niekedy celkom smelo: — Ty darebák!

*

Ej, veru, nie je to nijaký žart cestovať po pensylvánskych kopcoch. Dolu brehom ešte ako-tak, ale hore. A keď k tomu ešte príš! Keď som sa vracal raz s takej cesty, pršalo, len sa tak lialo. Predo mnou uháňal po úzkej ceste poštár na svojom služobnom aute. Išiel akosi pomaly, nuž, reku, čo ja budem takto za tebou poskakovať? Pridal som rýchlость a chcel som ho predhoniť. Ale zle som pochodil. Cesta bola úzka a šmykľavá a ani som nevedel ako, člupol som so svojím autom do hľbokej priekopy. Čo robiť? Išiel som k farmárovi nablízku a prosil som ho, aby mi pomohol dostať auto z priekopy. Nechcel. Vraj medzi kolesami auta je potrubie a to by sa mu mohlo poškodiť, keby sme auto ťahali. Aká pomoc? Musel som telefonicky zavolať najbližšiu garáž z mesta, aby ma prišli vytiahnuť. Asi o hodinu došiel chlap s mašinou a s hákmi. Ešte ani moje auto nevytiahol, keď sa hneď pri nás druhé auto sošmyklo do priekopy. A už aj bol šofér pri nás, vraj aby i jeho prišiel vytiahnuť. Bolo to aj smiešne, no nehnevali sme sa. Nič sa nestalo môjmu autu a majiteľ garáže si viac zarobil. So zamazaným autom uháňal som domov. Ale dážd ma umyl dôkladne cestou.

*

Inokedy som zas cestoval po tých kopcoch. Razom zacítil som dym. Postojím. Kúrilo sa zpod motora. Chlapčiskov sa sbiehlo okolo a vypytovali sa, či je auto poistené, ale nepomáhal ani jeden. Dal som sa sám do práce. Spojka-drôt bol spálený, bolo treba ho odmontovať. Akýsi chlap ma zaviedol do susednej dediny, kde bola garáž. Tam sme drôt vymenili a mohol som pokračovať v ceste. Chlapci

mysleli, že niečo uvidia, ale klepli im zuby naprázdno. Mňa to stálo dva doláre. Ale chytro mi mohlo auto zhorieť. I to sa tu stáva neraz. Pred nedávnom zhorely tu nablízku dve nákladné autá. Šoféri zaživa sa upiekli a ani polícia a hasiči im nemohli pomôcť. Srazili sa spolu. Keď odstraňovali trosky, zadivili sa, keď našli medzi veľkými nákladnými autami ešte trosky maličkého autiačika „Crosly“ (z Anglicka ich tu predávajú). Ženička, čo v ňom sedela, bola načisto rozmáčaná. Pravdepodobne chceli obaja šoféri obísť ten autiačik a došlo k nehode.

*

Tak málo povolaní za misijných bratov majú naši americkí šuhaji a tak by sme ich potrebovali. Myslel som si, že by mi nejaký dobrodinec, keď už syna nám nemôže poslať, mohol darovať aspoň nejaké ošúchané auto a tak pomôcť misiám. Som i spomenul v „Hlasoch“, ale kde nič tu nič. Viem však dobre, to preto, že nedostať kúpiť nové autá. Tak rád by som navštevoval našich dobrodincoov, ale vlakom je to veľmi zdĺhavé. Preto cestujem nateraz len po okolí Techny.

Jedného krásneho dňa som sa vybral do North Chicaga. Leží asi 30 míľ na sever od veľkého Chicaga. Bez auta nie je tak ľahko sa tam dostať. Mal som vysadnúť na autobus, ktorý chodí popred náš kláštor na Waukegan Rd.

Čakám, čakám, ale autobus len neprichádza. Myslím si, či azda nezačali štrajkovať autobusári. Tu zastal pri mne akýsi dobrosrdečný človek s veľkým autom. Doviezol deti do školy, a keď ma tak videl stáť, zmiloval sa nado mnou a zavolať ma, aby som sa odviezol. Keď sme sa viezli, povedal som mu, že by som rád sa dostal na stanicu elektrickej dráhy a odtiaľ potom do Nort Chicaga. Tu sa ma človek prekvapene spýtal: — Nuž a vy neviete, že všetky elektrické vlaky sú zastavené už tri týždne a podobne aj autobusy? — Ako sa tam len teraz dostať? — Dobrý človek mi poradil: — Zo železničnej stanice odchádzajú vlaky na tú stranu. Aby som sa len neustával, že ma tam zavezie. Odtiaľ som mal vlak o 20 minút. Poďakoval som sa neznámemu priateľovi a pošepol som sv. Krištofovi, aby ho chránil na cestách.

Od stanice som pešky zamieril ku našim krajanom. Sú to väčšinou Nitrania. Nie je ich veľa, ale si verne držia svoju slovenčinu i pilne čítavajú naše „Hlasy“. Majú tam aj svojich policajtov. Synovia pána Korjenka sú obľúbení v tomto remesle. Poshovárali sme sa milo s pánom Korjenkom. Len on sám je doma, keď všetci poodchádzajú z domu za povinnosťou. Je trochu chorľavý, ale znáša svoj kríž s odovzdanosťou do vôle Božej. Jeho manželka pochádza z Čeklisa.

Tak som ponavštevoval všetkých krajanov. Nie je mi možné spomenúť podľa mena všetkých. Zabralo by to mnoho miesta. Mrs. Šavrnochová sa práve zotavovala z ťažkej choroby. Bola predtým i v nemocnici, dúfam, že zas bude pri dobrom zdraví, keď bude čítať tieto riadky. Horlivo nás podporuje i jej dcéra pani Cviková. Ako som sa rozprával s pani Šavrnochovou, pribehla na návštevu ich malá vnučka Marienka Cviková. Bola veľmi prekvapená, keď ma zbadala. Ale my sa poznáme už a Marienka ma privítala a povedala, že som už dávno u nich nebol. Chodí už i do školy. Keď prídem k nim, mamička jej dá oferu na misie, aby mi ju sama odovzdala. Ale ona obetuje na misie i zo svojej pokladničky. — Tu máte, i ja oferujem na misionárov, — povie pritom. Bola ma už i navštíviť v Techny. Pred niekoľko rokmi býval v North Chicago i pán Galbavý, ale sa pred nedávnom odsťahoval na juh do krásnej Kalifornie. Ich malá vnučka ma vždy obdarúvala, keď som k nim prišiel. Len jednému sa divila. Kde vraj mám košík na milodary. Lebo ona bola zvyklá vkladať peniaze v kostole do košíčka.

*

Prekvapený som bol, keď som pred domom pána Urcikana uzrel veľkú reklámu: Shoe repair in Garage. Skutočne som sa potom na vlastné oči presvedčil, že ich syn, ktorý sa vrátil z vojny, si tu zriadil obuvnícku dielňu. Veľmi chytro sa podučil tomuto remeslu. Má výborné stroje a ukazoval mi celé rady topánok, veľkých, malých i športových. Ide mu to americkou rýchlosťou. Nuž, krajanovia, len ho navštívte, ak sa vám zoderú podošvy. Všetci keď prídem neskoršie, bude nový autiak v garáži a „šustrovna“ tam vedľa. Pravda, Jozef? Emília, Jozefova sestra, je vydatá a býva ďaleko na

juhu, až v Alabame. Pred rokom ešte bývala tu naproti. Annu som tiež navštívil s pani Urcikanovou, jej matkou. Má dvoje milých dietok.

V North Chicago každý Slovák a Slovenka pozná dobre pána Drinku. Keď som došiel do jeho domu, nebol práve doma. Syn a manželka jeho ma milo privítali. — Kde je otec? — pýtam sa. Vraj išiel na prechádzku. Pán Drinka je už na odpočinku, napracoval sa už dosť za dlhé roky. A ako sám hovorí, nie je dobre plantiť sa vždy gazdinej v ceste. Preto chodieval občas na prechádzku. Pravdaže ma zadržali na obed. Tak znamenitý obed ako pani Drinková sotva ktorá gazdinka vie pripraviť. Potom, ako obyčajne, pán Drinka vytiahol husle. Vraj mi zahrá niekoľko „slovenských“. A veru i zahrál. Podivili by ste sa, ako mu prsty ešte skáču po strunách. Manželka ho často spevom doprevádza, keď hrá nábožné pesničky. Ba i iné si ešte zanôti. Husle bol kúpil kedysi pán Drinka pre syna, čo bol v školách. Ale ten nemal veľkého záujmu, teda si zahrá pán Drinka sám. Tak od srdca. A ide mu to ako najlepšiemu cigánskemu primášovi v Pudmericiach.

Len ďalej tak pokračujte, pán Drinka. Keď o rok k vám prídem, potom mi zas zahráte, však?

*

Navštívil som potom ešte iných krajanov. Zašiel som i k Nedelkovým. Ich malá vnučka Nancy sa ma zpočiatku veľmi bála, ale potom sme sa spriatelili. Nakoniec ani nechcela ísť odo mňa k babke, keď ju volala. Malá Nancy len-len že nebola vlni nebožká. Bol u nich páter Florián a sedeli spolu na lavičke pod čerešňou. Víchor odlomil vtedy veľkú haluz a len ochrane anjela strážcu treba pripísať, že padla niekoľko piadí od nej. Pohostili ma večerou, ba ešte i o auto sa postarala pani Nedelková. Nech jej to Pán Boh odplatí!

POZDRAV Z ARGENTÍNY.

I v Južnej Amerike pôsobia misionári Spoločnosti Božieho Slova. Bolo to začiatkom storočia, keď P. Arnold Janssen posielal svojich misionárov do tohto zemiadia. Obyvateľstvo v juhoamerických štátoch je temer výlučne katolícke. Je ich skoro 50 miliónov. Túžbou P. Arnolda bolo, aby sa i náboženský život v týchto štátoch pozdvihol, aby sa i ony mohli zapojiť do veľkého misijného diela.

Po 30 rokoch sa zdala pôda už pripravená, aby mohli prikročiť k zriadeniu kláštora pre výchovu vlastného rehoľného misijného dorastu. R. 1922 posvätili nový misijný dom sv. Františka Xaverského vo Villa Calzada, vzdialenej od Buenos Aires dve hodiny cesty vlakom.

Sem poslali predstavení Spoločnosti i brata Peregrína, rodáka z Piešťan. Ešte vtedy, keď sa Hlasy a Misionársky kalendár tlačily a vydávaly vo Sv. Gabrieli, viedol on administráciu. Keď Hlasy prešli na Slovensko, prešiel i on s nimi. V Nitre bol až do r. 1932. O rok neskôr dostal určenie pre Ameriku. Br. Peregrín bol známy svojou horlivosťou a svedomitosťou. Časy, v ktorých viedol kanceláriu misijného domu v Nitre, boli veľmi ťažké, bolo treba sa starať o to najpotrebnejšie. Brat Peregrín zachoval si vždy živú dôveru v Boha a veselosť. S takou istou horlivosťou pracuje i na novom mieste, už bezmála 15 rokov. K nášmu jubileu na Slovensku napísal nám niekoľko riadkov, ale ako vtelená skromnosť — o svojich prácach tam nepíše. Obetavá, skromná duša, ktorá pozná len jedno: pracovať a obetovať sa v službe misií.

Buenos Aires, 19. mája 1947.

Moji drahí spolubratia!

Ďakujem Vám za Vaše zprávy, ktoré sú nám tu, v ďalekom kraji veľmi milé. Rád by som Vám napísal niečo o našej práci, ale je nás

tu dosť málo a práce mnoho, preto urobím to len celkom krátko. Chcel som Vám poslať i fotografie, svoju i nášho spisovateľa P. Lichiusa, ale sa nám fotografie nepodarili. Naši fotografisti pracujú bez výsledku. Naši pátri spravujú v Argentíne dva dieceznské semináre v Catamarca a Salta, 4 gymnáziá, ostatní pracujú po farách v duchovnej správe. Je to tu veľmi potrebné. V Buenos Aires máme i veľkú kníhtlačiareň. S časopismi nemali sme dlhé desaťročia väčších úspechov. Počas minulej vojny začala Katolícka akcia s veľkým vydavateľským programom. Katolícka kniha sa mala dostať do najširších vrstiev. K tomu mala byť primerane nízka i cena. V rámci tohto programu sa vydalo vcelku vyše 5 miliónov katolíckych kníh. Naša tlačiareň a vydavateľstvo zaujali medzi inými vedúcimi argentínskymi podnikmi skromnejšie miesto. Za posledných 10 rokov sme vytlačili viac ako 100.000 kníh. V rokoch vojny, keď nebolo spojenia s Európou, vydali sme omšovú knihu pre Južnú Ameriku. Je to pamätná vec, lebo doteraz sa ešte misál v Južnej Amerike nevytlačil. Okrem veľkého vydania pre kostoly, vydali sme i menšie misálky vreckového formátu pre veriacich v 30.000 náklade.

Dušou celého tohto tlačového apoštolátu je P. Lichius, všestranný pracovník, spisovateľ, prekladateľ, hudobný skladateľ a organizátor. Príkladný rehoľník, milý ku spolubratom, prísny ku sebe. Jeho modlitebná knižočka pre mládež dosiahla už 13 vydaní, vcelku vyše 150.000 výtlačkov. Boh žehná jeho prácu.

Pred nedávnom som sa tu stretol s chorvátskym františkánom, ktorý poznal osobne nášho známeho slovenského spisovateľa Kukučina a rozprával mi zaujímavé podrobnosti z jeho života.

Pozdrav a blahoželanie všetkým spolubratom a priateľom misií na Slovensku.

Brat Peregrín M. Brunovský SVD.

„Naše cesty sa rozchádzajú.“ — Jeden na Slovensku, druhý na ďalekých Filipínach bude pracovať za misie. P. Lajcha sa lúči s P. Holobradým. — P. Holobradý ako profesor v seminári pre domorodých Filipíncov vo Vigane. — Momentka zo života malých seminaristov. — So svojou triedou po skúškach.

*Novokrstenci P. Štefana Zlocha v Lingpi v misii Pengpu, v Číne, 1. mája 1947.
— Chudobné deti, ktoré prichádzajú na misijnú stanicu prosit o jedlo. —
Skupina študentov z Pekingu. I tých treba obrátiť. Čiastka z nich už sú katolíci,
iní sa pripravujú na prijatie krstu.*

Plný pestrej tropickej krásy je ostrov Flores v Holandskej Indonézii. Aj tu musia misionári pracovať na záchrane duší. Ríšu misijného brata Šebastiána sú rozsiahle plantáže a polia, ktorých úrodou zásobuje celú misiú. — V rozhovore s domorodým robotníkom. — Floreská domorodá rodina. Všetci sú už pokrstení.

Brat Beátus, slovenský misionár na Novej Guinei. — R. 1932 odcestovali do misií: brat Kleofáš na Novú Guineu, brat Peregrín do Argentíny a brat Bohumil do Indie. — Brat Rafael účinkuje v Chile už 15 rokov (stojí tretí zprava).

LIST CTIH. BRATA RAFAELA Z CHILE.

Santiago, 5. októbra 1947.

Srdečná vďaka za „Hlasy“, ktoré mi už druhý rok (po vojne) chodia. Keďže rok sa už chýli ku koncu, vyslovujem Vám čo najsrdečnejšie Pán Boh zaplat' za námahu.

Časopis čítam veľmi rád. Veď ako som to už viac ráz opakoval, to je jediná slovenčina, čo ja užívam: časopisy a listy. Inde len švan-drkujem a handrkujem nemecky a španielsky.

Bol som preložený z majera Vám už známeho „Los Angeles“ do Santiaga. Tam som bol navyknutý na ľahší a pokojnejší život, a tu trma-vrma. Všetko nové ma zahatilo. Jeden brat kuchár onemocnel na tuberkulózu, preto tá zmena. Máme tu málo bratov . . . „žatva veľká, robotníkov málo.“

Listy a časopisy „Hlahol“, aj „Medzi nami“ mi brat Peregrín poslal. Čítal som ich hltavo; ako by aj nie! Veď všetko zo Slovenska a o Slovensku ma zaujíma a teší. To je pre mňa kus Slovenska a ako banket. Teší ma, že sa naše domy na Slovensku tak vzťahujú, aj iné, najmä misijná myšlienka, katol. vývin; taktiež že Slovač za hranicami je v popredí (naši pátri a frátri v Ríme), zkrátka, človek sa teší, keď o svojich dobré veci čuje . . . Aj z Vašich vianočných aj iných príležitostných zábav, hier, veselosti, hudby, spevu, akadémií atď. sa teším. Často sa s Vami spojujem v duchu. Aj teraz — hádam, budú práve Vianoce, keď ten list príde k Vám; myslite si, ako by som ja stál medzi Vami. Ja učiním to isté. Modlime sa všetci za jedného a jeden za všetkých. Blahoprajem jubilantom, novokňazom, misionárom, novicom a postulantom. Nech milý, malý Ježiško udelí mnoho milostí všetkým a celému Slovensku.

Písali ste, aby som niečo napísal do jubilejného čísla. Ja som už starý a chorľavý pre také veci. Keď som bol mladší, mal som chuť

k tomu, ale málo času. Niečo zvláštneho ani nemôžem písať. Lebo tu nemáme ani tlačiareň ani knižkupectvo. Chile je taký stratený kút zeme, kdesi Pánu Bohu za chrbtom, na konci sveta, pri južnom póle.

My tu žijeme dosť chudobne. Máme tu pár kolegií, t. j. škôl, a to: 1. V Santiagu najväčší, 700 žiakov. 2. Osorno asi 400. 3. Puerto Varas 400. 4. Los Angeles 380. Náš malý misijný dom, kde ja teraz účinkujem, takzvaný Colegio Apostolico má 76 obyvateľov: 11 pátrov, 6 bratov, 21 bratov rôznych kurzov, 4 postulantom a 29 žiakov-chovancov. Aj 5 sluhovia sú tu zamestnaní, väčšinou v kuchyni.

Vráťme sa teraz ku našim domom! Máme tu aj fary, a to: V Santiagu, v Osorno, Rio Negro a Fresia. Mimo to výpomoci po farách, v špitáloch, v kaplnkách sestričiek a inde. Ináč tu v našom misijnom dome je život čulý, veselý ako aj u Vás. Frátri a chovanci usporadujú hry a zábavy. Nedávno slávil jeden páter 70. narodeniny. Potom nás tu navštívil apoštolský nuncius . . . Chile je ináč úrodná zem, rodí sa tu všetko možné, len keby to bolo lepšie zorganizované. Nemusel by sa trpieť nedostatok, ako to teraz je.

Za ten polrok, čo som tu v Apostolico, mali sme dva požiare: jeden zničil celé naše skromné múzeum a druhý bol na chodbe. Ale boli včas zbadané a tak nenarobily veľa škody. Aj na majeri nám zhorela hospodárska šopa a s ňou mnoho hospodárskych nástrojov: mláčačka, sejačka, vozy, pluhy, píla-cirkulár a iné. Požiar vypukol v noci. Keď sme zbadali, bolo už všetko v plameňoch. Nič sa nedalo zachrániť. Ba ani vody tam niet. Stalo sa tu už aj to, že keď vypukol požiar, vínom ho hasili. No u nás niet toľko vína. Aj na zemetrasenie je Chile bohaté. Za poltreť roka na majeri som prežil asi 9 slabších zemetrasení. Jedno silné som prežil ešte v Puerto Varas. Môj organ na majeri pri cvičení spevu bola ťahacia harmonika. Za dva a pol roka som nacvičil 53 piesní cirkevných a 9 svetských.

Teraz musím končiť. Srdečný pozdrav všetkým.

Brat Rafael Žigraj.

KATOLÍCKA KRAJINA NA ĎALEKOM VÝCHODE.

Ako predsunutá bašta katolicizmu vynímajú sa Filipíny v mori pohanstva na ďalekom východe. Táto ostrovná ríša sa skladá z jedenástich väčších a vyše 7000 menších ostrovov. Svojou rozlohou sa rovná približne veľkosti Talianska, ale obyvateľov má iba 14 miliónov. Španielski mníši priniesli krajine európsku kultúru a katolícke náboženstvo. K nemu sa hlási takmer 12 miliónov Filipíncov. Cirkve sú rozdelené Filipíny na dve arcibiskupstvá, ktorým podliehajú desiaty biskupi, traja apoštolskí prefekti a okolo 1200 kňazov. Janssen rozhodol sa na pozvanie apoštol. delegáta v Manile poslať svojich misionárov na Filipíny. Prví misionári Spoločnosti Božieho Slova prišli na Filipíny r. 1909. R. 1922 prevzali ostrov Lubang s 12.000 obyvateľmi a r. 1924 otvorili v Manile tlačiareň a obchodnú školu. R. 1937 bola im sverená novozriadená apoštolská prefektúra Mindoro. Spoločnosť má na Filipínach jedného biskupa a okolo 200 kňazov, medzi nimi i niekoľko domorodých.

Ako prvý slovenský misionár odišiel na Filipíny *P. Gejza Holobradý*. Pochádza z povážskej dedinky Maduníc pri Leopoldove. Je z našich prvých slovenských žiakov v Močenku. Po gymnaziálnych štúdiách v Nitre odišiel na teologické štúdiá do Sv. Gabriela v Mödlingu. Vysvätený bol r. 1937.

Na Filipíny prišiel v septembri 1938. Do decembra ostal v seminári Krista-Kráľa v Manile, v našom misijnom ústrednom dome na Filipínach. V januári 1939 odišiel do Lubangu v provincii Mindoro, aby tam študoval u pátra Demonda, niekdajšieho afrického misionára, tagalské nárečie. V Lubangu, ako nám písal, mal hodne rozmanitej práce, ale sa tam znamenite cítil, lebo Lubang má veľmi zdravé podnebie. Po piatich mesiacoch bol zas povolaný do Manily, aby v tamojšom seminári Spoločnosti prevzal vedenie spevu a hudby a vyučovanie iných predmetov. Po dvoch rokoch, v júni 1941, od-

chádza do Banguedu v Abre, našej pohanskej misii, aby vypomáhal na tamojšej vyššej katolíckej škole, lebo tam nemali dostatok profesorov, hlavne pre prírodné vedy. Tam sa natoľko zdokonalil v angličtine, že odvtedy s ľahkosťou môže vyučovať. Keď vypukla vojna, odišiel do Viganu v máji 1942. Tam pôsobí ako profesor v seminári a dirigent hudby až doteraz. Podnebie vo Viganu je veľmi zákerné, príliš horúce. To mu niekoľkokrát podrylo zdravie, že už ležal temer na smrteľnej posteli. Vigan je jedno z najhorúcejších miest na Filipínach, hoci leží dosť ďaleko na severe.

Úryvky z listov.

Splnená túžba.

Ako viete, v minulých dňoch sme dostali misijné určenie. Moja túžba dostať sa do misií sa konečne splnila. S akousi obavou i neistotou som vstupoval k P. rektorovi, ktorý nám mal oznámiť, kam sa kto dostane. Moje prekvapenie bolo samozrejme tým príjemnejšie. Na prvom mieste som sa hlásil síce do Japonska, a keď by bol výhľad na misie v Afrike, do tejto novej misie. Ale teraz sa mi najviac páčia Filipíny, kam som bol skutočne pridelený, hoci som sa tu hlásil na poslednom mieste. — Môj prvý pocit bol pocit radosti, potom pocit vlastnej nehodnosti — a tieto sa dosť rýchle menily, až splynuly v pocit vďačnosti k Pánu Bohu za toto vyvolenie. Teraz sme dosiahli koruny svojho povolania. Nie sme len kňazmi, ale i misiónármi, bojovníkmi Božími. Očakáva nás ťažké pracovné pole; ale keď si zachováme odvahu, smelosť a chuť k práci, ktorá nás teraz ovláda, bude to radostné a vnútorne príjemné pôsobenie. Práve na Filipínach je toľko oblastí pôsobnosti, že každý tam môže nájsť miesto, kde by uplatnil svoje sily. Slovensko, do videnia!

Prvé kroky . . .

Ako vidíte, už nie som v Manile. Asi pred mesiacom som odišiel k P. Demondovi do Lubangu, malého mestečka na ostrove toho istého mena, učiť sa tagalské nárečie. Zostanem tu asi do mája, potom

dostanem definitívne určenie pre niektorú stanicu. Okrem toho dialektu učím náboženstvo na škole, ktorej direktorom je tiež P. Demond. Tak sa cvičím v angličtine. Už to ide dosť dobre, ale predsa nie tak ako nemčina. Každú nedeľu chodím na výpomoc a kážem už v tom nárečí. Pravda, nie nazpamäť. Tak ďaleko ešte nie som. P. Demond má motorové kolo. Využívam ho dobre. Miništrant obyčajne sedí nad zadným kolesom. Každý mesiac mám prednášku pre sestry, ktoré tu vyučujú v škole.

Aký bude môj osud? Ako Pán Boh dá.

Po ôsmich rokoch . . .

Za osem rokov som povedal po slovensky iba niekoľko slov, — a to vtedy, keď sa moji chlapci v seminári vypytovali, ako sa povie po slovensky „Good morning“ a „Good evening“. A keď vchádzajú teraz usmíati hnedokoží Filipínci do mojej izby, pozdravujú ma hlučným: „Dobré ráno“ a okolo večera „Dobrý večer“. Tiež maličký kúsok Slovenska. Či nie?

— Časy, ktoré sme tu v posledných rokoch prežili, boly ozaj hrozné. Japonci tu narobili nesmierne mnoho škôd. Kvitnúci hospodársky život Filipín bol načisto podlomený, ba zničený. Čo nezničili Japonci, to bolo rozrúcané a spálené pri americkej invázii. Kostoly zničené, fary vylúpené a celý cirkevný majetok rozkradnutý. Mnohí misionári boli radi, keď si mohli zachrániť holý život. Niektorí nemeckí misionári boli uväznení a vláčení po horách, kde dostali maláriu a tak si zničili zdravie. Lebo keď sa niekoho chytí táto zákerhá choroba, zavše sa vracia a človek sa jej len ťažko zbaví.

Pri výchove domorodých kňazov.

Som teraz vo Vigane, v biskupskom seminári. Som dirigentom hudby, prefektom chorých, vyučujem angličtinu, geometriu, biológiu a obecnú vedu. Som tu už štyri roky. Počas vojny som bol dva razy smrteľne chorý. Čo som skúsil od Japoncov, z toho by bola celá kniha. O tom vám azda neskoršie napíšem. Už som veru nemyslel, že vyviaznem životom. Pred mesiacom sme začali nový školský rok. Máme tu vyše 80 seminaristov. Naše mesto nebolo zničené

vojnou, hoci niektoré dedinky v najbližšom okolí boli srovnané so zemou . . .

Misijná práca Spoločnosti Božieho Slova na Filipínach.

Misionári Spoločnosti Božieho Slova pracujú na Filipínach jednak v misiách medzi pohanmi v provinciách Abra, Zambales a Mindoro, jednak na farách v pastorácii katolíkov, potom na verejných a súkromných školách a v biskupských seminároch.

Keď človek počuje zprávy alebo číta články, ktoré opisujú život na Filipínach, mal by bezmála dojem, ako by Filipíny boli kúsok civilizovanej Ameriky pod ázijským nebom. Tomu je tak iba do istej miery. Veľké mestá sú čiastočne pokročilé ako mnohé mestá v Európe alebo Amerike. Samozrejme, život je jednoduchší. Manila vyzerala pred vojnou ako moderné európske veľkomesto. Okolie Manily, najmä tam, kde žije chudoba, pôsobí dojmom rozháranosti a biedy.

Vidiek, ktorý je spojený hradskými a železnicou s mestami, je tiež pokročilý. Obyvatelia majú dostatočné vzdelanie. Vo všetkých dedinách sú školy (ľudové) a študenti, ktorí bývajú ďaleko od dediny, bývajú počas školského roku u svojich príbuzných v obciach, kde je škola. Tak si nadobudnú vzdelania.

Tretina obyvateľstva býva v horských krajoch, ktoré nemajú toľko styku s mestami a so strediskami vzdelania. Stupeň vzdelania týchto ľudí je oveľa nižší. Aj tu sú väčšie strediská, obce s viacerými tisícami obyvateľov. Tie majú ľudové a vyššie školy. Ale väčšina obyvateľstva žije roztratená v horách. Nemá skoro žiadneho spojenia s ostatnými. Žijú veľmi primitívne, ako iné rasy, ktoré ešte nie sú civilizované. Niekedy sídu s hôr do údolí, kde si zaobstarajú potrebné veci, ktoré nemôžu dorábať na horách, a zamenia to za svoje produkty. Potom vrátia sa zasa do hôr. Ich smýšľanie je ešte také, že nechcú mať styk s civilizáciou. Čiastočne sa hanbia stýkať sa s civilizovanými ľuďmi, ktorí nimi opovrhujú.

Títo ľudia sú ešte pohania, a preto misionári, ktorí pracujú medzi nimi, majú pravé pohanské misie. Väčšie strediská pohanské sú v provincii Abra (Tingiáni), Zambales (Negriti), na ostrove Min-

doro, Mindanao a na mnohých iných miestach, ktoré nie sú doteraz preskúmané (Tayabas, Nueva, Ecija, Cagayan, atď.).

Abra.

Misionári sú v jedenástich strediskách, ostatné územie je rozdelené do týchto stredísk. Všetkého obyvateľstva je bezmála 80.000. Väčšinou sú katolíci, pohanov je okolo 15.000. Misionárov pracuje v tejto provincii 15.

V každom stredisku je mnoho aglipayánov a protestantov, ktorí nie sú uvedení v štatistike. Tí veľmi sťažujú prácu misionárom.

Územie nie je rovnako rozdelené, lebo hustota obyvateľstva je rôzna a z niektorých miest sú niektoré okresy celkom neprístupné. Tam, kde sú vybudované hradské a spojenie medzi jednotlivými osadami je ľahšie, sú i okresy väčšie. Najťažšia práca je v Lacube, San Juan a v Manabo. Väčšina veriacich je tu v horách. Misionár ich môže navštíviť len jeden raz v roku na koni. Počas dažďov nie je možné ísť do hôr. Cestovanie je ťažké a nebezpečné. Napríklad Licuan a Banguilo sú susedné obce. Keby boli spojené hradskou, bola by to maličkosť cestovať z jednej do druhej. Keďže sú však medzi horami a sú rozdelené krútiacou sa riekou, musí sa misionár brodiť štyridsaťkrát cez riekou, ak sa chce tam dostať.

Protestanti pracujú húževnate v tomto území. Po vojne ešte viac ako predtým. V posledných rokoch prišlo mnoho protestantských misionárov z Ameriky a robia veľkú propagandu hlavne nemocnicami a školami. Naši misionári sú príliš chudobní, sú radi, keď môžu udržiavať malú skromnú školu. Dokonca i tej sa musia niekedy vzdať pre nedostatok prostriedkov, ktorými by ju vydržovali.

Dobrou pomôckou v práci medzi pohanmi je, keď sa misionári vyznajú v medicíne. Vláda síce posiela oficiálov do horských území s časom na čas, ale tí veľmi zriedka prichádzajú. Preto ak má misionár lieky a vie, ako ich má užívať, ľahko môže získať pohanov. Mnohokrát už to pomôže, keď si ľudia namyslia, že sa uzdravia, ak dostanú liek, hoci by i nebol proti udanej chorobe. Istý misionár, keď nemal liekov, užíval sterilizovanú vodu namiesto injekcií a mnohí boli uzdravení. Iný prípad: Dvaja domorodci sa dali do hád-

ky a čoskoro vytiahli nože. Jeden z nich odfal druhému nos. Visel mu len na kúsku kože. S ohromným krikom dobehol k misionárovi a prosil ho o pomoc. Krv sa mu len tak liala z tvári. Mladý misionár nemal moderných lekárskych nástrojov k zašitiu. Hoci sa vyznal len trochu v medicíne, predsa sa nedal zastrašiť. Vzal obyčajnú cvernu a ihlu, sterilizoval ich a pri úplnom vedomí pacienta mu prišil nos na pôvodné miesto. Operácia sa podarila a muž je teraz zdravý. Vážnosť misionára veľmi vzrástla v očiach domorodcov.

Každý mesiac sa misionári schádzajú na duchovnú obnovu do ústrednej stanice. Na tieto schôdzky prichádzajú všetci i z najvzdialenejších miest. Jediná príčina, ktorá ich dišpenzuje, je veľmi zlé počasie za doby dažďov, keď prší často celý týždeň deň a noc. Rozvodnené rieky vtedy nemožno prebrodiť, lebo mostov niet. Tieto schôdzky vyžadujú od mnohých misionárov nadľudské obety.

Podobne ako v Abre pracujú misionári a zápasia temer s tými istými prekážkami i v Zambales a Mindoro.

Práca na farách.

I tu museli misionári po búrlivých revolučných dobách začiatkom storočia vypomôcť svetským kňazom, ktorých bolo tak málo, že hrozilo veľké nebezpečenstvo Cirkvi na Filipínach. Duchovná správa farností je celkom taká ako v Európe. Na mnohých miestach sa musia duchovní tvrdo boriť so sektármi a protestantmi, ktorí medzi neuvedomelým obyvateľstvom našli dosť prívržencov.

Keď boli Španieli r. 1899 vyhnaní z Filipín Američanmi, podarilo sa odpadlému kňazovi Aglipayovi strhnúť do rozkolu národnej cirkvi temer 3 milióny svojich krajanov. Teraz však má táto sekta sotva 300.000 prívržencov. Asi toľko majú dokopy početné americké protestantské sekty. Vo vrchoch a hustých pralesoch žije ešte asi poldruha milióna pohanov a na južnejších ostrovoch i ojedinelé skupiny mohamedánov.

Keď pápež Lev XIII. videl, aké rozhárané pomery nastaly na Filipínach po odchode španielskych kňazov a mníchov, aby zabránil úplnej skaze, povolal na pomoc rehoľníkov z iných zemí v Európe.

Chcel tým odpomôcť nesmiernej duševnej biede a krikľavému nedostatku kňazov.

Za španielskych čias boly vo všetkých mestách a dedinách kostoly. Boly stavané pre veľký počet obyvateľstva. Zbudované boly za pomoci vlády, ale ľud musel prispievať na stavbu ručnou robotou.

Mnoho katolíckych kostolov bolo počas revolúcie spálených a zničených, iné boly ukradnuté aglipayánmi. Väčšina bola katolíkom vrátená na zárok vlády, niektoré však aglipayánom ostaly. Bolo to tam, kde nebolo nikoho, kto by bol súdne sa domáhal vrátenia. Neskoršie ich už nebolo možné dostať. Vraj je premlčané právo. Po revolúcii, za vlády Američanov, už nebolo možné prinútiť ľud k práci, preto spálené kostoly boly len čiastočne vybudované. Väčšinou sa urobila len strecha, ale vnútro ostalo neupravené ako stodola. Len vo veľkých mestách sa kostoly mohly uviesť do lepšieho poriadku.

Aglipayánski kňazi žijú celkom ako ostatní civili. Môžu sa ženiť a zaoberať sa obchodom. Len v nedeľu si odbavia bohoslužby, krstia a pochovávajú. Ich kázne nie sú vlastne nič iného ako nádavky na katolíckych kňazov a belochoch. Niekedy sa opovážia robiť i citáty zo sv. Písma po latinsky a potom to preložia do domorodej reči, len aby ukázali, že sú na tom istom stupni vzdelania ako katolícki kňazi.

Práca v školách.

Pod správou misionárov Spoločnosti Božieho Slova je 6 veľkých ľudových škôl, ktoré majú spolu vyše 2.000 žiakov; 12 vyšších škôl s 3.906 žiakmi a 5 kolégií s 1.585 študentami. Najznámejšie z nich sú Kolégium sv. Karola v Cebu, Katolícka priemyselná škola v Manile a Diecézne kolégium vo Vigane.

Práca v seminároch.

Na žiadosť diecéznych biskupov prevzali pátri Spoločnosti vedenie a výučbu vo veľkých kňazských seminároch vo Vigane, Tanauan a Lingayen. Tu ako profesori vychovávajú mladých Filipíncov za kňazov.

*

Toto je krátky náčrtok misijnej práce našich misionárov na Filipínach. Tak pôsobí 200 duchovných synov Otca Arnolda v ostrovnej filipínskej ríši.

Rôzne sú ich práce, rôzne pôsobiská, ale jeden duch, ktorý ich spája a oduševňuje: Duch Kristov, ktorého kráľovstvo lásky a pravdy prišli pomáhať upevňovať v dušiach Filipínčanov.

IDE O PÄTSTOMILIÓNOVÝ NÁROD.

O obrovskú čínsku ríšu bol v kresťanskom svete od stáročí živý záujem. Národ so starobyľou kultúrou a svojou životaschopnosťou ako by bol predurčený k tomu, aby azda v blízkej budúcnosti prevzal vedenie národov Ázie.

A teraz, po skončení veľkého svetového zápasu, z ktorého vychádza Čína ako víťaz nad svojim súperom Japonskom, vzrastá význam Číny.

Čína stojí ako by na rozhraní dvoch dôb . . .

Ako chápe Svätá Stolica vývoj pomerov v Číne, zrejme dosvedčuje tá okolnosť, že Číne sa dostalo riadneho cirkevného zriadenia a prvý Číňan bol povoláný do sboru kardinálov.

Medzi mnohými misijnými spoločnosťami, ktoré pracujú v Číne, sú i misionári Spoločnosti Božieho Slova. I šteylský zakladateľ obrátil svoj zrak na východ a prvú misiu prevzal v Južnom Šantungu. Prví dvaja misionári, ktorých Spoločnosť vyslala k pohanom, zamierili do Číny. I teraz, keď prevzala Spoločnosť misie aj v iných dieľoch sveta, ostávajú čínske misie jej najhlavnejším poľom. Pri svojom príchode našli prví misionári Slova Božieho na ohromnom území medzi 12,000.000 pohanmi iba 158 kresťanov. Dnes ich je na celom území vyše 200.000. Z chatrných počiatkov rozrástla sa misia a dnes, po 60 rokoch účinkovania, má 6 biskupstiev: Jenčovfu, Cintao, Yangku, Caočovfu, Ičovfu. Okrem Južného Šantungu má Spoločnosť misie v provinciách: Honan, Kansu a Sinkiang.

Spolu: 10 misijných území, v ktorých pôsobí 372 kňazov a 55 bratov Spoločnosti. Medzi nimi 1 kardinál-arcibiskup, 1 arcibiskup, 5 biskupov, 4 apoštolskí prefekti.

Zo slovenskej provincie určili predstavení pátra Štefana Zlocha pre čínske misie. Pochádza z trnavského kraja, z dedinky Ompitál. Začal ako malý chovanec v misijnom dome v Močenku, štúdiá do-

končil matúrou na nitrianskom gymnáziu. Teologické štúdiá konal v ústrednom misijskom seminári v Mödlingu pri Viedni. Vysvätený bol r. 1938 a o rok neskôr odcestoval cez Rusko do Číny. V ústrednom dome v Taikia venoval sa pol druhu roka štúdiu ťažkej čínskej reči. Keď sa pomery v Európe vojnou zmenili a talianski jezuiti nemohli nehatene pokračovať vo svojej práci, poslaný bol páter Zloch a iný páter Spoločnosti do misie talianskych jezuitov v Pengpu, v provincii Anhwei. Tam pracoval doteraz a prežil ťažké časy prechodu frontu, biedu a choroby. V poslednom liste spomína, že sa pravdepodobne skoro navráti do svojej misie v Južnom Šantungu.

Kým ešte bolo spojenie, písaval často o svojich prvých krokoch, opísal pútavo svoju cestu, svoje misionárske začiatky a pokroky v čínskej reči. — Potom prišla vojna. Dlhú dobu sa o našom misionárovi nič nevedelo. Až po skončení vojny sa prihlásil, že žije, že je zdravý a plný mladistvého misionárskeho nadšenia. S pochvalou hovoria o ňom i jeho rehoľní predstavení: P. regionál Olbert a diecézny pán biskup. Vraj je samá podnikavosť a samý oheň. Za svojho temer desaťročného účinkovania napísal hodne spomienok, ktoré boli uverejňované v Hlasoch, potom cez vojnu prestaly. Aspoň niekoľko úryvkov z jeho listov a niekoľko obrázkov z jeho pôsobenia chceme tu uverejniť.

Čína, buď nám pozdravená!

Naozaj, na prahu krajiny mojich túžob. Po dlhých dňoch zaujímavej cesty Rossiou, nekonečnou Sibíriou, víta nás Ríša Stredú. A my chceme sa stať jej občanmi. Navždy!

Prvý pohľad na čínsku krajinu?

Vonku nedohľadná rovina. Tu a tam pár stromov. Dobrú polhodinu jacháme v blízkosti mora. Blížime sa k Tientsinu, prístavnému mestu. Bohaté mesto európskeho výzoru.

Náš vlak letí priamo na západ do Peking. Už nás nič nezaujíma. Mysľou sme preč, predbiehame vlak. Peking! Nikdy som ani len nespíval, že budem prebývať medzi tvojimi starodávnymi múrami!

Deväť hodín, nádražie Peking! Známe tváre nás vítajú. Pred nádražím stojí nákladné auto, omnibus, ľahké auto. — Za pár minút zastavíme pred univerzitnou budovou. Páter rektor prichádza uvítať prvých hostov. Za chvíľu dohrmelo i druhé auto. Bolo to vítania!

Jenčovfu a Detia.

Do Jenčovfu sme prišli po polnoci. Jenčovfu je biskupské sídlo. Tu sme videli čínsky katolicizmus. Sviatok Nep. Poč. P. Márie. Po celý deň poklona pred Najsv. Sviatosťou. Kostol po celý deň dosť plný. Prekvapujúce sú čínske modlitby. Napolo spievané. Prvýkrát som videl i malomocných . . .

Detia, Detia! Zástavy vejú, zvony vyzvávajú, obyvatelia Detie a celého okolia nás vítajú. My, ľahkí Europania, soslakujeme s auta — všetko šenfu v civilii. Detia, buď nám vítaná, tvoje priestory máme zaplňať celý rok.

S Božou pomocou pri cieli.

Jaj, tá čínština.

Preto na jeden rok sa všetci poberáme do Taikiašvang, do ústavu pre štúdium čínskej reči. Vraj čínska reč nemá gramatiky v našom slova smysle. Niet časovania, niet skloňovania, ani rodu, ani času, niet jednotného ani množného čísla. Vraj čínština má dokopy vyše 400 zvukov, a to všetko jednoslabičných. Ale si pomáha tónmi. Slová sú tie isté, aj výslovnosť podľa istého nezasvätenca, a predsa zvuk slova sa mení. Raz sa vysloví nízko, raz vysoko, inokedy sa ťahá ani na ťahacej harmonike. Celá reč by sa dala vsadiť do nôt. Je to tvrdý oriešok pre nás, cudzincov, podchytiť túto rečovú melódiu. Ale bez melódie to nejde, niet záruky, že človeka porozumejú. S napnutosťou pozorujeme svojho učiteľa, zkadiaľ vlastne tieto neznáme zvuky vyludzuje. Snažíme sa ho čím dokonalejšie napodobniť a opakujeme slová do bezvedomia. Naša mäkká slovenčina mi koná pritom dobrú službu. Doma nám dostačuje 30-40 znakov, ale

tu každé slovo má svoj zvláštny znak. V nich sa skrýva celá čínska kultúra. Aká to práca: pár tisíc znakov si trvale vtlačíť do hlavy. Keď som sa len pozrel na tie zmotané háky, už mi prišlo zle, je vylúčené vyznať sa v nich. Ale Číňan nás len posmeľuje. Denne začíname, denne opakujeme, denne opakujeme, denne sa namáhame. Dnes si zapamätám 15 nových znakov, zajtra ráno spozorujem, že som šťastlivo zabudol 20. Čo som sa cez deň naučil, prespím to a neviem nič. A keď aj človek vie čítať znaky, ešte je ďaleko od toho vedieť ich napísať. V študovni je vyvesených 18 tabúl s čínskymi znakmi. Každá ich má asi 100. Denne stál som niekoľko hodín pred tabuľami a viem, koľko námahy ma to stálo. Prvú tabuľu som si nemohol a nemohol zapamätať. A predsa dnes mám už v hlave všetkých 18 tabúl, do 2.000 znakov.

Z vojnových zážitkov.

Boj o Sechov.

V nedeľu, 28. júla, odbavili sme skôr sväté omše, lebo sme mysleli, že nikto nepríde. Všetko šlo krátko, bez kázní. Dostavilo sa vyše 30 veriacich, hoci nikto sa nesmel potulovať po uliciach. Sotva sme dokončili sväté omše, už aj štekaly guľomety.

Hej, dnes sa musí rozhodnúť osud Sechova. Naši ľudia hneď sbehli do pivnice. Sotva som si stačil čosi do úst vložiť. Po niekoľkých minútach zahvižďaly nám nad hlavami prvé kanónové gule. Videl som, ako zo susedovho domu vystúpily dva mohutné stĺpy čierneho dymu. Rýchlo som zamkol bránu a sbehol k ostatným do pivnice. — Bože, ochraňuj náš dom! Sme v Tvojej moci!

Vonku sa ozýva dunenie kanónov, strelba pušiek a guľometov. Červení nemajú kanónov, delostrelectvo vládnych oddielov je odhodlané hustou paľbou si vynútiť vstup do mesta. — Dnes je nedeľa, deň Pánov, — pripomíname si a naša dôvera vzrastá. Naša misijná stanica leží v južnej časti mesta na miernom návrší. Bojuje sa väčšinou v západnom a severnom meste. K nám dolieha iba rachot zbraní a doletujú zblúdené guľky. Pred jedenástou hodinou vidíme

z nášho domu, ako červené regimenty sa sťahujú z rozvalín a z dymiacich rumovísk mesta. O dvanástej brešú psi, otvárame bránu. Ľud stojí v malých skupinách po uliciach. Divné, že ich v meste toľko zostalo. S vyjasnenou tvárou nás pozdravujú. Hlavné ulice sú plné vojska. Dobre je vyzbrojené, ale len opatrne postupujú. Červení ešte nebojovali. Nechcú sa dať zavrieť do mesta, preto ustupujú do zázemia.

V službe milosrdných samaritánov.

A už aj donášajú všetkých ranených na misijnú stanicu. Od dvanástej do ôsmej hodiny sme vymývali a obväzovali rany. Čím zastavovali krvácanie čínski felčiari? Hlinou, tabakom alebo hocičím iným, čo mali práve poruke. Nie je ľahká robota poskytovať prvú pomoc raneným, čo ich práve prinášajú z bojových línií. Mnohí majú polámané kosti, v nohách ešte kusy železa, guľky, drevo a pod. Zlá robota! A dovliekli ich ku nám vyše 50. Polovica po ošetrení sa poberie do mesta, druhá polovica ostane ležať v našich školských miestnostiach. Konáme každý deň lekárske služby. A máme dobrú povesť. Čistota a dobrý liek sa ani tu neminú dobrým účinkom. Za desať dní ostane z našich pacientov iba desať. Traja zomreli, boli veľmi dobre pripravení, všetkým trom dostalo sa milosti svätého krstu.

O desať dní . . .

Ako blesk s jasného neba zapôsobila poplašná zpráva, že červení shromažďujú v zázemí vojská a v sile asi 80.000 mužov hodlajú zaútočiť na Sechov. Starí červení vojaci zo Šantungu tvoria vraj jadro novozorganizovaných oddielov.

O polnoci, ako je to ich taktika, začali generálny útok. Pre mesto nastal súdny deň. Kanóny, guľomety, pušky, ručné granáty, svetelné gule otriasajú vzduchom. Na šťastie nikto nevedel ako vyzerá skutočnosť. Červení obsadili skoro celé severné mesto, obklúčili mandarinát a generálny štáb. Obkoleseným jednotkám nezbývalo iba biť sa do posledného muža. Bily sa zúrivo tri dni a tri noci. Celé severné mesto bolo zničené, mnoho rodín úplne vyhubených, veľa

iných roztratených. V zrúcaninách bolo zasypaných na tisíce mŕtvol. Mnoho padlo i z vládnych i z komunistov.

Hrozný host.

Ťažký mokrý vzduch sa vznášal nad mestom. A pritom neznesiteľná horúčava. Tri dni sa nikto nestaral o mŕtvol. Nie div, že na štvrtý deň rozletela sa mestom strašná zpráva: Cholera! Hej, cholera! Bola to hrozná skutočnosť. Ľud bol vyčerpaný, živnosti nebolo a v rozhorúčenom vzduchu širil sa neznesiteľný odporný zápach rozkladajúcich sa mŕtvol. Nákaza sa začala šíriť. — Sechov znovu mení svoju tvár. Po uliciach malé pevnosti, chodcov nevidieť, mesto je ako vymreté. Každý sa bojí, že i na neho príde rad. Vojaci nútia mužov pochovávať mŕtvol. Je ich ani piesku. Námestia, mestské vodné priekopy, cesty z mesta v okruhu dvadsať kilometrov, všetko je posiate mŕtvolami. Červení odtiahli. Ich straty boli ohromné. Ale centrálni mali tiež veľké straty. Mimomestské posádky zmizly bez stopy, podľahly presile.

Pred bránou smrti . . .

Ale tu uprostred práce strasie mnou 2. septembra horúčka. Ej, nie je to dobrý znak! Cholera začína zúriť v mojich útrobach. Mnoho robiť a slabo jesť, to nejde. Mali sme byť radi, že sme v tých búrlivých dňoch a v takých horúčavách obstáli. — A my? Už od troch mesiacov sú naše nervy napnuté, sily vyčerpané. Tak som podľahol. — Celé peklo mi zúri v prsiach. Nič jesť, iba piť, a čo vypijem, to hneď vyvrátim. Mnoho podobných scén sa už odohralo pred mojimi očami. Teraz na vlastnom tele cítim všetku zúrivosť tejto choroby. Mnohí dokonávajú už za pár hodín. Zpočiatku mi len horúčka stúpala. Ale v noci som mal už istotu. Ruky chladné až do pliec, nohy až po stehná, silné kŕče: neklamné príznaky cholery.

Čínsky lekár, či mastičkár, ma bude liečiť. Tento spôsob sa mi zdá rýchlejší a bezpečnejší, nakoľko sa dá o tom hovoriť. Po polnoci som ho dal zavolať. Je to náš človek. Jeho liečenie je veľmi krátky a jednoduchý proces. Vytiahne štyri ihly. Dve mi pichne do laketných shybov a dve pod kolená. Som priklinovaný od pol druhej

Ani nebolo možné krajšie osláviť jubilejný rok príchodu Spoločenosti na Slovensko, ako tým, že vyslala slovenská provincia deviatich misionárov do pohanských krajín. Slávnosť sa konala na sviatok kniežat apoštolských, sv. Petra a Pavla v Nitre. — Misionári sa rozchádzali na všetky strany sveta: Br. Michal Šrank z Veľkého Lapša pri Nitre odchádza na Novú Guineu, P. Rudolf Krajčík z Podolia nad Dudváhom do Afriky, P. Rudolf Michalík z Chynorian do Argentíny, P. Jozef Moravčík z Molnoša pri Nitre do Brazílie, P. Ján Kováč z Dlhej na Novú Guineu, P. František Sirovič zo Ždane pri Košiciach do Japonska, P. Ján Jamrich z Rumanskej do Indie, P. Anton Javorský zo Štiavnika a Br. Tiburc z Lenartoviec na Novú Guineu.

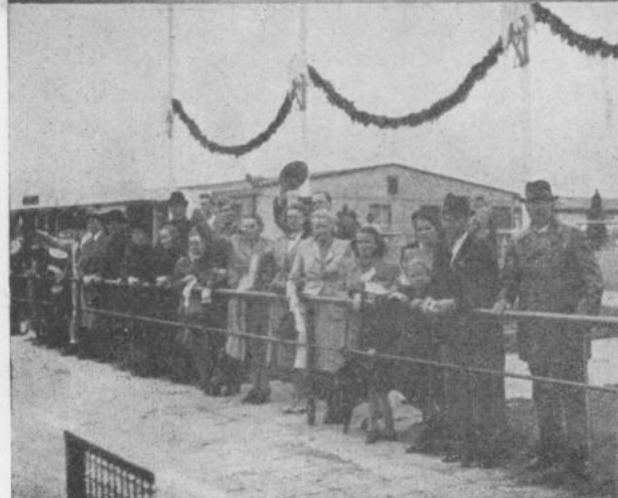

Tisíce veriacich sa prišli rozlúčiť s odchádzajúcimi misionármi. — Misionárske kríže posvätil a odovzdal misionárom J. E. najdôst. pán arcibiskup Dr. Karol Kmetko. — Odchádzajúci misionári čítajú evanjelium na štyroch stranách sveta...

Pred odchodom sa rozlúčili misionári so svojimi rehoľnými spolubratmi a s vdôst. P. provinciálom Fajkusom. — Dojemná bola rozlúčka s rodičmi. S požehnaniami milujúcej matky odchádza misionár na ďalekú cestu... — Zástupy ľudu obstaly autá s lúčiacimi sa misionármi. — Ešte naposledy dáva novomisionár pobožkať bratovi misionársky kríž...

Prehliadka pasov na letišti v Prahe. — Ešte posledné kývnutie, pohľad na svojich drahých. — Najbližšia rodina vypevädila misionárov až na letište, aby im dala posledné „S Bohom“. — Nitriansky misijný dom stratil deviatich pracovníkov. Odišli, aby pracovali vo vzdialenej viniči Pána. Za Krista a jeho kráľovstvo.

hodiny v noci do siedmej hodiny večer. Tu začínajú ruky i nohy oteplievať, kŕče sú slabšie a zriedkavejšie. Ale kríza trvá ešte štyri-päť dní. Celý týždeň som žil iba o vode. Na šťastie v ten istý deň, čo som podľahol chorobe, prišla mi pomoc z Pengpu. Jeden kňaz pri-niesol tri debny od Červeného kríža s liekami pre našich ranených. Keby bol prišiel s debničkami týždeň skôr, nebol by som azda ani podľahol chorobe. Ale aspoň prácu prevzal za mňa a veľmi dobre ma opatroval. Číňania pijú len horúcu vodu, ale sa hovorí, že počas choroby je chladná voda dobrá. Mienky sú rozličné. Aby som uhasil oheň vo svojom vnútri, pil som iba chladnú vodu. Ale aká to bola chladná voda? Kde v strednej Číne nájdeš chladnú vodu? Nie div, že počas svojho pobytu v Číne nikdy som toľko nemyslel na domov ako v týchto dňoch. Vo fantázii mi stále tancovaly pred očami ľa-dové pramene vlastnej domoviny. Myslel som na všetky studienky, ktoré som poznal za detských rokov. Čo by som bol dal za pohár vody z týchto prameňov!

A čudné! Jedna čínska sestra sa ma pýta neskôr:

— Šenfu, nemyslel si na domov v týchto dňoch?

— Hej! A veľa!

— Ja som ti to videla na očiach, ten lesk a tichú, tmavú melan-chóliu.

Bohu vďaka, prestál som chorobu. Nemyslel som, že Vám ešte niekedy budem písať. Na jedno ucho som bol skoro celý mesiac hlu-chý ako peň. Ale teraz sa to zlepšilo. To bola pamiatka po horúčke.

S Božou pomocou vpred!

Pred pár dňami sa vrátil P. Gerhard a ja som zasa načas odišiel zo Sechova do Pengpu. Odtiaľ pôjdem ešte do Nankingu a Šanghaja a napokon sa utiahnem niekam na osamelú misijnú stanicu. Treba mi vykonať si duchovné cvičenia. Už je tomu poldruha roka, čo máme pohon a niet času pre vlastnú dušu. Ešte mnoho starostí bu-deme mať s našimi školami. Elementárna škola je už otvorená. Je prvá a najväčšia v Sechove. Má vyše 300 žiakov a žiačok. Mandarín a mestskí úradníci poslali svoje deti k nám. Dnes sa už otvára i nové gymnázium. Je to ťažká práca pre nás, lebo už vyše dvoch rokov

udržíme naše školy skoro výlučne my dvaja. Dosiaľ bol Pán vždy s nami. Jeho pomoc a požehnanie cítime očividne. Veď sme prežívali nepokojné revolučné časy. A výsledky našich prác sú pekné. Každý rok sme mohli pokrstiť, ba v poslednom roku, počas červenej vlády, stúpol počet krstov na 130—140. Koľko obetí a práce sa za tým skrýva, to vie iba ten, kto pozná pomery nášho kraja. Za všetku túto prácu a všetky výsledky ďakujeme najprv Pánu Bohu a našej Patrónke zo Sechov, Nepoškrvnenej Panne Márii, v druhom rade modlitbám a obetám našich krajanov. Pán Boh zaplať za Vaše modlitby! Pri svätej omši pamätám denne na Vás. Nech je Vám sám Boh hojnou odplatou!

POZDRAV Z HOLANDSKEJ INDIE: Z OSTROVA FLORES.

P. b. P. J. Kr.

Hokéng, 1. mája 1947.

Drahí jubilanti SVD na Slovensku!

Keďže Vám nemôžem osobne gratulovať k Vášmu striebornému jubileu, posiadam Vám aspoň listovne svoje úprimné blahoželanie. Nech Božský Spasiteľ Vás živí a ochraňuje všetkých! Nech s Božou pomocou sa i v budúcnosti Spoločnosť Božieho Slova rozmáha a rastie na našom milom Slovensku.

Často si spomínam na Slovensko, na Nitru a Štiavnik, kde som strávil prvé roky svojho rehoľného života, kým to Pán Boh nezmenil a nepovolal ma do svojej vinice v zámorských misiách. Spomeňte si aj Vy vo svojich modlitbách na nás, ktorí pracujeme vzdialení od Vás v ďalekej cudzine.

Naša misia slávila už pred vojnou 25-ročné jubileum príchodu prvých misionárov SVD na ostrov Flores a do Indonézie. Vďaka všetkým dobrodincom a neznámym obetavým dušiam, ktoré pamätajú vo svojich modlitbách na nás misionárov! Práve v ťažkých rokoch vojny, v zajatí Japoncov, sme čerpali veľkú posilu zo spomienky, že mnoho dobrých našich priateľov vo vlasti sa za nás modlí. A keď sa už zdalo, že celá naša doterajšia práca vyjde navivoč, Pán Boh ako by zázračne zasiahol a zachránil našu misiu . . .

Niečo o našej misijnej práci . . .

O misijnej činnosti na Sundských ostrovoch máme prvé zprávy zo 16. storočia, kedy zakotvili v prístavoch Floresu dominikáni a v krátkej dobe získali 20.000 pohanov pre vieru Kristovu. Ale narazili na veľkú prekážku. Mohamedáni s mečom v ruke sa postavili proti nim a prepádali kresťanské obce, takže si tieto musely stavať bašty a opevnenia, aby sa ubránily pred zúrivým fanatizmom. Ale ešte vážnejší boj nastal, keď ostrovy obsadili kalvínski Holan-

ďania. Povestná „Holandská Východoindická Spoločnosť“ sa spojila s mohamedánmi, aby zničili mladú siatbu kresťanstva. Zdalo sa, že katolicizmus je odsúdený k zániku. Misionári vymierali, mladých nepripúšťali. Katolicizmus sa zachoval len krstom a niektorými náboženskými zvykmi.

Roku 1859 prevzali misie na Sundských ostrovoch holandskí jezuiti a s horlivou obetavosťou sa dali do práce na úrodnom, ale zanedbanom poli. R. 1914 bolo už na Florese 27.000 kresťanov. V tom istom roku prevzala misie na Florese Spoločnosť Božieho Slova, pretože holandskí jezuiti nemali dosť síl na zvládnutie tak obrovského misijného poľa. Veľká posila prišla sundským misiám po prvej svetovej vojne, keď jej Božia Prozreteľnosť poslala 40 afrických misionárov a misijných sestier. Skúsení africkí misionári sa dali s obvyklou horlivosťou do práce a nezľakli sa odvekého nepriateľa: mohamedanizmu.

Boh žehná našu prácu. V oboch vikariátoch Malých Sund, ktoré sú sverené Spoločnosti Božieho Slova, pracuje 196 pátrov-misionárov a 42 misijných bratov. Misia na ostrove Flores má i dva semináre pre výchovu domorodých kňazov. Malý seminár je v Toda-Beloe a má vyše 40 študentov teologie a filozofie. Už máme i desiatich domorodých kňazov-Floresanov. Títo novokňazi získali si veľké zásluhy a veľmi dobre sa osvedčili, keď Japonci odvliekli holandských misionárov do zajatia. Vtedy nastúpili na ich miesta floreskí novokňazi a splnili verne svoju úlohu. Tým zachránili misiu pred úplným zničením, ako sa to stalo v susednom vikariáte na ostrove Timor.

Flores je krásny hornatý ostrov, asi polovica Slovenska. Do našej misie však patrí ešte mnoho iných ostrovov. Obyvateľstva je na nich spolu okolo jedného milióna. Z toho je bezmála 400.000 už pokrstených. To je viac ako v 16 vikariátoch a prefektúrach chromného Východoindického súostrovia spolu. Tam je nie viac ako 300.000 novokresťanov.

Do budúcnosti našich misií na ostrove Flores máme veľké nádeje; veď máme už domorodý kňazský dorast, domorodé sestry a tiež sa už započalo s domorodými bratmi, ale s tými sa to ešte nejak slabo ujíma. Domorodé kňazstvo sa už obetuje za svoj vlastný ľud, za ich obrátenie. Nedávno som bol v kláštore domorodých sestier a videl

som ich pri zamestnaní a pri modlitbe a podobne i v seminári mladých seminaristov, ako sa títo mladí chlapeci a dievčatá z pohanských osád vedia modliť. Vtedy som si myslel: Veru, títo zahanbujú mnohých našich európskych kresťanov, ktorí mali dobrú katolícku výchovu.

Drahý čitateľ! Naša matka nás od mala učila skladať ruky k modlitbe, ale ich matky a otcovia ešte obetujú bohom sliepky a kozy za zomrelých, za dobré počasie atď. A týchto pohanských rodičov syn a dcéra sľubuje: Chcem byť chudobný, chcem byť poslušný a chcem byť čistý. Nech budúcnosť nám ukáže, že aj oni sa vedia obetovať za svoj ľud, že aj oni budú neúnavne horliť za česť a slávu Božiu u svojho ľudu a budú sa obetovať deň čo deň za jeho spásu. Áno, drahý priateľ misií, pomodlime sa na tento úmysel, Ty i ja. Nech milovaná Matka Mária dá nám v budúcnosti dobrých a horlivých floreských kňazov a bratov.

S misijným pozdravom

Br. Šebastián Šoltés,
Flores, Hol. India.

Hrst zážitkov slovenského misionára na ostrove Flores.

Brat Šebastián Šoltés narodil sa v Amerike, ale detské roky prežil na východoslovenskej dedine. V mladom veku vstúpil do misijného domu v Nitre, aby sa stal bratom-misionárom. Prvý rok noviciátu konal vo Sv. Gabrieli pri Viedni, druhý v Štiavniku. Zo Štiavniku prešiel do Nitry a viedol administráciu „Hlasov“. V tejto práci ho zastihlo určenie pre misie v Holandskej Indii. S radosťou ponáhlal sa na svoje nové pôsobisko. Splnila sa mu dávna túžba, aby mohol pracovať v zámorských krajoch na šírení viery. Na ostrove Flores sa stal hospodárom misie. Za dlhé roky vycvičil sa na skúseného plantážnika-záhradníka. V najťažších rokoch vojny preukázal tej misii neoceniteľné služby. Keď boli temer všetci misionári odvezení z ostrova, on vyhol sa deportácii. No predsa skúsil na vlastnom tele japonský koncentračný tábor.

Pre svoju veselú povahu bol už v Nitre obľúbený medzi spolu-bratmi a tento jeho zdravý humor javí sa i v jeho listoch, z ktorých dýcha veľká láska a oddanosť k povolaniu.

V dohľadnej dobe zavítajú do misie na Sundských ostrovoch i ďalší Slováci.

To je Flores!

Horúci kraj...

Na tomto novom mieste som dostal už po troch týždňoch maláriu. Bola to tá horšia, tropická. Šesť dní a šesť nocí som ani oka nezažmúril, len som si stále ústa máčal, pretože som mal smäd. Už som myslel, že to nevydržím. Ješť som nejedol nič, pretože žalúdok vypovedal službu úplne. Jednu noc som vypil tri fľaše vody, fľašu limonády, dve šálky čaju, jednu kávy. Bola to práve posledná noc, kým sa mi uľavilo. Ráno prišli sestričky a umyly ma. Bol som slabý ako dieťa. Teraz som už zase v Hokéng a pokračujem vo svojej práci. Sviatky sme slávili všetci spoločne na misijnej stanici v Larantuke. Musel som im tam i po slovensky spievať.

Kostolíček máme chudobný, okná sú len z plátna a keď prší, je v ňom plno vody...

Prvá zvesť po vojne...

V tieto dni som dostal prvú zvesť z domova. Poslal mi ju brat Peregrín z Argentíny a píše, že misijné domy na Slovensku neboly vojnou poškodené a že konajú svoje poslanie vo výchove misijného dorastu. Ozaj nesmierne ma teší, že Vás Boh v tých ťažkých dňoch tak podivne chránil...

Som ešte na starom mieste a mám hodne starostí s naším hospodárstvom. Skoro každý týždeň ma napadne malária, ale ju zaháňam chinínom.

Ako som sa mával cez vojnu?

V máji 1942 obsadili Japonci i náš ostrov Flores. Hneď internovali všetkých misionárov. Najprv sme mali úmysel nevyčkať Japoncov v Larantuke a sme i nastúpili cestu do Ende, ale na ceste sme videli, že japonské loďstvo sa blíži k Larantuke a neboli sme ešte ani ďaleko, keď nás zastihol rozkaz nášho predstaveného: Vrátiť sa! Keď sme prišli späť do Larantuky, videli sme už vojenské stráže

Japoncov okolo ciest. Na verande dozorcovho domu sedeli už japonskí dôstojníci a cestou ku misijnej stanici hrkotaly ťažké nákladné autá s materiálom. Vraj sa Japonci usadili na stanici na nejaký čas. Všetci misionári sa museli predstaviť japonskému veliteľovi a hneď nás všetkých internovali. Na druhý deň okolo poludnia nás znovu predvolali a vyhlásili, že sme slobodní, aby sme sa vrátili na svoje miesta a pokračovali v práci.

Vojsko sa začalo znovu sťahovať na lode.

Keď sme sa asi o hodinu dostali na misijnú stanicu, bol to zdrcujúci obraz, čo sme uzreli. Dvere povylamované i okná, plachty, slamníky a záclony pokradnuté a všetky izby vyzeraly, ako by boli v nich svine kýmili. Všade bolo narozhadzované. Zbytky jedál, ryby, ryža, konzervy, špina, výkaly.

O mesiac nás znovu internovali v Ende. Bolo nás vyše 60 pátrov a bratov a asi 40 misijných sestier. 11. júla 1942 prišiel rozkaz, že všetci holandskí misionári budú internovaní na inom ostrove.

Bolo to smutné lúčenie. Pred dvoma rokmi muselo 50 nemeckých misionárov opustiť floreskú misiu — a teraz odchádzalo vyše 60 holandských misionárov, ktorí toľko pre floreskú misiu pracovali a sa obetovali.

Ostalo nás iba 12 i s najdôst. pánom biskupom.

Ale i my, čo sme ostali, neboli sme dlho na slobode. V októbri nás znovu internovali. Niekoľkokrát sme zažili bezohľadné japonské domové prehliadky . . .

Celkom som bol trikrát zaistený Japoncami. Naposledy ešte 6. júla 1945. Ale i to netrvalo dlhšie ako 2 mesiace.

Naše šťastie bolo, že sa bojové pásmo nepriblížilo k Floresu. O fronte sme u nás ničoho nevedeli — až bol uzavretý pokoj. Keby sa boli Američania vylodili na niektorom blízkom ostrove, bolo celkom isté, že by nás boli Japonci všetkých povraždili a s nami isté i mnoho našich verných kresťanov. Ale Pán Boh nás zachránil . . .

Moja práca . . .

Odmyslite si z juhoslovenskej roviny osamelé skupiny vrúb, jelší a topoľov a predstavte si bujnú tropickú zeleň a šumiace palmy —

a máte obraz nášho kraja. Hovorím nášho, lebo nie celý Flores je rovinatý. Rovina sa rozprestiera v našom kraji do nedohľadných diaľav. Má rozlohu niekoľko tisíc hektárov.

Tu má misia svoje veľké hospodárstvo a sem ma poslali predstavení za správcu. Stal som sa veľkodorábateľom a dodávateľom floreskej misie. Keď bola núdza najväčšia, ku mne sa utiekali všetci spolubratia, ku mne chodili ako kedysi ku Jozefovi do Egypta. A kým som mal, šafáril som tak, aby sa všetkým dostalo, aby nikto nehľadoval. Naozaj! Pán Boh nás v týchto rokoch podivne chránil. Nezahynuli sme.

Čo dorábame?

V prenájme máme 630 hektárov poľa. Okolo 20 hektárov je vysadené kávou, 50 hektárov kokosovými orechami, na ostatnom poli dorábame zeleninu, ryžu a kukuricu. Robotníci dochádzajú k nám z dedín, ktoré sú vzdialené od našej stanice 3—4 km. K pobrežiu máme len asi 10 km. Práve teraz som si prichystal na odoslanie asi 20 ton kávy (20.000 kg). Čakám len na loď, ktorá má náklad odviezť. Ale sa čosi omeškala.

Vo chvíľach oddychu . . .

V dobe sucha konajú sa tu i veľké poľovačky na jelene a diviaky. Chlapi vyzbrojení oštepmi a lukmi vyhrnú sa do polí. Doma ostanú len ženy. Musia pracovať ako otrokyne. Ale tešia sa aspoň na dobrú hostinu po poľovačke. Neraz zablúdia rozvážnejší poľovníci i do našich sádov. Keď zver porania, bežia za ňou horou-dolinou. Aj našich robotníkov ťažko udržať, keď vetria, že je na blízku zverina. Často už došlo k prudkým sporom a hádkam, keď dohnali poľovníci jeleňa až na naše pole a tam ho dohlušili. Moji robotníci sa dožadujú svojho práva: Jeleň je na našom poli, teda je náš. Poľovníci však nechcú na to prísť. Vtedy vystupujem ako sudca. Je náš! — vravím. — Náčelník tak rozkazuje. Proti tomu nikto ničoho nena mieta. Náčelníka som si bol získal nedávno kališkom dobrého líkeru.

I ja často chodievam na poľovačku. A keby ste sem prišli, skoro vždy by som vás mohol pohostiť čerstvou srňacinou. Minulý rok

som zastrelil vyše 50 jeleňov a srniek. Všetko som, samozrejme, nedoniesol domov. Niektoré zvieratá, keď boly poranené, odveľú sa niekam do húštiny a tam dokonajú. I domorodci nechajú úmyselne nejednu srnku zaliezť. Vraj stratili stopu. V skutočnosti zapamätajú si dobre miesto — a na druhý deň si na nej dobre pochutnajú. Chyba je len, že nevedia zachovať pri jedení mieru. Pchajú do seba, koľko len vládu. Keď potom onemocnejú, behajú za mnou. Vraj majú strašné bolesti brucha. Toho sa veľmi boja. Takých pacientov veľmi chytro obslúžim. Dostanú za lyžicu horkej soli a na druhý deň sú chlapi zasa na nohách.

I práve čo píšem tieto riadky, robia moji robotníci vo dvore strašný lomoz. Vlečú až šesť diviakov. To bude zasa hostina! A potom?

AUSTRÁLIA SA HLÁSI.

Veru, Austrália! I tam by ste našli slovenského misionára rehoľníka. Je to *brat Beátus Šingler*, rodák z Ban. Belej. Ako sa dostal do Austrálie? Na lietadle americkej armády. Brat Beátus je totiž novoguinejský misionár a nateraz sa zotavuje z vojnových útrap a japonského väznenia. Na Novej Guinei pôsobil od r. 1932.

Marburg, 17. mája 1947.

Drahí spolubratia na Slovensku!

Prosím o prepáčenie, že sa tak neskoro hlásim. Už som sa sberal, že Vám napíšem, no práve som sa šmykol na dlážke a zlomil som si pravú ruku. Keď som ako tak vyzdravel, musel som usilovne cvičiť na organe, lebo brat, čo tu hrával, odišiel pred nedávnom na Novú Guineu. Za Vaše zprávy Vám úprimne ďakujem. Ak sa nemýlim, máte na Slovensku už 6 misijných domov. Je to len dôkaz, aký verný je slovenský národ viere svojich otcov. A teraz niečo o našich počiatkoch tu, v Austrálii. Keď americké vojská obsadily po tuhých bojoch Novú Guineu, oslobodily i väznených misionárov, ktorí chradli a hynuli v japonských koncentračných táboroch. Temer všetci potrebovali dlhšieho zotavenia, aby sa uzdravili z mnohých vojnových útrap. Tu zasiahla americká armáda. Na lodiach a lietadlách dopravila všetkých misionárov do Brisbane, hlavného mesta Queenslandu, v Austrálii. Tu sme boli 6 týždňov v nemocnici a tu ma navštívil náš pán konzul i s paňou a tešil sa, že uvidel prvého Slováka počas svojho úradovania. Kým sme boli v nemocnici, apoštolský delegát a brisbanský arcibiskup kúpili pre nás dom. Jeho majiteľom bol predtým akýsi Mr. Smith, údajne z grófskeho rodu. Mal tu kdesi cukrovar, ale skrachoval. Dom je pekný i priestranný, len trochu ďaleko od Brisbane. K pôvodnému domu pristavili naši bratia iné budovy, ktoré majú slúžiť ubytovaniu bratov a bohoslovcov.

Teraz je nás tu: 7 pátrov, 8 klerikov-novicov, 8 bratov a dvaja študenti. Okolie je veľmi pekné, náš dom stojí osamote na vyvýšenom kopci, máme pekný rozhľad po celom okolí. V blízkosti domu je 5 jazier, ich vodu používame na umývanie a pre statok. Na pitie používame dažďovú vodu. Už i vrtali — a v hĺbke 180 m natrafili na vodu, ale bola slaná. Okrem toho tu i málo prší. Že by sme tu v kraji mohli získať nové povolania, niet výhľadu. My všetci sme tu starí Novoguinejčania. Kedy odídeme, sa ešte nevie.

Pripojujem i dve fotografie, aby ste videli, ako to u nás vyzerá. Zároveň Vás prosím, aby ste mi, ak máte, poslali nejaké fotografie z Nitry. Rád by som videl ten poľný oltár pri Matke Božej, o ktorom ste mi písali. Ale mi posielajte i svoje zprávy, lebo nielen mňa, ale i našich predstavených zaujíma, ako sa vedie našej Spoločnosti na Slovensku.

Váš v Kristu oddaný

Brat Beátus SVD.
Misijný seminár Sv. Vincenta,
Marburg.
Queensland, Austrália.

NAD HROBOM MISIONÁRA — SLOVÁKA V ĎALEKEJ CUDZINE.

Pri príležitosti 25-ročného jubilea Spoločnosti Božieho Slova na Slovensku chceme venovať aspoň tichú spomienku misijnému bratovi Kleofášovi Dvorčákovi, ktorý ako prvý misionár zo Slovenska položil svoj život na misijnom poli.

Od mladosti mal len jednu túžbu, aby mohol zasvätiť život misiám. Preto opustil svojich drahých aj rodnú dedinku Malý Šariš a vstúpil do Misijného domu v Močenku. Odtiaľ odišiel do noviciátu v Mödlingu. Tam sa vyučil za zámočníka. Roku 1935 splnila sa mu túžba. Predstavení ho poslali ako misionára na Novú Guineu. Tam pôsobil ako znamenitý pomocník-misionár bezmála deväť rokov.

Novoguinejský misionár P. Čauder SVD spomína vo svojom liste na zomrelého spolubrata:

„Brat Kleofáš bol nám všetkým milým spolubratom. Bol obľúbený u všetkých pátrov pre svoju rozumnosť. Sotva ho bolo kde vidieť alebo počuť. Bol nenápadný. Prácu, ktorá mu bola sverená, vykonal s najväčšou svedomitosťou. Bol elektrikárom a ako elektrikár na hlavnej misijnej stanici mal dosť práce. Mimo toho opravoval rádioprijímače. Vždy ich mal väčší počet vo svojej dielni.

Znova som sa s ním sišiel v júli 1943, keď ma Japonci internovali a odviekli do koncentráku v Gayaba. Ako iní, tak aj brat Kleofáš si plnil v koncentráku svoje povinnosti. Pracoval, aby nám trochu uľahčil spoločný život. Ale kým nejednému išiel koncentrák a tvrdý život v ňom na nervy, brat Kleofáš bol vždy vyrovnanej dobrej nálady. Práve preto, ako som spomenul, bol u všetkých obľúbený.

Keď sme 5. februára 1943 čakali v Hansa Bay na transport do Holandskej Indie, zažili sme ráno — bolo to v sobotu — tri nálety. Hansa Bay bola veľká japonská základňa pre lietadlá, lode a proviantúru. Nálety boli ťažké. V predošlú noc stále pršalo, takže naše

prístrešie bolo plné vody, preto sme nemali kam sa ukryť. Desať hodín sme stáli v ležaku a čakali na nalodenie. V panike sme utekali na jeden vršok, hľadajúc stále nejaký hustý strom, pod ktorým by sme sa mohli ukryť. Konečne som našiel taký. Bol pri mne aj brat Kleofáš a istý klerik-poločičan. Keď sa stával nečas čím ďalej tým nebezpečnejší, prosil ma brat Kleofáš, aby som im dal generálne rozhrešenie. Dal som im ho. Po nálete bol br. Kleofáš celkom ticho, takže mi to bolo až nápadné. Zdalo sa, ako keby bol mal tušenie o svojej nastávajúcej smrti.

Neskoro večer sme konečne nastúpili na našu loď „Dorich Maru”. O polnoci nás napadol prvýkrát jeden bombardák. Štyrikrát sa pokúsil zasypať loď bombami. Všetko mimo. Konečne pri štvrtom nálete ho Japonci sostrelili. Pre tento nálet sa Dorich Maru oneskorila viac ako o hodinu a tak nie podľa plánu, ale až na druhý deň ráno sme zakotvili do Kairu Sein. Okolo 9. hod. nás znova napadly lietadlá, tento raz dvanásť. Všetky, jedno za druhým, letely ponad loďou a sypaly bomby a guľky z guľometov. Bomby našťastie padly vedľa, ale dážď striel a 20 mm granáty trafily mnohých z nás.

Brat Kleofáš ležal naproti mne pri otvore, ktorým sa vkladá do lode tovar. Ja som sedel hlbšie pod môstkom. Celkom dobre som ho videl. Modlil sa. Len tu naraz som videl, ako klesol. Bolo to na začiatku náletu. Bol namieste mŕtvy. Okrem malej rany na hlave nemal nijakého zranenia. Jeho tvár bola pokojná. Mala tie isté ťahy spokojnej veselosti, ktorou sa br. Kleofáš vyznačoval cez celý život.”

Niekde na osamelom nábreží tichomorského ostrova pod šumiacimi palmami sú roztratené hroby hrdinov.

Jeden z nich skrýva i srdce šľachetného Slováka, ktorý zanechal svoju domovinu a z lásky k dušiam obetoval svoj život v službe lásky k najbiednejším bratom. V službe Kristovej.

Rehoľník, neznámy svetu, dokázal, že pochopil slová svojho Majstra a uskutočnil ich:

— Nikto nemá väčšej lásky ako ten, ktorý položí svoj život za svojich bratov.

Odpočívaj v pokoji!

SPOLOČNOSŤ BOŽIEHO SLOVA MÁ ROKU 1948 NA CELOM SVETE:

3779 členov s rehoľnými sľubmi.

Z toho:

- 1 kard.-arcibiskup: Tomáš Tien, prímás Číny, Peking.
- 1 arcibiskup-apoštolský delegát: Martin Lukas, Južná Afrika.
- 1 arcibiskup: Teodor Buddenbrock, Lančov, Čína.
- 6 diecéznych biskupov: v Číne a Brazílii.
- 3 apoštolští vikári-biskupi.
- 3 apoštolští prefekti.
- 2 apoštolští administrátori
- 2060 pátrov.
- 507 bohoslovcov.
- 1195 bratov-laikov.
- 371 klerikov-novicov.
- 81 laikov-novicov.
- 1858 chovancov.

V misijných územiach pracuje:

Argentína	188 kňazov a	78 bratov
Brazília	149 kňazov a	52 bratov
Chile	62 kňazov a	21 bratov
Čína:		
v Južnom Šantungu . . .	184 kňazov a	24 bratov
Kanzu	50 kňazov a	9 bratov
Honan	54 kňazov a	14 bratov

Univerzita v Pekingu	30	kňazov a	3	bratia
Japonsko	52	kňazov a	7	bratov
Filipíny	114	kňazov a	14	bratov
Sundské ostrovy	171	kňazov a	35	bratov
India	32	kňazov a	9	bratov
Nová Guinea	68	kňazov a	47	bratov
Afrika	17	kňazov a	2	bratia

Spolu: 1265 kňazov a 328 bratov.

PREHLAD KRONIKY SLOV. PROVINIE SVD.

- 1923 príchod prvých misionárov do Maduníc.
1923 na jeseň: otvorenie Misijného domu Sedembolestnej Matky Božej v Močenku.
1925 čiastočné presídlenie z Močenku do Nitry a začiatok stavby Ústredného Misijného domu Matky Božej na Kalvárii v Nitre.
1927 otvorenie Misijného domu Božského Srdca vo Vidnej pri Lučenci.
1928 posviacka nitrianskeho Misijného domu.
1929 otvorenie Misijného domu „Annuntiata“ v Štiavniku pri Poprade.
1933 odchod prvých misionárov-bratov do zámorských misií.
1936 zriadenie Misijného domu sv. Svorada na Zobore pri Nitre a otvorenie noviciátu klerikov.
1937 prví dvaja nitrianski chovanci vysvätení za kňazov.
1938 odchod prvého kňaza-misionára do zámoria.
1942 slov. régia povýšená na provinciu.
1947 prvá provinciálna kapitula.

Počet členov provincie.

35 kňazov — 25 bohoslovcov-školastikov — 52 novicov-klerikov — 35 bratov-laikov — 12 novicov-laikov — 16 postulantom-kandidátov — 192 chovancov.

(V tom nie sú započítaní 4 pátri a 16 bohoslovcov na štúdiách v Ríme.)

PRED SVETLOM SLOVA
A DUCHOM MILOSTI NECH USTŪPI
TEMNOSŤ HRIECHU
A
NOC POHANSTVA
A
NECH ŽIJE SRDCE JEŽIŠOVO
V SRDCIACH LUDÍ!
AMEN.

OBSAH.

Slovenskí misionári — — — — —	7
Kto má zlaté srdce? — — — — —	9
Predslov — — — — —	15
Úvodné slovo — — — — —	17
Slovenskí biskupi — priatelia misijného diela — — — — —	19
Počiatky Spoločnosti Božieho Slova na Slovensku — — — — —	24
Z kroniky Misijného domu Matky Božej v Nitre — — — — —	30
U Matky Božej — na nitrianskej Kalvárii — — — — —	37
Misijný dom Božského Srdca vo Vidinej — — — — —	41
Misijný dom Annuntiata — — — — —	50
Z dávnejšej minulosti Misijného domu Annuntiata v Štiavniku — — — — —	56
Zoborský kláštor — — — — —	61
Spoločnosť Božieho Slova v Čechách — — — — —	68
Naši misijní bratia — — — — —	71
Výchova nášho kňazského dorastu — — — — —	76
Práca Spoločnosti na povznesení duchovného života vo vlasti — — — — —	87
Apoštolát dobrej tlače — — — — —	93
Misijní horlitelia — — — — —	101
Duchovný ideál Spoločnosti Božieho Slova — — — — —	109
Naši mŕtvi — — — — —	116
Naši slovenskí misionári v zámorí — — — — —	122
Americkí Slováci a Spoločnosť Božieho Slova — — — — —	126
Pozdrav z Argentíny — — — — —	135
List ctih. brata Rafaela z Chile — — — — —	137

Katolícka krajina na Ďalekom východe — — — — —	139
Ide o päťstomiliónový národ — — — — —	147
Pozdrav z Holandskej Indie: z ostrova Flores — — — — —	155
Austrália sa hlási — — — — —	162
Nad hrobom misionára-Slováka v Ďalekej cudzine — — — — —	164
Štatistika — — — — —	166
Prehľad kroniky slovenskej provincie SVD — — — — —	168

- Spoločnosť Božieho Slova 25 rokov na Slovensku.
- Vydali misionári Spoločnosti Božieho Slova.
- Vytlačila kníhtlačiareň Lev v Ružomberku p. n. s., 1948.
- Obálku navrhol Štefan M. Kraker.